

VIRGILIU · N · DRĂGHICEANU

2 707 2

ZILE

SUBT CULTURA
PUMNULUI GERMAN

CARTEA ROMÂNEASCĂ

SEDIUL GÖBL-RASIDESCU

BUCUREȘTI, STR. PARIS 16.

1920

Ediția completă a operelor D-lui MIHAIL SADOVEANU
ÎN CURS DE APARIȚIE

A Apărut: Frunze'n Furtună Lei 9	Neamul Șoimăreștilor
Crășma lui Moș Precu	Ș o i m i i
La noi în Viișoară	Dureri Înăbușite
Povestiri Alese	Povestiri din Războiu
Vremuri de Bejenie	Floarea Ofelită
P o v e s t i r i	Amintirile Căprarului Gheorghita
B o r d e e n i i	Mormântul unui Copil
Priveliști Dobrogene	Insemnările lui Neculai Manea
Duduia Margareta	Oameni și Locuri
O istorie de demult	Cântecul Amintirii
Foi de Toamnă	Povestiri de Seară
44 Zile în Bulgaria	Țapa Morților

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ” S. A București

Românul ca și majoritatea
popoarelor romanice, uită re-
pede pentru a trăi din plin
prezentul.

Dicton German).

707 ZILE

SUBT CULTURA PUMNULUI GERMAN

DE

VIRGILIU N. DRĂGHICEANU

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Inst. de Arte Grafice CAROL GÖBL, S-sor Ion St. Rasidescu
16, Strada Paris (fostă Doamnei) 16.

1920

707 ZILE

SUBT

CULTURA PĂMÂNULUI GERMAN

CUVINTE INTRODUCTIVE

Aceste pagini cuprind notele din timpul ocupaţiunii ale unui observator imparţial.

Obiectivitatea cu care el a privit evenimentele, într'o epocă plină de pasiuni, l'a îndrituit să nu aibă nici un fel de şovăială de a le publica mai întâi, în 1919, în „Neamul Românesc“, mulţumită buneivoinţe a D-lui N. Iorga, — care primească pe această cale mulţumiri recunoscătoare, — apoi în acest volum.

30 Ianuarie 1920.

I.

Dela căderea Bucureștilor până la fixarea frontului Focșani-Nămăloasa-Galați.

Căderea Turtucaii fu pentru noi căderea din cerul visurilor și speranțelor celor mai mari pe pământul celei mai crude realități.

Incepu să se vorbească de trădarea unui aliat, cu toate că cuvântul de ordine era că, în materie de politică și războiu, nu e nici patriotic, nici de bun simț, a se face discuții publice. Oricine se simția, cât de puțin un om cu răspundere, dacă nu chiar un „*factor răspunzător*”, cum se zicea atunci, trebuia să îndemne la circumspecție și tăcere.

Cu atât mai mult, după aceste continue asigurări, rămăserăm cu inima strânsă, când, numai la opt săptămâni dela declararea războiului, după căderea Constanței, auzirăm de proiectatul plan al retragerii trupelor noastre în Moldova, unde aveam să se dea lupta pe viață și pe moarte în contra inamicului superior în număr și organizație. Se șoptea chiar numele aceluia ce avea să facă predarea orașului București, d. Lupu Kostaki, cum și de protecția ambasadei americane, sub care avea să treacă Capitala.

Dela 13/26 Noemvrie, după trecerea Oltului și Dunării de trupele germane, încep să se evacueze ultimele biurouri ale Ministeriilor și marelui Cartier General. Curțile autorităților fumegă de hârtiile arhivelor cărora li se dă foc; se transportă în care învelite cu pânze serviciile Marelui Cartier. O fugă

nèbună, ceva maladiu apucă toate clasele societății.

Pe jos, pe cai, cu automobile, biciclete, căruțe (de pâne, camioane, cabriolete, docare, dricuri, și toate mijloacele de locomoțiune ce amintesc timpul migrațiunii popoarelor, se îndreaptă cu toții, într'o înghesuială grozavă, spre râmpile gărilor, spre barierele șoselelor ce duc spre Răsărit.

Unii fug spre o țintă, cei mai mulți pleacă în necunoscut, atrași de acest vârtej; toți însă fug de teama vrăjmașului vestit de neomenos și care se folosește de acest renume pentru a forța la docilitate poporul asupra căruii rostogoliau, ca la nici o altă epocă din istoria noastră, din creierul munților până la apele Dunării, tăvălucul războiului.

Văd într'un automobil pe d. Brătianu cu Prefectul Poliției Capitalei. Desastrul țării întregi se oglindește pe figura sa.

Un ofițer german prizonier este adus cu un automobil la Marele Cartier.

Parcă se lasă înadins să fie prinși, ca să arunce și mai multă descurajare și neîncredere în rândurile noastre. Aflu dela soldații ce l-au însoțit și care au devenit foarte sceptici, mai ales că erau armați cu vechile puști Martini, că Germanul li-a spus că suntem trădați, că sperau ca în cincisprezece zile să fie în București, dar că vor fi cu mult mai curând, în cinci zile.

Care încete cu boi aduc răniții, cu sângele proaspăt pe bandajele improvizate, și puști pline cu noroiu.

Gara Obor mișună de mulțimea răniților, mulți cu capul, picioarele și mâinile bandajate. Pe străzi, pe țărghi, se evacuează ultimii greu răniți.

La 18/1 Noemvre începe să se audă bubuituri de tun, spre Sud-Vest de București. Sunt ale noastre, care, ca o batoză imensă, treieră de dimineață până noaptea la Călugărenii lui Mihai Viteazul, poarta Bucureștilor. În pivniță zgomotul se aude mai bine: geme pământul ca sub povara unor bătaii de maie uriașe. E ziua de mari speranțe a încercuirii armatei de Dunăre a lui Mackensen, care nu reușise încă să facă legătura cu armata de munte a lui Falkenhayn.

Tot soldatul e încrezător și mândru de cursa ce se pregătește v.ă; lașului.

La 19/2 Noemvre bubuiturile se aud mai aproape și mai distinct, până la prânz la Nord, unde e marea bătaie dela Pitești și Titu, până seara tot spre Sud-Vest, spre Argeș. Loviturile se succedă secundă după secundă, dând une ori impresia unei îngrozitoare catastrofe a pământului.

20/3 Noemvre. Noaptea. Nu se mai aude nimic, e ziua sfărâmării rezistenței noastre prin trădarea generalului Socec, de pre care aflăm de îndată, și prin capturarea planurilor noastre de războiu, la Pitești, unde au fost prinși ofițeri din Statul-major.

La 11 noaptea sirenele fabricilor sună semnalul de liniște.

Nu știm pentru ce, întru cât nu avuserăm nici o alarmă pentru visite de aeroplane. Dar, la două noaptea, două detunături uriașe ne trezesc din somn se distruge stațiunea telegrafiei fără de fir. Se aud împușcături izolate.

21/4 Noemvre. Generalul Mustață, noul Prefect al Poliției, dă ordonața prin care invită lumea civilă la depunerea armelor. În același timp invită publicul la ținută cuviincioasă față de „trupele imperiale” ce aveau să intre în București.

Moartea intră în sufletele noastre. Va să zică totul s'a terminat; ne salutăm și intrăm în vorbă necunoscut cu necunoscut: avem nevoie unii de alții; pare că am căuta un sprijin; simțim nevoia de mărturisire, ne înțelegeam din ochi. Ne întrebăm: când vom suferi rușinea, ne gândim asupra carierelor noastre zdrobite, a soartei ce ne așteaptă.

O singură consolare ne luminează sufletele: vom fi scutiți de umilirea trecerii trupelor bulgare. Zadarnice speranțe!

Auzim strigăte desperate la poliție pentru adunarea jandarmilor pedestri ce sunt trimiși cu trăsurile să împiedece intrarea automobilelor blindate în București.

Clopetele Bucureștilor anunță vizitele aeroplanelor cari trec numai, fără a arunca nici o bombă.

La Primărie, se adună în cinci camere, munți de arme, unele militare, cari fuseseră cerute în zadar de Ministerul nostru de Răsboiu, arme inofensive preistorice, pistoale de argint, puști de vânat de mii de lei una.

Văd pentru prima oară prizonieri germani. Sunt mii: nu-mă fac de loc impresia, în echipamentul lor ușurel, morți de frig, a „*incomparabilului soldat german*”. Toți duc cu sacrosanctitate sub subțioară pâinea de un kilo greutate. Ai hoștri muriau înșă de foame, la ei.

Supt spectrul infometării toată lumea își com-
pletează provisiile. Cu trăsuri, căruțe, roabe, hamali, se cară făină, mălaiu, conserve. Magazinele toate sunt golite.

Căruțele Primăriei cară mii de saci cu făină, în pivnițe, șoproane, magazii.

Nu mai apar comunicate, nici gazete.

O noapte adâncă pare a se lăsa asupra conștiinței noastre. Ne va stăpâni doi ani.

22/5 *Noemvre*. O zi de zvonuri, unele bune, altele rele. Se zvonește de sosirea a numeroase divizii ruse cari au încunjurat dreapta germană; zvonul se acreditează și prin faptul ruperii proclamațiunii Prefectului de Poliție, în cursul dimineții, dar care se repune din nou noaptea.

E o consecință a tratativelor de predare, de care noi nu avem nici o idee. Ne temem de un bombardament, mai ales că se zvonește că Rușii (!) nu vor ca Bucureștii să fie predați.

Ne facem toți bagajele pentru a fi gata la orice eventualitate.

Ziua vedem în goană, străbătând Bucureștii, câțiva servanți de artilerie călări și cu atelajele tunurilor, cai de ofițeri duși de ordonante, dar fără stăpânii lor, sfărâmați cu bateria întreagă, ofițeri ce duc grăbiți ultimele ordine, soldați întorși de pe front, patrulă rătăcite, cu capul în jos; abrutisați, fără puști, merg în neștire, nici ei nu știu unde: dacă-i întrebî răspund: „ne-au prăpădit, au făcut rășănci de leșuri din noi; cu ce să luptăm?”.

În spre dimineață, detonații groaznice și foc, cerul e roșu. Credem că suntem bombardati. Este distrugerea și incendiarea pirotehniei, arsenalului. Ardem de dorința de a sfârși într-un fel sau altul cu chinul în care ne zbatem.

Gardiștii deșteaptă populația noaptea, dând ordin pentru iluminarea caselor și lăsarea lor deschisă.

23/6 *Noemvre*. Miercuri. Astăzi trebuie să intre. Poliția toată pe Calea Victoriei, ca la sărbători. Se crede că vor veni din spre Calea Răhovei. Birji gră-

bite cu femei germane, ce duc jerbe de crisanteme. Scărșnim din dinți, în neputința noastră de a răspunde la insultă. Un cer îndoliat. Pe la trei după amiază, șuiere de alarmă ale gardiștilor. Rămânem în esitare dacă trebuie să mai mergem înainte. Înaintăm totuși spre Calea Victoriei. 'Ii văd venind încununați de crisanteme. Cu puștile, ca un jug atârând de gât, pentru a contrabalansa greutatea din spinare; merg fără nici un elan, cântă încet imnuri, cu o intonație bisericească: pare că sunt transfigurați de un misticism religios. Evident sunt într'un acces de nebunie morală; se simt în acest moment soldații Dumnezeului lor. Sunt trupe de elită: grenadirii armatei lui Falkenhayn, ce vin din luptele dela Chitila și fortul Mogoșoaia, care cade cel dinâtiu.

Merg în companii succesive, amestecate cu escadroane de cavalerie, plutoane de mitraliere, baterii, și trenuri de muniții. Nenorociți prizonieri de ai noștri sunt printre ei. Îi prind la toate colțurile stradelor. Sunt într'adevăr într'o uniformă: aceiași de la mareșal până la ultimul soldat. Urâtă impresie fac, însă, cei ce nu sunt în serviciu, cu beretele de ocași. Abdomenul tuturor e împodobit de crucea de fier. E singura decorație ce o poartă și, în felul cum o poartă, pare că voiesc să afirme țelul războiului lor: buna stare a stomahului. Germanii o poartă în stânga, Turcii în dreapta.

Palatul e ocupat militarăște. Câte două garde se postează la fiecare ușă de intrare. Bucătăriile de campanie se instalează în curtea palatului.

Lumea imensă iudeo-germană, cocotele internaționale ale varieteurilor, internații din Ialomîța (cu

toții în București, peste 50.000) aclamă și defilează prin spărirul de soldați ce au încununat palatul dela o poartă la alta.

Ofițerii întreabă de Capșa, Iordache (*wo man isst gut*). Cu o supremă satisfacție se instalează la mese. Localurile, închise dela declararea războiului, sunt luminate și pline de lume. Cofetăriile, cafe-nelele oferă spectacolul celei mai disgrațioase orgii pantagruelice. Ii privim și examinăm cu curiositatea cu care se privește o fiară de menagerie. Toți au în degete patru-cinci inele de aur. Sunt stigmatetele crimelor ce le-au comis în atâtea țări unde au sămănat moartea.

Plătesc orice prețuri; toți sunt plini de bani. Ceia ce ne izbește, mai ales acum la început, este jena pe care o simt în mijlocul luxului și strălucirii ce încă o aveau Bucureștii. Probabil se așteptau, după atâtea denigrări, să intre în cine știe ce capitală a unei Cafrerii africane. Intră în localuri toți descoperiți, ieau loc la mese după plicticoase formule de politeță.

Ne izbește mai ales modul șoptit în care conversează și ținuta potolită, ce contrastează atât de mult cu felul nostru de a vorbi și a ne agita zgomotos. Undeva scriau ei mai târziu: „*Ca o imagine de vis trecea veselul vioiu oraș, cu toate strălucirile ce le oferia strada și vitrina pe dinnaintea ochilor mari, deschiși ai trupelor ce traversau București*”.

Dar acum încă suntem noi stăpâni; și ei o simt aceasta în ironia față de ei, și încrederea ce noi încă o avem față de cauza noastră cu toată victoria lor ce aducea căderea Bucureștilor. Intreaga lor purtarea de mai apoi fu de a zdrobi în noi orice mân-

drie și credință, de a ne lăsa numai măgulirea că suntem tolerați a trăi mai departe în casa și pe pământul care nu aveau să mai fie ale noastre.

Prințul Schaumburg Lippe vizitează pe d-l Carp, în numele armatei ocupante: e primit în antreul casei, cu regretul de a nu putea fi primit ca amic.

Astfel căzu... una din cele mai mari cetăți ale lumii, după Paris, cu 18 forturi și 18 fortificații intermediare.

Nouă regimente germane și armata de Dușăre, ce n'ar fi trecut de două regimente și jumătate (!), ar fi smuls-o, cum lei au afirmat-o, pentru a ne demoraliza și mai mult, din mâna a patruzeci de regimente române.

Dar căderea Bucureștilor fu mărul de discordie între combatanții celor două armate: Falkenhayn și Mackensen, pe chestia întâietății intrării în București. Mackensen încă de la 22/5 trimisese parlamentar pe căpitanul Lange, amicul unui fost prizonier al nostru, scăpat miraculos din mâinile generalului Socec, împreună cu un profesor al Școlii evanghelice, spre a înmâna o somație de predare Comandantului Cetății București, amenințată cu bombardarea, dacă răspunsul nu va sosi în 24 de ore.

I se înapoie însă scrisoarea sub cuvântul că nu există Cetatea Bucureștilor și nici un Comandant al acestei Cetăți.

Falkenhayn însă, mai puțin circumspect, în ziua în care Mackensen de-abia luă cunoștință de cuprinsul răspunsului dat parlamentarului, imediat după luarea forturilor Chitila și Mogoșoaia, trimise trupele sale asupra Bucureștilor, (și ele intrară cele

d'întăiu în oraș, cum ne asigură Rosner, ziaristul călătoriilor Kaiserului, și cronicarul campaniei lui Falkenhayn.

Pretenția însă că Mackensen e cel d'întăiu care, înaintea chiar a sosirii oricărei trupe, a pus piciorul în București, a fost afirmată, de revista oficială „*Rumänien in Wort und Bild*”. De aceia cartea lui Rosner, pusă un moment în circulație, a fost multă vreme oprită de cenzură de a fi pusă în vânzare.

De fapt Mackensen nu a sosit decât în seara căderii orașului.

Totuși, din această zi, comanda unică o avu Mackensen.

Care fu impresia produsă în Germania, ni-o vedește telegrama Kaiserului către Împărăteasă: „*Bucureștiul este luat. Ce strălucit succes, prin Pronia dumnezeiască pe drumul complectei victorii (!). In răpezi lovituri au bătut incomparabilele noastre trupe inamicul...*”

„Dumnezeu să ne ajute mai departe (!)”.

Noaptea, împușcături dese pe stradă. Sunt pa-trulele cari intimidează populația.

24/7 *Noemvre*. Manifestul lui Mackensen către populație: trupele germane nu luptă contra populației civile, ci contra armatelor dușmane. Se garantează viața și averea locuitorilor cari vor fi pașnici față de armatele ocupante.

Va rămâne ca un monument de „*Deutsche Treue*” față de purtarea ulterioară a Comandamentului german.

La orele 1 și 4 p. m. detonații groasnice spre

Nord-Est. Se trag salve de tunuri asupra ultimelor resturi ale nenorocitei noastre armate.

Răpăitul cizmelor, numai fier, ale invadanților numai conținesc; la fiecare pas, și pe orice stradă trei până la patru soldați. Automobile colosale, încărcate cu muniții, zguduie din temelii pământul în trecerea lor.

E aspectul obișnuit al stradei în cursul întregii ocupații.

O divizie bulgară în zdrențe și cu muzică de bălcu trece prin fața Palatului: uralele lor sălbatece se aud la marginea cealaltă a Bucureștilor.

Sute și mii de convoiuri de care, furgoane, caruțe, trec, zi și noapte, în curs de mai bine de două luni.

Sunt pline cu trofee ce le adună în marșul lor victorios.

Tronuri țărănești, velințe, cutii prețioase, scurteici, scaune-fantezii, pirostii, cazane, plăpumi sărăcăcioase, portrete în ulei, plăpumi de atlas, peste care zac porci vii sau tăiați, găini, rațe, pianine, urmate de cirezi întregi de oi, vaci elvețiene, cai, etc.

În oraș se fac rechiziții neregulate la farmacii, drogherii; se fură pe stradă mai ales ceasornicele, ce sunt smulse cu forța de Bulgari; găinile, porcii sunt predilecția Germanilor. Dacă Bucureștii însă au fost, oarecum, ocrotiți, faptul se datorește ambasadei americane. Țara întreagă e în plin jaf: e dreptul de pradă al soldatului german asupra teritoriului ocupat, cerut de Blücher asupra Parisului după războiul cu Napoleon și care se realizează la noi în curs de peste treizeci zile, până la instalarea Administrației militare, când avea să înceapă jaful regulamentat oficial.

Prisonierii noștri sunt duși la Cercul Militar. Cerșesc pe fereastră, din cauza mizeriei în care sunt lăsați; dorm pe ciment. Sunt obiectul viziunii și curiozității de menajerie a tuturilor supușilor Puterilor Centrale, cari privesc cu mulțămire, printre gratii, spectacolul zdrobirii României. Strada e plină, săptămâni întregi, de mulțimea oamenilor fără căpătâiu și inconștienți. Slujnici îmbrăcate în garde-roba stăpânilor lor refugiați și cari perorează asupra sfârșitului boerimii, cocot. Ce-și fac afacerile, Evreice ce vor să-și perfecționeze jargonul, Evrei ce-și strigă bucuria împotriva regimului de teroare sub care au trăit în timpul alianței Românilor cu Rușii. „*Ein 'Ärgerniss*”, un „*scandal*”, exclamă un German în povestirile sale, este acest oraș,— uimit de scenele ce i se desfășoară înaintea ochilor și necunoscător de internaționalismul nenorocitei noastre Capitale, și din nenorocire, și de ușurința atâtoro în cercurile noastre sociale. Pentru a stigmatiza acele cercuri să ne fie permis a citi impresiile, unele vădit tendențioase, ale acestor Germani:

„Aici, în cuceritul București de azi, câștigăm noi cea mai mare stimă pentru firea vrăjmașului nostru din Vest.

Invinși sau nu, ei au o patrie, rămân fideți patriei lor, și nu-și dau credința lor, căutând avantajii personale, cum le căută vrăjmașul de aci... Nișări, în toată Europa, nu este o așa circulație de femei sulemenite și oameni sulemeniți... O parte din lumea bucureșteană feminină, după ce a lăsat la o parte prima frică în fața jeldgraului nostru nu stătu mult la o parte, dar, foarte voioasă

Drăghiceanu.— „Subt cultura pumnului german“.

'de așa de multă tinerime bărbătească, concluse o entente cordiale'.

Dar nu aceștia erau Bucureștii, Regina, al cărui mișcător articol, ce ni-a stors lacrimi, l-am citit întâia oară într'o gazetă vieneză.

Aceste descrieri sunt toate tendențioase, menite să semene ura între noi și să arunce opoziția lumii neutrale asupra noastră.

E unul din numeroasele lor sisteme de a face atmosferă împotriva noastră.

Iată cum vede Bucureștii un alt German, mai puțin veninos:

„Din fugă văzut Bucureștii azi, face impresia unei văduve frumoase, căreia o tristeță ușoară și un zâmbet resignat îi stă bine pe față... Viorele Tiganilor încă sună, e zgomot la cinematograful, damele strălucesc cu elegante costume de mătăasă și frumoși ochi..., dar totul înșală. Este zgomotoasa, pestrița suprafață a Bucureștilor.

Dacă azi, cocote răzimate se află în localuri de noapte ale Bucureștilor, nu se poate spune că nu sunt mii de mame ce plâng noapte în București..,

Chiar exteriorul orașului s'a schimbat. Totul în acest oraș eră fluviu răpede și elegant mai înainte: sutele de trăsurile elegante s'au dus, s'au dus automobilele.

...Este o legendă că morții dela Argeș au fost uitați. Zgomotul și aparența fără grijă a Bucureștilor nu poate pe nimeni să înșele. Este iarăși o legendă că Bucureștenii au primit cu flori trupela victorioasă.

...Bucureștii poartă greaua soartă cu hotărâre și cu demnitate. Chiar la prietenii Germanilor și

aliațiilor lor... se observă, cu toată preveniența, o rezervă plină de tact".

Au dat două comunicate în care se vede că nu prea le merge bine.

29/12 *Noemvre*. Bulgarii au trecut, între Siliștra și Cernavoda, Dunărea.

Se face rechiziția localurilor Ministerelor. Se ordonă evacuarea în câteva ore. Se azvârl pe ferestre arhive, birouri, dulapuri, scaune: *Deutsche Ordnung!*

„*Deutsches Gouvernement*” se instalează în somptuosul palat al Ministerului Lucrărilor Publice; tot aici se instalează faimoasa Kommandatură și poliția militară. Direcția Căilor Ferate, ce are un imens personal de serviciu,—și ale cărui numeroase secțiuni vor umplea aproape toate casele mari din București, e în localul Corpului II de ațmată.

Administrația Militară, „*Militär Verwaltung*” e în palatul Ministerului de Justiție, înnapoia statuii lui Mihai Viteazul, căreia i se iau tunurile, spre semn de complectă zdrobire a visurilor noastre naționale.

În mod barbar și cu aceiași iuțeală se evacuează spitalele noastre, între care Spitalul Brâncovenesc. Nu se tolerează nici măcar rămânerea gravilor răniți, cari mor în transportul spre noile localuri rămase Crucii Roșii. Iau și tunurile dela Palat, cu toată trâmbițarea pietății lor față de memoria și opera Regelui Carol I.

1/14 *Decemvre*. Apariția „*Gazetei Bucureștilor*”, gazeta oficială a armatei ocupante, în limba germană și română.

Infățișarea greoaie și stilul greu, militar, în primele numere. Comunicatele lor nu prea sunt asigurătoare.

Se vede că noi încă posedăm linia Cernavodă—Mizil.

Kaiserul face acum două zile, într'un mod de o supremă aroganță, o propunere de pace, adresată direct combatanților, acuma când crede că a dat ultima lovitură cerbiciei Antantei, care numai lupta pe nici un front, și așteaptă rezultatul luptei între uriaș și mica Românie.

Suntem convinși că nu va avea nici un răsunet.

2/15 *Decembrie*. Sunt foarte iritați. O ordonanță roșie, ca în cazurile când au să ne comunice ceva grav, anunță pedeapsa cu moarte pentru cei ce ar defăima armatele Imperiale. Dar cine defăimă trupele imperiale? Înțelegem; le merge rău. Se plâng de fatalitatea umflării Ialomiței, pentru luarea căreia a fost nevoie de două atacuri, cum și de grozăvia drumurilor!

În seara zilelor următoare auzim o canoadă groaznică spre Est. Cad Urziceni și Mizilul, cum și toată linia de rezistență de pe Ialomița.

Se face rechiziția întregului gaz lampant dela zece chilo în sus. De aici înainte nu vom mai avea gaz decât de contrabandă, plătit până la opt lei chilo. Ne întorcem la opaițele din vremurile străbune. Se restrânge luminatul electric și circulația tramvaielor, care circulă numai în orele de afluență.

Ne sălbătăcim pe zi ce mergem.

Dr. Fischer, pensionar al Statului român, scrie un articol plin de ură, demascând ororile (!) comise de Români față de internați.

Drept represalii se iau ostateci, chiar femei, și se întornează în locuri ce sunt ținute în secret, spre marea groază a familiilor. Și totuși, cu un rafina-

ment de cruzime numesc timpul ce-l vor petrece ostaticii „*eine Zest der Erholung*“, o reculegere!

Se pedepsește cu nu știu câți ani de reclusie personalul închisorii Văcărești, tot ca represalii în aceeași chestie,—câți ani trebuiesc ispășiți într'o temniță în... Germania. „*In Germania*“ va fi de aici înainte expresia celei mai crude pedepe în afară de pedeapsa cu moarte.

Magazinele încep să-și schimbe firmele. *Hôtel de France* devine „*Zum deutschen Kronprinz*“, *Highlife*, ținut de un Român transilvănean: „*Kaiser-Palast*“, *Café de Paris*: „*Berliner Kafée*“, *Braserie de la Paix*: „*Friedens-Kafée*“.

Se redeschid cabareturile și toate varieteurile. Au nevoie de zgomotul și tam-tamul lor amețitor pentru a începe asupra noastră marea operație hirurgică de care nu trebuia să ne dăm seama.

15/28 *Decembre*. Stăm rău. Linia Buzăului, unde acum luptă Rușii, pătrunsă la Filipești, la 10/23 *Decembre*; Râmnicul-Sărat, luat astăzi: o presiune grozavă se exercită în flancul Focșanilor pe Zăbala, Neruja, Putna.

, Suntem în complectă părăsire, nimeni nu are grijă de populație, tuturor ni trece pe dinnainte spectrul infometării. Pâinea de abia se găsește, carne nu mai există.

16/29 *Decembre*. Tülff von Tscheppe, general răsuflat în campania din Belgia, e numit guvernator militar. Ne promite asigurarea disciplinei, ordine, refacerea drumurilor; armata va lua numai prisosul producțiilor, întocmai ca în timpii normali!

Suntem veseli în sfârșit că nu mai suntem lăsați la discreția oricărui soldat; nici nu bănuim că de abia de acum va începe jaful, jaful organizat oficial, în locul jafului individual.

Au ajuns la Plăineștii lui Suvorov: avem sentimentul decisivei luptelor ce se dau acum cu toată vigoarea pentru a lua porțile Moldovei și pentru a da mai multă greutate gestului pentru pace făcut de Kaiser.

18/31 *Decembrie*. Douăsprezece noaptea; salve de focuri în tot orașul. Impușcături în ceasuri.

E în necarea orașului în sânge, reprimarea unei revolte?

Nu, e salutul noului an nemțesc, ce avea să aducă desființarea noastră.

Fischer primește la Spitalul Brâncovenesc pe eliberatorii germani.

Beți de triumf, exaltă ei în gazeta lor situația Germaniei, izvorâtă din incomparabilele calități ale Germanului, și termină: „vreți să fiți Englezi, Francezi, Români?...

...Să-i bată Dumnezeu”!

Ce tact politic! Suntem oficial invitați a ne lăsa pe seama celui mai bun doctor, Germanul, omul datoriei sociale, care va face mult pentru noi!

Vom avea, în adevăr, să facem cunoștință cu cel mai rafinat mijloc de chirurgie socială, pentru a ne extirpa, din câte a cunoscut istoria.

21/3 *Decembrie*. Bulgarii înalță un caraghios de mare drapel bulgăresc de-asupra lui Capșa, unde se confiscă proviziile de milioane.

În fine, se realizează idealul lui Drandarevski. Capșa devine „*Domă za voinici i oficeri*”.

Gravi diplomați de Sofia, cu barbișonul caracteristic și șapci de voiaj, trec dela gară surâzători, cu un așier de supremă beatitudine.

Stâlpi în colorile prusiene, apoi germane, indică pe toate străzile drumul la Kommandantură. Table enorm de mari indică timpul de mersul automobilelor.

Ca o ghiară imensă se înfig din ce în ce în grumazul nostru.

23/5 *Decembre*. Se amenință serios aripile frontului nostru.

Brăila și Galații, amenințați prin aruncarea Rușilor din Măcin, Focșanii prin presiunea enormă a armatei Falkenhayn, ce ia sectorul Milcovului până la Odobești.

Se ordonă rechiziția a trei sferturi din toate mărfurile magazinelor. Prețurile scad colosal, și din cauza fricii negustorilor de rechiziție, și din cauza obligațiunii afișării prețurilor de vânzare. Se cară ziua și noaptea, în special magazinele de fierărie și pânzărie, ce sunt complect golite. Se izbesc tot firmele românești. Se miră singuri, după atâta stoarcere, de ineputabilele depozite ce încă se află în București.

Iși explică însă cauza când arată că România importă anul mărfuri de peste 600 de milioane, cea mai mare parte din Austria și Germania.

Cârciumele și micile prăvălii ale mahalalelor sunt desființate. Pretutindeni în locul Românului iese negustorul evreu.

Magazinele de croitorie se transformă în ma-

gazine de consum. Zarzavaturile cele mai comune se răsfață în vitrine ca cea mai de seamă trufanda.

Drogherii și în special parfumerii răsar în toate colțurile. Sunt toate aprovizionate de jaful armatelor aliate.

Și în toate părțile munți de carne afumată.

24/6 Decembrie. Pare că-i ajută și vremea.

Speram la o zăpadă, greu căzută, care să-i oprească. Totuși temperatura se menține la — 4°.

Iau Brăila la 23/5 Decembrie, Hamburgul României, cum îl numesc ei, extaziați de frumuseța orașului, mulțimea docurilor, silosurilor și hambarelor de grâne. Se amenință Nămăloasa.

Ni se cere predarea celui de al doilea topor! Vor a ne lua orice armă din mână.

Se introduce calendarul occidental, cu obligațiunea sărbătorilor lui, acum, în ajunul nenorocitului nostru Crăciun.

Și cu amenințări de amenzi și închisori pentru neconformare! Va să zică siluire a conștiinței confessionale, contrar legilor dela Haga și usanțelor tuturor armatelor ocupante, cele mai barbare!

O revoltă adâncă fierbe în toată populația: nu erau numai motive dogmatice, dar tot trecutul nostru național care ne silia să nu acceptăm această siluire.

Ce face Mitropolitul?

Sarbede intervenții pe lângă Casa Bisericii, care acum nici nu este recunoscută de ocupanți.

Ni se face „grația”, în urma acestei agitații, de a fi lăsați să sărbătorim Crăciunul.

Aliați răsping oferta de pace: Germania are prea

multă nevoie de ea, însă, căci încă speră la mijlocirea lui Wilson.

26/8 Decembrie. In munți ei au atins Cașinul dar între Focșani și Nămolosa au fost răspinși, în urma unui contra-atac rus, pe o întindere de 25 de klm.

Prima știre din Iași!

Aflăm de cuprinsul Mesagiului Regal dela 10 Decembrie.

Fac bună impresie principiile enunțate: afirmarea principiului național și asigurarea țărănimii. Dar crude sunt comentariile germane asupra grijei noastre de până aici, acordată țărănimii.

Ordinul Poliției militare de a nu se striga ziarele până la orele opt dimineața, pentru a nu strica somnul ofițerilor.

Ei sunt în plină epocă a plăcerilor ce nu trebuiesc turburate. Gazeta oficială le anunță: „Un ofițer vrea să învețe românește, damele vorbind suficient să se prezinte zilnic dela 2—4“.

„Tânără civilizată româncă, vorbind germana și franceza, vrea să țină societate la o persoană distinsă seara, din cauza lipsei de lumină“.

Sau: „Str. Sergiu 4, caută fete pentru vânzarea alunelor! „Sau: Domnișoare elegante învață dansuri de scenă, plătită cu 90 lei lunar. Calea Văcărești“.

Sau: „Se caută doamne și domnișoare care doresc să-și formeze viitor strălucit, învățând dansuri dramatice sub conducerea celebrului—Amedeu“.

Poliția chiar e asaltată oficial, pentru rechiziții de asemenea natură. *Deutsche Redlichkeit! Deutsche Sittlichkeit!*

27/9 Decembrie. Nu ne așteptam să cadă așa repede Focșanii, atacați din spre Sud, iar trupele gonite și din al doilea rând de tranșee în munți. Una din porțile Moldovei cade mulțumită aliaților ruși. Cade astfel o cetate din sistemul fortificat, Focșani-Galați, care, în timpul din urmă, primise modificări pentru a rezista și atacului din spre Sud.

O vreme splendidă de primăvară. +5°. Se spală în fine Calea Victoriei, care nu mai eră decât un vad de noroiu. Se iau măsuri pentru cărarea gunoaielor menejere, care, prin descompunere, erau un veșnic pericol pentru sănătate.

Incepeam să fim numerotați, ca material uman, în vederea stoarcerii ce se proiectează.

Recensământul, făcut răpede în 24 ore, și controlat de două ori, dă pentru București 312.942 locuitori, cari locuiesc 83.699 case. Sunt 121.699 bărbați, 191.360 femei. După naționalități sunt: 25.099 Austro Germani, dintre cari 2.700 Germani ai Imperiului, 5.406 Greci, 1.126 Bulgari, 1.644 Italieni, 2.538 alte naționalități.

În țara ocupată toată sunt 3.438.000 locuitori, în loc de 4.243.000. Aproape 800.000 locuitori sunt plecați pe front sau din fața tăvălucului războiului. Ce populațiune străină eră în țară, deducem din cifra de 75.000 soldați, pe cari Austria i-a recrutat dela noi. Toți aceștia, cunosători adânci ai țării noastre, și pe cari îi nutriam mai înnaainte, aveau să ducă războiul în contra noastră.

Un „feldgrau” vizitează Muzeul Național, și într'un articol revendică pentru cultura germană „Cășca cu pui”, care, din fericire, e în Moldova.

Incep să se facă marșuri și parade militare zilnice. Vor fi cu atât mai dese și ostentative, cu cât eșecurile vor fi mai mari pe fronturi. Repetițiile le fac pe pelusele Cișmigiului. Comandele nu se strigă ci de-abia se aud. Mișcările automate, ca la apăsarea pe un buton electric. O disciplină și o conformitate a tuturor: pare că ar fi niște piese turnate de aceeași mașină.

Trec șiruri de țărani legați în lanțuri.

Incepem să avem știri din țară. Țăranii sunt complet demoralizați, stau smeriți cu pălăria în mână în fața oricărui târgovăț. De-ți câștigă inima, îți vorbesc de păcatele țării: „*Ne-au prăpădit boierii țărișoara!*”.

Pe tot lungul marilor șosele de invazie ce pleacă din vadurile Dunării sau pasurile munților, satele s'au pustiit. Țara întreagă s'a spart cum ziceau cronicarii. Unele se retrag în păduri, altele în sate mai ferite. Cinic schițează, unul din biruitori jalnicul tablou în versurile unui cântec:

O wilde Walachei;
 Die Häuser sind voll Löcher
 Die Sonn 'scheint durch die Dächer,
 Die Fenster sind entzwei!
 O wilde Walachei!

Bucureștii cuprinde o bună parte a satelor din afara centurii. Tot avutul îl iau pe căruță. Oborul, locurile virane, curțile mari sunt pline de nenorociții refugiați cari cad pradă acaparatorilor ce le iau azi găina, mâine porcul, vitele, căruța!

Satele cuprinse fără de veste au fost nebune de

groază. Din impresiunile unui gazetar neutral putem afla aspectul lor:

„Pe acoperişurile tuturor caselor flutură petece și batiste albe, ca semn de pace. Țăranii și-au înfipt astfel de stegulețe chiar și 'n căciulile lor de miel. Și nu se mulțămesc numai cu aceasta, spre a arăta năvălitorilor că nu simt vrăjmășește.

Bărbații se pîrecă adînc la trecerea ofițerilor, astfel că fac cu corpul un unghiu de 45°, iar femeile se închină pînă la pămînt”.

Un internat din Ialomița descrie, astfel scena intrării Nemților:

„Femeile lă aștern pe pămînt bucăți de stofe albe, ingenunche, își fac cruce înaintea soldaților germani și se roagă să fie cruțate”.

Și cum nu' aveau săl fie înspăimîntați, când am aflat singur, mai târziu ororile comise în afară de ochiul Ambasadei americane, ce străjuiau în București!

Se desbracă și desculță toți chiaburii satelor ce fac parte din delegația de predare.

Preoții sunt ținta atacurilor celor mai rafinate.

Se scormonesc casele pentru găsirea aurului. Toată zestrea mai bună a locuitorilor e luată pe cai sau căruțe. Ceiace se ia într'un sat se vinde în satul următor, de unde se iau alte lucruri mai bune.

Goană mare după velințe: *„rumänische Teppiche”*.

Drumurile sunt pline de perne, covoare și plăpumi.

Bulgarul pradă pentru bani, Germanul pentru alimente.

La ieșirea lor din munți, omoară femeile ce nu

le pregătesc de îndată o rață friptă, se răpăd în poduri, mâncând crud porumbul și chiar roatele de săpun.

Biserițele și casele cele mai bune, cu parchete pe jos, sunt special alese pentru adăpostul cailor.

Dar iată cum internatul Zekely descrie un tip de încvartiruire făcută de Germani:

„*König* (numele soldatului ce cere cvartir), *ațătat de privirea gazdei, o înhață de piept și de pe pat o azvârlă la pământ... König eră în adevăr foarte înfuriat, și trebuie să fi fost și un viteaz și neîns-pământat soldat... In carieră sa civilă eră scriitor la un avocat din Strassburg*”. Onoare lui!

Un vagmistru ocupă o frumoasă vilă.

„*Pentru că erau preă puține grajduri pentru v-tăția de mulți cai, ei fură așezați pur și simplu în camerele parterului. Acolo eră un pian, instalațiune prețioasă, un leagăn de copil cu diferite jucării, așa cum le lăsase familia românească ce fugise*”...

„*Zgârcita gazdă Ilie își găsise acum stăpânul și trebui să vadă cum fură omorâți porc după porc, găscă după găscă. Acum se vedeă că în această casă în care el (internatul) muria de foame, erau mari provizii de cafea, zahăr, rom, coniac, făină*”. Și totuși... Wilde Walachei!

„*Un subofițer comandant al poștei germane cu doi oameni, luană loc în casa noastră și se deteră după aceasta, la vânătoreea de porci. Nu dură mult, și dorita friptură zăcea înaintea noastră*”.

König „*te dete o păreche de palme pentru a-i face să înțeleagă că acum Germanii sunt stăpâni*”.

Se citează sate în oare invadatorii, Bulgarii în

special, 'ordonă adunarea fetelor într'un anumit local, pus sub pază de sentinele, pentru a cădea cu toate pradă poftelor bestiale. Sunt fete care au înnebunit, altele au murit. Din satul Pârlita, așezat într'o poziție retrasă, în afară de centura Bucureștilor se aud țipete de teroare, din satele vecine, (dela cinci șase kilometri depărtare. S'au întâmplat dese crime sadice. Aceleași orori le comit trupele turcești: preotul satului H. a fost batjocurit cu familia întreagă în biserica în care's refugiaseră. Aceasta e cultura rasei superioare ce avea să inaugureze o nouă epocă în barbara Românie!

Dar și destrămarea și desorganizarea noastră socială tocmai acum iese la iveală. In orașe, lupta cu internaționalismul infiltrat grație indolenței noastre. La țară, lupta de clase, a celor 82 la sută, năpăstuiții, contra celor 18 la sută, stăpânii. Ura din din 1907 înviază sub impulsul direct al soldatului german. Pretutindeni se pradă orașele părăsite, clădirile rămase goale, conacurile moșilor. Din cele ce am văzut la jafurile din București am putut să mă lămuresc cum această populație înspăimântată, s'a putut deda la jaf! Inceputul îl face armata ocupantă. Pentru a se nimici apoi orice urmă, se invită populația să desăvârșească opera.

Iată priveliști de devastări descrise de călători germani: *„Mai întâiu nu știi ce poate să însemne asta... dar succesiv devine clară semnificația acesteia a adunării. Erău prădări pe care bărbați și femei le făceau avutului stăpânului lor. Prădăciuni, de o sinceritate, soliditate și siguranță care păreau aproape o întreprindere onorabilă în special femeile, în curiosul lor costum de iarnă, îm-*

brăcate într'o adevărată mantie lungă de serafă, roșie, verde, albastră sau violet, de plus, cu guler, de blană și, pe lângă aceasta, cu picioarele goale... duc în mână coșuri, boccele pestrițe, ducându-se cu pas grăbit spre locul despre care s'a zvonit în partea locului... După ce au luat totul, se întorc încărcate de pachete imense, cu pendule, rafturi, birouri: nimic nu au lăsat".

Recoltele nu sunt distruse, dar drumurile sunt pline de trupurile luptătorilor, de hoiturile cailor, de sfărâmurile căruțelor și cadavrele câinilor, asupra cărora fac o adevărată hecatombă, acești cavaleri înspăimântați de înfățișarea lor de hiene!

Cruci ridicate pe morminte vorbesc de grozăvia pierderilor noastre. La Pruneasca, față de 500 de soldați români și un ofițer căzuți, zac 30 de soldați germani și 12 ofițeri!

Dar soarta orașelor noastre...

Târgul-Jiului pustiu. „In cele mai multe case, ferestrele și jaluzelele sfărâmate, provisiile risipite, cioburi de porțelan, sticlă goală, — cioburi peste tot. De nedescris este harașabura din micile vile ale industriașilor și ale cercurilor mai bune. Totul distrus... Nobile obiecte de artă și obiecte de bălciu; s'au tăiat pe covoare de Smirna găini și găște, s'a făcut foc pe parchete, s'au început cu baionetele saltelele".

Giurgiu. „Complect sfărâmat; nici o clădire care să nu aibă urmele focului de artilerie. Cea mai curioasă privește o oferă piața centrală. Aici erau adunate toate mobilele din casele împușcate, într'o enormă magazie de mărfuri. Când din motive de serviciu, trebuia cineva să iea cartier în Giurgiu, își lua de acolo ceiace avea nevoie".

De sigur că tot Româniii vinovați! Aflăm mai târziu, în 1918, cum o doamnă Elena Stoianov, de origine germană, cără prin remorchererele dela Ramadan, mobilier de peste 100.000 de lei, care a fost sechestrat de autoritățile noastre.

Aceiași plină de demnitate doamnă, care, ca fostă internată ne critică în jurnalele străine pentru sălbătăciile gospodăriei noastre de pe urma căreia și-a pierdut copilul și, care, acum, sub Nemți, în fine eră încântată că avea fel de fel de *Leckerbisse*, *Gänsebraten*, etc.

Predealul: „*oferia priveliștea groazei: fiecă casă este o mărturie mută de îndârjița putere de rezistență cu care vitejii soldați români au început să se piept asaltului*”.

Sinaia, „*ce atrăgea nu numai pe bogătașii bucureșteni spre vesela reconfortare, acum o grămadă de ruine, în ale cărui vile, odinioară așa de strălucite, acum sunt singurii stăpâni vântul și intemperțiile*”.

Roșiori-de-Vede, cu centrul întreg distrus, ca represalii pentru moartea unui soldat german, împușcat de o patrulă română rătăcită—cu statuile de bronz ale generalului Manu și lui Mănciulescu cio-părțite de topoarele bulgărești.

Câmpulung: „*aproape complect evacuat; mobilă, lenjerie, covoare, perdele, totul dispărut. Innapoiatii stau în fața păreților goi. La cel mai mare proprietar, întreg confortul constă dintr'o păreche de nenorocite scaune de trestie, o masă de Lemn și o bială sofa*”.

Curtea-de-Argeș, la fel, Rușărul distrus în centru. Mănăstirea Argeșului, a Dealului, Coziei, jefuite.

La Cozia e pângărit mormântul marelui Mircea-Vodă, la Dealul, craniul lui Radu Vodă, care fu luat drept craniul lui Mihai Viteazul, simbolul idealilor pentru care făceam războiul. Antichitățile romane din Dobrogea și frumoasele colecții de acolo, distruse sau sfărâmate cu toporul.

30/12 *Decembre*. Mackensen decorat cu marea cruce.

Rechiziționarea tuturor butoașelor, care, peste o săptămână, se revindeau la biroul „*Gazetei*”. Avem grijă că vom fi infomețați nu numai prin neaprovizionarea piețelor dar chiar prin ridicarea proviziilor noastre de iarnă. Căci o ordonanță cere depunerea, în 24 de ore, la Gara de Nord, a întregii cantități de zahăr dela 15 kilograme în sus și lichiorurilor. Și totuși suntem zilnic amețiți cu „*Wohltat der Zucht, Ordnung und Berechnung der Administration*”.

Se adună vagoane de zahăr ce sunt trimise în Bulgaria.

Astăzi este o față întreagă de ordine: obligația pentru fiecare de a înainta liste de proviziile ce are, în chilo și fracțiuni de grame. Oameni ce nu știau ce este cântarul, aleargă să-și cumpere unul. Ordin de depunerea oricărui cadavru de animal la *Kadaver-Verwaltung-Anstalt*.

În legătură cu această instituție, și pentru a-i furniza material, taxa de 30 mărci impusă asupra câinilor. Serviciul de ecarisagiu, cu escorta de amende, pe lângă prinderea câinilor.

Sunt foarte iritați din cauza răspingerii ofertei de pace. Kaiserul, în apelul către armată, vorbește de „*desamțirea și sfânta mânie, ce vor dubla*

puterea fiecărui bărbat sau femeie germană", în fața acestui afront.

Articolul-prim al „*Gazetei*” încheie: „*o lumină înspăimântătoare trebuie să iasă pentru lumea dușmană care a răspins lumina cealaltă a păcii*”... Dușmanul eram și noi, populația civilă...

2/15 Ianuar. Un soare de primăvară. +7°.

Văd pe Mackensen. Seine Excelenz General Feldmarschall von Mackensen, cum fiecare soldat se simte obligat a-l numi. Fiul unui inspector agricol auditorul unui curs la Institutul Economic din Halle, activat din ofițer de rezervă, fost aghiotant al Kaizerului, e persona grata la Curte. Trece dela plimbarea zilnică dela Șosea. Un alaiu de rege oriental: ei în cap, un bătrân vioiu, simpatic, energic, bine conservat, slab și înalt, una din acele staturi cari formează idealul tuturor Germanilor, predispuși la obesitate.

Nu are de loc aierul sălbatec cu care posează în toate fotografiile și tablourile, nimic din acel „*der Ernst der Zeit*”, pe care fiecare comandant se crede în drept a-l împrumuta din posa Cancelarului de fier! Doi aghiotanți înapoi, cu căciulile cu cap de mort ale gardei imperiale, doi huzari din aceeași gardă și, ca încheiere, un jandarm.

Birjarii opresc, salută în picioare, soldații fac front, centralii și Evreii se închină până la pământ. Stoarcerea continuă. Rechiziția spitalelor.

Administratorii de ocoale sunt obligați a predă zilnic 40 de care de porumb și făină în București, cinci boi și 70 de oi.

Avem știri din Moldova prin refugiații rămași în Focșani.—Unii vorbesc de desorientarea dela Iași:

lipsa pâinii, frugalitatea hranei, în care primează sămânța de floarea soarelui (!), terorizarea Rușilor, mai ales în Brăila, unde locuitorii stau cu ferestrele țintuite în scânduri. La Iași s'ar auzi tunul. Depri-marea populației, care nu crede în rezistența linii Siretului.—După alții situația e bună, ar fi venit trupe engleze și franceze. S'ar fi amenințând chiar Sofia, !!

Reprezentantul Americii pleacă din București. Circulă fel de fel zvonuri în această privință. Prin gazete suntem atacați pe chestia temperamentului nostru frivol; suntem invitați să mergem mână în mână cu organul puternicii organizații spre a ob-ține: „*curățenie interioară și exterioară, disciplină, dreptate*”, frazele sacrosancte cu care vor a ne inculca sentimentele ce ne lipsesc cu totul față de activitatea lor.

Suntem amenințați cu ascuțișul legilor războiului la din contra.

De fapt, acest ascuțiș este iarăși expresia externă a iritației de care sunt cuprinși, fiindcă nu au putut termina cu frontul nostru. În zadar prin studiile geografice, economice strategice, istorice, căutau a familiariza armata cu teritoriul ce avea să le cadă în curând în sân: Moldova nu' avea să fie luată.

La 30/1 Ianuarie mărturisiau „*tăria frontului dela Siret, tare, nu atât prin fortificații permanente, cât prin obstacolele naturale ce le face Siretul și gura sa mlăștinoasă*”.

Statisticele câștigurilor ce le-au realizat până azi, ne arată că voiesc să încheie bilanțul unei activități ce acum trebuie să se sfârșească. Moldova eră scăpată.

Incepea acum însă războiul cu populația civilă,

care trebuia să simtă că „*războiul nu a trecut, cum credeau Bucureștenii*”. Ațâțări de tot felul, în aceeași rinvință, se fac de toate hienele ziaristice germane, ca Oxborn, un Jidănaș veninos, care rînjind, arăta cum „*voința, mândria, ambiția, conștiința, simțul național al populației trebuie să-și piardă puterea, ca și capacitatea de luptă a armatei române*”.

Se întrebunțează toate mijloacele psihologice pentru a se ajunge la acest rezultat. Hrana în special, care toată e în mâna lor, va fi unul din cele mai cumplite mijloace de constrângere. Mereu ni se agită spectrul înfometării. Din pretextul că în Brăila n’au găsit depozitele la care se așteptau, suntem amenințați că „*în cel mai scurt timp, și copiii răsfățați ai acestei țări, odinioară atât de bogate, vor trebui să simtă cu propriul corp, în forme cu mult mai dure, nenorocirea și grozăvia războiului*”.

Aceasta numai la două luni dela căderea Bucureștilor, când relațiunile oficiale comunicau că „*colosale proviziile de grâne și fructe..., mari magazine și depozite ce se acumulasă Anglia, din recolta trecută*”, cădeau în mâinile armatelor biruitoare.

După „*Norddeutsche Allgemeine Zeitung*” ar fi trebuit să fie în țară la această epocă proviziunile din 1916, circa 1.600.000 tone, recolta din 1916—1917, circa 4.400.000 tone.

Și, totuși, eram muritori de foame în țara de aur, în Edenul lui Dumnezeu, în țara ce amintește fertilitatea Egiptului, cum o numesc dânșii.

Flămânzi în țara noastră!

II

De la căderea frontului nostru până la bătălia de pe Somme.

4/17 Ianuarie 1917. Se svonește că Mackensen și-a îndeplinit misiunea. Acum marea operație chirurgicală începe. Se tunde întâiu bine, se rade și se curăță, apoi se înfig ventusele scarificatorii, nici prea adânc, dar nici la suprafață, atâta cât trebuie ca pacientul să nu sucombe în mâinile șarlatanului medic social, care are nevoie ca boala să se lungească, până ce bolnavul, amețit de fel de fel de narcotice politice, se va convinge că trebuie să-i testeze lui imensa „*bo-găție a lui Cresus*”, de care dispune și despre care se făcuse mare vorbă în patria—germană.

Boală lungă, moarte sigură! O nouă ordonanță, de un rafinament de perfidie extraordinar, care caracterizează felul de mentalitate inquisitorial al Administrației Militare, ne surprinde azi:

*„Toate obiectele ce sunt ascunse vor fi confiscate
„fără bon de rechisiție, în cazul găsirii lor de orga-
„nele militare. Ca ascunse se consideră acele obiecte
„ce au fost puse într'un loc care nu cadrează cu
„natura obiectului, sau acelea al căror loc de deposi-
„tare a fost asigurat prin măsuri neobișnuite contra
„descoperirilor... Se pedepsește cu pușcăria și 3000*

„*lei amendă*, (formula e stereotipă la orice -ordo-
 „*nanță cei ce vor contraveni. Inchisoarea și amenda.*
 „*nu intră în vigoare dacă, până la 25 Ianuarie, 12*
 „*ore, la amiază, se comunică înscris Intendenturii*
 „*Komandaturii obiectele ascunse, al căror preț, din*
 „*timp de pace, trece peste 1000 lei... Se iartă de pe-*
 „*deapsă cei cari... avâna obiecte sub valoarea de*
 „*1000 lei, le vor depune punctual, la acea epocă, în*
 „*locul în care este convenabil să stea.*“

Va să zică toată averea noastră la dispoziția și discreția autorităților militare! Ne temem de bijute-argintării, bani. Incepem o goană nebună tocmai pentru găsierea unor ascunzători. Regretăm timpurile când arhitecții noștri aveau prevederea să le execute în bolțile pivnițelor, în părții zidurilor sau planșeele caselor!

Dar cine se mai așteptă în veacul al XX-lea,¹ chiar într'o sălbatică Valahie, cum eră țărișoara noastră! A trebuit să vie războiul teutonic ca să valorifice atâtea noțiuni ale trecutului!

Prin ingeniosități de spirit găsim destule, deși Administrația militară rechiziționase tot materialul de construcție...: nu mai puteai găsi o lingură de var!

Alții, nesiguri de locurile în care ascuseseră depozitele, întâia oară, le scot la iveală, fie pentru a se conforma ordonanței, fie pentru a găsi un adăpost mai sigur.

Și, atunci, talantul ascuns a pățit ceiace a pățit în toate timpurile, dela Hristos până la Molière.

Jurnalele anunță zilnic furturi de milioane: bisac-tele cu bijuterii, lăzi cu argintării, legături cu bonuri! Denunțurile, bine plătite curg. Se scormonesc

câmpiile spre a găsi munițiile și tunurile noastre, se extrag plombele de aur din danturile celor căzuți pe câmpul de bătaie, se scormonesc casele refugiaților, se sondează pământul sau se palpează pereții.

Se cioacă și se ascultă. Se aude de găsirea saltelelor cutărui otel, de descoperirea covoarelor, tablourilor sau armelor de preț ale cutărui bogătaș. Sau ale miilor de chilo de zahăr, orez, făină ale cutărui om politic sau ofițer de intendanță, refugiații!

În baza ordonanței, zilnic se văd perchesiții domiciliare, spre groaza de moarte a acelor ce le suferă. Trei sau patru soldați, din cari unul cu un pachet enorm de chei passe-partout, încep operația: se cercetează în putinele cu murături, se sechestră provizii neadnotate pe lista de provizii, se amendează, în fața faptelor constatate, abateri dela ordonanțele precedente, se vânează ce s'ar putea ridică pe viitor.

Camioanele „Geiser“ cară, zilnic, mobile furate. La Direcția Căilor Ferate se aduc, zilnic, mașini demontate.

Pe strada Fântâniei, unde locuiește locotenentul Tülnagel și căpitanul Harstein, se cară bibelouri și mobilă ușoară dela consulatul rusesc de alături. Din însăși casa în care locuiesc cei doi ofițeri (casa Blanck) se încărcă, ziua în amiază, tablouri în automobilul: „Ober-Kommando Mackensen n-r 1.002“. Mai târziu, în casa Butculescu, str. Clemenței, unde s'a instalat o „K. u. K. Post-Amt“ se vede gata de încărcare tot luxosul mobilier.

Din Museul Național de antichități dispar mai târziu, cu prilejul visitei lui Mackensen, cu suita, prețioase obiecte preistorice. Și câtel

În fața carelor, auto-camioanelor ce încarcă din casele jăfuite, soldații „*Schwester*“ dela Crucea Roșie și ele cu un mic „*Andenken*“, exclamă mirați: „*Alles, Alles* (citește Oles) *kaput!*“

Se încită la furturi asupra caselor refugiaților, asupra cărora nici parchetul, nici primăria, nici poliția, nimeni, nu ieau măsuri de asigurare.

Unii încvartierați, mai omenoși, lipsesc bilete pe geamuri, rugându-se pentru cruțarea obiectelor din acea casă.

Ziarul lor în special dă oglinda fidelă a goanei ce se întreprinde după tablouri, icoane, bronzuri.

Acolo se cere zilnic: tablouri de renumiți pictori, covoare vechi persiene, Grigorești, Aman, biblioteci, blănuri, garnituri de piele, oferte de mărfuri și orice materiale și articole de valoare, piese de menaj, obiecte casnice și prețioase, briliante și bijuterii, vioare, pian, sufragerii, saloane, antichități, picturi în ulei de pictori renumiți, lucruri de argint, curele de transmisie, covoare românești. Incitați de cruciada aceasta, răsare o nouă bransă negustorească, pentru covoare, preșuri, fețe de perne, antichități, cărți bisericești, tablouri prețioase, ghete, rufarie: Mazliachi, Societatea Amargo, Rubin, Wolf, Marcus, Coller, Brănișteanu, Kaufmann, Goldstein, etc.

Un rol special în acest jaf îl joacă *Kriegs Preussisches Ministerium* care te singurul serviciu militar, ce se ascunde într'o mică stradă, fără nici o firmă, și a cărui existență o trădează un petec de hârtie, lipit pe ușă, cu mențiunea că armele și munițiile capturate nu se primesc acolo.—Și totuși „*marea pradă*“ dar de ce?

Magazinele cooperative de consum se rechiziționează în întregime. Magazinul „*Bon Goût*“ este evacuat în câteva ore, pentru a se instala un depozit de făină și proviant!

Se ordonă ridicarea tuturor cutiilor de ținichea din cimitire, „*necadrând cu pietatea sfântului loc*“.

Se ordonă rechiziția de saltele și plăpămi numai dela Români. Se rechiziționează toate pieile crude, toate bicicletele.

Are dreptate, acum, un German să fie izbit de contrastul dintre Bucureștiul de azi și Bucureștiul din timpul neutralității, când nu se auzia pe toate căile decât cuvântul: „*vagoane!, vagoane!*“, nu se vedea decât bătaii de flori pe strade, munți de pui fripți în localurile de noapte, în ale căror curți, chiar câinii gustau copios din bunătățile aruncate!— ne spune el cu o vădită gelozie.

5/18 *Ianuarie*. Mitropolitul, care ar fi convocat un sinod la Mitropolie pentru discuțiunea calendarului este captivul d-lui Maritus Teodorian Carada, propagandist catolic numit director al cancelariei metropolitane! Se zvonește că numirea s'ar fi făcut cu consimțământul episcopilor Calist și veselul Sofronie, spre a îndulci raporturile lor cu Kommandatur. Demna manifestație a preoțimii, în cap cu arhimandritul Scriban: „*Afară renegatule...: Teodorian demisionează*“.

6/19 *Ianuarie*, Boboteaza. Ploaie grozavă și vânt toată noaptea. Ca și nenorocitele noastre sărbători, trece nebăgată în seamă.

Unde e procesiunea cu Domnitorul Țării, armata și tot ceremonialul cu care o serbam, de când este un Stat pe câmpiile udate de râurile azi înroșite

de sânge? Se serbează numai la Mitropolie. Orice manifestare a ființei noastre etnice e înăbușită. Ni se face însă, injuria, de a se afirma că „*războiul nu a schimbat întru nimic obiceiurile religioase ale Țării*“.

Unde sunteți voi, Mitropoliți și clerici de altă dată, cari cu dulceața sfințeniei voastre, în odăjdiile străbune și cu sabia sfintei cruci în mână, să înfrunțați dușmanul, să-i biruiți trufia, și să-i spuneți: eu sunt păstorul și pavăza acestei turme; nu aveți să treceți peste ea!

Assistă, mulți militari, atrași de bogăția ceremonialului Bisericii noastre și de frumusețea costumului „*Ehrwürdig*“-ului.

Tonul presei lor e melancolic, se plâng de „*desprețuirea dreptului ginților și a tratatelor de pace*“. „Ei ?

10/23 Ianuarie. Frig și întuneric. Stabilimentele industriale și brutăriile sunt oprite de a mai încălzi cu păcură cuptoarele, tocmai acum când stocul celuilalt combustibil e așa de redus!

Sântem în cea mai mare disoluție socială, nu de la castă la castă, ci chiar ca membri ai aceleiași comunități sociale. În toată țara autoritățile risipite, sau numai umbre. Crescuți în tradițiile unui Stat centralizat și tutelar până la exces, fără bresle, fără societăți, și cunoscând numai asociația cluburilor politice, acum când nici Statul, nici clubul politic nu mai înseamnă nimic, pare că sântem cu totul paralizați, incapabili de a merge, de a mai face cel mai mic gest de reacțiune sau organizare socială. Germanii o remarcă cu drept cuvânt: „*chestiuni politice prezentate în București străinilor, pretutin-*

„deni, fără să fie întrebată, probează cel mai bine
 „ca populația românească, în masa sa, este fără
 „nicio consistență dacă nu are conducători decizi“.

Ne adresăm la toate treptele sociale cari, toate, se află în aceeași nesiguranță de mâne ca și noi.

Aflăm că vechiul Consiliu Comunal a fost confirmat: nu are însă tăria, nici de a executa, nici de a se opune tuturor pretențiilor, celor mai abracadabrante, ce le face orice om în uniformă germană, din care cauză nu se poate menține. De asemenea nu se poate menține, cu nicio demnitate, nici Consiliul presidat de colonelul Verzea, asupra căruia circukă urâte zvonuri, ca fost director general al Poștelor pe timpul campaniei.

În legătură cu aceste zvonuri, ne amintim scena din ultimele zile ale căderii Bucureștilor când patrulă de soldați, cu ofițeri, cu arma spre apărare, căutau un fir telefonic ascuns, ce se bănuia că există în legătură cu inamicul, în cutare sau cutare casă; se baricadaseră chiar strade întregi. În plină ope-reță! În mijlocul unei prăbușiri dureroase!

Acestea sunt roadele regimului clientelei, al „*Günstlings-wirtschaft*”ului social, cum vrășmașul ni-o aruncă în față. Ați pus pe umeri slabi sarcină mare, bucurându-vă „cu o liniște orientală” de felul cum e suportată imposablea improvizație ce ați clădit-o; azi ea se surpă și se strivește cu toată greutatea goliciunii sale păcătoase.

Militari intră cu aroganță brutală, cu chipiul pe cap, în localurile lăsate Ministerelor, și aruncă cu forța pălăriile acelor cari urmându-le exemplul, se reacopăr.

Nu ne surprinde, deci, că generalul Mustăță nu a putut să nu iscălească ordonanța prin care se somau prizonierii noștri făcând parte din „*trupele vrăjmașe*“ (!) să se predea.

Și înlocuitorul său (dela 18 Decembrie), d. Tzigara-Samurcaș nu poate, acum, la început, să nu semneze o ordonanță penibilă, cu toate că prin maleabilitatea temperamentului său, prin vivacitatea umorului său, și prin relațiunile ce le cultivă și știe să le folosească, reușește de multe ori să se strecoare bine în frecușul chestiunilor ce se prezintă zilnic.

D-sa trebuie să execute azi, până la orele 10 seara, liferarea a 15.000 plăpumi, 20.000 cămăși, 30 de mii brâie, veste și flanele, 1000 blăni ce se cer cu amenințarea orașului de o „*strașnică amendă*“ în caz de neconformare. Lumea dă, în zadar de bună voie, căci patrulele umblă din casă în casă tot timpul de azi înainte.

Pe stradă se desbracă de blăni, se taie gulere, se iau mostre cu briceagul pentru a cerceta valoarea. La Prager se confiscă blănuri de sute de mii de lei. Fiecare ofițer ține să-și aibă blană sa, peste care atârână numai epoletul.

Se iau dispoziții pentru introducerea noii monede, emisă de „*Banca Generală Română*“, dirijată din 1897 de Disconto Gesellschaft Bleichröder, cu obligațiunea cursului forțat și cu garanția în mărci la Berlin. Intregul nostru stoc, emis de Banca Națională se pompează prin acest sistem. Moneda noastră dispăre cu totul. Se fixează leul la 0,75 mărci, 1,07 leva, 0,60 coroană.

Iar suntem atacați pe tema că am câștigat prea ușor, pe un pământ prea fertil. Aceasta e și o consolare!

12/25 Ianuarie. Ninsoare curată, cu ger. Din nou atacați pe tema cruzimilor față de internați: „*au mâncat prost... au murit opt!*“

Se concludă că, România fiind o țară constituțională, trebuie să ispășească crimele. Dar cari erau grozăviile? Iată-le descrise de un internat (Schmidt):

La Sudiți, în Ialomița, primesc: ca hrană, cei din clasa II, cari plătesc 20 lei lunar, și cei din clasa III, cari plătesc prin muncă: 400 gr. pâine, ceaiu, supă de cartofi sau fasole, ici colo câte o bucățică de carne de oaie, seara, mâncări de cartofi.

Cei din clasa I cumpără un chilo de lapte cu lei 1,20, de pâine cu 0,30, de slănină cu trei, de carne de porc cu trei, de oaie cu 1,80, găscă cu șase, etc.

Internatul păstrează bună amintire ofițerului cu aprovizionarea, laudă chiar „*ospitalitatea țăranului român, ceeace nu se poate nega*“. Ei atunci? Nu aveau... baie... Nu aveau cantină!.. S'a dat „*Thee ohne Zucker und Rhum*!“ (pe atunci nu era marmeladă!)

Altul (Zekely) descrie așa lagărul din Buciumeni:

„*Dacă jandarmul nu ne-ar fi amintit situația noastră, am fi fost mulțumiți*“.

Și totuși injuriile, privațiunile, mizeriile noastre față de internați!

13/26 Ianuarie. Lipsa de de alimente se resimte. Un simțământ maladiv îndeamnă lumea să umble de dimineată până noaptea după hrană; se fac schimburi, se complectează goluri în proviziuni. Coadă la pâine începe dela trei noaptea, cu toate

desordinile datorite lipsei noastre de ordine socială. E o modă de a umblă cu panerul în mână sau sacul la spinare. Anunțurile „Gazetei“ oglindesc simțimântul general: „se dau zece cutii de chibrituri pentru trei chilo zahăr, sau zece litri gaz, „se dă un chilo untură pentru trei chilo zahăr“; „colonia albaneză se adună pentru schimbul de provizii“; „se dau chibrituri pentru lemne“; „se dau două chilo zahăr pentru un chilo unt sau petrol“; „un rând haine pentru cinci chilo gaz“; „meditație în schimbul pâni“.

14/27 Ianuarie. Ziua Kaizerului. In ajun retragea cu torțe pe Calea Victoriei. Peste tot brad și colorile germane, cu negrul lugubru lăsat de sus, din cornișele clădirilor, până jos, la pământ.

Slavici îl salută, în „Gazetă“, ca reprezentant al lui Dumnezeu pe pământ!

Săracul Slavici!

Tedeumul ce trebuie a se oficia la Sf. Spiridon Nou, se celebrează în amfiteatrul Parcului Carol. Mackensen își exprimă bucuria, de a se afla în Capitala inamicului învins. In templul Sf. Vineri se celebrează de asemeni, un „*judischer Militär Gottesdienst zur Feier des Geburtstages Sr. Majestät des Kaisers und Königs*“. Dacă 20 la sută din populația evreiască din București (în total de 50.000) a urmărit cu aceeași simțire infrigurată soarta țării noastre, fiind părtași la durerile și bucuriile noastre, nu am putea spune același lucru despre rest. Aceștia încep a-și arăta colții.

Scene de stradă: apare un mutilat de războiu. Ei rânjesc: „*România Mare*“. Un gardist face ob-

servații unui cărăuș evreu. Rânjește: „*s'a dus cine a fost!*”

Pe timbrele noastre se aplică sigiliul; M.V.R. (Militär-Verwaltung Rumänien.) Rânjește: „*mai vrei războiu!*”

Bulgarii, după ce sechestrează pe directorul Academiei, fură „*manumilitari*”, 600 de manuscrise slave dela Academie și vreo câteva, îmbrăcate în prețioase scoarțe de argint, dela Muzeu. Intervenția lui Mackensen le scapă, deocamdată. Trebuiau furate cu formă. Se face și forma.

Se încearcă și la Arhivele Statului, unde, mai pe urmă, se pun garde militare. Nicht hinein, Nicht heraus; chiar directorul secestrat.

Ieau dispoziții pentru introducerea cartei de pâine, ce se va compune din: 250 gr. făină și 150 mălaiu.

Cartela e împărțită foarte complicat, în o mulțime de cupoane, dela 400 gr. până la 50 gr.! Brutarul e amețit în calculul gramelor ce trebuie să le taie pentru client. La serviciul de aprovizionare, un personal de sute de oameni de abia dau de rost pentru adunarea gramelor cerute de brutari. Fișe, parafișe, tablouri sinoptice, retrospective, diagramatice! Totuși pâinea e piatră, imposibilă, făina se dospește, mălaiul rămâne: „*ghiulele lui Mackensen*” au botezat-o mahalalele!

Ni se face teoria pâinii, cum a evaluat, treptat cu progresul cultural, dela Flüssigkeit Brei până la Brod.

Suntem notați culturalicește între „*Brei*” și „*Brod*” și nutriți ca atare.

Fac și ironii: recomandă, pentru ca pâinea să aibă consistența necesară, a se pune și... miere; dau chiar ordonanțe-rețete pentru facerea viitorilor... cozonaci! 100 gr. grăsime, + o jumătate chilo făină, + 100 gr. zahăr! Și noi n'aveam de niciunele.

16/29 Ianuarie. O ploaie înghețată, cu viscol, durează de azi noapte. Măzărica izbește durând. Geamurile îngheață bizar, dând naștere la cele mai capricioase cristalizări.

Am pierdut Valea Putnei, dar pare că ar încerca un atac contra Galațului. Sunt la născrucea activității. Dau știri exagerate, prin Stockholm, despre evacuarea Iașului la Odesa, și a Sudului Basarabiei. —Nu credem. Vor, prin astfel de curente, să ne zăpăcească planurile.

Se prefac că sunt concentrați, cu toate forțele, pe capul trambuliniei, așteptând numai momentul să facă saltul, în vreo direcție: sau să sfărâme Moldova, îndreptându-se către Chiev și Odesa, sau să se arunce asupra lui Sarrail, Sarrail? Dar el se înfundase, dela 3 Noembrie, în înălțimile dela Monastir, și deabia mai târziu aveam să lămurim încurcătura ițelor politice pe care Germania le urziă, în Orient, pe socoteala noastră.

Totuși acum avem toți intuiția că Rușii vor să ne împartă, deși încă resistă bine, dar de formă, între Tulcea și Mahmudia, iar Românii împiedecă unirea arhiducelui Iosif din Valea Cașinului cu Mackensen.

General Iliescu încă ar conduce operațiunile noastre.

De frontul italian nu se vorbește nimic; în Franța lupte seci pe vechile poziții.

18/1 Ianuarie. Un articol prim vorbește despre

„moartea lui Take Ionescu, Cantacuzino, Constantineșcu“, etc., în accidentul de tren dela Ciurea! „Cea mai nerușinată crimă și-a găsit astfel răsplata“, termină ziarul. Nu-i iartă nici morți! Dummer-Michel!

20/2 Ianuarie. Ninge de ieri toată ziua, mărunț. Munți de zăpadă pe strade. Ofițerii prizonieri sunt trimiși pe serii în Germania. Bine îngrijiți de Crucea Roșie și bine echipați. Câți vă veți mai întoarce?!

Ieri, ședință solemnă a Reichstagului. Cancelariul, bazat pe proasta recoltă a lumii, dela care exceptează Australia și România, și pe rezervele umane de pe toate fronturile, proclamă războiul extremist al submarinelor: „cu mijloacele cele mai lipsite de scrupule pentru terminarea războiului general“. Și are speranțe: „fiecare zi cu care se scurtează războiul va conserva viața la mii de viteji luptători, de amândouă părțile“. În plină nebunie!

25/7 Ianuarie. Ninge cu fulgi mari.

Deși fac concesii Statelor neutre: Olanda și America, aceasta din urmă rupe relațiunile diplomatice la 23 când ziarele apar târziu în București, și sunt smulse de populație din mâinile vânzătorilor. Totuși în articolul „chiar de ar fi lumea plină de draci“ își fac curaj. Wilson e tratat drept „agent englez“.

Olanda, Norvegia, Danemarca, protestă la Berlin.

Cu toate acestea ei încă exaltează buna lor situație. În mijlocul dezastrului universal! În Franța partidul socialist ar fi pacifist, în Rusia desperare, Japonia are de mistuit în China; un singur gând îi innouează...: pericolul galben!

26/8 Ianuarie. Se confiscă și se ridică tot materialul lemnos de construcție. Incep să care lemnele

refugiaților, șchelele tuturor clădirilor aflate în construcție. Taie parchete prin casele unde s'au încuarterat. In casa Take Ionescu pun pe foc biblioteca și dulapurile: rămân numai urmele încastrării lor în pereți. Este o practică generală. Iată ce spune un internat german că se petrece în Ialomița:

„Fiindcă în sat era greu de găsit lemne, trebuiau să fie arse gardurile... se tăiară pomii și din localul școlii și primăriei se smulseră podetele de lemn!”

O predilecție specială o au pentru distrugerea mobilierului școlar. Nu mai rămâne bancă, catedră, tablă, dulap.

Populația, urmându-le exemplul, taie toate împrejurimile parcurilor, locurilor virane.

Și au pretenții așa de mari, când au ridicat toate mijloacele de transport din Capitală! Arhitectul, consilier comunal, Berendeiu, în ironie, li oferă parcul Cișmigiului,—a cărui cruțare o cer ei înșiși în zilele următoare prin gazeta oficială.

Se ard bibliotecile școlilor, arhivele Ministeriilor.

Lumea, în cursul zilelor frumoase ce vin, îngheață în casă. Spitalele nu au lemne, paturile sunt îngrămadite în jurul unei sobițe, operațiunile hirurgicale încetează. Din oraș se aduc oameni înghețați, umflați, vineți: întind odată din mâni și expiră și totuși Nemții râd: *„Lipsa de lemne face ca odăile să se-mene ca coșciuge pentru ultimele visări ale apti-mismului românesc!”*

Mijloacele de circulație scad foarte mult. Tramwaiele cu caii mici de munte încă circulă, deabia ducând povara vagoanelor supra-încărcate de pântecoșii soldați ai Kaiserului.

Trăsurile care mai pot să se bucure de această denumire, au dispărut odată cu evacuarea armatelor noastre. Se scot din vechi șoproane mijloace de transport care numai după formă pot fi bănuite că au fost odată trăsurii. Le lipsesc sau o aripă, sau un arc, sau spițele unei roate!

Caii sunt niște arătări. În locul birjarilor, apar pe capre femeile și, din pricina fricii ce o au de militari, care-i obligă la curse pe mari distanțe, uneori până la front, pe o zăpadă din care, de multe ori, nu se mai întorc, nici caii, nici birjarii. La început plătesc 30, 40 de bani o cursă, după lozinca ce li s'a dat că, în Orient, trebuie să plătești a zecea parte din prețul ce se cere.

Ofițerii dau jos lumea din trăsurii și chiar doamnele, gesticulând cu cravașa: „*los! los!*“! Va fi nevoie de ordinul poliției militare ca să se înceteze rechiziția trăsurilor ocupate.

Unele cercuri sociale sunt în prada unei bucurii a simțurilor desgustătoare.

Prin ziare un scriitor își anunță, astfel opera, mai târziu: „*el este cântărețul femeii, voluptăților și iubirii, imaginației înfrigurate... nimeni nu a putut cânta cu atâta patimă femeia și nu a nuanțat atât de meșteșugit iubirea și voluptatea!*“

Evident că aspectul stradei este mult schimbat, față de anii neutralității, când ziarele franceze, ușimate de ce vedeau la noi, ne spuneau că „*danțăm pe marginea unui vulcan*. E sobrietate; totuși sunt încă diverse tipuri ce se pretează amuzamentului acestor serioși oameni ai Nordului. „*Fardate, pudrate, cu ochii de beladonă, în ceie mai noi mode ale Parisului, cu rochii scurte până la genunchi, care nici*

„nu încearcă măcar să acopere ciorapii șic, în mă-
 „tase și ghete „ireproșabile“, așa trepădează fru-
 „moasele sulemenite în vârstă, dela 14 până la 72
 „de ani, în lungul strădelor, unele cu semnul crucii-
 „roșii, altele fără; dar toate privite de jos: uniform
 „toate în rochii imposibil de scurte cu ciorapi de mă-
 „tasă fini și ghete „ireproșabile“.

Unele cercuri ariviste și superficiale, cari au a-
 vut soție, frați sau copii omorâți de bombele aero-
 planelor dușmane, nu pot privi fetele de agremen-
 tele societății cu ofițerii: ceaiuri, mese și chiar pom-
 de Crăciun, mici serate dansante sunt atât de nevi-
 novate plăceri pentru a scăpa de plictiseala ocupa-
 țiunii!

Nevoia de pâine, provizii, lemne etc., face ca u-
 nele menajuri să reclame ponoarea de a avea „Neam-
 țul lor“. Se vorbiă de „Neamțul său“, ca și de Bubi
 al său: eră o modă. Era o modă, căreia se sacrifi-
 cau, fără deosebire (de naționalitate, Evreice, Vie-
 neze, Berlineze, și orice bună Germană. Soldatul
 eră foarte vesel să fi achiziționat „ein Stück von
 Vaterland“!

„Către noapte, când întunerecul cu învelișurile
 „lui se scoboră asupra orașului, Românce și fete din
 „Berlin sau Viēna lăsaus orice frică la o parte, și nu
 „era aproape niciunul din cuceritori în feldgran care
 „să nu se strecoare de pe colț cu conchista sa par-
 „ticulară“.

Și la țară se vede în unele case ușurele o intimi-
 tate desgustătoare: Hansi, Vili, Fredi, locuesc ca
 la ei acasă: „râzând își arată fetele fulgerătorii ochi
 „negri...: unul sau altul din grupele de soldați căță

„și găsește, în întunerecul serii, înțelegere cu bunele,
fete. E nevoie de atât de puține vorbe!“

Cinic, într'un articol prim din ziarul lor, arată ei că învingătorul nu a avut nevoie să cedeze dorințelor unor cercuri feminine care aspirau după coroana martiriului surorilor din Belgia și Franța! Se poate. Ce faceți voi preoții altarului? Care e activitatea voastră moralisatoare, căci numărul divorțurilor a întrecut pe cele din Apus!

Lumea e avidă totuși să vă audă cuvântul, mai mult ca oricând. La Sf. Vineri, unde e icoana făcătoare de minuni, la Mitropolie, unde sunt moaștele Sf. Dumitru, biserica e plină de cele ce fac rugăciuni și acatiste pentru soțul, fiul, fratele aflat pe front, pentru izbânda trupelor noastre, pentru scăparea din năcazul ce a dat peste noi.

Care sunt operele de ajutorință socială ce le faceți din imensele venituri ce le strângeți zilnic acolo? Căci este atâta mizerie, și din cauza și a ei se pierd zilnic atâtea suflete!

E plină strada de mulțimea refugiatelor cu privirea fixă, aiurită sugestionată de mizerie și de vorbele dulci ale celor ce visează după Grätckene în „*rumänische Stickereien*“.

27/9 Ianuarie.—15°. Cafenelele și cofetăriile pline. Riegler e localul de întâlnire al mondanității și ofițerilor. „*Princiar*“ e bursa oamenilor de afaceri și a fumii de varietei. Se fac transacții mari; atâtea mii chilo zahăr, atâtea făină. Evreii armatelor ocupante, în special bulgari, turci și chiar austro-germani fac pe samsarii, fără nicio perdea, între ocupanți și Evreii noștri.

Boalele seceră lumea: la Pitești mor zece pe zi de febră tifoidă; la Giurgiu, la Câmpulung, se

moare literalmente de foame. Acolo, am revenit la vremea schimbului natural. La Mărcuța, Pantelimon, bolnavii mor de foame și de frig. Mijloacele de transport lipsind cu totul, se ieau cu japca, caii căruțelor, tramwaielor și chiar ai serviciului de gunoaie ale Primăriei!

Localurile abundă de militari germani.

Dintr'o latitudine geografică alta decât a noastră sunt de o natură—și crescuți într'o altă concepție asupra lumii,—cu totul alta decât noi. Suntem față în față, nu un învingător și un învins, ci două lumi diferite, despărțite printr'o prăpastie enormă. Au chipul pătrat, scurt, tipul fiziologic al omului practic, comun: aproape nu le deosebești fețele unele de altele.

Sănătoși și plini de viață, cu o aparență de congestie, din cauza berii. Sunt foarte puțin impresionabili la frig, nu pentru că unii împing galanteria de a purta acum, haine de dril, și șăpci de mătase, ci pentrucă, în majoritate, nu pun mantalele decât foarte rar. Naturi greoaie, dela soldat până la ofițer, vor să apară mai mult decât ceace sunt. Au o îmbătare de sine, caricatură a acelu „*civis romanus sum*“.

Imi fac, însă, impresia că și această morgă e de imitație. Imită mult pe Englez. Englezul, în adevăr că are în aierul său natural, siguranța, greutatea și aplombul cei -l dă conștiința de stăpânitor al lumii.

Ofițerii rași, cu monoculul în ochi, cu o ținută ireproșabilă de gentlemeni, au în ei ceva forțat: se vede silința de a se susține ferenților adepți ai lui „*Talisman-Bibliotek*“ în care sunt prescrise rețetele pentru comportarea omului spre a obține suc-

cesul în viață. O concentrațiune intensă lăuntrică, zilnică și continuă asupra gândurilor de valoarea lor personală, care, astfel, se va exteriorisa pe figurile lor: „*Ich bin gross; ȳch (bin 'starck; ȳch bin mäch-tig*“. „*Mă ridic deasupra celorlalți oameni, sunt necesar, aparțin nobililor poporului meu, și săriți pământului!*“

Ofițerii intră în localuri după ce și-au creat, mai întâiu, o atitudine anguloasă, născută din modul cum țin sabia cu stânga, și chiștiul cu dreapta. Iși fac cu modul acesta loc larg: „*trece incomparabilul locotenent german*“. Sunt scandalizați de faptul că nu ne descoperim, pun, pentru acest fapt, chiar la amendă. E singurul semn de nobleță ce ne-a mai rămas, și la care ținem!

Austriei și Ungurii sunt mult mai apropiați.

Bulgarii, chiar cu capetele cele mai civilizat pomădate, nu lasă a întrezări nimic prin ochii lor: două găuri prin care se zărește negrul întunerecului glavei și sufletului lor.

Turcii: niște fanteze pare că au fost scoși acum din rafturile prăfuite ale Museului Ienicerilor din Constantinopole.

Mă întrețin cu toți. Germanul îmi spune că „*Rumâniën hat uns betrogen*“, că Londra va fi prăpădită de cele 150 zepeline ce le-au fabricat, că Românii ar fi înaintat până la Viena dacă nu veniau Germanii.

Austriei au un aier de ironie și de răs-galben, față de Germani. Cu Ceho-Slovacii și Italienii din armatele lor ne înțelegem din ochi: râdem de cauza lor. Românii soldați la ei, cei mai bătrâni, vorbesc de păcatele lui Dumnezeu, „*ne batem frate cu frate*“;

mulți din tineri au o mentalitate falisificată; au venit aici, la noi, să lupte contra tiraniei boierilor!

Bulgarii sunt practici și nihiliști. Nu cred în nimic, nici în victoria comună a lor, nici în Țarul lor, a cărui soartă o leagă de ieșirea războiului.

Ungurii: furioși: „*nema Romania*“.

Turcii...

28/10 *Ianuarie*. Săniile nu mai conțin cărând mii și mii de saltele, velințe, plapome! Rechișiția ghetelor, ale magazinelor de vinuri, ale aparatelor Röntgen, ale lichiorurilor...

Am impresia că se iau măsuri de apărare în jurul Capitalei. Lansează prin „*Gazeta*“ știrea de moartea generalului Averescu în deraierea dela Ciurea.

29/11 *Ianuarie*. Străinătatea se pare că este informată de ce se petrece la noi. Răspunzând unui articol din „*Ideia Nazionale*“ că Românii mor de foame „*Gazeta*“ replică: „*de când posedăm Bucu-
reștii, un mare șfab administrativ, tehnic, și eco-
mic, foarte germane, excelent pregătite, lucrează
numai să pue oarecare rânduială în contul sfâșia-
telor raporturi de aici!*“

De sigur încurcătura imensei bogății! Au obosit!

Răsar zilnic, servicii pentru pomparea lor: Geld-wirtschaft, Pferdewirtschaft.

Telegrafistii pleacă în Franța. Mă uit în bagajul unuia: corsete, ghete de lac, haine. Prin mimică îmi explică cum toată lumea a luat „*haideu, haideu*“: de ce n'ar lua și ei?

30/12 • *Ianuarie*. Se topește. Vie activitate la Vest de Lille. Se pare că și la Bicz ar fi fost ceva. Mesagiul regal englez vorbește de nenorocirea ce a izbit România, pentru a căreia apărare Alianții au

făcut totul. Deși s'a evacuat o bucată de țară, totuși există un mare număr din armata română. Nu suntem, deci uitați.

Se svonește că Germanii s'ar retrage dela noi în treisprezece zile, poate din cauza pierderii încă a unei tranșee, pe care o părăsesc, „*planmässiĝ*“, în Vest.

Se vede că nu le merge bine fiindcă încheie bilanțuri: au cucerit 335.000 km. p., față de 32.000 km. p. luați de Antantă.

După „*Times*“ la Petrograd ar costa un chilo de unt topit 3,60 ruble, la noi costă 12 lei. Iată modul de evaluare a prețurilor (pe chilo) dela căderea Bucureștilor până azi: pâinea: 0,25—0,50 — 0,80; carnea: 1,60—5—8; untura: 3,30—6,60; unt: 16—20; orez 10; grâu: 3; fasole 0,80 —2—3; cartofi 0,12 —0,60; mere putrede 5; untdelemn 10; mălaiu 0,25; —0,55; găini 4—10—15; săpun 2—7; cafea 5—28 33; tona de lemne 160; un transport cu căruța: 12 —40; saltea de paie 35; ziua de muncă 3—8; haine 150, 200; ghete 80—100.

2 15 *Februarie*. Prima zi de carne dela Crăciun. Se cumpără numai dela ghișeuri evreiești. Mii de oameni se înghesuie, rugându-se pentru o bucată.

Tisza primește ieri omagiul a două sute de însemnați Români, cari declară: „*nu avem nevoie de plă-
nuita libertate, stăm pentru integritatea patriei
noastre maghiare*“.

Aceasta, în ajunul visitei Kaiserului la Viena, când se vorbește iar de pecetluirea prieteniei pe care o vor sfinți binecuvântările păcii.

Ordinul Kaiserului către marină: „*Submarinul să sfărâme voința de războiu a inamicului*“. China de-

pune și ea protest la Berlin. Spania e gata de războiu, „*împinsă nu de pozi, ca la noi, ci de Romanones*“.

Ediția română a ziarului se separă de cea germană. De câteva zile *focuri* îndepărtate, spre dimineață.

6/19 Februarie. Lupte puternice pe Somme, la noi la Oituz. Se fac localuri de încălzit pentru populația săracă.

La „*Fundația Carol*“ se deschid cursurile științifice pentru militari și personalul administrativ care trebuie educat cu probleme ce vor ocupa mașina de scurgere a administrației militare, după ridicarea zăpezii. Teme: Problema agrară, principiile administrației și constituției, partea Germaniei la comerțul României, organizarea exportului și importului grânelor române, pescăriile, petrolul românesc și însemnătatea lui în industria lumii, finanțele, dezvoltarea industrială și economică a țării, problema Dunării, raporturile economice cu Austria, agricultura.

Simpatice primire de către militari a trupei de operetă a lui Leonard.

E numit regele cântecului liric în Orient. Compositorul Lehar, din Viena, îl găsește cel mai bun interpret al operetelor sale. I se oferă un angajament la Berlin.

Să trăiești...

9/22 Februarie. Iar ni se agită spectrul foamei din cauza „*catastrofei ce a dat peste țară și e mai mare ca a oricărei alte țări*“. Dar care catastrofă? Războiul? Inșă războiul ați afirmat pe cuvântul mareșalului vostru că nu-l faceți contra populațiunii. El acum e departe, la front. După urma luptelor

directe nu am avut de suferit. Căci Kellermann, ziaristul vostru, și chiar voi ați spus: „*prăbușirea militară a României urmări așa de repede, încât țara suferi puțin de pe urmele directe ale războiului... Nu au fost devastări ca în Franța, Belgia... Statul major român fu destul de circumspect ca să vadă, în repede, evacuarea a României singurul mijloc, de a scăpa țara de greutate*“.

Iar hrană ați găsit așa de multă încât oficial ați afirmat că: „*puternice provizii economice au fost confiscate între Zimnicea, Alexandria, Giurgiu*“.

În toată țara erau „*asa de însemnate cantități, în cât o considerabilă parte fu disponibilă pentru export*“.

A, dar uitasem că, de când armatele noastre „*pierduseră, în joc, Valahia, ați început, în rodnică grădiniță a lui Dumnezeu (care era țara noastră), puternica voastră muncă ofensivă... constructivă*“!

Uitasem că v'ați exprimat, oficial, că vă preocupă „*cu aceiași grijă problema importantă de viață a populațiunii, ca și lucrurile mai măci ca... exterminarea cânilor*“!

Câinii de Valahi! Ce mai contau ei! Întâiu armata, apoi supușii puterilor centrale și apoi *populația inamică*“, cum începeți a o designa dela 22 Ianuarie și care era numai tolerată să trăiască mai departe pe pământul moșilor și strămoșilor ei.

Ați venit ca doctori sociali, în casa pacientului care era România, și, încetul cu încetul, v'ați substituit stăpânului, căruia nici hrana zilnică nu i-o mai dați spre a-i grăbi sfârșitul. La „*Deutsche Zentrale für Stadt-Versorgung*“, biurul de aprovizionare, în majoritatea casurilor, nu pot intra de azi înainte decât: **Supușii Puterilor centrale.**

Supușii puterilor centrale sunt, de astăzi înainte, în ochii noștri stăpânii țării.

Pentru ei lemne, pentru ei carne, „vânzările de carne pentru consumul civil al supușilor Puterilor centrale se fac zilnic, în piața centrală, contra „cărții de client (gegen Kunde carte): calitatea I-a „3 lei, a II-a 2 lei, a III-a 1 leu“.

Un „Zivil-Konsum der Zentralmächte“, instalat la Cercul militar ca și altul în Calea Griviței, servește numai, pe supușii Puterilor Centrale. „Zivil Konsum“ pentru birturi, cu 2 lei masa, pentru pâne, pentru lapte!

Cât privește modul de îngrijire a populațiunii „inamice“, ea e redusă la fărâmiturile ce pot scăpa printre degete supușilor Puterilor Centrale. Un exemplu: Oficial s'a anunțat mai târziu că, pe o perioadă de douăzeci de zile s'au adus în București 80.000 chilo de lemne pentru populația civilă (inamică), iar 75.000 chilo pentru supușii Puterilor Centrale.

Și, pe lângă aceasta este și pătostea întreținerii militarilor și a întregilor familii din Germania.

Unul din ei scrie: „La sosirea noastră în Bacu, „rești numai carne nu era, în oraș, prea suficient... „dar cea mai bună făină am cumpărat-o cu 60 de „bani chilo, untură cu 3 lei, însă, numai în primele „zile, dar, când începură ofițerii și soldații să cum- „pere pentru propria trebuință și pentru concediul „de Crăciun, prețurile începură să se urce“.

Și urcarea prețurilor o suportam noi, fiindcă ei, chiar „la Capșa, cunoscutul vesel local, unde, în „Noembrie, uscatul menu... costă 80 de lei, plătesc „azi cu 3 lei“.

Sunt plini de indignare pentru concedierea lui Beldiman și condamnarea generalului Socec, care „era prea bine informat ca să fi putut crede că Germania va lăsa singură pe Austria într'un războiu cu România.. și care era un spin în ochii agitatorilor“.

10/23 Februarie. Conferință la „Fundatia Carol“ a căpitanului Payer. Chestia agrară.

România e o punte între slavism și germanism. Schimbarea lucrurilor din această țară e de cea mai mare importanță pentru Puterile Centrale. Sistemul moșiilor s'a format din al XVI-lea veac, odată cu introducerea sistemului monetar. S'a dezvoltat economia familiei mici, nu ca la Sârbi și Croați.

Reforma dela 1864 e neîndestulătoare. Agricultura e rentabilă, munca fiind ușoară și ieftină. Țăranii nu au drepturi, aleg numai patruzeci de deputați. Sunt 200.000 țărani cu mai puțin de două hectare, 47.000 fără colibe. Progresul obștiilor 3.000 cu capital de optzeci de milioane, e îmbucurător.

Țăranul nu e conservator ca în Germania.

16/29 Februarie. Ninge cu viscol de azi noapte.

„Gazeta“ anunță: „deschiderea școalelor“ Ce bucurie! Dar deocamdată numai... școala Evangelică, „anul din stâlpii germanismului în România... cea mai mare școală germană din străinătate... a lumii în general...“; cum spun ei. Fondată în 1750. Are în 1914 un capital de lei 3.800.000, cheltueli de un milion. Populată de 2,400 școlari în 1916. Sucursale: Constanța, Severin, Galați, Craiova: „un semn pentru lipsa de independență a culturii Române, pen-

„trucă în toate orașele mari ale țării se ridică insti-
 „tute școlare tot din comunitatea Evangelică“. Mac-
 kensen recunoaște mai târziu ca această „școală,
 „lucrează cu cel mai mare simț pentru gândul ger-
 man“.

Zilnic orașul e ținut în alarmă prin trageri cu mi-
 tralierele.

Un soldat îmi vorbește de foametea din Praga: nu se dă decât 130 de grame pâine; teatru, tram-
 waie, electricitate întrerupte.

Fac socoteala averii pacientului: România ar a-
 vea vre-o 18—20 miliarde bogăție națională, fața
 de 400 miliarde cât are Germania, 320 cât are An-
 glia, 220 Franța, 230 Rusia.

Se rechiziționează toți bărbații între 16—50 ani
 pentru muncă, mai ales la zăpadă.

Rechiziția mașinelor de scris. Nici un tramvaiu
 nu mai circulă, după ce i s'au luat trei rânduri de
 cai.

19/4 Februarie. Munți de zăpadă pe stradă, în
 urma viscolului dela 17.

În Germania, probabil că se petrece ceva. Soldați
 pleacă mereu spre Vest, lucru rar, chiar în formații
 de companii. Răbdatori așteaptă, în ger, în drumul
 spre gară, să le vie rândul la porția de ceai sau lapte
 cald, ce li se dă din lăptării. Toți tușesc. Mi-e milă de
 voi, paria ai omenirii ce sunteți, din cauza neronia-
 nilor voștri conducători!

Vin multe trupe austriace, care să-i înlocuiască.
 Mackensen îi trece în revistă fie pe Piața „Victoriei“
 fie pe esplanada din fața Cercului Militar.

Asist la una din reviste. Mackensen, cu o suită
 numeroasă carnavalescă, el în feldgrau, ceilalți cu

toată împestrițea de uniforme, dolmanuri, căști argintate, poleite, ascuțite, boante, acoperite cu pânze feldgrau sau descoperite.

Trece un regiment de cavalerie ungară: primul cal alunecă, cade. Ceilalți, cuprinși de o contagiune de cădere, se rostogolesc la pământ: se sfârșește totul misericordios: Semn rău!

Cancelariul simte nevoia de a da asigurări în privința politicii interne, dar tot după vechile clișee, elaborate de spiritul de nebunie, în care se zbate Germania: „o națiune, care, zilnic, a experimentat „subt mii de forme, că numai forța întregă poate „suportă și birui pericolul extern; ...forțe vii cari „un pot fi încâtușate în niciun program de partid... „nu poate rezolvă problemele interne decât nu- „numai... dacă această forță continuă și în timp de „pace... Această forță nu se regulează după pro- „grame de partid“.

Vom vedea.

21/6 Februarie. Tedeum-ul la Mitropolia Voevo- zilor noștri pentru onomastica Țarului Bulgariei! De sigur vor să ne arate că „nu e de loc întâmplă- „tor că, acum colaborează în administrația din Ro- „mânia și reprezentanți ai lui Ferdinand“!

Toată latura diplomatică a discuțiilor urmate pen- tru acordarea bisericii a fost: „cine vor plăti lumâ- nările“!

Protestele posterioare, că Bulgarii erau shisma- tici, sunt de prisos acum.

E prea târziu!

Banca Națională e pusă supt administrație for- țată.

Se dă populației lignit. Mii de oameni asistă zilnic la strigarea bonurilor. Dar se dă.

La ușile depositelor, gloata populației de jos atacă răruțele de combustibil ce se strecoară.

24/9 Februarie. + 20° la amiază. Strada numai șivoaic.

Caută să ne demoralizeze pe toate căile: Se publică în nemțește „*Faușa culturală Română*“ de Maiorescu, iar Mitte Kreinnitz, secretara Reginei Elisabeta, localizează, cine știe cu ce tendințe, „*Scri-soarea pierdută*“ a lui Caragiale, în care ne biciue toată viața noastră politică.

Ni se contestă și descendența din Romani, de către prof. Peischer, care răstoarnă toate teoriile, relative la descendența noastră: Nu limba este un indiciu pentru stabilirea rasei unui popor, ci caracterele permanente ale culturii acelu popor. Dominanță pentru cultura noastră e nomaditatea, caracteristică comună culturii popoarelor asiatice, dintre Caspica și Cingan-Gebirge ...ergo..! Suntem un amestec de rase, care, prin furt de femei romane ne-am însușit limba și habitus-ul roman!... Dummer-Michel!

Iar Oxhorn, vorbind de arta noastră, așa de amestecată, zice că ea oglindește „*acest sfâșiat, a-„norganic, amestecat, juxtapus popor*“!

Lipsă de pâine de trei zile.

25/10 Februarie. Iar ninge. Clopotul Mitropoliei anunță decesul lui Zeppelin, spre a se aminti populației moartea ce a fost semănată aici din aeronavele sale ucigătoare! Un singur cuvânt de indignare izbucnește din toate piepturile, în loc de creștinescu: Doamne iartă-l.

Se face rechisiția vinurilor, microscopelor, asfaltului și... zdrențelor! Au ajuns și aici! Rad și curăță. Nu e pâine de trei zile, și ce se dă este de iad. Folosința trăsurilor numai cu „*ausweis*“ dela Kommandantură.

Rechisiționează mereu vite. Plătesc cu 80 de lei suta de chilo: boii, 60: porcii, 50: oile.

Trimit internați în Ialomița și, totuși, zilnic, vorbesc că: „*nimeni nu s'a atins de viața și avutul Ro-* „*mânilor*“!

Iar bietul Slavici, amintind de timpurile Tătariilor, „*când praf și cenușe se alegeau de vetrele și avutul înjghebat*, cu multă candoare, zice —nu știu dacă ironic sau în serios:— „*Sunt oameni ce nu sunt în stare să-și dea seamă că e mare deosebire între vremurile de azi și cele de odinioară*“! Aferim!

Răspuns: „*Toate cantitățile de nuci din cuprinsul guvernământului sunt rechisiționate*“!

Nu se mai poate face nici coliva morților, tăvile preced goale dricurile celor ce au nenorocirea să moară acum!

1/14 Martie. Bagdadul cade: prima ciuntire a imensei ghiare germane.

Se numesc garanții Ministerelor Române. În precipitare a evenimentelor ce aduseseră evacuarea Bucureștilor, singurul care mai deținea ceva din autoritatea Statului, eră secretarul general al Ministerului de Interne, numit în ultimele clipe, cu decret regal, d-l Lupu Costachi, un tip de boier moldovean „*distins prin strălucite calități sociale*“ după Germani, asăn uitate cu acelea ale nobilului polon; d-sa era cel mai indicat să facă penibila legătură dintre țara noastră și o Țară.

Acest rol îi și fusese dat, când a fost investit cu funcțiunile de Secretar general.

Dar d-l Costachă nu e o forță politică, și, la început, în zilele premergătoare intrării ocupanților, nu d-sa era pe primul plan în atențiunea și grițile populațiunii.

D-l Carp se impunea, dar d-sa un sceptic politic, acum, stă într-o „splendidă izolare“.

D-l Marghiloman, deși stă în rezervă, e singura consolare a populațiunii care, neliniștită și deprinsă la auzul sfatului clubului politic, aleargă de dimineața până seara acolo, pentru a culege „ultimele știri“. Dar toți șefii, subșefii de colorii, toți aceia chiar cari „preziseră ceea ce are să se întâmple“ stau resemnați. Toate sursele de energie asociativă, pornite numai din izvoare politice, acum erau tăiate.

De altfel generalul Mustață, prin regimul său terorist, taie și această ultimă resursă a speranțelor cetățenești, închizând clubul.

Nu chestiunile de politică erau însă preocuparea orașului sau a țării, acum, după intrarea Germanilor cari, siguri de acțiune, prin complexul de împrejurări favorabil lor, nici nu aveau nevoie, în această perioadă, de a ne pipăi pulsul politic.

Eram sub pumnul lor, nu aveam să ne mișcăm.
Es muss!

Era însă vorba de onoarea, viața, averea a patru milioane de locuitori ocupați, funcționari fără lefuri, pensionari muritori de foame, muncitori fără pâine; era vorba de țara întreagă, care, după expresia germană, „*părăie în toate încheieturile sale*“.

Astfel, în aceste momente, se impuseră oamenii d-lui Carp, care, însuși, cu toată vârsta înaintată,

și autoritatea sa, e văzut zilnic trepădând pentru a scăpa ceva din ce se mai poate scăpa.

D-l Marghiloman fu lăsat la o parte, oarecum suspectat.

O pensulă de văpsitor înlocuî firma de „*Deutsches-Gouvernement*“ prin „*Verwaltungstab*“ (Statul-major administrativ); autonomia țării era salvată astfel, după părerea jongleurilor politici dela Berlin! Ministerele române nu sunt decât niște referențe către acea autoritate: se vor lupta, de multe ori unele, însă, cu demnitate.

La țară, se mai pusesse oarecare ordine; totuși populația încă e jăfuită. Unele comune, la trecerea coloanelor, fug în păduri; e nevoie de un ordin prin care se îndeamnă a se rezista cu forța la orice rechiziție nelegală.

3/16 Martie. „*Gazeta*“ anunță vestea revoluției în Rusia, ca operă a ambasadorului englez Buchanan.

O consider ca o glumă grotescă.

4/17 Martie. Știrea se adevărește: revoluția e proclamată de patrusprezece membri ai Dumei prorogate, constituiți în Comitet, în cap cu președintele Rodzianco.

Se sprijină pe garnizoană și burghezie. Țarul abdică.

Se realizează astfel, în parte, prezicerea de acum vreo douăzeci ani ai fizionomistului Leclercq: „*naștură excelentă., ușor de înșelat., un meditativ, un dulce, un afectuos, un blând, un voluptuos, dorește sincer fericirea supușilor săi..., fără spirit războinic., sclav loial al cuvântului său... Moartea violentă nu e primejdie pentru acest prinț cu inima mare, dar exilul și deposedarea îl amenință.*“

Respirăm pentru căderea unui regim suspect nouă, dar ne neliniștim pentru siguranța frontului nostru.

Germania deplânge „*gonirea spiritului german din Rusia, stâlpul ordinii și prosperității din timpul lui Petru-cel-Mare*“!

Avem impresia că valurile de acolo vor bate încet și groaznic temeliile absolutismului prusac.

7/20 Martie. Semnele vremii! Germania se desmeticește. Căncelarul Bethmann, apologistul forței contra partidelor, e nevoit să declare: „*vaî omu-lui de Stat care nu cunoaște semnele vremii! Cine, după o așa catastrofă, crede că se poate înnoadă ceea-ce a fost, e ca și cel care crede că poate pune vin nou în putrede vase fără să plesnească*“; promite „*drepturi politice tuturor statelor*“.

Cu atât mai mult astăzi, când bate vânt de libertate, ne simțim săgetați în inimă, văzând arborat drapelul german asupra Teatrului Național, drept simbol al „*cuceririi pacifice*“ a noastră, iar pe esplanada Cercului Militar o puternică gardă „*Haupt Wache*“ de 400 oameni, ale cării patru sentinele cu mitraliere fac ostentativ straja sus și jos. Lângă gheretele de sentinele, văpsite în colorile germane, spânzurători văpsite în aceleași colori, înfățișează, în tot momentul, simbolul autorității germane!

13/26 Martie. Orașul ocupat militărește. Patru-lele păzesc răspântiile stradelor. Ulanii trec fioroși, gata de șarjă.

In plină operetă.

Le e teamă de revolta... femeilor, care exasperate de extorsiunile unui „*dolmeciu*“ evreu, ce le promisese ajutoare bănești din partea autorităților, fac o strașnică manifestație la poliție și primărie. Aruncă cu noroiu în soldați, cer pâine și pace!

Vor umblă armați, de azi înaintea, chiar cei acă-
 șați pe stâlpii telefoanelor unde aranjează sârmele.

22/4 Martie. In Vest, se retrag sistematic între
 Oise și Somme, încă dela 7 Martie. După Chaul-
 nes, Roye, Noyon, Francezii înaintează metodic și
 bine spre Saint-Quentin. Cu atât mai mult țipă după
 pace! Le commencement de la fin!

Se atacă puternic și la cealaltă aripă: Soissons-
 Coucy-le-Château.

Wilson declară, în congres starea de războiu cu
 Germania: „nu intrăm pentru răzbunare sau princi-
 „cipiul puterii, ci pentru dreptul oamenilor.“

Sfatul lucrătorilor din Rusia nu vrea „să depue
 „armele până la executarea de către Germania a
 „aceleiași forme de guvernământ ca a Rusiei“.

Zorile speranțelor apar pentru noi.

Dar ei sunt foarte iritați. Prin „Gazeta“ amenință
 pe Românii ce au neîncrederea față de comunica-
 tele lor.

Iar, față de protestele din Iași asupra „focului
 „jafului, deportărilor, rechizițiilor din teritoriul ocu-
 „pat“, ei răspund cinic: „nu Germanii au strigat
 „înaintea grădinei zoologice din Berlin că trebuie să
 „cucerască Predealul, Craiova, Bucureștii, Plo-
 „ieștii“.

Prin două ghiare enorme se ține încătușate con-
 știința și ființa ficcărui individ.

Prin biuroul populației, unde se face un nou re-
 censământ, prin mijlocirea proprietarilor și chiria-
 șilor, care dă cifra de 305.000 locuitori pentru Bu-
 curești. acum după plecarea refugiaților. Fiecare
 locuitor își are, aici, *casierul* său, fișa personală,
 cu toate adnotările, făcute de interesul lor personal

de spioni. Fiecare individ trebuie să poarte permanent asupra sa legitimația, „Ausweis“-ul, și să informeze biuroul de orice schimbare de domiciliu; fără aceste formalități se moare de foame, nu se poate căpăta cartela de pâine.

La „Melde-Amt“ se supraveghează toți oamenii valizi din țară, între 15—50 ani, obligați a se prezenta de două ori pe lună, unde, cu toată brutalitatea soldatescei prusiace, cu lovituri de paturi de pușcă, baionete și cravașe, „se obișnuiește populația să fie educată la punctuala ascultare către suveranitatea de Stat“.

Aceasta, în țara în care străinul vine, pleacă, spionează, mănâncă, critică, trăiește ca în sânul lui Avram!

Strașnice pedepse se flutură pentru orice contravenire, făcându-se răspunzători chiar preoții, învățătorii și comunele!

Dar acum noi suntem tolerați numai a mai trăi pe acest pământ.

În „Gazeta“ lor ni se face expunerea doctrinei oficiale de Stat, emisă de Otto von Pfordten din Strasbourg.

„Principiul naționalităților este o utopie geografică... popoarele nu sunt egale și nu pot pretinde drepturi egale... Cele ce nu sunt, rămân în cadrele unui organism mai mare. Marile națiuni trebuie să se extindă: așa se mărește sfera culturii. Raționaliștilor li se opune victoria armelor, puterea ce aduce decidera, și nu principiul... Tensiunea fizică și psihică înving!“

Prin mijloace de orice natură, chiar cinematografe, unde se înviță cu mare zgomot chiar profe-

sori universitari, se arată forța Germaniei, imensele uzine Krupp, imensele depozite de tunuri și muniții, imensele turme de porci și boi, cu fața pătrată și tot așa de aliniat parcați ca și materialul lor uman. Chiar un Martian, care vizitează pământul, ar fi rămas uimit de forța Germaniei și telegrafiază în planeta sa: „*Germania învinsă? Poimâine la oarele 12/52!*“

Și rechizițiile curg: hainele militare, iar 10.000 plăpumi, 20.000 cămeși, 20.000 pantaloni, 10.000 ciorapi, 20.000 prosoape (pentru prizonierii noștri), motocare electrice, orice depozit de obiecte de gospodărie! Dar totuși sperăm!..

III.

De la bătălia de pe Somme până la luptele de pe frontul nostru.

25/7 'Martie. S'au instalat ca la ei acasă („*häuslich eingerichtet*“). Pompează toate resursele țării, pînă în adâncurile lor („*in ihre Tiefen ausgeschöpft*“). S'au substituit cu totul bolnavului, dar acesta încă se încăpățânează să nu moară.

„*Suferă de prăbușirea unei politici... care, deși „nebună... totuși era românească... Politica este am- „biția Românilor: el fu izbit în inimă, ceea ce este „foarte demoralizator pentru el“.* Așa diagnosticează, pedant, faimosul doctor social.

„*Cu figura neexpresivă a analfabeților... cu fi- „nuta somnoroasă..., murdarul și păduchiosul Va- „lah, pervers și perfid,.. fără caracter și crud..., a- „jemeiat și nesimpatic... târător ca pisica... dege- „nerat..., bețiv..., nici pentru libertate născut, nici „pentru libertate chemat (cum ar fi spus-o Matias „Corvinul)“... Românilor ar mai suferi și de alte complicații.*

„*Deșteptat la conștiința națională, deschis, în- „dată, inima sa caldă pentru marea soră latină, „pentru Franța... Așa se născu în acest popor neav- „zita spărtură între voință și putință... grandoma-*

„nia... nebunia de a întinde mâinile sale murdare
 „spre o țară separată de el printr'un puternic zid
 „natural“.

O rețea imensă, asupra întregului corp, va imobiliza de aceia toate organele, îl va curarisi de orice veleitate.

Din strașnica mașină a lui „*Militär-Verwaltung*“ răsar, zilnic, zeci de autorități subordonate, care, toate, la început, embrionare, se dezvoltă în niște organe de pompă cu o putere extraordinară. Mai întâiu, un „*Oberquartier-meister*“ la care se regulează chestiunile militare privitoare la rezerva armatei, personal, sănătate, jandarmerie, construcții-trenul, poșta și telegraful, convoiuri și automobile. II. „*Zentralpolizei*“, ocupată cu chestiunile de poliție ale țării. III. „*Politische-Ableitung*“ cu afacerile de presă, tipar, cenzură, teatru și cinematograf. IV. Pentru partea economică: extraordinara ramificație a lui „*Wirtschaftsstab*“, cu o puternică armată de comercianți și specialiști pentru paduri, vânătoare, pescărie, mașini, electricitate, industrie de războiu, minele de sare și cărbuni. V. „*Verwaltungsstab*“, autoritatea ce sancționează în chestiunile relative la administrațiunea indigenilor, ce i le presintă Ministerele românești de interne, Comerț, Instrucție, singurele ce au mai rămas din cele nouă.

Suprafața țării administrată e de 65.064 km. p.; județele aflate în zona de luptă fac o administrație specială: a comandanților de etape.

„*Wirtschaftsstab*“-ul este cel mai de samă organ al Administrațiunii, care, singur, caracterizează și absoarbe toată activitatea ocupanților. Prin diver-

sele sale „*Abteilungen*“ se pompează până în măduva țării: politică, finanțe, nutriment și nutreț, materii prime, ulei mineral, agricultura, păduri, industria lemnului și materialelor de construcție, industria de război, chestiunea lucrătorilor, statistica și „*nivelarea populației*“ („*Ausgleich*“), pescărie, mine, drept, despăgubiri centralilor, export, electro-tehnică.

Șasesprezece departamente, cu tot complicatul lor angrenaj de birocrație. Toată țara e pusă sub etape de comandatură și etape de comandă, subordonate celei d'întâiu.

Die eiserne Faust!

Crescuți în tradițiile unui Stat cu administrație seculară, întrebuințează meticolositățile unui birocrațism extraordinar, pentru tot ceea ce lucrează.

Hârtiile ce se primesc au un termen scurt pentru rezolvare. Orice abatere aduce după sine cercetarea întregului angrenaj de sus până la ultima roțiță a aparatului: se descopere cauza, se pedepsește cu închisoarea retardatarul. Dosarele sunt întreținute într'un mod extraordinar, ca îngrijire și clasare. Fiecare chestiune își are dosarul. Intreținerea hârtiilor și scrierea, fără de reproș.

Au mania ghișeurilor și numerotației.

Ceea ce face azi un serviciu, distruge mâine altul, care i-a luat locul, în casa ce li-a fost destinată. La Academia Română, ofițerul ce studiază manuscrisurile care formează obiectul litigiului între Români și Bulgari, lucrează într'o cușcă de lemn; prin ușa prin care intră singur, diferite semne indică felul de închidere și deschidere a ușii!

Ba chiar are și o inscripție pentru procedare: „*Ziehen, drüchen*“! Deutsche Gründlichkeit!

Bulgarii, contagiați și ei de această formă externă de civilizație, pun chiar la ușile cele mai vizibile, tăblița: vhotù (intrare), iar la Gara de Nord, o imensă tablă: „*Garata*“ (gara!).

Trăim o epocă de Kultur!

La Komandantură, o pădure întregă de table, simetric aliniată, la aceeași înălțime, indică toate serviciile generale, și numărul camerilor cu biourile subordonate. Placate, enorme, arată personalul de serviciu.

Se lucrează încet și greoiu. Birourile sunt luminate până la 1 noaptea!

Și câte alte servicii: al probării prețurilor, al telefoanelor pe cari le rechiziționează de peste tot; al pieselor de automobil, de care se găesc în țară în valoare de milioane; al încvartiruirilor, pentru care umblă zilnic, de dimineață până noaptea, personalul cu peste cincizeci de birji rechiziționate.

Până la finele anului se vor încvartiră în București 43.000 de ofițeri în hoteluri și 10.000 ofițeri în casele private! Și cu câte pretenții! Baie!.. unde nu e, se instalează luxos în comțul primăriei; tablouri de pictori buni!.. E o goană după ele, pentru fiecare nouă încvartirare (căci dispar), scoarțe, covoare!... chiar la casarmă!

Căci în acest cuib de Cafri africani (Kaffernkrale-Süd-Afrikas)! trebuie să se țină sus prestigiul „*incomparabilului soldat*“ de rasă superioară germană. Așa se menține neștirbit prestigiul Imperiului.

Asist la una din încvartirări. Un preot în uniformă, (dela preot până la frânari, toți sunt în feldgrau).

Se scuză față de gazdă, pentru deranjament. Ordonanțele sale, în acest timp, fără să mai aștepte răspunsul afirmativ al gazdei, a și luat dispozițiunile de aranjament al oaspetelui. Mută biroul în locul patului, pianul în locul sofalei, apartamentul de sus în cel de jos, în mansardă mărginesc precis spațiul lăsat gazdei.

Cât despre bună cuviință, liniște în orele înaintate, moralitate în casa străină..., ei sunt învingătorii, nu se discută. Din ordonanța dată de Mackensen, aproape de plecare, putem a ne închipui pretențiunile: se sfătuește, atunci, pentru „*restrângerea nevoilor vieții... să aibă grijă de ceea ce i se dă de gazdă..., nu pot pretinde baie decât cu consimțământul gazdei... nu pot pretinde clavir, covoare., dacă nu sunt... Numai generalul are dreptul la o casă întreagă!*“

Aspectul Capitalei e bine definit. Bulgarii în Dealul Spirei (și ce murdărie), Turcii prin strada Polonă și Ministerul de Externe (și ce grozăvenie!) Germanii: Centrul și toate casele bunc.

Pretutindenii geamurile sparte și perdelele, fâlfâind prin ele, sunt semnele încvartiruirii.

27/9 Martie. Și Kaizerul simte semnele vremii.

Printr'un decret către Cancelarul Bethmann Hollweg, comunică că „*el este gata la rezidirea vieții germane interne, atât politice, economice, cât și sociale, întru cât el tinde să servească binele tuturor, printr'o unitate, tare. între popor și monarhie*“.

Se va ținea de cuvânt?

Turcia salută, prin Marele Vizir, revoluția rusă, ba încă promite frumos reluarea relațiilor eco-

nomice, chiar cu Statele vrăjmașe, numai pace să fie. Bulgaria, care ține, în toate chestiunile europene, să-și spună cuvântul, speră că revoluția rusă va aduce sfârșirea vărsării de sânge. Totuși chiar democrații constituționali ruși, de sub șefia lui Dolgoruchi, cer războiul până la capătul victoriei.

În „Figaro”, se destăinuiește că Stuermer, șeful fostului guvern rus căzut, ar fi sfătuit pe Români să se abțină de la planul de a ataca Bulgaria, sub cuvânt că România nu va fi atacată din acea parte.

Tot el, în scop de a împărți țara, ar fi consiliat evacuarea până la Focșani, contrar părerilor Statului nostru major.

Tot relativ la războiul nostru, un German, judecându-l, zice:

„Planul de operație, pe care îl urmăreau Români... era exclusiv dirijat contra Austriei. O cooperare cu Sarrail era (deci)... exclusă.”

„Astfel își puse România interesele sale, speciale, în prima linie, pierdută, cu aceasta, legătura și căzută jertfă, în fine, puternicului atac al Centralilor.”

„Moltke spuse, odată, că greșelile inițiale nu se mai pot repara în cursul întregii campanii.”

“ 29/11 Martie. În Germania, efervescența produsă de vântul democratismului contra citadelei absolutiste trebuie să fie mare. Presa lor, sub titlul de „Cave Britania”, îndeamnă „pe cei ce țin un condeiu german în mână să probeze bine ca cerneala să nu fie amestecată cu otravă engleză!.. Oratorul să vegheze ca nu cumva, fără să bage de samă, să agite, prin vorbele sale în aier, vre-un pumnal englez.”

„Anglia a fost totdeauna o incendiatoare, chiar
 „când îi apasă cuiva făclia libertății în mână: i-o
 „dă numai în presupunerea că o mânuire neînde-
 „mânatecă a purtătorului faclei, îl va face, fără
 „să vrea, un incendiator...”

„Păziți-vă de Anglia... Cine a trăit mai înde-
 „lungat în țările guvernate parlamentar, în afară
 „de Anglia, știe ce corupție și descompunere este
 „legată cu această noțiune de guvernământ.

„Cine face în Germania dezbatere asupra drep-
 „tului de vot, lucrează... pentru Anglia... Cine vor-
 „bește de încercarea de putere între socialiști și
 „imperialiști, lucrează pentru Anglia...”

„Păziți-vă...”

30/12 Martie. Nici pe frontul vestic nu le merge
 bine. Încă dela 19, cu speciala bucurie de a face
 rău (Schadenfreude), anunțau părăsire¹ de terito-
 rii, după ce au nimicit biserici, case, mori: „*totul*
 „*făcut de neîntrebuințat*”. Se plâng, azi, de „*răz-*
 „*boiul de jaf*”, întreprins contra lor, de cele cinci
 continente: „*războiul a degenerat într'o nemai au-*
 „*zită expediție de pradă... asupra capitalului și si-*
 „*linței germane*”!

Cutezătorii...

Le merge rău de tot!

Iar încheie bilanțuri spre a prinde curaj: centra-
 lii au cheltuit cu războiul numai 99 de miliarde.
 Ei au cucerit 600 de mii de kilometri pătrați, 3
 milioane de prizonieri, 11 mii de tunuri, 9 mii de
 căruțe, 112 milioane puști, 50 de cetăți!

Trebuie să li se fi întâmplat ceva.

În Rusia situația nu se limpezește: Kerensky ar
 vrea o republică, fără scopuri de cuceriri; prepon-

derența, în opinia publică o are, însă, burghezia, în cap cu Lvov și Miliucov, care nu renunță la vechile țeluri ale războiului.

Acest punct de vedere a fost susținut și față de Branting, conducătorul socialiștilor suedezi, care vizită pe Ruși, în vederea ținerii unui congres socialist la Petrograd: „*Lupta nu se sfârșește fără zdrobirea Germaniei*”.

Frontul nostru e deci în siguranță.

După China, Panama, Cuba; și Brasilia ar fi rupt relațiunile sau declarat războiu Germaniei!

Ribot, Președintele guvernului francez, vorbește în Cameră „*de lupta între spiritul libertății, al societății moderne, și între cel apăsător de despotismul militar*”.

Lloyd George arată presei americane „*demonstrarea europeană... de răni acoperită, sângerândă, care, după trei ani, încă luptă contra celui mai crud inamic ce a amenințat vre-o dată libertatea lumii... O uniune pentru pace nu poate fi decât când națiunile democratice vor fi părtașele ei*”.

2/15 Aprilie. Paștele nostru, o minune de vreme! Il sărbătorim în contra ordonanței din Decembrie care îl hotărâse, după calendarul Gregorian, la 26 Martie. Preoții nu știau ce trebuie să facă; deniile se celebrară pe furiș. Paștele îl serbăm, însă, după datina noastră, germanii se fac că nu-l observă. O drastică ordonanță care fixează, din nou, datele sărbătorilor bisericii noastre, nici nu-l pomeneste. Se fixează sărbătorirea, după calendarul Gregorian, a Botezului, a Bunevestiri, a Înălțării, a Adormirii, a Nașterii Maicii Domnului, a Înălțării Crucii, a Sf. Nicolae și a Crăciunului.

Se menționează că „în toate celelalte zile, auto-ritățile vor funcționa, lucrările agricole și silvice „se vor îndeplini... Contravenienții vor fi pedepsiți cu cinci ani închisoare, sau 50.000 de lei amendă!”

Căci, diagnosticul lor e bine stabilit: Românul e laș, terorizează-l și cedează, apoi, uită ușor, ca „majoritatea națiilor romanice, cari uită ușor trecutul, pentru a trăi din plin momentul present”.

Românul uită ușor, este injuria cu care suntem pălmuiți zilnic. Un popor al simțurilor, nu al rațiunii.

Magazinele sunt silite cu forța să fie deschise, la țară agronomii silesc, cu biciul, locuitorii să iasă cu plugurile la muncă. Ne-am tocit toate simțurile, credem și noi că, în adevăr, ne aflăm în ale lor Kaffernkrale Süd-Afrikas!

Căci, dacă, până acuma, s'au atins numai de bunurile sau chiar de sufletul nostru, acum începe stoarcerea însuși „materialului uman”. Prin ordonanța rechiziției tuturor oamenilor, de la 15 la 60 de ani, toată țara e roabă în mâna lor pentru îndeplinirea muncilor agricole ce încep.

Încă din 26 Ianuar, ieau dispoziții în acest sens pentru cultivarea ogoarelor, prin proprietari sau arendași, cari, dacă nu sunt în stare a o face, vor fi înlocuiți de comunitatea locuitorilor, contra plății din 5: 5. Se recomandă sămănare de mazăre, sesam, muhar, și grâne.

O migrație forțată, faimosul Ausgleich, cu pumnul, începe de acum: a nenorocitei mândre populații dela munte, spre câmpiile Dunărei, pentru muncile agricole. Fără haine, în zdrențe, nemân-

cați, zac cu zilele, pe peronurile gărilor din lipsă de trenuri.

Se văd extenuați cari mor, femei cari nasc și o mizerie!

Spre satisfacerea amatorilor fotografi ai nației lor, cari sunt încântați de acest „*echt rumänisch*“ unde ajunsese populațiunea, din cauza lor!

In sapă de lemn!

Din orașe se ridică, zilnic, batalioane de lucrători, păziți din urmă cu ciomegele.

Oricine nu-și poate legitimă întrebuițarea zilei, oricât de bine îmbrăcat, e luat cu forța, dus așa, cum se află, la gară, unde descarcă și încarcă vagoane; sunt trimesi pe toate liniile unde e nevoie de brațe: chiar la Constanța, acum când soția sau copiii nu știu nimic despre soarta subitului dispărut!

Convoiuri enorme de care, ai căror conducători poartă table cu numere, atârinate de gât, numai conținesc, de astă iarnă.

Trenurile nefiind încă în plină funcțiune, din cauza distrugerii podurilor, cu carele se fac transporturile chiar de muniții, până la front.

Au încetat, acum transportul saltelelor, plapumelor, zdrențelor; se cară grâne spre porturile Dunării, sau rampele gărilor. Treizeci și șase de stații de încărcare, în tot ținutul, pompează toată recolta ce nu putuse fi cărată pe iarnă.

Șefii acestor stații dirijează numai, transporturile de recoltă; sunt toți speciali „*Fachmann*“-i, numai pentru această muncă. Komandanturile agricole, cu ofițerii economici, au grijă de transportul recoltelor până la aceste depozite.

O muncă enormă de furnici meticuloase.

Până în Iulie se va căra, după datele lor, un milion de tone, deși credem că suma e în minus prețuită, din cauza certei pe prada, ce o au neconținut cu Austriacii. Intreaga recoltă pe 1916, exportată în Germania și Austria, asigură azi, unui German, existența pe 37 zile, iar unui Austriac, pe două luni!

O prețuire mai exactă a importanței exportului grânelor noastre pentru hrana Germaniei o arată un tabel pe anul 1913. Germania avea atunci, nevoie de 2.550.000 tone import de grâne; iar noi exportam, atunci, 1.125.000 tone, în mare parte în Germania.

Și aveam în mână această mină de aur, acest excelent mijloc de presiune și câștig politic și, totuși, noi eram robiții, economicește ai Germaniei, pentru fiarele, tinichelele, și „ersatzu”-rile ei culturale!

Ne reamintim că am auzit oameni politici, cari afirmau că recoltele noastre ajung Germaniei numai pentru întreținerea armatei sale într'o zi.

Ei bine, șaptezeci milioane Germani au nevoie de pâinea noastră, în aproape, 100 de zile ale anului!

5/18 Aprilie. Luptele pe Aisne continuă violent, pe un front de patruzeci kilometri, după un bombardament de zece zile, pe triumphiul dintre Aisne, Vesle, Canalul Marnei. Comunicatul lor de azi e un strigăt de disperare, cum nu se va mai auzi în tot cursul războiului.

„La Aisne este în curs una din cele mai mari bătălii ale războiului actual și chiar ale istoriei b-menirii.

„Dela 24 Martie durează pregătirea de artilerie, într'o continuitate, masivitate și forță, ne mai văzute până acum... Dela 3 Aprilie începù... atacul de pătrundere, cu o nemai pomenită energie..., lupta decurge, nu asupra unei linii, ci asupra unei zone de întărituri, așezate una înnapoia alteia. Apărarea „nu mai e posibilă“...

Lupte surde și pe șoselele Arras-Cambrai, și cu succes. Guvernul rus, între-timp, declară că nu țin-tește la urcarea puterii sale externe în detrimentul altor nații.

La Iași, ar fi succedat un guvern Tache Ionescu, guvernului Brătianu! Sunt furioși...

În Germania, îngrijirea internaților români „ar merge, în general, bine cu toată executarea re-presaliilor”.

Ce fel de bine, ni-o arată știri ulterioare... fură) nevoiți să subscrie 1.067.800 lei pentru împrumu-tul german!

Prisonierii noștri sunt parcați acum, în lagărele din Cotroceni și Colentina. Frumosul lor echipa-ment s'a ofilit, supt murdăria muncilor la care sunt expuși. Cei mai mulți au căzut într'o stare de animalizare: o masă de carne ambulată, lividă, umflată, fără pic de sânge în obraz, părul pe cap rarit, bărbile sălbatice. Sufăr nu numai de acel „cașard” al prizonierilor, dar și din cauza lipsuri-lor reale în nutriment și de muncă excesivă. Se macină organele prin cheltuirea rezervelor. Căci li se dă lor, cari sunt obișnuiți a mânca o mămligă pe zi, numai un sfert de pâine și o așa-zisă supă: o apă cu boabe de mazăre, gărgărițată, sau cu foi de varză, sau cojile de cartofi ce rămân din me-

sele casinourilor soldaților, după ce, mai întâi, s'a reținut partea mai bună pentru nutrețul porcilor lor. E distrugerea lentă, a valizilor neamului nostru, prin mijloacele de laborator, dictate de infernali himiști sociali dela Berlin. Toți se tem de molimă din cauza înghesuelii în care stau. Aceiași soartă o au Italienii, puși să curățe zăpezile strădelor. La 12 din zi, li se dă, în picioare, într'o cană, rația de supă. Evviva! le zic, trecând pe lângă ei. Evviva îmi răspund, cu ochii strălucitori!

Cu câtă prudență se poartă, însă, cu „*Francezii colorați*”, despre cari strigă, într'una, în protestele lor către lumea civilizată, și cari, în orice caz, sunt superiori necoloraților aliați ai lor: Bulgarii și Turcii. Li tratează ca pe niște plante exotice, pe acești Turcoși din Algeria, îmbrăcați într'o splendidă uniformă: șalvari largi, albaștri, tunică scurtă, albastră, încinsă de un brâu roșu, cu extremitățile atârând, și cu fes roșu, cu ciucure mare, negru, lăsat la o parte.

Veșnic sunt la promenade, însoțiți, ca de niște guvernante, de greoaia vietate prusacă, care acum nu poartă nici pușca măcar. Sunt doară copiii răsfățați ai viitorului Padișah al Islamului: Wilhelm al II-lea, Imperator-Rex, care le-a fidicat, chiar o moschee în lagărul lor din Germania.

8/21 Aprilie. Frig - 5°, după ploaia din zilele trecute. Au speranțe mari în Lenin, filogerman, pornit din Geneva în Rusia și prin care speră o schimbare favorabilă a revoluției rusești, în favoarea lor.

În Spania, Romanones demisionează din cauza torpilării de submarinele germane a unci nave spaniole. Vine guvern de acciași nuanță.

În Austria se pare că e criză provocată de un Consiliu de Coroană în care se discută chestia limbii unitare a Statului. Împăratul se exprimă, față de guvernul demisionat, că vrea ca toate popoarele să ia parte la conducerea Monarchiei.

În Germania, proprietatea mică și mijlocie ar fi de 62 la sută, la noi numai de 14 la sută. Țăranul nostru, totuși, cultivă 65 la sută din suprafața cultivabilă a țării.

Dela țară se aud grozăvii. Rechizițiile curg, convoiurile de căruțe ce trec dela munte spre câmp, pentru schimbul obișnuit de produse, sunt confiscate împreună cu produsele, cu caii, cu căruțele... Posesorii lor sunt trimiși dela Ana la Căiafa. În alte părți, se ridică vitele carelor ce trec și se trimet la arat cu forța, pe timp de o săptămână.

Populația e terorizată de jandarmii și agronomii locali, e bătută, pusă la carceră. Goarna sună, din viul nopții, deșteptarea satului la muncă. La ce muncă a fost supusă populația se vede din datele lor: au sămănat mai mult ca în 1916, grâu cu 216.371 ha., săcară cu 9.211 hă., rapiță, cu 25.415 ha. Deși 800.000 de locuitori se refugiască în Moldova sau erau pe front! Optzeci la sută din suprafața cultivabilă a țării fu cultivată în acest an.

Fiecare casă trebuie să dea cu rândul o anumită cantitate de ouă, păsări, brânză, lapte, untură și unt, pentru trebuința autorității militare locale, pe lângă obligația tuturor de a da patru ouă pe săptămână, un sfert de chilo de brânză și celelalte pentru Komandantura de erașă. Pe lângă aceasta, plaga abuzurilor „*dolmeciuului*“, nelipsitul E-

vreu, care se va erige, în al treilea rând de subordonare, stăpân al acestei țări.

În unele județe, ca în Dâmbovița, „*dolmeciul*” omoară în bătaie populația cu ciomagul. E chiar trimis înaintea tribunalului de războiu!

Apoi plaga autorităților abuzive române...

Și pe deasupra, în multe sate: „*die deutsche Reinheit*”: soldații resolvă, în public, agățați de stâlpii prispelor casei, necesități inexorabile, spre scandalul sălbatecilor Valahi!

Cu rândul, femeile sunt chemate pentru curățenie, și, spre batjocură, chiar fetele preoților și învățătorilor!

Se taie nucii din multe județe.

Au înființat un sindicat de bănci pentru a se da țăranilor și proprietarilor împrumuturi asupra recoltei.

Au înființat și patrusprezece cuini populare, pentru populațiunea săracă; se dă masa la 2.000 de persoane zilnic: pâine de 440 de grame și o supă, în schimbul a zece bani. Pentru lume mai bună e o altă ospătărie, cu șaptezeci de bani masa. E o instituție bună pe care veselii moștenitori o dau, în clemența lor, populațiunii ce decade pe zi ce trece.

Intr'un an se dau patru milioane și jumătate de porții.

12/25 Aprilie. Dela zece ale lunii, atac puternic al Englezilor între Loos și Cambrai, care înaintează remarcabil, cu escadre de tancuri. Totuși Germanii afirmă victoria lor, la care a contribuit „*orice German, om sau femeie, țăran sau lucrător, care stă în serviciul patriei, sau și-a pus puterile pentru îngrijirea armatei*”.

Comunicările criticului militar Morath vorbesc „de pierderea materialului mort, dar de conserva-
rea celui viu“. De fapt, trebuie să fi fost zguduite bine amândouă felurile de material, cum și toată construcția Statului german. Căci socialiștii democrați își exprimă dorința „ca Statul german să iasă
din războiu un Stat liber... (prin) îndepărtarea
inegalităților... acordarea drepturilor cetățenești în
Imperiu, Stat și comună, îndepărtarea oricărei con-
duceri biurocratice și înlocuirea ei prin influența de-
cisivă a reprezentanței poporului. (În același timp)
combat visurile de putere ale unui șovinism am-
bitios”.

De aceea, pentru a mai inspira curagiu soldaților lor, li se agită iarăși speranțele unei păci grabnice, întru cât se prefac că ieau măsuri în privința executării viitoarei demobilizări. Ba chiar repară sau dărnămă în Belgia ruinile rămase, având în vedere că „rănilor de războiu ale unui popor, con-
servate ca un obiect de panoptic, ar fi culmea gro-
tescului”.

Unui încrucișător german i se dă numele lui Mackensen.

Ni s'a luat de Bulgari Cadrilaterul dobrogean, rezultă din ordonanțele lor, care-l exceptează în toate măsurile ce le ieau cu privire la teritoriul ocupat.

Ni se face cinstea, în indicatorul mersului trenurilor, de a nu fi trecuți printre țările înglobate în Imperiu, și insistă asupra faptului.

Se pun la dispoziție trenurile și pentru populația civilă. Trenurile accelerate sunt la dispoziția numai a... supușilor Puterilor Centrale, dacă ei vor prezentă dovada că au fost despăduchiați. E și nevoie!

Românii nu pot călători cu clasa I și a II-a, decât dacă vor prezenta și o recomandare scrisă, din partea unui comandant superior. Ei sunt plebea de clasa III-a, față de stăpânii țării! Ce mai conțăm noi!

15/28 Aprilie. „Figaro“ expune rezultatul unei audiențe la Regele nostru. El vorbește de lupta! între inimă și datorie: „Scăparea României este „de partea Antantei, dacă aș mai sta odată, în „fața alegerii, aș lucra tot așa, precum am lucrat”!

Tara e cu tine, Maiestate!

În țară, se pompează ziua și noaptea. Producția minclor de lignit va întrece pe cea din timp de pace; sondele ce fuseseră arse sau astupate, în timpul retragerii, vor fi repuse în activitate și vor da, până în Iulie, 147 vagoane, zilnic.

Asupra pădurilor începe un jaf de o barbarie înspăimântătoare: se taie tot, se curăță tot. Lemnele bune, transportate în Germania, Turcia; celelalte, vândute țăranilor pe trei lei metrul. Sate, care n'au încălzit niciodată sobele de cât cu paie, ard lemne.

Tot ceea ce nu se poate transporta, se face mangal.

Dacă ar putea, ar ridica și căra chiar pământul! Din toate pădurile, liniile Decauville se întind până în stația de încărcare. S'au tăiat chiar parcurile orașelor, ca acel dela Trivalea Piteștilor.

Fierăstraiele din Bușteni, Azuga, Fieni, Sinaia, Câmpulung, fuzionează, ziua și noaptea, lemne sau îl transformă în putini, butoaie, lăzi.

Și se înfig mereu, mai adânc, în grumazul nostru!

Se face o „*Uniune austro-germană pentru conservarea intereselor germane în România*”.

Se ieau măsuri pentru plata agricultorilor, vinarilor, prin Banca Națională sau obști.

Se plătește recolta pe 1916, cu 800 lei vagonul de grâu, 600 de orz, ovăz, mei, porumb, 900 de legume, 700 de floarea soarelui, 1.250 de in.

Și, încă, plătesc cu noua monedă, care, de fapt, e un bon de rechiziție ce trebuie plătit tot de Statul nostru.

Și totuși în jongleria lor de cuvinte, în al lor *hokus-pokus* de vorbe, cu care nu s'a amestecat nici odată vre-o nație pe fața pământului, în așa grad de nerușinare, această se numește plată: „*căci de „o rechiziție, adică de o amânare a plăților până „la încheierea păcii, la care ne îndreptăția dreptul popoarelor, ne-am abținut cu totul*”.

Ba încă arată omenirii că acest mod civilizată de procedare nu ar trebui să scape din vederea viitorilor alcătuitoari ai tractatelor universale.

Uniunea Sindicatelor agricole se vede nevoită să proteste, arătând că prețurile sunt sub costul de producție; are chiar curajul să afirme că n'au putut obține modificarea prețurilor stabilite, „*deși produsele lor erau avere particulară*”. Se consolează cu speranța că vor fi despăgubiți de Statul român! În același timp, cer măsuri pentru pedepsirea devastatorilor români ai inventarului lor agricol. E nedemn!

Prețurile pentru vin sunt fixate de la șase până la zece bani de grad. Prețul litrului de vin nu poate trece peste un leu.

Fac o fabrică de sulfat de cupru.

Se pun plăci cu numele stradelor, peste 20.000; o binefacere, vedem nume de străde, chiar în centrul oraşului, care sunt o revelaţiune, acum, chiar pentru marea publică al nostru.

Luăm carne a treia oară dela Crăciun.

Dela gară un dute-vino ameţitor de soldaţi ce vin de pe frontul vestic pentru „*Erholung*“, în acest „*paradis al lui Dumnezeu*“.

Un nou tip de soldaţi: slabi, înspăimântaţi, cu nevrosă războiului întipărită pe faţă, şi accentuată şi mai mult prin colosalele coifuri de tranşee, în forma unor căldări.

16/29 Aprilie. Berăriile sunt pline de soldaţi şi lume care aşteaptă cu adâncă religiozitate, ora fixată de Komandantur pentru servirea berii. Din lipsă de pahare, se serveşte pe serii. Chelnerul şi-a luat nişte aiere de dispensator al bunurilor divine. Nu serveşte decât pe cine crede de cuviinţă inspiraţia bunului său plac. Soldaţii beau din mari pocale de cinci, şase litri, asemenea unei donicioare, câte una de masă. O sorb, cu rândul, în mijlocul cântecelor şi nenumăratelor „*Prosit*“, pe care le întonează frumos. Ceilalţi, ţin isonul. Fac „*Bruderschaft*“. E vestigiul vechii şi frumoasei Germanii, de altă dată cu glume şi veselie...

Chiar de trec peste măsură îşi păstrează, cu toţii, în majoritate, „*die deutsche Anständigkeit*“. Dar şi când măsura e prea întrecută, cu toate poruncile de „*verboten*“, cad în alt extrem: trag cu revolverul sau dispar pe guri de canaluri sau cad mortal dela înălţimi de patru, cinci metri, cum e cea de lângă Teatrul Naţional, închipuindu-şi că păşesc de pe trotuar în rigola stradei.

Vinul negru nu se mai dă decât cu ordonanță medicală.

Patrula de polițiști intră, seara, în localuri, cercetează pe fiecare soldat de biletul de voie. La apropierea orei polițieneste, ora zece, pentru cele mai multe localuri, polițistul își face apariția: „*Freier Abend*“! „*Bairam*“, repetă, ca un ecou, chelnerii noștri, aștețiți de sonoritatea sonorilor și neștiutori de sensul cuvintelor. Luminile se stâng, localurile se închid, lumea merge acasă. Chiar spectacolele se închid, la douăsprezece noaptea; încep însă dela orele opt.

Aspectul obișnuit al stradei, între zece și unsprezece seara, este acela ce era la noi, mai înainte, între patru, cinci dimineața.

Trăsurile și tramvaietele au amuțit, localurile închise; întunec; trei patru trecători, grăbiți.

La varieteurile se petrece bine. Dimineața, mii de butelii de șampanie goale se scot din localuri.

Intru într'unul din ele;—la „*Femina*“, ținut de un Evreias, fost până ieri soldat... în batalionul de jandarmi pedestri. Jandarmii toți prizonieri la tabără: el luptă pentru... patrie aici. O tăcere și liniște că de biserică; nimic din zgomotoasele noastre varieteurile.

În loji, ofițerii beau „*Sekt*“, gravi cu monoculul în ochi și cu câte o conchistă care, cu mâna pe inimă, le vorbește încet, de sigur, despre „*die deutsche Treue*“; ei surâd, discret, auzind finețele cântăreței de pe scenă, care cântă despre... „*România Mare*“.

In stal: un așară cu o femeie pierdută, ofițeri bulgari cu caracteristicul barbișon, ce se silesc să

păstreze acelaș „Anständigkeit” al sălei,—Evreiași, funcționari la „*Militar-Verwaltung*” sau din cei ce au făcut „*ein Geschäft*”, soldați galanți, în pantaloni și ghete de ale ofițerilor noștri.—Unul se apropie, „*sehr höflich*”, de mine. Mă ia drept o pasăre de pradă, nocturnă. Mă întreabă încet: vrei carne?—Carne dragă, îi răspund: unde? — Imi face semnul discret. — Câtă vrei? — Cinci chilo răspund.—Am adus din Ialomița optsprezece vite care fac atâtea mii de chilo.—

Rămâi deconcertat, nu vreau să pierd însă în ochii lui valoarea ce o are despre mine, și după ce icau cunoștință nu știu și de câte mii de chilo de zahăr ce se aflau de vânzare cu trei lei chilo, îi răspund că le cumpăr, și-i fixează, pentru a doua zi, un loc de întâlnire pentru rezolvarea afacerii.

Îi dau o adresă falsă și mă întorc bolnav acasă.

17/30 Aprilie. În Austria, odată cu chemarea lui Clam Martinitz la presidenția Ministerului, se aduce ca Ministru al Afacerilor Străine, contele Czernin, fost Ministru la București. Acesta, printr'un apel către Ruși, se declară gata să încheie pacea, neavând gând de cucerire față de ei. El va fi, de aici înainte, spiridușul tuturor înnodăturilor drăcești ce se vor urzi, atât în Orient, cât și în Occident. Va fi creierul acestui monstru de coaliție al Centralilor, care merge orbește, dar cu o forță elementară. Prin rașinațiunile lui se proiectează o conferință internațională, socialistă, acceptată și de Eligeranții din tabăra opusă. De altfel Austria aici ca nu stă pe roze. Criză internă accentuată și de fantoma foamei, care durează de peste două luni.

Pe frontul nostru, încă dela 14 Martie, auzim că

conducerea operațiunilor se află în vrednicele mâni ale generalilor Averescu și Prezan; acum, aflăm că Șerbacev ar fi luat comanda trupelor rusești.

În București, furturile curg zilnic, și amenzile nu mai puțin. Un vinar e pedepsit cu 1.000 lei amendă, pentru că a servit unui soldat o salată cu preț usurar! Uzurar! Vom vedea mai târziu concepția lor și în această materie.

23/6 *Aprilie*. Sf. Gheorghe. O zi dumnezeiască, cu o exuberanță de verdeață orbitoare, și cu o lună, în seara ce a precedat-o, nemai văzută. Un aier de tristeță liniștită plutește asupra imensității. Niciun clopot nu mai sună. Biserica a fost greu isbită. Ceea ce n'au pângărit Tătarii, Turcii și toate jivinele ce au bătătorit pământul nostru, pângăresc Hunii teutonici.

Încă dela 15 ale lunii, se aude de cererea cheilor bisericilor de către Kommandantur. Dela 20 ale lunii, un „*Abnahme-Kommando der Glocken*“, compus dintr'un ofițer și soldați armați, se urcă în clopotnițe și încep operația scoaterii sau spargerii clopotelor. Sunetele prelungi, stridente de groază, produse de izbitură, își găsesc jalnicul ecou în inimile populației întregii Capitale. Din ce în ce mai înăbușite, clopotele mor într'un suspin surd, prăvălindu-se jos în bucăți. Se sfarmă și zvântură glasul trecutului nostru! Se zdrobește pomenirea atâtor pioși Domni, ale căror nume erau crestate frumos pe marginea lor de acioaic.

Se sfarmă, cu furie maghiară de către doi Unguri, mărețul clopot al lui Brâncoveanu, adus de la Mânăstirea Dealului la Biserica Sf. Spiridon Nou, care, necontenit, prin glasul său, pomenea numele lui „*Brâncovan, Brâncovan!*”

Dar, minune! amândoi profanatorii rămân zdrobiți sub sfărâăturile clopotului asupra căruia și-au întins mâinile sacrilege.

Femei bătrâne, oameni de jos și din stratele de sus sociale privesc neputincioși, în fața gurilor de puști întinse spre ei, dar toți cu o lacrimă de durere ce li se scurge printre gene. Nu o vom uita orice ați crede voi!

Ne interesaserăm cu mult înainte, și primiserăm asigurări: se vor salva cel puțin clopotele istorice. Alergăm, în ziua nenorocită, implorând ajutorul: suntem trimiși dela Ana la Caiafa, fiind consolati cu ideea că un asemenea ordin de distrugere nu fusese dat, și că la mijloc trebuie să fie o neînțelegere sau o „Dummheit”, datorită cine știe căruia „Dummkopf”. Le vorbim de simpatia, care, în nici un caz, nu se poate stabili astfel între două popoare: zâmbesc. Cuvântul l-au șters din dicționarul lor, și apoi nu aveau nevoie de ea, odată ce noi ne zbatem în pumnul lor.

Prin spărturile rămase din clopote se văd filamente de aur și argint; sunt rămășițele inelelor, broșelor, cerceilor de aur sau argint, pe cari pietatea românească le azvârlează la turnarea lor.

De aceia se zice că și acustica lor e neîntrecută, până azi.

Pentru atâta pietate sfărâmată, furăm despăgubiți cu suma de 200.000 de lei, cu cari, după ei, se putea plăti valoarea a mii de clopote luate! Negustori cinștiți!

24/7 Aprilie. Se pare că au pierdut St. Quentin în urma atacurilor de flanc din Flandra și Champagne; luptele se dau, în orice caz, la Nord de

acest oraș. Totuși ei învăluiesc dezastrul prin mari strigăte de biruință, de zdrobire a celui de al patrulea atac englez.

Lupte încununată de succes, și în Champagne.

Reichstagul german cere permanența Parlamentului pe timp de războiu; partidul conservator se ridică în contra păcii fără de anexări și despăgubiri, cerută de socialiști. Aceștia replică cum că și aliații austro-ungară s'a pronunțat în acest sens.

Se înființează „*Uniunea economică română*” (!) compusă din militari și civili, întru cât interesele sunt comune! Firește, acum suntem copărtași și pe pământul nostru: „*întru cât interesele sunt la fel: folosința deplină a pământului și valorificarea (!) producției (adecă), predarea ei, contra plată, Puterilor Centrale, după oprirea cantităților necesare consumului intern*”!

Obștiile și Băncile populare vor trebui să concureze cu Germanii. Din depozite se ieau numai trisusul, cu o excepție (!): „*în caz când rezultatul cantitativ e neîndestulător, atunci va fi nevoie de o generală reducere a consumului intern*”.

Ba se amenință și cu pedepse. Ceia ce ți se dă, pe de o parte, în principiu, ți se ia, pe de alta, în practică.

Și nu numai atât, va trebui ca proprietarul să se servească de personalul ce i se dă de Administrație.

La fiecare inspectorat de poliție se creează un birou de plasare a supușilor Puterilor aliate. Autoritățile și proprietarii sunt invitați a le da preferința.

Căci, acum suntem în epoca refacerii, „*des Wie-*

Wiederaufbaues Rumäniens!” După atâtea catastrofe pe care războiul le pricinuisese țării (pe care am văzut cum singuri le negau), România a fost teatrul unui războiu mare, a nutrit propriile trupe și pe cele aliate, Rușii și Englezii au distrus tot, era deci „*nevoie de o ordine sistematică în raporturile „nesigure și încurcate de aici*”! Wiederaufbau! „*Rezidirea României*” va fi cuvântul, cu care ei ne vor ameuți zilnic, de azi înainte. Nu mai suntem amenințați, ca în epocile ce le văzurăm, dar mângâiați că tot ceea ce se lucrează este pentru „*rezidirea*” noastră.

Căci „*dușmanul, prin mijloacele cele mai rafinate, distrusese și nimicise totul; a ars..., a pustii: „Toate sursele buneii stări a populațiunii indigene „erau obstructate*”!

„*Rezidirea*“! De aceea s’au luat clopotele bisericilor, iar acum începe o nouă goană după obiectele de cult de bronz, aramă sau alamă.

De aceea se rechiziționează toată lâna, ni se tund toate oile cu o grabă febrilă, acum când populația de la țară umblă în sdrențe; de aceea se rechiziționează toate curelele de transmisie, de aceea acum o drastică ordonanță prescrie rechiziția lîngeriei; de aceea peste câteva săptămâni, se vor rechiziționa din nou două treimi din toate proviziunile și mărfurile aduse de negustori „*dela ultima inventariere*“; rechiziția făinii; a ori cărei mașini din fabrici sau dela particulari. Și cu tot cortegiul de perchiziții, amenzi, trăgănare la tribunalul de războiu, pușcărie. Aceasta e: „*Rezidirea României*”!

Se aduc, chiar reprezentanți ai presei neutrale să vadă minunea acestor prestidigitatori, cari, din

mimic creară totul: „*die weit verzweigten Unternehmungen die hier geschaffen wurden*”!:

Fabricile de săpun, neapărat cerute de simțul de curățenie al nații germane, rafinării, ouătoare, creșteri de păsări, depozite de grâne, ziare, clădiri. Țara Românească!

După „*Times*”, la Iași ar costă: oul doi lei, găina 15, carnea, zahărul, pesmeții ar fi dispărut; la noi se vinde chilo de pastramă 18 lei, de mălai 0,40, de untură 15 lei, un pateu 0,70, și 0,40 chilo de sfeclă de zahăr adunată din recoltele rămase pe câmp și din care se face sirop.

30/13 Aprilie. Puterea primăverii.

Toată lumea pe stradă.

Nu se aude decât nemțește. Dacă, în timpii normali, auziai vorbind nemțește pe fiecare al zecelea om ce întâlneai, acum nu exagerăm în a afirma că fiecare al treilea om, ce-l întâlnești, vorbește germana. Evreii, în special, nici nu mai vorbesc o altă limbă: ar fi o rușine! În cazul cel mai greu, în localuri, câte o extravagant de îmbrăcată d-nă de-a lor și se adresează, foarte civilizat, în francezește. Românește! Dar asta e limba plebii din acest „*Negernkralssud Afrikas*. E o înjcsire a o vorbi.

Militarul, în special, chiar când este din cei crescuți în țară, și se adresează nemțește.

Fac reprimandă în nemțește câte un sfert de oră nenorocitului birjar, care stă aiurit și zăpăcit de hodorogeala cuvintelor ce se prăvale, ca o avalanșă, asupra meschinei sale ființe. Sunt sigur că pleacă într'o stare de complectă sfărâmare -ufletească. Și, pe lângă aceasta, suavele accente ale limbii bulgare, turce sau maghiare!

În orele de înserare, valuri de omenire împestrițată bat neîncetat artera principală a orașului: Calea Victoriei („*un nume ce amintește marile zile ale trecutului*”). Ele se revarsă, mugind, din cinematografele arhipline, din străzile comerciale: Lipscani și Carol.

Ofițerii germani, dreپți și țapeni, par'că ar fi înghițit un baston, rași, cu monoclu în ochi, și ca o distincție de galanterie, cu gulerul mantalelor lor, de colorarea cafea culaپte, ridicat pentru a se vedea dosul lor, roșu sau albastru; ofițeri turci și bulgari, cu maniere de împrumut: soldați, civili, într'o forfoteală de visare elegantă. Toți caută să-și țină prestanța în acest oraș al plăcerilor (Vergnügungs-Stadt).

„*Domni cari sunt îmbracați într'o manieră mai surprinzătoare, mai plină de efect, mai manierată decât în alte orașe mari.*

„*Doamne, de orice categorie... care risipesc mult, roșu și mai multă pudră decât e obișnuit cineva, să vadă în ținuturile culturii de Vest*”.

Țigănci cu viorele, văxuitori, strigători de jurnale, cari, în orice caz, acum nu mai sunt spaima auzului trecătorilor: poliția militară îi oprește de a face uz de acest mod de reclamă țigănească.

Sunt încântați chiar de aierul orașului. Pe când în Occident, în centrele industriale, chiar la țară, sunt 473.000 de molecule de praf pe centimetru pătrat, la noi, în „*murdarul*” București, sunt numai 2.000 până la 8.000.

Grădinile, în special, sunt centrele lor de atracție.

Le admir simțul pentru natură, pentru visare, chiar când, de pe lacul Cișmigiului, scriu pagini pline de căldură cu un motto din Schopenhauer!

Parcul Carol, parcurile pustiite din jurul Capitalei sunt pline de acești visători de idile campestre.

Sunt încântați de botanica Cișmigiului, unde pomii se dezvoltă mai mult, într'o climă mai puțin umedă și mai caldă ca în Nord, unde trandafirii prosperă ca și în Bulgaria.

Ca grădini, Bucureștiul, cu cele 150 ha., ar fi un Eden, ce întrece Viena, care are numai 36, iar Parisul 35 ha.

„Dacă Cișmigiul are un caracter de poezie lirică, „parcul Carol are un caracter dramatic!”

În sfârșit, e bine să ne putem fălă și noi cu ceva.

Deplângem cu acest prilej, sistematica tăiere a arborilor, pentru a se crea peluse englezești, cu trandafiri și maci, într'o țară în care trandafirul moare în Iunie, și unde e nevoie de umbră cât de multă.

Compania de gardă trece regulat, la orele 12, spre „Haupt-Wache”. Au în adevăr o ținută pe care nu ne putem opri de a o numi: militărească. Chiar vechiul mod de ținere a armei pe umeri, iar nu atârnată de curea, ca la Austriaci, ajută la solemnitatea înfățișării. Marșurile, chiar cu câte un pluton, le fac însoțite de muzica militară. E mai împunător. Sau se cântă în alternanță cu vechile fluiere din timpul lui Frederic al II-lea.

Muzica e lugubră, ca și timpul lor de marș; par'că merg la o înmormântare.

Toba imprimă surd, tactul fiecărui pas. Trec pe dinnaintea casei Mareșalului mai întâiu. Acesta iese în cadrul ferestrei. Ca la o divinitate, ieau „pentru onor” înaintea lui. Îl admiră ca un fetiș și merită.

Pentru că, nu numai el e veșnic printre ei, dar,

chiar când trece pe jos pe stradă, însoțit de un dectiv, oprește pe cutare soldat, îl întreabă, îl descoase asupra serviciului ce are de îndeplinit; stufoasele sale sprâncene se ridică în sus, figura i se luminează, îi strânge voinicește mâna. Soldatul pleacă într'o stare de beatitudine, radiind de fericire.

A vorbit cu Mareșalul!

Schimbul gardei se face în fața unui reprezentant al Kommandanturii.

Mișcările se execută cu rigurozitatea prescripțiilor unui cod.

Apoi urmează defilarea trupelor schimbate, în „*preussischem Parade-Marsch*”.

Oricât e de denigrat acest marș, îl admir; armata nu e o turmă oarecare; e expresia puterii țării. Puterea trebuie să fie solemnă și demnă.

Ne doare, însă, mulțimea inconștienților cari staționează, atrași de acest spectacol ce se desfășoară pe pământul nostru și e pregătit, cu un ceas mai înaintea, de poliție, care oprește circulația.

2/15 *Maia*. La Teatrul Național, după ce au deplasat în „*matineuri*” societatea dramatică română, o expulzează, după obiceiurile lor, definitiv, la Teatrul Comoedia. Ce mai înseamnă însă cultura românească?

Practică, ca pe toate terenurile vieții noastre: întâiu, copărtășic, apoi eliminare.

Asta înseamnă: „*a țazi onoarea Imperiului german, nu numai cu forța săbiei, dar și prin morală, prin puterea frumosului!*”

Joacă, acum, o trupă de operetă, 'din Darmstadt în locul ansamblului dramatic, care jucase, pînă aici, din Lessing, Goethe, Schiller, Kleist. Vor să ne

educe „*spiritul românesc îndreptat, numai către a-
„sectație și sentimentalitate!”*

De aceea se cară din patria germană toți invalizii artei: în România se câștigă așa de ușor banul! Chiar faimosul Unthan, omul fără de mâni, e transportat în București, ca să vadă sălbatecul Valah, ce poate face voința germană.

La Comœdia, se joacă: „*Manasse*”.. și „*Patima Roșie*”, la care asistă chiar Germani, amatori de „*echt rumänisch!*”

Asist la „*Patima Roșie*”: O piesă bine alcătuită, țesatura simplă, cu viață ce debordează puternic, mai ales, prin temperamentul interpretei, doamna Voiculescu. Subiectul: din lumea studentelor.

Una din ele, întreținută de un fecior de bani gata, omoară pe prietenul acestuia, fiindcă nu vrea să-i acorde o noapte!

Un lupanar când la teatrul din față se jucă: *Ifigenia* lui Goethe!..

Când în toată literatura lor se vorbea despre „*die Fäulniss Rumänien*, „*putregaiul României*” și de grajdurile lui Augias, când, în revista „*Rumänien in Wort und Bild*”, ce va apărea, se dau ostentativ din Caragiale, Vlahuță, Brătescu-Voinești, spre a se arăta: magistrați veroși, femei ce-și fac luxul din misterioase mici economii, preoți bețivi și altele!

Ținem umbra pamântului!

În sala Eforiei au început să țină conferințe săptămânale pentru soldați.

Azi li se vorbește că Germanii din București nu au avut până acum... suficientă influență politică în oraș, deși sunt în număr de 50.000.

Se mărește prețul de vânzare al recoltei pe 1916,

pentru suta de chilo de grâu 16 lei, de porumb 12, legume 16, uleioase 14.

Bapțiștii Români sunt încurajați pe toate căile să-și facă adunările.

Dărâmă astfel temeliile credinței noastre.

În Iași, ar fi foame și execuții pentru trădare.

Apare revista „*Rumänien in Wort und Bild*”, spre a familiarisa pe cei de acasă cu țara „*ale cărui farmece pitorești*” și „*alte particularități*” au exercitat, de mult, o putere de atracție asupra Germanilor. Acum, va auzi patria germană povești din țara „*pe care o bălătoresc copiii ei, ale cărui bogății numai prin mâinile lor devin fructifere!*”

Presumpțioșii!...

De abia s'a ridicat zăpada.

11/23 Maiu. Cancelarul, constrâns de majoritatea Reichstagului, în mijlocul clamorilor: „*Hört! Hört!*” se vede nevoit să vorbească, pentru ce țeluri luptă Germania. Într'un amestec de perfidie și îndrăzneală, declară că o enunțiere nu se poate face.

Războiul trebuie terminat fericit, căci inamicii nu vor să se convingă de un program de renunțare.

Pacea trebuie să asigure acțiunea politică și economică a Germaniei.

Frontul lor se pare că merge foarte rău. Se vorbește de poziții pierdute la Lacu, „*o tranșee recentă*”.

Nici în Austria, lucrurile nu stau bine. Șeful Cabinetului ungar, Tisza, demisionează pe chestia reformei electorale, și poate și pe tema faimosului „*Ausgleich*”, nivelmentul economic ce se proiectează și pe care Ungaria îl refuză.

Se proiectează, probabil, acel monstruos „*Mittel-Europa*”, preconizat de Naumann, în care căile fe-

rate, poșta, navigația, legile economice, tractatele de comerț, armata și externele, să fie comune, cu funcționari Imperiului german?

Se pare că și asupra noastră se azvârle plasa momelilor politice.

Ziarul lor, în articolul cu fiorosul titlu: Mane, Tekel, Fares, arată că ar fi „o mare greșală a crede „că victoria lor ar pregăti mormântul independenței „României. Aceasta ar fi căzut jertfă, cu mult mai „sigur, unei victorii a Rusiei”.

De fapt, singura țintă a șarlatanului medic social va fi a ne grăbi pasul spre acest mormânt, pe care ni-l ascunde de acum înainte, învăluindu-ne în fantasmă de fericiri ce le creiază prin mijlocul diverselor narcotice politice ce ni le administrează.

Ce gândesc, în realitate, despre noi, o arată cuvântarea de azi a profesorului nostru, Schlawe, ținută pentru soldați la Eforie, în care expune „die Gedanken eines Auslands deutschen“. O străinătate germană, asta dorește să facă din țara noastră, el, „care de ani, e, în primul rând, în lupta pentru germanism”.

Se aude de eliberarea agitatorului bulgar, sub mască socialistă, Racovschi, de către Ruși, la Iași. Mai târziu, el arată, în Suedia, cum a fost eliberat, la 1-iu Maiu, de 15.000 de soldați ruși, din închisoarea locală. A fost manifestație cu muzică și tobe (!) D-l Brătianu se plânge în presa străină de trădarea lui Stuermer.

La Iași ar fi o mizerie groaznică: 40.000 de soldați ar fi murit de tifos exantematic. Chilo de lapte costă, acolo, trei lei.

S'ar fi revenit și la vremea schinbului în natură(!)

La Ploești, săptămâna trecută, a explodat un depozit de bombe. Detunătura s'ar fi auzit în București.

Ar fi 400 de prizonieri români omorâți.

La conferințele lor despre internați: Românii ar fi luat 15.000 de oameni; 15.000 au scăpat însă.

12/25 Maiu. Mare forfoteală în lumea polițienească în seara din ajun. Localurile publice fură avertizate să fie închise, a doua zi.

Se zvonise că s'ar interzice locuitorilor să iasă din casă sau să deschidă ferestrele, sub pedeapsă de împușcare.

Vine un personagiu misterios...

Se pregătește chiar casa Florescu, pentru primirea lui.—Wilhelm II?...

S'a revenit asupra măsurilor de siguranță, azi. Oamenii poliției, toți îmbrăcați în mare ținută, de paradă, cu coif și mănuși albe. Dela gară trece cortegiul. În cap, Prefectul Poliției Capitalei, jandarmii, prefectul Poliției militare, automobile și personagiul: Arhiducele Friedrich, fostul Comandant al armatelor austro-ungare, întovărășit de Mareșalul. Vine ca un fel de „palladium, sau oriflamă, a „comunității de interese militaro-politice”.

Și, pentru a arăta, poate aici, la noi, perspectiva viitoareii „Europe, liberată de tirania engleză, sovietismul francez și aviditatea rusească ...o Europă „mai frumoasă, care câștigă o înfățișare mai dulce, „în care popoarele pot să se aplice într'adevărată libertate a Fornirilor lor pacifice”!!

Se și vede!

La 14 vine și arhiducele Frantz Karl Salvator pentru... vanătoare.

Vâncaza la Bahna Ursului!

La Iași ar fi lupte de stradă între naționaliști și socialiștii uniți cu Rușii!

Despre d-l Iorga, despre care nu am mai auzit nimic, din Decembrie, când ar fi atacat chestiunea răspunderilor, auzim acum, prin zvonurile lor, că a fost rănit cu focuri de revolver!

16/29 Maiu. Zvonuri de criză de cancelar în Germania. Dela Militär-Verwaltung, tabla cu depeși a serviciului telegrafiei fără fir, expusă în strada, e mutată în curte. Civili nu mai pot ceti ce se petrece în Germania!

Bulgarii cer Germanilor relicviile Sfântului Dimitrie Basarabov, sub cuvântul că au fost luate de Ruși în veacul al XVIII-lea, ca pradă de războiu.

Cred ei că li se va realiza cererea, avându-se în vedere „*puternicul sprijin*” dat de trupele bulgare Germanilor. Cererea se pune la dosar.

Cerculă știri de prevaricațiuni imense, la Administrația-Militară, comise de Germani, în unire cu Evreii noștri.

Un ofițer se împușcă.

În explicațiunile date soldaților asupra metopelor dela Adam-Clisi, expuse în Parcul Carol, se insistă asupra faptului că portretele de barbari săpate pe ele nu sunt ale Dacilor, ci ale Germanilor.

Ei sunt autochtonii acestor țări!

Se arată în ziarul lor că România trebuie să devie calea spre Indii și Bagdad!

20/2 Maiu. Criza continuă în Austria. E vorba ca arhiducele Ioseph să fie rechemat de pe front și numit Palatin, o funcție din al XIV-lea veac care-i da dreptul de Președinte al unui Consiliu de miniștri-funcționari, ce s'ar numi.

Se întorc în al XIV-lea veac! Deschiderea Reichstagului din Viena. Nu face jurământul până ce nu se vor găsi fundamentele unei Austrii noi și fericite. Împăratul expune din nou, dorința sa de a înfăptui principiile de administrație și drept în toate Statele sale și, în special, în Boemia; deopotrivă îndreptățire a popoarelor și Ausgleichul economiei cu Ungaria.

E o declarație de război, surdă, în această enunțare, contra Ungariei. Acesta e viermele de distrugere al colosului înviat din cenușă.

24/6 Maiu. Joia Verde.

O procesie religioasă,—pe care niciodată nu a văzut-o Capitala,—dela biserica Sf. Iosif, până la locuința Arhiepiscopului: verdeață și buchete de flori, în sunetul clopotelor bisericilor. Biserica triumfătoare. Două altare votive: soldații cântă, acompaniați de musică, imnuri, Dumnezeului lor.

Căci, dacă pe ușa catedralei stă scris, tartufic: „Păzește Doamne Țara aceasta și orașul acesta”, pe altarele votive se văd inscripțiile: „*Mane, Domine, nobiscum*”. „*Got mit uns*”, imprimat pe cataramele centurilor lor!

În conferința socialistă din Stockolm, Bulgaria, revendică dreptul de alipire la patria-mumă a tuturor țărilor bulgărești, precum și un „*coridor de comunicare*” cu Austria, spre Orșova.

Dar speranțele mari, puse pe această conferință. s’au spulberat pentru oficialitate. Socialiștii unguri și-au desfășurat programul: să nu se discute cauzele războiului, care a fost provocat de guvernele tuturor țărilor: iuncării și industriașii germani, plutocrația franceză, autocratismul rus, feudalismul și

întoleranța ungurească. Cer pace fără anexiuni și fără despăgubiri. Belgia să fie reconstituită din avutul Germaniei. Serbia din avutul tuturor aliaților, fiind o țară săracă. Poloniei, refăcute, să i se dea drumul la Mare. Monarhia austro-ungară să nu fie împărțită, să se dea drept de vot larg și autonomie naționalităților.

Nori groși par că se adună, asupra orizontului politic.

Neronianul din Berlin se agită furios, în mijlocul cataclismului universal, provocat de accesele sale.

Telegrafiază împărătesei că ofensiva inamică e pe sfârșite.

Așteaptă o nouă ofensivă pe toate fronturile.

După cum aflăm mai târziu, Germanii au reușit în Vest a se ascunde iarăși în găurile lor subterane, făcute prin ajutorul sfredelelor electrice, până la 30 metri adâncime.

Fug de lupta începută cu vrăjmașul, și, totuși, sunt luptătorii onorabili: „*Deutsche Ehrlichkeit!*”

29/11 Maiu. D-l Brătianu ar fi respins pacea fără de anexiuni.

Se deschid dela 21 ale lunii tribunalele germane pentru judecarea proceselor pendinte între Români și supușii Puterilor Centrale. Judecățile se vor face după codul de drept românesc, „*atât timp cât, după dreptul internațional (!), în vre-un caz special, nu ar fi altfel de urmat!*”

De fapt, se va judeca după dreptul celui mai tare, al învingătorului, „*după dreptul teutonic, introdus odată aici, de Teutoni în 1211!*” Ne întoarcem, în toate, la timpurile trecute, la dreptul pumnului, la dreptul judecății Dumnezeuului lor, al talionului!

„Va rămânea în popor amintirea că pe aici au trecut judecătorii din Berlin”! Spun ei cu presumpție.

13/26 Iunie. E o sărăcie de știri enervantă, o atmosferă politică încărcată... E liniște, liniștea premergătoare furtunii.

La cinci ale lunii, Francezii au intrat în Atena. Regele Constantin, care abdică în favoarea fiului său Alexandru, transportat pe un vapor în Italia, se refugiază în Elveția.

La Viena, Cabinetul e pus în discordanță cu Parlamentul, de Poloni.

În Camera Magnaților, Episcopul Miron Cristea vorbește despre „drepturile cuvenite nației noastre, în raport cu importanța sacrificiilor”.

Va să zică e o conștiință vie și dincolo. Ne bucurăm mai ales că încă nu se puteau șterge cuvintele episcopului Radu, rostite tot acolo în Ianuar, prin care „se asigură devotamentul Românilor față de Coroana ungară, sub a cărui strălucire se pas-trează cultura și dezvoltarea economică”!

19/2 Iunie. Titu Maiorescu a murit ieri de apoplexie, la cinci dimineața. Il văzusem cu puțin timp mai înaintea, într-o librărie: cumpără un caiet: de sigur, pentru însemnarile sale. Acelaș cum era la Universitate, plin de energie bătrânească.

Masca figurii sale, într'un continuu joc, accentuat de barbișonul Napoleon al III-lea, și de tufoasele sale sprâncene, care îi caracterisă așa de bine figura...

Par'că ar vrea să dea sufletului sau zbuciumat echilibrul și liniștea olimpiană ce era întipărită pe fruntea sa.

În acest continuu joc al figurii, consideră serios

caietul, îl răsfoie și pareă că-l cîntărește, ieși pe stradă cu aceeași posă, și același joc al întregii sale ființe. Se gîndeà la memoriile sale!

Și era așa de mare nevoie, chiar în aceste momente, de această minte regulatoare în extravaganța de curente în care vom începe să ne zbatem.

20/3 Iunie. Ofensiva rusă isbucnește la Brzezanî.

În ziarele ruse „*Pravda*” și „*Utro Rossii*”, unii Ruși se ridică în contra pretențiunilor naționale ale României.

Prin „*Wolf Bureau*” dau ei din Iași, știrea tendențioasă a terorizării Regelui de către Ruși, a devastării Palatului și chiar a fugii Suveranului.

În ziarul lor, un student internat, eliberat, aduce știre și despre desorientarea ce ar domni în Moldova.

Neregula căilor ferate: un drum dela Iasi la Bârlad se face în zece zile; bîntue tifosul exantematic; îngrijirea armatei o au Franța și Rusia; o gazeta apare acolo „*România*” cu redactorii: Brătescu, (!) Sadoveanu.

La Primăria noastră e ceartă între edili, din cauza „*a lor noștri*”. Verzea demisionează, după ce tot timpul a fost terorizat de Germani. I s'a bătut chiar cu pușmul în masă de un minuscul Feldwebel.

Ordonanțe roșii, ca în casuri grave, cînd au 'a ne comunică lucruri capitale, ne amenință cu pe-leapsa de moarte în cazul ascunderii de arme, muniții, prizonieri.

Pe aceeași cale, se anunță împușcarea a trei „*Români*” în Vlașca și Prahova, pentru raspîndire de știri false.

O doamnă e amendată cu o sută de lei și închisoare fiindcă a adus unt în Bucu-ești, din Beuca.

Se comunică și numele denunțatorului: „*dolmeciul*” Wagschal.

Valahii trebuiesc exterminați, ei nu au dreptul de a se folosi nici de produsele moșilor lor.

Se ordonă că locatarul ce se mută dintr'o casă nu are drept a-și lua mobila, dacă acolo are încartierați!

Pe ce mai eram noi stăpîni...

Dela 18, și în cursul săptămînei viitoare, se aud neconținut bombardamente, explozii catastrofale. Sunt, într'adevăr, avioane de ale noastre care caută a împiedeca secerișul? Țăranii mi-au afirmat precis nume de localități, cu toate că la primării, autoritățile militare caută a liniști țărănimea prin apeluri în acest sens.

La Iași, în Cameră, ar fi fost un pugilat pe chestia democratizării Țării (soluție propusă de d-l Ionescu și combătută de naționaliști).

25/7 *Iunie*. Kaizerul e iarăși în Viena. Vizitează pe Impăratul Carol. Se pare că vor amîndoi să sfideze semnele vremii.

Carol se intitulează într'un decret de amnistie pentru crime politice: „*din grația lui Dumnezeu*”!.

29/12 *Iunie*. D-l Carp împlinește 80 de ani. Ii petrece în isolare, la moșia Călinești a d-lui Cantacuzino. „*Bukarester Tagblatt*” salută pe „*Carp* „*care e în special valoros și scump acelor cari, cu toate cele ce s'au întîmplat, cred în România... (!) S'ar putea ca tinerii plăpânzi germei ai noii, înțelegeri și noii încrederi să înflorească din rui-nele amicitiei de odinioară*”.

O socotim drept o simplă lingușire.

D-l Carp e. în adevăr, omul lui 66: omul genera-

ției lui Sturdza, Regelui Carol; și, pe lângă acesta omul „*Junimii*”, omul noțiunilor transcendente de bine, adevăr; omul imperativului categoric al lui Kant; omul convins că istoria popoarelor nu se face de masele mulțimii, ci de eroi. E omul care cunoștea Germania de altă dată, idealistă, musicală, cu puternicul spirit de libertate, omul care cunoștea rușinea dela 77 și pericolul slav.

Pentru dânsul, problema națională fusese clară: sau mergem cu Germania și luăm Basarabia, asigurându-ne gurile Dunării, care constituie condiția, „*sine qua non*” a Statului nostru dunărean, contribuind astfel la înlăturarea colosului rus din porțile Bosforului, sau mergem cu Antanta, cucerim Transilvania și ne tăiem singuri craca de sub picioare, abandonând Rusiei gurile Dunării și Constantino-pole.

La Berlin se adună un Sfat al Coroanei, căci criza internă a ajuns la maximum de tensiune. Sunt chemați diferiți șefi de partide și chiar Kronprințul ce vine de pe front.

În Reichstag, partidul Centrului care alcătuiește majoritatea parlamentară și pe care se bazează guvernul, sprijină acțiunea deputatului Erzberger, din comisia bugetului, asupra declarării țelurilor de războiu. Se cere a se arăta streinătății că poporul german, pe baza celui mai democratic drept de vot prin care e ales Reichstagul, e gata a face o neîndoioasă expunere a țelurilor de războiu. Guvernul e rugat a-și însuși această moțiune. Cancelarul se vede nevoit a o accepta.

El declară că seriozitatea propunerii de pace va câștiga, când poporul german, prin reprezentanții

săi parlamentari, se va împărtăși de guvernare; de aceea va pregăti formarea unui guvern de tranziție, în care să între parlamentari de toate partidele.

Manifestul de Paști al Kaiserului se va executa de îndată, spre a tocî ascuțișul suspectărilor inamice. Prusia va introduce reforma electorală.

O neîndoioasă exprimare a poporului german pentru pace va pregăti astfel pacea, în toată lumea.

E o adevărată revoluție în această nouă concepție.

Se va realiza?

Camera franceză, pe de altă parte, cu 575 voci contra 25, se hotărăște pentru politica de războiu.

În București, se începe o nouă Administrație comunală, cu d-l Bragadiru, care, și ea, și-a pierdut orice autonomie comunală, fiind supravegheată de un „*Aufsichts-Amt*”, încă din mijlocul lui Februar.

Se fac două librării de campanie, pentru Germani și Austriaci: „*atrag atențiunea librarilor ro-mâni de a se aprovizionă cu cărți din țările Pute-rilor Centrale*”!

Sfetea și chiar Socec sfidează recomandăția. Acesta din urmă va fi pentru un timp, rechiziționat.

La Amsterdam, turburări populare pentru acordarea de către guvern, a recoltei de cartofi Germaniei.

2/15 Iulie. Bethmann-Holweg, Cancelarul, cade. Regimul neronian triumfă. Vine Michaelis din Serviciul nutrimentului!

„*Un adevărat funcționar prusian*”, spun ei. Un tip patologic, și ca fizic și ca concepție stranie de guvernare.

Un avorton al politicii de nebunie în care se

zbate Germania. Centrul Reichstagului se declară contra sa.

Național-liberalii cer regim parlamentar. Conservatorii stau în rezervă. Socialiștii, se tem de disonanțe.

Franța privește știrea cu indiferență. Anglia consideră momentul ca o operă a statului-major.

La Paris, la sărbătorirea căderii Bastiliei, asista Americani... Dă Doamne!

La noi, înconștiența internațională a orașului e la culme. Teatrele și cinematografele, pline.

S'au încasat ieri 16.000 de lei. Un cinema singur are o rețetă de 6000 de lei!

Bucureștii se golește de soldați. De unde, pâna aici, toate posturile militare gemeau de soldați, chiar la grajdurile comunale, acum se reduce, la Haupt-Wache, postul la 52 de oameni.

S'au suprimat și faimoasele defilări la Cercul Militar. E numai „concert de promenadă”.

Femeile nocturne iar mișună în București, căci pâna aici fusesera concentrate pe formații de plutone, zilnic într'un anume hotel.

Fuseseră rechiziționatē cu bonuri, pe cari... le plătea Primăria!

3 16 Iulie. Ziarul socialist „Berliner Tagblatt“, consideră venirea actualului Cancelar ca un triumf al partidului Kronprințului, contra democrației parlamentare.

Reichstagul declară: „în popor stă și azi principiul că nu ne conduce setea de cuceriri, în apărarea liberei noastre independențe (!).. Renunțăm la cuceriri, Reichstagul țintește o pace a Intelgeri, și o durabilă reconciliare a popoarelor... O

„pace, pacifică, cu libertatea mărilor... va pregăti o durabilă conviețuire prietenească (!) a popoarelor „pământului...”

„Pentru o asemenea pace poporul (!) este decis „a sta neînfrânt, împreună, și a persista pentru a-„fărarea dreptului său și al aliaților”.

Camera de comerț cere și ea pacea. Pe afișele anunțatoare a conferințelor dela Eforia soldații scriu cu creionul: „Wann haben wir Frieden”?!

Evident Germania neoficială e obosită.

Secerișul continuă cu febrilitate, în multe părți e necopt.

7/20 Iulie. Presa lor vorbește despre apropiatul sfârșit al civilizației europene.

Sunt semne, dar, că trăsnetul stă gata să cadă.

Suntem țintuiți, iarăși, într’o stare de continuă leprimare. Ni se agită spectrul nenorocirilor ce am avut intrând în războiu. Am fi pierdut, fără nici un scop, 79.033 de prizonieri, dintre cari: 1.536 ofițeri și 77.497 soldați. Din acest număr, Bulgarii ar avea 789 ofițeri și 27.718 trupă. S’au mai pierdut 150.000 de raniți și morți, dispăruți 230.000; tunuri 540, chesoane 250.

Aceleași cifre, vădit inspirate de ei, pentru demoralizarea armatei din Moldova, le dau și prin ziarul „Olectcevo”, unde se mai dau și cifrele pierderilor materiale suferite de România: 22 de județe cu o suprafață de 103.903 de kilometri pătrați și 5.087.205 locuitori; pădurile cu venit de nouă milioane; peștele 61.000 de tone; moșii 385 000 de hectare; aproape totul din cele 300.000 hectare de vii; 300.000 de tone de petrol; 20.000 de tone de sare; 1.800.000 de tone de cărbuni; trei sfer-

ruri din venitul Căilor Ferate, ce se cifrează la un milion 120 de mii de lei; portul Constanța, 130 de milioane.

9/22 Iulie. Presa lor arată în fine, că a sosit momentul „în care vrăjmașii noștri vor fi siliți să iasă „poziție față de țelurile de războiu ale Aliaților în „mod clar și neîndoios”.

Dar Antanta tocmai aceasta căută în Vest, unde onorabilul vrăjmaș s'a ascuns în găurile lașității și perfidiei lor.

Zdrobirea României, cred ei, va aduce sfârșirea frontului de Est și a cerbiciei Antantei.

România trebuia isbită în inimă.

IV.

De la luptele de pe frontul nostru până la armistițiul din Brest-Litowsk.

10/23 Iulie. Evident că o parte din România ocupată, amețită de umiliri și miragiile politice ce i se flutură pe d'inainte, e în plină narcosă. Kellermann, ziaristul lor descrie azi, în „*Bukarester Tagblatt*” astfel, situația:

„Distruse, nimicite, în amețeala evenimentelor și războiului, instinctele politice ale Românilor încep iarăși, să se ranimeze...”

„Războiul mătură și târâște cu el toate prumoa-sele frase și iluziuni. El nu lasă decât rușinea și groaza.”

„Situația geografică a României rămâne însă ca și mai înainte: ea zace încă la Dunăre, artera Europei Centrale... M'am întreținut cu mulți Români sus-puși, funcționari sau nu, dar politicieni plini de patimă, asupra a ceea ce ei gândesc despre evoluția politice viitoare a României... Cu toute divergențele ce există, ei socotesc alipirea inter-națională și economică, cu Puterile Centrale, cu „Mitel-Europa”, drept singura posibilitate!”

O piedică mare le stă în cale. Moldova și ar-m. ta.

Vor putea rezistă? Armata noastră știm, după o știre din Zürich, sosită zilele acestea, că s'a refăcut complet, în special în privința tunurilor mari.

Dar cari erau părerile lor despre puterea de rezistență a soldatului român, după experiența de până aici?

Iată-le: „*ca atacator și chiar ca urmăritor, iresolut; eroic însă, plin de sacrificiu ca apărător al „pământului național”*”.

„...*A arătat în apărarea granițelor toată destoinicia sa, și s'a bătut vitejește.*”

„*Modul de luptă al Românilor, caracteristic în aștac și apărare, lasă o lumină asupra sentimentului „cu care acest popor a intrat în războiu”*”.

Nesuficient pregătit. Nu militărește vorbim, ci ca educație națională.

Pe când Germanii, prin intelectualitatea lor, familiarizau poporul cu necesitatea națională de a face războiul, pe când generalii lor, ca Bernhardt, popularizau doctrina militară, mii de alte cărți și broșurile politice, și mai ales militare, arătau celui din urmă lucrător ce e războiul, și cum se va desfășura el, în colori și cu amănunte locale, cât mai aproape de realitate. Ne amintim de o carte scrisă în formă de scrisori, încă din 1913, în care se arată precis cum va decurge războiul pentru Germania. Se arată chiar, ceea ce pentru lumea întreagă era un mister, că vor nimici într'un salt, fortărețele franceze de pe granița Belgiei, că vor scălda pe Francezi „*în sângele lor*”, îi vor robi și și le vor da apoi mâna să meargă împreună în contra Angliei. Și cu toate numele de cetați ce vor cuceri.

La noi, ce s'a făcut?

O, educație falsă sentimentală în școli și armată. Un profesor din Craiova ne spune că, la fiecare oră de recreație, elevii erau asmuțiți asupra unui deal vecin pe care-l luau cu asalt, închipuind Transilvania! Ne amintim de timpul când făceam serviciul militar într'o garnizoană. Se cetia, pentru stimularea sentimentului patriotic, discursul plăsmuit de un autor, pe care l-ar fi rostit sergentul Florea Băjan, în războiul dela 77, la Calafat. Erau vre-o câte-va file! Un discurs pe care nici muribundul sergent nu-l putea rosti, nici soldații ascultă, în toiul luptei, în vijelia de gloanțe și șrapnele. Când sunt atâtea pagini adevărate în colecțiile noastre de cronici și documente!

Nicio cunoștință despre vecini.

Fraseologie și sentimentalism fals cari nu pot dură la încercări, întruniri și gazetărie!

Totuși vitejia soldatului român nu o contestă.

La Severin: opune „o crudă rezistență”. La Jiu: „cu cea mai extremă tenacitate și-ă apărat Româ-nul pământul său național”.

La Sibiu: slab. „nu a îndrăznit să intre acolo. „De ce nu luase o decisiune? Va rămânea pentru „toate timpurile un mister”.

La Olt: „cea mai mare catastrofă a acestui răș-boiu”.

În Argeș: „vrăjmaș încăpățânat”.

La Câmpulung: „tăria acestor lupte, pentru în-nălțimile dinaintea orașului, nu aducea Germani-lor, cu tot cursul favorabil luptelor, niciun câștig „vizibil de teren”.

La Brașov: „rămâne de neînțeles cum, în criticile

„momente ale bătăliei dela Sibiu, armata a II-a română, aflată la Vest de Făgăraș, la 24 chilometri, nu a alergat pentru descongestionarea vecinului”.

„Dar, deși acolo mitralierele aduceau moarte în miită în rândurile Românilor, ei se adună iarăși, atacă îndrăzneț, vitejește. „Bravo. Valahule! Germanii știu să prețuiască vitejia”.

La sud de Brașov: „aripa stângă a grupei Falckenhayn avusese un greu ceas, fiindcă apărătorul nu numai că apără fiecare petec de pământ cu cea mai mare încăpățănare, dar atacă energic”.

La Predeal: „resistență încăpățânată.., eroică”.

Trecerea Dunării de Români la Flămânda, „remarcabilă”: deși nu a fost sprijinită pe artilerie.

Trecerea Dunării de Mackensen: „neprevăzută de Români”.

În Dobrogea, „armata a III-a română există numai cu numele.”

Retragerea armatei noastre în Moldova: „o acoperi Valahul bine și viclean”.

Se pare, însă, că lovitura vor să o dea, de asta dată, pe la Nordul Moldovei.

Situația frontului rusesc aici e rea. Brzezany amenințat; Germanii sunt la porțile orașului Tarnopol.

La Iași ar fi emoție din cauza luptelor acestora din Galiția.

La Berlin, Kaiserul ia contact cu conducătorii partidelor. Se discută mai ales chestiunea submarinelor. Situația politică acolo e încă tulbură.

11/24 Iulie. Mackensen pleacă pe front. Comunicatul lor vorbește de o vie activitate de tunuri la

Siretul-de-jos, care prevede lupte ce se vor desfășura.

Se pare că ofensiva o luăm noi.

Pozițiunile pe acest front sunt aceleași dela fivarea frontului nostru.

Siretul, cu înălțimile sale, valea Putnei, foarte accidentată, caracterisată printr'o sălbătăcie romantăcă spre izvoarele sale, și o regiune de bălți spre îmbucătura cu Siretul. La Nord de această vale, valea Șușiței, cu frumusețea romantică a pădurilor de spre Soveja (unde e mănăstirea lui Mateiu Basarab) și cu îmbucătura sa în Siret, la Mărășești. Spre frontiera cu Austria, masivul muntos cu văile Oituzului și Cașinului, care duc spre valea Trotușului, unde ei ținesc depozitele de sare de Ocna și sondele dela Moinești. Un ținut de cea mai curată viață românească.

Lloyd George, vorbind asupra rezolvării crizei de Cencelar din Germania, arată că partidul militar a învins. „Nu cu Prusia vom face însă pacea, dar cu cele mai bune forțe ale Germaniei democratice”.

12/25 Iulie. Cei câțiva husari din garda lui Mackensen trec fioroși toată ziua, cu sulita ținută de-a curmezișul cailor, dispar și reapar, ca după culisele unui teatru.

„Der Ernst der Zeit!” Ziarul lor vorbește de oscilarea întregului front dela Baltica la Marea Neagră: totul stă în cutremurul previsiunii cumplitelor lupte și a marilor succese ale trupelor germane: „un front de 2000 de kilometri șovăie în prubușire.” Pe seară se aude iar de marile lor planuri: Odesa.

'13/26 Iulie. Au luat Tarnopol, Stanislau, Buczacz; un front de 250 kilometri lungime, pe 50 kilometri lățime; au ajuns valea Siretului superior.

Pe frontul nostru, viu foc de artilerie în Dobrogea. Progresăm pe Puna și Șușița.

Presa lor e deprimată. Pare că nu mai cred nici ei în gluma de până aici.

E victoria noastră dela Mărăști, pe care numai o bănuim.

Kaizerul se întâlnește cu Impăratul Carol, la Podgorica.

'16/29 Iulie. Pe frontul nostru nu știm nimic ce s'a întâmplat. Ca în ceasurile grave, nu dau comunicatul românesc. „*Ausgeblieben*“.

Au înaintat serios spre Cernăuți, dar dau o mare hartă triumfătoare, spre a mască intrarea Românilor în basinul lui Kezdivasarhely, „*coastele de Est ale muntilor Bereczen*”.

În Rusia Kerensky e dictator. Trupele rusești nu ar mai ascultă de șefi; de aceia se retrag.

Din Berlin se răspunde unei interpelări din Camera franceză asupra neglijării de către Germani a vieții din România: Germania a făcut tot posibilul ca „*populația aflată sub scutul dreptului și legii să se bucure de fructele muncii cetățenești normale*”!

Un meteor se arată din direcția Sinaia-Ialomița.

'17/30 Iulie. În Flandra, activitate de artilerie cum nu a fost până aici. La Oituz, ar fi căzut atacul Românilor asupra Măgurii Cașinului.

La Nord de Odobești, de asemenea.

Averescu e la Putna. Un neamț cu care vorbesc e foarte îngrijorat. Românii ieau 19 tunuri grele.

În Bucovina râul Ceremuşului e trecut: luptele s'au dat unde, pe vremuri, Petru Rareş, s'a bătut la Obertyn cu Hatmanul Tarnowski, şi unde, mai la Sud în 1485, Ştefan-cel-Mare se închină Regelui Caşimir al Poloniei. O coloană ar pomeni până azi evenimentul.

Kaizerul e pe câmpul de bătaie din Galiţia.

Cancelarul arată gazetarilor germani că are probe evidente de gândurile de cucerire ale inamicului. Numai sub rezerva renunţării tuturor beligeranţilor la cuceriri, Germania a dat consimţimântul său decisiv majorităţii Reichstagului. Acum, când e dovedit ca inamicul nu renunţă, retrage acest consimţimânt.—În plină nebunie! Reichstagul nu mai înseamnă nimic.

Czernin, tot către gazetari, spune:

Cuvântarea Cancelarului german e aceeaşi ca şi rezoluţia Reichstagului (!). E expresia voinţei unitare a poporului pentru pace (!) În interesul umanităţii e nevoie de pace, de asigurarea dreptului de viaţă tuturor popoarelor pământului. Deci o concepţie cu totul opusă celei formulate de Cancelar.

În Iaşi ar fi un guvern Take Ionescu; misiunea militară americană ar fi sosit acolo.

19/1 Iulie. Cancelarul german la Viena. De ce? Vrea să şteargă impresia cuvintelor lui Czernin şi să preseze. El spune că vine „*pentru a enunţa o „axiomă: Germania şi Austria sunt așa de legate „între ele, în prosperitate ca şi în dezastru, că e im- „posibil a cugeta cu sânge rece... cum că ar putea „să urmeze separarea unui membru al acestei le- „gături”!*”

O previisiune fatală!

20/2 Iulie. Kaiserul către poporul german: „*Ini-*
micii întind mâna către țări germane..., aduc me-
reu popoare noi în lupta contra noastră... Asta nu
ne înspăimântă... Stăm de neînvinc, victorioși...Lup-
țăm pentru un Imperiu tare și liber.

„*Trebuie ca spada să aacidă. Deci la arme!.. Ne*
vom apăra până la ultima suflare de om și de cal
„(!) și vom sta în luptă chiar contra unei lumi de
„inamici”.

Sangvinarul!

În Anglia, Balfour, făcînd o cercetare a țelurilor de războiu, încheie că totul depinde „*de întorsătura războiului*”.

În Franța, Ribot cere formarea de State-Tampon, pe Rin, ceea ce va fi un câștig în lupta pentru dreptul de autonomie al Statelor.

Presa lor plînge aceste concepții ce depind de forța armelor, nu a drepturilor...! Pocăiții!

În Flandra, una din cele mai mari bătălii din cei trei ani de războiu, între Noordschote și Wargeton.

În Bucovina au ajuns până la Hotin, sunt la o zi de Cernăuți și Cârlibaba. Germanii spun că, în patru zile, vor fi în Dorohoiu.

La noi, o demoralizare completă, viu întreținută. Nu avem obiceiul de a ne face ecoul șoaptelor din anticamerele oamenilor politici, dar „*ce a spus d-l Carp*”, cuvintele d-lui Carp, totdeauna când au fost rostite, au circulat în țară, ca vorbele cutării sibile din antichitate.

D-l Carp, într'o recentă convorbire cu Mackensen, ar fi fost întrebat de acesta: „*ce doleanțe mai ai*”? D. Carp, după o enunțare de dorințe ar fi terminat: „*Să-mi iei Moldova...*”

Un autor spunea că cine intră în cercul fermecat al politicei economice germane, trebuie să cadă, vrând nevrând. *Es muss.*

Același lucru se va întâmpla și tuturor oamenilor noștri politici cari vor intra în cercul fermecat al politicii germane.

Peste câteva zile, d-l Carp, într'un interview, acordat unui ziarist din Stockholm, se exprimă astfel: „*acum România vede unde sunt adevăratele sale interese!*”

D-l Carp, cu partizanii săi s'au frânt, au căzut...

22/4 Iulie. + 34° la umbră. + 29° în casă. O căldură sufocantă ne înăbușă sufletul amărât.

Au luat Cernăuții. Hindenburg e decorat; în Germania se pavoazează și se tună victoria.

Botoșanii s'ar fi evacuat. Filoți, această latură ilustrativă a istoriei române contemporane, e prins în Rusia.

24/6 Iulie. Austriecii au trecut în județul Suceava, la Holda; înaintează spre Broștenii Regelui nostru.

Mackensen ia ofensiva la Siret.

Infanteria rusă, ce se bate prost la Siretul-de-jos, pierde tranșeele dela Făurei; la prînz Germanii trec Putna, luînd ofensiva pe acest front. Planul lor e de a fixa centrul și a înconjură pe la aripi, la Mărășești și Ocna, armata noastră, dar la Nord de Focșani întâmpină forțe mari.

În gazeta lor radiază de bucurie: „*acum se apropie realizarea menirii noastre logice și istorice*”.

Patru regimente române ar fi fost depărtate de pe front pentru manifestări politice!

25,7 Iulie. Mackensen ar fi spus d-lui Carp: „*la*

revedere, la Odesa". Frontul dela Focșani ar fi fost spart. Românii totuși încearcă a bară trecerea Germanilor. Relațiunile lor spun: „*în contra-a-tacuri puternice și foarte energic executate, Românii au încercat să repare eșecul din ajun, cu o strălucită prestață, după părerea infanteriei noastre. Masele trecute la asalt erau decimate de focul nostru*".

Se zvonește că au trimis Carpiștii prin Mitropolit, un manifest Ieșenilor, ca să stea pe loc.

Iată-l:

„*Români Moldoveni și voi Români de pretutîndeni... Auziți glasul fraților voștri din România ocupată... Oștile Puterilor Centrale sunt la porțile de sus și de jos ale Moldovei, în trecătorile munților..., ele înuentează și țara va fi din nou cruntată în sângele ei... Noi, Mitropolitul..., ne-am rugat Domnului pentru mântuirea poporului nostru, și s'a umplut biserica de lumina mării Domnului... și asupra noastră a venit Duhul cel bun, Țara vrea pace...*

„*Domnul Dumnezeu s'a îndurat de Țara aceasta, el a îmblânzit inima biruitorului, și a făcut dintr'însul tovarășul nostru la muncă, pentru mântuirea României... Biruitorul care intră în Moldova nu e setos de răsbunare, nu ucide, nu jăfnește, nu dă foc... Nu apucați drumul pribegică... Rămâneți cu toții pe la locurile voastre... Azi puterile voastre sunt frânte... Nu lipsiți România de puterile voastre, su nu juneți brațul vostru în slujba unei cauze străine. Stați pe loc... Aveți încredere în viitorul tulpinii românești*".

Ce ați făcut cuvioase părinte Scribane, cel cu

ochii de foc și cu biciul în mână, pentru gonirea zarafilor din casa Domnului? Căci aud că ați iscălit. Era momentul, când se da nu o luptă de arme, dar o luptă pe viață și pe moarte, o luptă între două voințe de a învinge, să se contribuie la slăbirea voinței noastre de a trăi?

Căci ați căzut jertfe cercului fermecat al magiei lor, care urmăreau zdrobirea puterii de voință a noastră. „*Die Willenskraft zu brechen*“.

Vor reuși?

În Germania, faimosul Helfferich e „*Sprechminister*”, un fel de „*porte voix*” al invalidului intelectual Michaelis.

26/8 Iulie. Au înaintat din valea Putnei pe a Șușiței, între Panciu și Surăia. Totuși frontul n'au reușit a-l pătrunde.

La Iași ar fi siluit palatul un comitet de soldați, cerând mărirea soldelor!

Deputatul Isopescul Grecul felicită pe împăratul Karl pentru reluarea Bucovinei.

27/9 Iulie. O ploaie bună răcorește pământul și înviază porumburile ofilite. O sărăcie de știri enervantă. În spre Focșani „*lupte desperate*” pentru scopul mărturisit: „*pătrunderea frontului*” nostru“.

Pe Cașin și Putna, rezultă din comunicatele austriace și românești că noi am întreprins un atac de descongestie, spre Transilvania.

La Nord Rușii resistă, deși Austriecii au înaintat pe Bistrița până la Sabasa.

Dau știrea că Regele ar fi ordonat retragerea trupelor!

28/10 Iulie. Un atac al Ruso-Românilor asupra

Focșanilor ar fi fost infructuos. Am fi pierdut 33 de mii de soldați, 50 de ofițeri, 17 tunuri, 50 de mitraliere. Sunt în câmpurile Siretului de mijloc.

Geograful A. Penck schițează marea hartă a Europei Centrale: „*Zwischen-Europa*”.

Se va întinde între Calais și începutul Alpilor, capul Nord și gura Nistrului.

Poate că se va realiza: cine știe dacă, vre-o dată, se va mai auzi de numele de Român!

La Lipsca, se face un institut Sud-Est european, sub direcția lui Weigand, subvenționat de Saxoni.

29/11 Iulie. La Nord, Șcerbacev pierde pînă la Tulgheș.

La Sud, se vede bine geniul lui Averescu, care a separat cele două armate ale Arhiducelui Iosif și ale lui Mackensen.

Pe Oituz și Cașin se vede că Averescu amenință aripa stîngă a lui Mackensen, pe când acesta se silește să-i taie linia de retragere pe Trotuș, căci Germanii au înaintat pe Șușița: sunt în apropiere căii ferate de pe acea vale.

Românii au înaintat bine în Vrancea, spre izvoarele Putnei, dar se află într'o situație desperată acolo.

Vom învinge sau ba?

Comunicatul nostru e asigurător. Avem prezentimentul momentalului critic.

După cum aflu, acum, din lucrarea generalului Găvănescu: „*se părea că planul dușman de a cuceri și restul Țării era pe jumătate îndeplinit*”.

Serviciul lor de spionajiu trebuie să fie întins pentru aflarea celor ce se petrec pe frontul nostru.

Aflu mai târziu că învățătoarea Szilagyî Irma a

fost prinsă pe front, deghizată ca ofițer român. În orice caz, în „*Bukarester Tagblatt*” de azi, un afiș foarte straniu, în litere groase, ne face impresia unei telegrame cifrate pentru vreun spion din Moldova.

„*Herzlichen Glückwunsch und dreifaches Hoch „Herrn und Frau Carl Rüdigsühlirump zur Silberhochzeit (!) Eigensandt von vielen Freunden“.*”

E una din practicile generale ale acestor oameni ascunși și învăluți în ipocrizie.

Ne amintim că am citit în Henke, care a scris o carte despre România în 1877, că a transmis cel dintâiu știrea declarării războiului nostru presei germane, afirmând că la Galați au sosit nu știu câte outoaiie de brânză!

Iar altundeva am citit cum în întrevederile dintre Jules Favre și Bismarck la Versailles, în 1870, acesta din urma, pentru a avea știri reale asupra situației Parisului, în urma asediului, ridicase orice rețec de hârtie din apartamentul unde locuia trimisul francez; acesta fu nevoit să se slujească de jurnalele ce le avea din Paris pentru locul unde totdeauna e nevoie de hârtie. Astfel diplomația germană luă cunoștință exactă de starea reală a Parisului.

30/12 Iulie. Situația noastră e disperată.

Cu toată îndrăzneala și întoarcerea ofensivă a Românilor, Austro-Germanii au înaintat până la Sud-Vest de Târgul Ocnei, spre valea Trotușului.

Pe Șușița, Românii ar fi dat șapte atacuri sângeroase, în valuri de douăzeci de șire, dar zădarnic.

31/13 Iulie. Se vede limpede că pe Trotuș au înmăntat între Dăftana și Cașin. Românii dau pu-

ternice atacuri contra Germanilor la Nord de Focșani; totuși Germanii ieau Panciul. Comunicatul românesc vorbește că luptele de aici au „*luat caracterul unei mari bătălii*”.

Avem teama de încercuirea armatei de pe Putna-de-sus.

Dau știri prin Berna că într'o săptămână Moldova va cădea, iar ofițerul de legătură al Ministerului de Instrucție pune, cu aceeași siguranță, un termen pentru rezolvirea unei chestiuni ce ținea de Galați.

Odesa ar fi fost evacuată.

D. Lupu Kostaki telegrafiază Regelui să nu expatrieze depozitele private.

La Oituz Româniilor ar fi dat douăsprezece atacuri.

Germanii au răniți foarte mulți; cer evacuări de spitale; toate spitalele; toate orașele sunt pline,

2/15 August. Din comunicatele germane se vede clar că Româniii sunt în Mărășești, de unde dau atacuri spre Sud și Vest, între Putna și Șușița, căutând să mențină legătura trupelor noastre de pe Putna superioară, cari au înaintat simțitor de trei săptămâni, dar sunt ținute ca într'un clește de dușmanul de pe Oituz și cel dela Șușița.

Situația acestor trupe e foarte critică. Comunicatul lor spune: „*Situația operativă a trupelor înfipte „la Putna-de-sus va găsi în scurt timp o deslegare*”.

Dar la Sud de Trotuș stăm bine. Româniii le fac contestabil „*streitig*“, orice câștig de teren.

3/16 August. Trupele noastre înfipte în frontul lor, la Putna-de-sus, s'ar retrage la Nord-Est de Negriște-Soveja.

Trupele de pe Trotuș s'ar retrage mai la Sud; Germanii, ocolind Mărășeștii, se îndreaptă spre Nord, luând Străoanii, la Nord de Panciu, și Băltăreșu, care ar fi un cap de pod. Situația ne pare gravă.

În ziarul lor plâng pe cei ce-și pierd viețile „*pentru o cauză pierdută de mai înainte*“. Cauza pierdută era a noastră.

4/17 August. +34° la umbră. Pun mare preț pe luarea Băltăreșului și afirmă că au tăiat astfel importanta legătură a trupelor române: linia Tecuciu-lui. La Est de Mărășești, Românii ar fi fost aruncați peste Siret. Românii ar avea 3.500 de prizonieri, și pierderi 16 tunuri și 50 de mitraliere.

În Flandra izbucnește a doua mare bătaie.

5/18 August. Se aude că au 60.000 de răniți. Trenurile sanitare sosesc pe la orele șase dimineața în București; paturile sunt pline de mulțimea răniților cu bandaje însângerate. Sala de operație din trenuri, în plină activitate.

Se vede că nu le merge de loc bine pe frontul nostru.

O scaldă! Fac bilanțuri. Semn rău!

Au luat 11.000 de prizonieri, 200 de ofițeri și 55 de tunuri.

6/19 August. Nu dau nicio știre de pe front, dar fac mereu bilanțuri și numărătoare de glorie.

E victoria noastră dela Mărășești, cum știu mai târziu.

Iată cum aflăm despre începutul acestor eroice lupte, care au salvat nația.

Din scrisoarea unui ofițer prizonier la Slatina, care scrisoare circulă în mii de copii:

„Armata noastră, tot timpul iernii, a fost pregătită și refăcută... Instructorii erau ofițeri francezi și englezi... Totul organizat: telefonul leagă cel mai avansat și mai umil post... La Nămoloasa, Nemții aveau numai un balon captiv, noi—14. Bucureștii ar fi fost al nostru, dacă Rușii nu păriseau frontul... Se cărau unități întregi, rusești, pe furgoane și căruțe și fugiau... În orașe vindeau tot ce aveau și hoinăreau sau deschideau tarabe pe la colțuri...

„...Apa de Colonia se vindea numai cu rețetă din cauza lor, beau chiar tinctura de iod...

„Planul era următorul:

„Averescu trebuia să ia ofensiva pur demonstrativă în munții Oituzului, ca să concentreze la el pe Germani; urmă ca lovitura să o dea la Nămoloasa generalul Cristescu.

„Pe lângă o concentrare puternică de trupe, s'a făcut o pregătire de artilerie, cu 600 de guri de foc, de toate calibrele, pe un front de patru kilometri, timp de șase zile.

„...Când trebuia să se iele ofensiva, un corp de armată rus a părăsit poziția, lăsând o mare lacună pe front... Divizia V, fostă Raza, Lișcu Toma, a salvat Moldova, ne-a dat victoria.

„Toți oamenii s'au sacrificat pe front...

„Așa s'a stins colonelul Stamate, Comandantul regimentului 32, iar, lângă el și-a zburat creierii ofițerul francez Soubillon¹⁾ atașat la acel regiment, care a luptat și n'a vrut să cadă prizonier.

„Locotenentul Teodorescu a mitraliat pe Ger-

1) Se pare să fie Căpitanul Vernay, mort înecat.

„mani, până la douăzeci pași de el, când a căzut
 „rănit. Astfel regimentele 7 și 32 s'au decimat în
 „tr'o jumătate de zi, când le-au luat locul batalion-
 „nele²⁾ 8 și 3 de vânători.

„Aceași soartă a avut-o regimentul 53. Cu ajuto-
 „rul lor s'a oprit ofensiva germană. În fața tranșee-
 „lor noastre stăteau cadavrele germane ca bolova-
 „nii pe prundul gârlelor... Averscu și-a schimbat
 „caracterul ofensivei și a deconcertat pe Nemți, ob-
 „ținând o victorie strălucită, în care a capturat 280
 „de tunuri. Populația civilă din Moldova, așteaptă
 „cu încredere desfășurarea evenimentelor”.

Întoarcerea ofensivă a aripelor armatei noastre
 la Ocna și Mărășești s'a prăbușit.

7/20 August. Propunerea de pace a Papei.

Am impresia că i s'a cerșit mijlocirea..

Propune: înlăturarea dreptului asupra puterii; des-
 ființarea armărilor; înființarea de tribunale inter-
 naționale; libertatea mărilor; renunțarea la despă-
 gubirile de războiu; retrocedarea teritoriilor ocu-
 pate; evacuarea Belgiei; retrocedarea coloniilor; în
 chestia Alsaciei-Lorena să se împace umanitatea cu
 interesele națiunilor.

Prin urmare, revenirea la statu-quo ante, după ce
 Germania nu a putut să-și îndeplinească opera de
 distrugere a civilizației europene!

Plec la două noaptea spre Curtea de Argeș.

Aspectul gării: geamurile sparte, treptele scări-
 lor, parchetelor, planșeurile, într'un strat soios de
 murdărie și tocite supt cisma soldățească care nu
 mai conținește într'un dute-vino amețitor, ziua și

2 Reg. 3 Vânători a luptat dela începutul luptei ; Reg. 8 de
 infanterie.

noaptea. Pe scări prizonieri ruși și români, umbre îndobitocite, cari sunt mânate ca niște turme spre Germania, înfulică din gunoaiele ce le strâng de pe jos. O companie de Turci, bine echipați, voinici (lucru rar), cu niște tulpăne roșii ce le flutură pe cap. Sunt vânătorii alpini din Erzerum.

Zeci de coade înaintea ghișeurilor; doi câte doi, stau răbdători, cu ceasurile, indigenii noștri într'o promiscuitate egalizatoare.

Țigani desculți, țărani în cojoace, doamne cu pălării „ultima modă”, domni în paltoane scumpe, Evrei, Evreice, Unguroaice, Nemțoaice cu coșuri, târne, saci pentru cumpărăturile alimentare ce le vor face, în folosul alimentării flămândului București.

Vă admir, bieți conaționali, răbdarea, cu care vă așteptați soarta. Niciun sfert din voi nu veți putea obține bilete.

Dar îmi place că ați început să simțiți că s'a dus și dreptul hatârului, al coatelor mai puternice și al protipendadei; începe să mijască în voi conștiința că toți suntem egali, avem aceleași drepturi, dreptul celui ce se scoală mai de dimineață, care nu se mai poate călca în nici un chip.

Incepe să mijască în voi simțul respectului pentru dreptul aproapelui, de care nu știți decât din predicile sau discursurile moralizatoare ale vreunui „strigător în pustiu”.

Și asta e mare lucru în concepția culturală a unui popor.

În școala suferinții ați dobândit acest sentiment, care nu se mai poate șterge.

Pe Peron nu se dă drumul decât celor cu bilete.

Nu se dau decât atâtea bilete câte locuri sunt în vagoane. Militarii călătoresc totdeauna în vagoane separate. Subt niciun pretext, chiar dacă ar fi să piardă trenul, nu sunt admiși în vagoane cu civilii.

Românii, în mod egalitar, sunt plebea de clasă III-a: în clasa II-a nu călătoresc decât Evreii și supuși ai Puterilor Centrale. Ținem și noi, de altfel, foarte bine, la această distincție.

A doua zi, în Argeș.

În gară, o activitate cum nu s'a mai văzut vreodată.

Mii de căruțe descarcă, ziua și noaptea, prunele și fructele ce se strâng de pe toate plaiurile.

În împetriștea de colori vii a costumelor sătenilor și sătencelor noastre, se încarcă pe capete vagoane deschise, ce urmează a fi trimise în fabricile de marmeladă din Pitești și Clucereasa. E o înfățișare a unui bălcior imens. Zămurile curg din vagoane, miros de țuică ese din cazanele și putinile aflate în gări.

Mirosuri trezite din zeci de butoaie cu cărnuri și piei de câne în descompunere, trimise spre București.

Pe peroane, sute de femei subt conducerea unui soldat cârpesc sacii. Sute de căruțe descarcă cherestea sau putini, din care s'au executat peste 600 mii în fabrica ce lucrează ziua și noaptea.

Pădurile sunt închise cu cordoane militare pentru culegerea smeurei. Locuitorii, forțați la muncă, cu mic cu mare.

Reînviază o pagină de adâncă robie din vremurile jugului fanariotic. Țipete și înjurături, soco-

teli ale mărfii predate. Se plătește cu douăzeci de bani chilogramul de prune și treizeci de bani, merele.

Lume multă se adună la 'un vagon, se închină cu pietate; sunt acolo moaștele Sf. Filoftii, care sălășluiau în Argeș dela întemeierea Statului și cari, după ce țara se spărsese, fuseseră aduse la loc sigur, în București. De câte ori vor fi fost transportate în cursul nenorocitei noastre existențe ca Stat!

Orașul află, încetul cu încetul se adună la gară, chiar cu copiii de școli, înștiințați în pripă.

Primarul orașului, un Neamț, opinează că relicviile trebuiesc transportate ca un colet, cu căruța.

Negustorimea protestează: vor urmă după datină, își vor face o cinste ca, cu schimbul, să aducă pe umerii lor pe „Sfânta”, cu tot alaiul bisericesc.

Dar e nevoie de înștiințarea Komandanturii pentru tragerea clopotelor. Ochii tuturor se umezesc. Cortegiul se formează, pe d'innaintea caselor pustii, a prăvăliilor închise, a gospodăriilor ce de abia încep să se înfiripeze.

În sunetele clopotelor lui Mircea-cel-Bătrân, dela Episcopia lui Neagoe-Vodă, sunt depuse acolo, în mijlocul unei dureri care stăpânește toate fețele.

— Sfântă Filofteio... Scapă-ne!

Din Argeș s'au auzit tunurile în toate săptămânile trecute: poate că coama munților e o pătură bună conducătoare a zgomotului.

10/23 August. Spre Pitești. Mai toate gările fără uși, fără geamuri și cu inscripția „Gespert”; gările ocupate au inscripția „Belegt”.

Poduri aruncate în aer, reconstituite din lemn.

Pitești. Gara înțesată de mulțimea ce așteaptă cu zilele rîndul la ieșirea pe peron. Un strigăt militar, o cravașă spintecă aierul și izbește crud, fără deosebire de clasă socială. Trebuie făcut loc: vin Evreii și Evreicele dela Militärverwaltung (1), supusele Puterilor Centrale, cu coșurile de untură, găștele, rațele sau ouăle, proaspăt rechiziționate, și cari, a doua zi, se vor vinde cu prețuri fabuloase pe piețele Bucureștilor.

Lumea își părăsește bagajele cu groază: porce-luși sau găște fără stăpîn își strigă și ei durerea, pe cînd sunt luate, în răsete generale, ca trofee ale zilei de soldații cari și ei își cată o ieșire.

Dar ce mai contam noi!.. Noi eram negrii din noua lor Africă...

11/24 August. Avem știri dela Iași.

Iată ce ne comunică, cu data de 9 „*Novoie Vremia*”:

„Iașii erau odinioară de o curățenie exemplară. Stradele drepte, asfaltate, străluciau ca o sală de bal. Prin grădini, străluceau vilele de podoaba îm-podobirii lor.

„Azi, Iașul nu mai e de recunoscut. Aici este Ca-pitala, aici este Curtea, Statul Major General al Românilor și al tuturor armatelor, azilul refugiați-lor; populația s'a încincit, dar Iașul nu mai este ce era.

„Căldură sufocantă, noroiu, murdărie, aier otră-vit de fum de benzină; automobilele fug ca și cum ar fi luat foc. Toate piețele, trotoarele, stradele, sunt acoperite de sfărâmăturile sâmburilor de floa-rea soarelui, risipite de soldații ruși, cari ronțăie, toată ziua, din viul dimineții până seara târziu:

„în fața Palatului, la ștabul lor general, pretutindeni.

„Populația e înfometată. Afacerile sunt închise: chiar oamenii bogați se hrănesc cu ceaiu și pesmeți tari... La fiecare pas, te întâlnești cu doamne și domnișoare frumoase, elegant îmbrăcate.

„Iașul este buchetul frumuseților României. Sunt soțiile generalilor, deputaților sau ale altor demnitari.

„Sufer și ele; mămăliga... este designată și acestor doamne, crescute la Paris și obișnuite în lux.

„Orașul este un imens bivuac.

„...Totul e provizoriu... Totul e așa de nesigur, numai provizoriu... Azi aici, mâine... D-l Brătianu, bine făcut, galben, slăbit, cu ochii tenebroși. umezi, plini de o melancolie orientală, este încorporarea tristeții...

„Inaintea mea, stă un om ros de nenorocire..

„D-l Brătianu spune:

„Ne aflăm în preziua unei catastrofe... Intrebarea este: când? ...Ce gigantice silințe fură făcute spre a reorganiza armata! Poporul trăiește și respiră cu această ofensivă... Și ce minunată fu această ofensivă! Ofensiva trebui oprită. Pentru noi asta fu o tragedie. Nu am dormit toată noaptea... Telegramele cu știri defavorabile nu mai încetează... La frontul galițian e o adevărată nenorocire... Soldații fură și pradă magazinele... Sunt aceiași soldați ruși cari mai înainte erau idolii noștri?. Și pentru ce ne înegrește presa voastră extrema stângă? România este o țară independentă... De cine să fie cruțată, dacă soarta sa nu e legată de a Rușilor?..”

14/27 August. Criza politică continuă în Germania.

Iar este conflict între Parlament și Cancelar, acuzat din Iulie, pe chestia retragerii consimțământului la moțiunea din Iulie a Reichstagului.

Se face, în această privință, un cap de acuzație că a lesat dreptul Reichstagului, pronunțând cuvintele: „*așa cum concep eu*”. E nevoit să facă un avans partidelor, numind miniștrii onorari din acele partide. Se face chiar o comisie mixtă, cu membrii Parlamentului și ai Bundensrathului, pentru răspunsul la nota Papei.

Un an se încheie dela intrarea noastră în războiul Așteptarăm de geaba Paștile, vara, toamna, vom intra iar și în iarnă!

Și ei ne ameteșc cu „*munca reconstrucitivă dela Dunărea-de-jos, subț zgomotul tunurilor, fumegându*”!

16/29 August. + 32° la umbră, seara. Totul s'a ofilit și uscat. Grădinile, câmpurile dau aspectul unui peisagiu de toamnă prematură.

Recoltele se anunță slabe, între mijlociu și subț mijlociu.

Ne bucurăm că, chiar prin propria noastră înfometare, se va aduce scurtarea războiului.

Pe toate fronturile ar fi lupte decisive. Pe frontul nostru se vede că ei au avut pierderi, la Nord de Soveja.

Iar spre Sud-Est, de acolo, la Irești, deși au lărgit ceva spărtura frontului nostru, s'a dat una „*din cele cele mai sângheroase lupte*”, cum spune generalul Găvănescul.

Catastrofa Moldovei ar fi de neînălțurat,

In Germania, Helfferich se silește să ridice moralul național. Face apologia războiului submarin: din 43 de milioane tonagiu mondial, 38 de milioane aparțin Antantei.

Submarinul îl reduce la 32 de milioane.

Anglia dispune de un tonagiu de 20 milioane, tocmai când are nevoie mai mult de el, căci trebuințele Angliei cer, anual, un tonagiu de 12 milioane, pentru alimente și nutreț și alte 12 milioane pentru nevoile războiului.

Germania îi distruge semestrial 4 milioane.

Germania, deci, prin submarine va înfrânge și superioritatea mecanică a Antantei!

19/1 August. Apare „Lumina” sub direcțiunea d-lui Stere.

Impărtășisem în totul până aici părerile germane asupra presei noastre, și ne felicitam că învingătorul nu permite a ni se mai otrăvi sufletul și prin propriile noastre condeie.

Iată părerile lor:

„Absoluta libertate a tiparului, care nu a fost niciodată îngăduită de Constituție, nu a influențat în mod binefăcător asupra educațiunii presei din România.

„Sunt chemate la viață numai jurnale care să pregătească o largă platformă unei anumite personalități. Dar s'a dovedit că influența înveninată a unei astfel de prese neinstruate, redactată tenădențios, chiar în țări cu o educațiune mai generală și cu o populație cu un temperament mai liniștit, nu constituie un element de liniște și de ordine pentru un Stat”.

Poate că personalitatea d-lui Stere va fi o cheazășie?

D. Stere însă e un mistic, dispus spre aventură.

D-sa are o marotă: „*Rusia țaristă, contra căreia s'a ridicat la optsprezece ani*”, pe care însuși d-sa o arătă, în „*Viața Românească*” drept o curată fantomă și care, în momentul de față, era cu totul desființată.

Ii îngăduim toată străduința d-sale, demnă de o cauză mai bună, pe care ni-o desvăluie în confesiunile sale: „*Pro domo*”, din care se vede că nu a încetat o clipă de a da o altă îndrumare sentimentelor generale ale țării, stăruind pe lângă Czernin, Transilvăneni, Rege sau d-l Brătianu, cu o perseverență care face pe d. Brătianu să i se adreseze, odată pentru totdeauna: „*Ce-i?*”

Dar nu-i putem iertă, acum, în stadiul în care se vedea care este tendința Germaniei, să se facă instrumentul desființării noastre naționale.

Chiar unui publicist sau „*om politic care... nu poate să aștepte cu brațele încrucișate*”, care nu vrea să se înăbușe, „*înspăimântat de lumina cuvântului adevărat*”, trebuie să-i spunem că nu acum era momentul să se discute în ce fel „*România mai poate trăi, dacă asupra existenței ei de Stat va rămânea suspendat eternul semn de întrebare*”.

Nu era momentul.

Nu era nici demn ca d. Stere, făcându-se ecoul concepțiilor germane, să ne spue: „*naționalism? O nație care nu știe să-și afirme puterea de viață, să-și dăpere ființa națională, nu e decât o greutate moartă în economia lumii, care îngreuiază mersul avangardelor omenirii*”.

Căci doar, Țara tocmai această putere de viață caută să și-o arăte pe câmpul de bătaie.

Nici de dinastii, în sensul celor arătate de Lorenz, nu avem nevoie, când noi avem o dinastie românească, oricât d-sa, mai târziu, afirmă că Românii sunt fără Rege și fără Suveran.

Era o chestie de demnitate națională, de vitalitate de rasă, să nu ne demascăm în fața inamicului, care râde cu compătimire de cele ce vede.

Căci, dacă d-l Stere e îndurerat de „glasul realității”, trebuia să știe că aceasta se datorește „complexului politic și economic al Europei Centrale, de care ne-am legat toate interesele noastre morale”, timp de patruzeci de ani, și în care complex, d-sa cu bonomie ne îndeamnă a intra din nou.

D. Stere a căzut în „cercul fermecat” al politicii germane sau mai bine zis—cum se șoptește,—austriace, dar nu s'a frânt.

21/3 August. Văd pe Mackensen foarte bosumflat. „Der Ernst der Zeit!” Figura încrunțată, ochii felini, duși în fundul orbitelor. Merge bine!

Au luat Riga. Succes pentru galerie, deși pavoaizează.

Nu se mai dau comunicate de pe frontul nostru.

Se zvonește că la Paris ar fi un delir pentru succesele noastre. S'ar fi dat unei strade numele de Averescu. De asemenea și la Londra!

Regina ar fi continuu pe front. Germanii vorbesc cu admirație.

Văd sute de prizonieri de-ai noștri, vre-o opt sute, trimiși din Germania.

Am văzut un tablou, nu știu de cine: pestiferații din Iaffa; credem însă că tabloul real ce se desfășoară înaintea noastră nu a putut fi văzut vre-o dată pe fața pământului.

Suþi, contorsionaþi, feþe pământii, ochi de sticlă umbre pământești, cari nu cântăresc treizeci de chilograme! Vin din minele de prin Vestfalia.

Din horcăitul vocilor stinse de abia pot distinge: „*Ne-au dat gata!*”! Sunt trimiși să moară acasă, dacă vor mai putea face și drumul!

Și, totuși, ceilalți au cutezanța să se mire de stigmatul cu care omenirea întreagă i-a pecetluit.

„*Wir, verschmähte Barbaren?*”

Un nou Consiliu comunal al Bucureștilor, cu d-l Dobrovicz.

În Austria, Minister de funcționari, „*garanþe pentru răpedea și fericita terminare a războiului!*”.

Wilson respinge propunerea de pace a Papei.

În Franța: chestia anarhistului Almercyda, care va demasca întreaga politică de corupție din partea inamicului.

În Rusia Kornilov, care a luat de peste două luni comanda în locul lui Brusilov, se exprimă că operațiile armatei de Sud continuă și că centrul de greutate se va împinge pe frontul român. Ziarele rusești vorbesc de bravura oștirii noastre, organizată de generalul Berthelot.

Răsuflă zvonuri cum unele cercuri răsfoesc genealogiile pentru a-și pretinde titluri nobiliare germane ce li s'ar acorda, în caz de Moldova va fi luată!

28/10 August. La Iași, trupele rusești ar fi cerut detronarea Regelui. După „*Birjevia Viedomosti!*” din douăzeci August, trupele rusești propagandiste ar fi fost bine primite de întreg orașul, de capitaliști și chiar de Palat!

Mai ales între 1 și 3 August ar fi fost punctul

critic; casele și magazinele sunt închise; sunt ja-furi și violențări ale trenurilor. Trupele române s'au luptat admirabil.

„*Novoie Vremia*” deplânge purtarea guvernului, democratic rus față de cel român.

Jubileul de 400 de ani dela întemeierea mănăstirii Argeșului.

Jubileurile și parastasele morților mari sunt singurele prilejuri ce mai avem, să ne manifestăm ființa noastră etnică. Dar câtă rușine la unele din ele, ca la acesta, în fața „mormintelor marilor noastre Domni” și în prezența oficialității germane! Prefectul de Argeș, N. Lupu Kostaki, vorbește de „*împlinirea anului dela săvârșirea nebuniei fără sa-
„măn și cere revenirea conștientă la adevărată mare
„tradiție politică”*”.

În Rusia Kerensky încă e stăpânul situației, după ce s'a degajat de tutela burgheziei și se sprijină pe proletariatul agrar.

Contra lui, luptă surd Lenin, sprijinit pe proletariatul/fabricilor. De asemenea generalisimul Korneilov, care a fost înlocuit cu Klembovsky.

În Suedia se fac alegeri: centralii au mare teamă de triumful lui Branting, șeful socialiștilor, care simpatizează cu Antanta.

În Franța, luptele ultime, dela Chemin des Dames, ar echivala în succes pe acela dela Verdun; Americanii sosesc mereu, făcând o împătrită, linie ferată dela Bordeaux până la front.

În Germania, vie' emoție, cauzată de telegrama Kaiserului către Țar, în timpul războiului ruso-japonez. Anglia ar fi interzis, atunci, aprovizionarea cu cărbuni a Rusiei de către Germania. Kaiserul te-

legrafiază Țarului: „*Rusia și Germania să stea împreună... Tovarășa ta, Franța trebuie să-și amintească de datoriile ce le-a făcut în tratatul cu tine* „*Delcasé... va fi destul de înțelept să priceapă că flota engleză nu este în stare să apere Parisul!*”

Iată cine e incendiatorul lumii.

Energumenii pangermani se alcătuesc în „*partidul patriei germane*”, condus de ducele de Mecklenburg și amiralul Tirpitz.

În Polonia o umbră de regat, cu o regență tutelată de guvernatorul militar.

În Ungaria, Mitropolitul Mangra e încântat de controlul serios al școalelor confesionale pentru a da buni cetățeni!

În vremea când naționalitățile erau chemate să ea parte la conducerea Statului!

Pe frontul nostru vii lupte la Oituz și Ghimeș, și rezistență dârză. „*De o lună lupta dela Sud de Trotuș fixează atențiunea prin ideia și mlădierea de manevră ce represintă... pe un teren propice unor acțiuni de flanc*”.

Lupta ar reîncepe pe toate fronturile.

Rusia se proclamă republică.

7/20 Septemvrie. Kaiserul în țară. Descinde în cea mai veche Capitală a Țării, la Curtea-de-Argeș. Neronianul, stigmatizat fizicește, cu mâna stângă mai scurtă, pe jumătate ca cea dreaptă (infirmitate ce o maschează ținând veșnic pumnul pe sabia scurt legată de coapsă), vine să vadă ce e cu Mackensen. Și poate „*și pentru acei Români de a cărorora bună tradiție se legă odată personalitatea Regelui Carol*”.

Se izbește în zadar cu capul de păreții frontului

de Vest și Est, vede stele verzi, și totuși speră. Se gândește la o monstruoasă expediție de distrugere a Moldovei, spre a pune definitiv mâna pe țară, în care „*ca de pe niciun câmp de bătaie îngrășat de sânge, nu crește așa de repede și bogată roadă*”, „*pentru viața și prosperitatea patriei sale?*” Se poate.

Se sfătuieste pentru aceasta cu toți conducătorii Orientului.

La opt debarcă (după un drum pe Dunăre, unde l-a interesat cu deosebire trecerea noastră la Flă-mânda) la Cernavoda. Pe acest pământ bulgar (!) în sunetele imnului „*Șumi Marița*”, îmbrățișează pe Ferdinand.

La nouă, pleacă la Focșani, unde vorbește soldaților trecuți în revistă despre „*Hohenzollernul*” ruda, despre „*infidelul, care, ca un nou inamic al țm-
periului, s'a bătut alături de inimăci, tocmai când
Germania trebuia să lupte îngrozitor*”.

Apoi de pe Măgura Odobeștilor, pe care înfipse stindardul imperial, privi, furios de neputință, toată linia de luptă, stăpânită de ai noștri ce i se desfășură înaintea ochilor: Muncelul, Străoanii, Râpe-dea, Vălenji, Crucea de sus, Panciul, Dumbrava, Satu-Nou, care se întind ca niște covoare uriașe dungate, în mii de colori, până spre zarea închisă de dealurile Siretului.

Rosner, amicul lui Falkenhayn, îl însoțește.

Mackensen, în orice caz, cade în disgrație.

Va rămânea de aici înainte un șef de etapă, un general de parte sedentară.

Ostentativ, Kaiserul dă numai o decorație: „*Pour le mérite*”, lui Hentsch șeful lui „*Wirtschaftab*” prin care se pompează bogăția Țării.

La douăzeci și nouă, va fi în Sofia, pe unde odată a trecut alt împărat german, pentru cauza creștină, Friedrich Barbă-Roșie, după ce mai întâiu a vizitat Nișul, locul de naștere al fundatorului Imperiului de Răsărit, Constantin-cel-Mare.

La 9 Octombrie, va fi în Constantinopol, capitala Sfântului Constantin, în care se va îmbrățișa cu pângăritorul crucii, contra căruia luptaseră strămoșii săi, Sultanul.

Sărutarea lui Iuda.

10/23 Septembrie. În Flandra izbucnește a treia luptă între Paschendale-Ghelüvelt-Ypres-Hénin!

Pierd mereu nume „de găuri, șanțuri”. „Misserfolg” (pentru Englezii!

În Austria se răspunde Papei: „Salutăm gândurile conducătoare ale S. V. Viitoarea ordine a lui „mii... trebuie ca să se bazeze pe puterea morală a „dreptului... și a Legii internaționale!”

În Anglia Asquith vorbește, nu de restabilirea statului quo-ante, ci de „războiul dus contra războiului”.

Germania e în zvârcoliri de nebunie.

Kronprinzul vorbește de „săbia ce trebuie să-și „facă mai departe opera ei sângeroasă”.

Se insistă pe toate căile de reclamă la subscrierea celui de-al șaptelea împrumut german: „Sa et Gold, erntet Sieg”.

Se sprijină chiar pe Luther, care ar invita la această subscripție.

Kaiserul își depune, spre același scop toate pozoabele sale de aur.

Hindenburg e fetișisat. „Illustrierte Zeitung“ îl proclamă steaua cea bună a Germaniei. Pangerma-

nii apelează la unire „ca să nu se supere *Hindenburg*”.

E socotit mai mare ca Napoleon. Femei germane, isterice, îi trimet perne de cap, făcute din împletiturile părului lor!

Se insistă asupra conservării Nordului Franciei, Belgiei și se asmute asupra Nordului Italiei, care nu ar fi locuite decât de Germani francisați, sau italianisați! Rafael, Michel-Angelo erau Germani!

Bulgaria, răspunzând la nota Papei, vrea și ea pacea, întru cât se „silește la unitatea poporului bulgar”.

Discordția între ei și Germani e însă foarte mare. Deși aceștia li-au făcut toate avansurile, soldații din București sunt în veșnice pugilate cu tutelatorii lor. Toate se sfârșesc printr'o mimică caraghioasă, prin baterea coatelor: „na Siret! na Moldova”!

După ei, în Anglia ar fi revoluție, în Franța desperare.

Pe frontul nostru, lupte de artilerie cu tir hung.

24/7 *Septembrie*. O lipsă de știri enervantă. Pare că se clocește ceva. Sosesec mereu divizii bosniace.

Soldații vin și pleacă după obiceiul lor, în mod individual. Încă din August se cată a-i isola cu totul de marele public românesc. În toate marile localuri de berării sau restaurante, rechiziționate, se înființaseră casinouri soldățești: „*Soldatenheim*”. Unele au pe lângă săli de consum, săli de lectură și biblioteci.

Cel mai misericordios e cel bulgăresc, dela Capșa. Germanii au prudența de a-l tolera numai cu perdelele lăsate.

Și Turcii au unul, dar nu-l folosesc decât tot tuteletorii lor. Ei se simt așa de execrabili, încât de abia îndrăznesc să calce străzile Bucureștilor. Companii întregi se împleticesc, se încurcă în mersul lor, dirigiati de către un sergent prusiac.

Cele mai bine organizate sunt cele germane, sub supravegherea unei „*Schwester*”, dela Crucea Roșie. Fac coadă sute de inși înaintea ghișeului unde se eliberează bonul de consumație ce-l plătesc, apoi își primesc singuri cafeaua, berea, pâinea cu marmeladă sau ceeace poftesc.

Pentru „*Erholung*”, reculegere, s'au înființat, pe vară, astfel de casinouri și în Cișmigiu, parcul Carol și Șosea. Muzica militară îi distrează seara.

Bănci cu tăblița: „*numai pentru militari*” în toată grădina, opresc pe civilii indigeni de a se mai bucura și ei de un moment de reculegere.

Pe lacul Cișmigiului, „*flirt*”, pe înserate, între soldați și supusele Puterilor Centrale și Evreicele, amatori cu toții de serenade pe lagunele Veneției! „*Witz*”, țipete, idile visătoare sub sălciile pletoase sau chiar o baie neprevăzută, din cauza glumei barbare a unui Bulgar „*prasnaglava*”!

La Teiu, Băneasa, Herăstrău, idile pastorale și romantice.

Ofițerii au împănat Bucureștii cu casinourile lor: al medicilor, cheferiștilor, automobiliștilor, veterinarilor, tunarilor, etc.; fiecare asociație de cinci și șase ofițeri se erigează într'un cazino, în cel mai elegant salon ce-l găesc, în cartierul unde s'au instalat.

E o goană după rechiziția scaunelor și umbrelor de grădină.

În casa Știrbei este cel mai mare casinou. În grădina de din dos, pe pelusele de verdeață, se ține la ora cinci salon. „*Schwestere*” dela Crucea Roșie, numai în alb și cu pantofi de dril, pentru plajă, fac onorurile casei.

Grupuri, grupuri de ofițeri sub umbra copacilor flirtează legănați de acordurile unei orchestre ascunse după copaci. În altă parte a curții, zeci de soldați pregătesc dineul: porci, iepuri, găște, rațe, vânată în ultima razzie vânătorească, sunt preparate de „*fachmanni*”, cu satisfacția cu care un chirurg operează cu măiestrie, spre mulțumirea asistenței.

Toți privesc „*mit Genugtuung*”.

În cursul verii s’au anunțat și câteva expoziții, sub egida drapelului german:

Una, numai cu tablouri de artă germană, aflate în București care revelează mai multe lucrări de cunoscutul pictor Zeitblom din al XV-lea secol, aflate în Muzeul Național.

Alta de pictură românească, care, după ei, e vădit influențată de școlile „*Parisului și Münchenului*”.

Soldații de pe front, cu ranițele la spinare, se duc direct la spectacole, la trupa de operetă a lui Leonard sau Teatrul Național.

Astă seară se reprezintă „*Maria Stuart*”. În strălucita sală, luminată a giorno, un sfert din locuri sunt pline de militari.

Miros de cizmă și acid fenic. În loji, ofițeri cu tipuri dela varietei, cari, potrivit obiceiului, sunt într’o continuă rumegare. Sexul frumos: fețe cu prognatismul mandibular și urechile à anse, ale tipului iudaic, fețe fâlcoase germane în partere.

Reprezentatia slabă. Frumoasa Maria Stuart: o urâţenie germană.

Regina Elisabeta, o altă parteneră cu voce cavernoasă. Interpreţii masculini din vechea şcoală, cu dicţiune ce ţinteşte declamaţia şi efectele vocale, şi apoi şi strigă toţi în cât biata Regină Elisabeta pare şi mai misericordioasă în maiestatea sa de păiaţă, înfiptă pe un tron polcit.

Evident că nu ei au să ne facă şcoală în teatru şi că ar profita, din contră, să cerceteze teatrul artiştilor noştri, cari pe vară fusese deplasat şi dela Comoedia, în Grădina Blanduziei.

Dela două Septemvrie s'a închis oficial, timpul de vară. Căci dela ocupaţiune, nu mai avem drept nici la anotimpurile sau orariul zilelor noastre. Cea-sornicele vor fi înaintate din acea zi cu o oră. În loc de ora două, va fi trei. „*Die mitteleuropäische Zeit*“.

Spre desolarea militarimii, care trebuie să doarmă mai mult, pe când indigenii, straşnici conservatori ai datinelor lor, ţinând la ora lor, se scoală mai de vreme. „*Chiar cocoşii vecinului meu,* îmi scrie unul din ei, nu pun niciun preţ pe ordînul militar si încep să cutcurigească dela trei din noapte...* „*Ba şi soarele se anunţă între patru şi cinci ziua!*”

„*Ein Argerniss!*“ La Craiova se amendează pentru acest fapt, şi pentru lătratul câinilor, nenorocirii lor posesori!

De altfel această schimbare de oră e stupidă la noi, pentru că avansează noaptea cu o oră mai mult, când nici lumină, nici combustibil nu avem,

Birjile sunt libere şi pentru indigeni, fără „*Ausweis*“ dela Komandantură. Bolnavii, însoţitorii corţegiilor funebre pot, acum, să achiziţioneze una, fără a mai face ooadă cu zilele la Komandantură.

În schimb s'au înființat sute de echipagii ofițerești: landouri, cupeuri, cabriolete.

Și, pe lângă asta, un număr determinat de birji fac de serviciu Administrației.

Vor fi însemnate în fiecare zi într'un fel, până ce „*die Deutsche Gründlichkeit*” se va oprî la un sistem, o bordură imensă în colorile germane, pe spațele trăsorii, sau steaguri de pânză, sau de tinichea, în colorile germane, sau de tinichea cu inscripția „*Dauerwagen*”, sau același steag pe care se pune și zgriptorul german, sau un scut pe fundul trăsorii. Sistemele se schimbă zilnic.

Dar și moda de circulație pe anume strade tot zilnic se schimbă. Într'o zi ordin de mers în trap, într'altele în galop, în altele la pas.

Birjarii nu mai știu nici ei cum să se comporte.

Pe stradă, dacă, până aici, în transmutația de bunuri din casele refugiaților se văd numai slujnicile, oamenii de rând, sau interlopîii în *haine și ghete „ireproșabile”*, acum încep să apară alții cu ghete sau papuci cu tălpile de lemn.

Ne întoarcem la vremurile când, în prăfuite documente, se vorbea de opinci de scoartă de ștejar sau când se dădea o vacă sau un petec de moșie pentru o cămașă.

Strada tocăne ca toaca unei mânăstiri sub picioarele celor ce trepădează în aceste cutii de curioasă rezonanță.

27/10 Septembrie. Frimu și Marinescu, conducătorii socialiști, se întorc dela conferința socialistă din Stockholm. Administrația, care interzicea orice manifestație pentru întâiu Maiu, le dase puțința să vorbească în Stockholm. L'am văzut pe

cel dintâiu la o conferință socialistă. Un om bine făcut, potrivit, un tip de lucrător cu scaun la cap. În felul lui, logician rece, măsurat, convins de realizarea concluziilor ce le trage din premisele sale bine stabilite. (Și, pe lângă aceasta, un ușor spirit caustic.

La țară se fac farmacii gratuite.

S'au luat măsuri, încă din Iulie, pentru lichidarea întreprinderilor engleze, franceze și belgiene. Magazinul „*Universel*“, din Iulie e transformat în magazin ofițeresc.

Moștile refugiaților din Moldova, ca și toate bunurile lor sunt puse sub administrație forțată.

În majoritate, administratorii sunt supușii Puterilor Centrale, cari administrează „*à la grâce et merci...*“ al bunului lor plac. Taie păduri, defrișează, vând inventar.

Prin zianele lor o foarte curioasă corespondență cu Moldova. În Țară orice comunicare de știri prin scrisori, trimise prin curieri, este oprită. Se perchițiționează pentru acest scop chiar în trenuri. Amendă și închisoare pentru contravenient. Orice știre din teritoriul ocupat este oprită; pe orice cale, însă, smulg știri din Moldova.

După datele lor, s'a expediat din Moldova, prin Berna, 1530 de telegrame și s'a răspuns dela noi de abia cu 144 de telegrame și cu 31 de scrisori, iar informații prin Crucea Roșie din Geneva s'au obținut numai 353.

Amenzile curg: 10.000 de lei pentru specula prețurilor; 7.000 de lei comunei Ciolănești din Deal, Teleorman pentru maltratarea unei patrule; 5.000 de lei comunei Afumați, pentru că a spart 100 de izolatori telegrafici, etc.

29/12 Septembrie. Germania încă e în turburare. Conflictul e între Reichstag și Cancelar și mai ales între acesta și socialiști. Ziarele lor oficiale spun că „*pericolul unei agitații politice oficiale nu e decât în imaginația câtorva spirite nemulțumite... ceeace nici Cancelarul, nici Feldmareșalul nu vor toleră*”.

Se pare că s'a pus votul de încredere dela care s'au desistat Polonii și social-democrații.

De abia din „*Leipziger Socialisten Journal*“, care a venit pentru prima oară în București, se poate vedea gravitatea ședinței. Au fost acuzări de trădare. S'a atacat militarismul și Cancelariul, care reprezintă, fără succes, brutalitatea, în discordanță cu rezoluția pentru pace a majorităților. „*Ne luptăm, nu pentru teritorii, ci pentru câștigul libertății interne*”.

Ar fi fost o agitație socialistă chiar printre marinari, urmată de execuții.

Cancelariul respinge o pace, câtă vreme Franța cere provinciile renane.

Kühlmann, ministrul de externe, cată să o dreagă întepând pe Czernin, care nu a ajuns la niciun rezultat cu avansurile sale pentru pace, cum și pe pangermani, pe cari-i designează ca „*șoimi ai columbului păcii*”.

În Anglia, Asquith spune „*că prin norii câmpului de bătaie vedem țelul... pentru care am început războiul... Contra militarismului prusian și a politicii de forță*”.

4/17 Octombrie. Dela întâiu se bombardează Galații și Mărășeștii. Tunurile se aud din Sărulești-Ialomîța. Dela ora șase, și din minut în minut, ori-

zontul e brăzdat de fulgerări, ce vin din spre Est și se văd în București, unde, spre dimineață, se aud și surde bubueli.

E acum atac asupra frontului nostru, cum bănuim?

Ostaticii români din Săveni și mănăstirea Tismana sunt deportați.

Ne întoarcem la timpurile lui Mircea-cel-Bătrân și a lui Baiazid Sultanul, anno Domini 1394, când Schiltberger, un German din München, ce luptă la Dunăre, scria înspăimântat de purtarea Sultanului:

„Sultanul trece râul Sava în Ungaria, cuprinse țara, merse până la Stiria, și luă cu sine din țară 60.000 de oameni, femei și copii și cu tot bunul lor”.

Dar acum suntem în anno Domini 1917, „*unter der deutschen Kultur*“.

13/26 Octomvrie. Fără să ne așteptăm, au luat dela unsprezece, ofensiva în Italia pe Isonzo, la Tolmein.

Au făcut 10.000 de prizonieri. Se pare că-i împiedecă ploaia și zăpada.

În Rusia, Sovietul e ocupat cu formația delegației ce va trimite la Paris: cere autonomia Dobrogii și drepturi pentru Evrei!

Germania face un tratat comercial cu Suedia, pentru aprovizionarea cu grâne a acesteia.

Se laudă că nutrește afară de Suedia: „*Belgia, Polonia și România*”!

Tew, profesor în Berlin, ține la „*Fundație*” o conferință, arătând că fundamentele pentru succesul luptei germane au fost pregătite de școala germană.

Dar școlile noastre ce fac?

Incepură, în adevăr, să funcționeze așa cum dete Dumnezeu, în nenorocitele împrejurări în cari se aflau localurile! In toată țara, mobilierul, laboratoriiile, museele și chiar localurile distruse.

Cele ce nu au fost nimicite sunt transformate în dispensarii de prostituate.

E o tactică specială în a se face astfel de dispensarii, mai ales în școlile de fete. Liceul „*Mihai Viteazul*”, fosta școală primară „*Petrachi Poenaru*”, aflată lângă Școala Evangelică, fu încorporată pentru trebuințele acelei școale. Se șterse astfel numele unuia din pionierii școlii noastre naționale, care, după cât știm, a testat chiar o sumă din averea sa pentru propășirea învățământului.

Cursurile se fac, de aceea, pe serii în unele locuri de școale primare nerechiziționate: ele durează până noaptea.

Și ce lipsă de educație! Nu știu ce vor fi făcând pedagogii noștri, îmbibați de treptele formale ale pedagogiei lui Herbart, dar urâtă impresie face strada în care se sălășluiesc unele școale de-ale noastre.

Un viespar de țipete și de desordine. Bătăi pe strade cu mingile, amenințând rănirea trecătorilor. O brutalitate fără seamăn la ieșire și intrarea în clase. Se strivesc unii pe alții. O debandadă des-gustătoare pe strade. Se vede nevoită poliția militară să ia anumite măsuri pentru oprirea circulației tinerimii, sub șaptesprezece ani, la o anumită oră din seară, sau a frecventării de anumite locuri.

Care e scopul social al acestei școale? Ce țintește ea? Din aceste turme vor ieși, mâne, inconștientele

mase electorale ce se bat cu chinoros, din acești „*fils à papa*” se va recruta funcționarul impertinent, care crede că e investit cu această funcțiune spre a i se prosternă o lume de robi la picioarele sale. Această masă desorganizată, antisocială, va crea societatea de mâne? Unde sunt țelurile de altă dată, reprezentate de școala națională din 1832?

14/27 Octomvrie. Nici nu ne vine a crede. Comunicatul lor zice: „*Luptăm pe pământ italian*”. Într-un ton melodramatic, comunicatul austriac vorbește de reușita atacului întreprins sub „*conduce-re, rea Impăratului Carol*”, iar Germanii țin să accentueze că aceasta „*se datorește influenței incom-parabilei puteri de atac a trupelor germane*”.

Francezii înaintează pe canalul Aisne-Ailette, din Chemin-de-Dames spre Laon. De aceea, poate, situația în Franța, după Germani, ar fi desperată! Francezii nu ar avea decât 39 de milioane chintale de grâne, față de o sută din alți ani!

Sunt reduși la 180 de grame pâne de om! Germanii au, din contra, un chintal și un sfert de om pe an!

Ribot s'ar fi retras. Vine Painlevé.

Noi suntem ținuți într'o ameteală de muzici și spectacole. Ies ca ciupercile trupe de teatru, pe lângă cinematografe și trupe de operetă..., toate prevăzute cu bufete cu bere și carne afumată, pentru a pescui și mai bine pe flămândul... de artă care e Bucureșteanul.

Se dă un prânz de către d-l Carp, în „*fastuosul palat al d-lui Lupu Kostaki*”. Onorurile prânzului le fac amândoi amfitrionii. Asistă militari, în cap cu guvernatorul...

Se sărbătorește înfrângerea Italiei, sau e o simplă coincidență?

16/29 Octomvrie. Au luat Cividale, sunt în fața Udinei. Trupele franco-engleze vin în ajutorul Italiei.

Totuși criza continuă în Germania.

La treisprezece, majoritatea Reichstagului a cerut îndepărtarea Cancelarului și Cabinetului politic al Kaiserului. Se tergiversează, pretextându-se că Camerele sunt în vacanță până la cinci Decemvrie:

20/2 Octomvrie. Italienii primesc lupta pe Tagliamento, prevăzut doar cu un sistem de fortificații. S'a tunat victoria și pavoazat la Berlin. Dar se vede că nu le merge bine.

Fac bilanțuri: au luat 180.000 de prizonieri și 1500 de tunuri! Iar ziarul lor spune că nu se poate judeca încă definitiv noul capitol al istoriei războiului.

Michaelis cade.

În Italia căzuse, mai înainte, ministrul Boseli: cu acesta ar fi căzut și idealurile imperialiste, reprezentate de Sonino. Vine Orlando.

În „Gazette de Lausanne” d-l Tache Ionescu își exprimă teama că Rusia va încheia o pace separată. Aceasta ar fi o nenorocire mai ales că tesaururile noastre sunt depuse acolo. Tot acolo se arată că România limitase la un minimum ajutoarele pe care Rusia i le oferă.

D-l Iorga, la Iași, cere Bucureștenilor simțimintele cardinalului Mercier. I se răspunde de „Gazeta”: „Avem pe P. S. S. Mitropolitul, ale cărui sfaturi ne sunt mai aprinde decât acelea ale cardinalului belgian”. Aferim!

Tot d-l Iorga se plânge, pe „*sfânta dreptate*”, de unele părteneri de acolo.

Și acum? Credem că războiul...

24/6 *Octomvrie*. În Rusia garnizoana Petrogradului și proletariatul au depus pe Kerensky. Stăpâni pe situație sunt maximaliștii (pe rusește bolșevicii), de Duminecă, 20 Octombrie.

Trotzky, un Evreu (Braunstein) deportat de Englezi la Halifax, și Lenin, agentul german, ar fi în capul mișcării.

Ei cer o pace democratică și justă, fără aneșximi. Germania răspunde că așteaptă să vadă cu cine va vorbi.

Dacă, în fața Antantei, simțim cum acțiunile noastre politice s'au ridicat, în urma eșecului din Italia, avem totuși aprehensiunea momentului critic ca situație politică și tactică.

Au trecut și Tagliamentul; sunt pe râul Piave.

Dar în Franța au fost nevoiți să părăsească Chemin-des-Dames, „*conform planului*”! Americanii sunt pe front.

Românii sunt cunoscuți acum în toate țările neutrale pe unde se aciuează.

Suntem ca pe vremea lui 48, când străimătatea se întrebă:

„*Si jeune et déjà Moldo-Valaque?*”

Aflăm despre Românii din Stockholm. Sunt 50 de mii de refugiați ruși și români.

Adunările Românilor sunt la „*Nordiska*”. Ghiță Vințilescu, violonist gălățean, îi distrează și-i mînumează chiar pe Norvegieni.

Pânea de acolo e groaznică: Se dă numai 180 de grame. Usturoiul se află numai la farmacie. Ca-

scăua cu două prăjituri costă patru lei și 85 de bani.

Un prânz modest: 60 de lei pe zi. Un costum de haine: 180 până la 600 de lei. Ghete: 140 până la 160 lei.

Fie pâinea cât de rea... Sunt chiar și în Tochio.

După ce d-l Pătrășcanu, care, încântat de exhibițiile baletistice ce le face în „Lumina”, cu o finețe îndoielnică, încheie: „*ne cred vânduți streinilor? Tor? Trecutul (!) nostru (!) răspunde (!?)*”, nici d-l Stere nu se lasă mai prejos. D-sa încheie, în chip de necrolog, astfel o caracterizare a d-lui Brătianu: „*avea o inteligență foarte suplă și vie, dacă nu tocmai adâncă, și multă tenacitate, dacă nu impenetrabilitate în urmărirea scopurilor*”.

Și totuși nu căzuse nici din minister!

Pentru înlesnirea asistenței publice se pun taxele zilnice de lei 15 la sută, pe varietouri, teatre; 50 până la 100 pentru localurile ce închid după 12 noaptea; 10 până la 100 pentru bodegi; 300 până la 3.000 pentru speculanții cu antichități; cinci pentru călătorii ce stau mai mult de 53 de zile într'un otel de clasa întâia. De asemenea pe bancheri. O bună tocmeală.

Dela 21 Octomvrie, Marele Duce de Mecklenburg-Schwerin și cel de Braunschweig la vânătoare, la Bahna-Ursului.

30/12 Octomvrie. Ordine și contra-ordine. Introduc, acum, ora ostică. Au ajuns la Asiago, amenințând serios retragerea trupelor din Trentin.

Situația noastră în fața poziției luate de Rusia, desperată. Ziarul „*Rieci*” vorbește de drumul de suferință al României.

In August 1916, Germania mobilizase două ar-

mate: una sub comanda lui Falkenhayn contra lui Brusilov, alta, sub Mackensen, contra lui Sarrail. Brusilov nu putea să atace din lipsă de granate, mitraliere și artilerie grea. Sarrail nu dispunea de forțe suficiente.

Rusia sacrifică România, impunându-i să intre în războiul. „România fu destul de naivă să nu pătrundă pericolul ce amenințau armatele lui Brusilov și Sarrail”.

Dar trebuia să ducem crucea până la capăt.

În „Ruscoie-Slovo“, contele de SaintAulaire arată cum „armata și populația moldoveană vor fi, literalmente, nimicite de foame”.

D-l Take Ionescu arată în gazetele străine că tifosul ne-a costat mai multe victime decât zece batalii.

Regina, în „L'Indépendance Roumaine” descrie nenorocirea: „Te-am văzut, imagine a țării scuturată de groază, înghețată de frig. Ca niște stafii, soldații noștri rătăceau dela un adăpost la celalt, adesea fără a-și găsi un adăpost pe care să-și culce capul cel arzând de friguri... Au venit clipe terribile..., în care nu am găsit destule scânduri pentru a face sicrie morților noștri”.

Ce ne facem? Orice prognostic e o înșelare: o forță oarbă, fatală, conduce omenirea. E o dreptate în numele căreia toate se făptuiesc câte se întâmplă?

Încă o întrezărim.

Noi suntem iarăși în cele mai groaznice chinuri ale rechizițiilor. Zilnic, dela 27, se caută obiectele de bronz, alamă și aramă.

La țară s'au luat toate cazanele de țuică și se

ruțesc cu tăvălugul cu care se bătătorește șoselele. Dacă s'a amânat rechiziția obiectelor bisericesti, în urma energicei interveniri a Comisiunii Monumentelor Istorice, sprijinită de Minister, zilnic fiecă casă așteaptă chinul perchizițiilor ce se fac în două-trei reprise.

Se sapă, se sondează; aruncă lemnele, răstoarnă dulapurile, pentru a se da de obiectele de care ne lăpește, fie o amintire artistică, fie o amintire familiară chiar legată de o tavă de plăcinte sau o tigăe moștenită dela moș-strămoși.

Cu câtă pietate își însoțește fiecare, chiar foștii miniștrii, cazanele ce nu le-au putut ascunde, până la locul de depozitare, deși știe că va primi de abia o hârtie de douăzeci de lei.

Plătesc cu doi lei și cincizeci de bani chilogramul de aramă, când în Germania se plătește cu șapte mărci!

Până la sfârșitul ocupației, vom fi veșnic neliniștiți de vizitele domiciliare pentru lămpile electrice, paturile de bronz, stinghiile de alamă de atârnat tablourile, iverile ușilor, statuetele de bronz. Camioanele cară mii de chilograme de metal rechiziționat. Căruțele lor transportă mii de obiecte de lux, în majolică, legate cu cercuri de alamă, și orice bibelou.

Inviază o pagină de adâncă barbarie din anul dela Hristos 1715, când cronicarul Diichiti, descriind jaful orașului Patras de Turci, spune: „*au dat jaf prin biserici și case, prin magazine, pravălii, de răpiă cine ce putea: cine potire, cine dis-cose, cine linguri, cine sfeșnice, cine inele, cine arămuri, cine talere, cine tipsii, cine tingiri, cîrpe*

„capace, cine căldări, cine lighiane, cine ibrice. cine „frigări, cine mucări, etc.”

Ba se gonește și după aur, îl scot din funduri de lăzi ca și în Kaffern Krale Süd Ost-Africaș, cu o bucată de zahăr. „Zucker gegen Gold!”

„Spre a se ajută lipsa simfitoare de zahăr din Bu- „curești, Administrația militară se declară gata a „da o determinată cantitate de zahăr, spre vânzare „populației civile la „Verpflegungs-Offizier...” Pen- „tru o bucată de aur de douăzeci de lei se vor da „cinci chilograme de zahăr”.

Napoleonul pe piață costă 120 de lei. Cu 120 de lei cinci chilograme de zahăr! Și au nerușinarea să facă lecție de morală în materie de uzură?

S'au văzut sute de indivizi cari-și cărau, care napoleonul, cine lira, cine mahmudeaua, cine megidia, cine cerceii, cine broșele să ica zahăr!

Pe aceeași cale se pompează moneda de nichel toată. Nu se mai eliberează din depozit tutun dacă nu se plătește cu 75 la sută în nichel!

La Giurgiu, care de-abia se înfiripase, rechiziționează două treimi din mărfurile tuturor magazinelor. Și muriau de foame!

2/15 Noemvrie. În Germania, dela căderea lui Michaelis veni Cancelar contele Hertling, conducătorul Centrului și ministru președinte bavarez, care ar fi un abil parlamentar.

Ca vice Cancelar se aduce d-l Payer din Württemberg.

Centrul de greutate politic s'a deplasat din Prusia.

Partidele și-au câștigat dreptul de conducerea nației „în acest timp în care niciun om de Stat nu e „așa de tare ca să se poată lipsi de ele”.

În Franța, Painlevé cade pe chestia conducerii războiului. Vine Vandeianul Clémenceau, fostul Prim-ministru în timpul crizei Marocului, care, cu o încăpățănare de vandeian, „încorporează politica de „războiu a Franciei de cel mai curat izvor”, cum zice Germanii, cari îl detestă pentru caracterul său de tigru. Iată cum îl zugrăvește fisionomistul Le Clercq: „Foarte ambițios, de o independență considerabilă, care nu suportă niciun lanț...; lugubru, nemulțumit, cuprins de gânduri amare, reflecții triste, chiar în mijlocul agitațiilor mondene, cu toate că gura-i e veșnic zâmbitoare.

„Profund onest. Duce o vieță prodigă... slăbiciune „ce-l face să sufere enorm...”

„Are sânge rece... Tenace în opinii, pare un a-bil, deși nu este. Un despot cu un real simț de „dreptate”.

Lloyd George vorbește în Franța de tragedia Serbiei, de catastrofa României, de nenorocirea Italiei. El cere cooperarea efectivă a Aliatilor pentru un singur scop.

Se prepară etape de drum pentru Americani, în insulele Azore și în Portugalia.

Monarhii scandinavi se adună în Christiania.

Kaizerul, Karl și Ferdinand se întâlnesc la Görz.

În Rusia Kerensky, dă zădarnic un ordin trupelor să se întoarcă la împlinirea datoriei. Se dau lupte la Tzarscoe-Selo.

Pe front se vede că operațiunile sunt în curs de închidere. Fac bilanțuri de gloria reputată din Iulie până azi.

6/19 Noemvrie. † 1°. Trenurile, porturile sunt

în plină activitate. Se încarcă și cară. Pe Dunăre se cară ziua și noaptea. Au învins și dificultățile dela Porțile-de-fier, pe unde piedeci naturale nu lasă a trece cu tonagiu mare. O mașină de cale ferată, așezată pe malul sârbesc, face remorca, chiar în plină noapte, a mii de șlepurî ce se iveau din această mină de aur „Goldgrube”, care e România.

Încă din Aprilie populația fusese somată, să-și pue mașinile în stare de a-și culege repede recolta, dând chiar premii pentru zeloși.

Tot de atunci fixează prețul pentru seceriș dela doi lei și cincizeci de bani până la un leu și cincizeci de bani pentru copii. „*In caz când forțele nu ajung, sunt constrânși toți cei ce nu au o ocupație vizibilă, cu forța, fără deosebire de poziție socială*”.

S'au adus pentru strângerea recoltei, „care e mai costisitoare și folositoare ca aurul și pietrele nestimate”, mașini din Germania. Din Iulie până în Decembrie se va exporta, după datele lor, tendențios de minimal prețuite, 1.577.744 tone de grâne, fructe uleioase și de nutreț, 227.522 tone porumb, 1.223.340 grâu.

Grâul nostru se distinge prin conținutul de gluten.

Țara noastră ocupă al șaptelea loc printre țările ce îngrijesc de hrana omenirii. România cultivă 1.936.000 hectare arabile; Germania 1.962.000; Ungaria trei milioane.

Ca export stăm înaintea Australiei; Rusia exportă de trei ori mai mult ca noi; America exportă cu trei milioane dublu-chintale mai mult ca noi; Canada, Argentina cu opt. Totuși producția pe hectare arabile e slabă; numai de 12,2 dublu-chintale, pe când în Germania e dublă.

Ni se face totuși cinstea, în fața faptelor de necontestat, a ni se recunoaște că „*România, în inter-* „*valul dela 1855 și până azi, a făcut o etapă de* „*cultură pe care popoarele Occidentului, au parcurs-o* „*în secole*”!

Căci, comparativ cu Germania, care are 44,37 la sută câmp și grădină, România are 41,68 la sută; vie: Germania 1,23 la sută; România 1,20 la sută; pășune și țelină, Germania: 9,23 la sută; România 13,78 la sută.

În Iulie ieau măsuri pentru strângerea fructelor stricate sau căzute și a ouălor, cum și a oricărui fruct.

În acelaș timp, prin prețurile maximale ce le fixează, ajung la ținta lor de acapărare. Nimic nu mai apare pe piață.

Cumpără (acum termenul de rechiziție e înlocuit) tot prisosul legumelor și dovlecilor, foarte căutați pentru zeama lor zaharoasă.

Prunelor și fructelor, în special, li se dă o nouă întrebuințare.

Sau se usucă în mașini speciale, sau sunt transformate în marmeladă, în fabricile din Pitești, Craiova, Clucereasa, București. Până în Maiu 1918, se vor exportă 18 mii de tone de marmeladă de prune și pepeni; un aliment de prima necesitate se produce printr’o industrie, întâia oară înființată în țara noastră. (Producția noastră anuală de prune e de 100.000 de tone).

Ouăle sunt rechiziționate cu forța în toată țara.

Cine are găini și nu dă cantitatea săptămânal fixată de Komandantură, e amendat. (Produceau la izbucnirea războiului, 104,040 de dublu-chintale, în valoare de 10.000.000 lei.)

Legumele uscate, conservele se transportă cu miile de tone.

Cartofii și mierea toată se rechiziționează.

Vinurile noastre se transportă în mii de vagoane-cisterne.

Ca producție suntem a cincea țară producătoare de vin. Avem un milion și jumătate de hectare vie, față de Germania ce are un milion 400 de mii hectare și care, ca producție și calitate, e inferioară României, în general. Via se cultivă bine, deși coardele se taie prea lungi. Vinul nu prea are un caracter pronunțat, din cauza amestecului felurilor. Are calitățile vinului unghureșc, de Mosela sau Sherry.

Se exportă 18.883 de tone de ulei, produs printr-o nouă industrie, a degerminării porumbului și grânelor prin mijlocul benzinei.

Exportă peste 5.000 de tone pește.

Vitele sunt secătuite, prin rechiziții.

Intrecem Danemarca în bogăția noastră de vite (2.700.000 de capete) cu 400.000 capete; Olanda, cu 800.000; avem a opta parte din ceea ce are Germania.

Vacile noastre sunt cam degenerate, de rasă podolică. Toate satele sunt obligate să aducă laptele la fabricile lor de brânză. Se fac diferitele feluri de brânzeturi. Cea mai ordinară, un fel de țesătură organică, lipsită de lapte și unt, e dată spre consum indigenilor.

Ca lapte și brânzeturi stăm alături de Olanda și Danemarca, deși publicul tolerează falsificarea.

O industrie nouă se creează, a câștigului de untură.

Toată țara trimete la Centrala București, cada-

vrele de animale, măruntaiele, oasele ce rămân în măcelării.

Se extrage untură pentru săpun, pentru ulei de mașini.

Iar din țesuturile cornoase se fac îngrășăminte pentru pământ.

Păcura atinge o producție de 257 de vagoane pe zi (în 1914 era de 489). Rafinările distilează până în Decembrie: 331.530 de tone de păcură, dela gaz, benzină (necesară motoarelor Diesel) până la eter.

Minele de sare își împătresc producția. Dau 400 de tone zilnic, cu 260 de lucrători; subț noi, numaș 300 de tone, cu 500 de lucrători.

Sarea noastră e foarte căutată, fiind bogată în clorură de natrium.

O mare cantitate e exportată în Bulgaria, pentru prepararea brânzei, ce o trimit tot în Germania.

Tutunul e transformat în țigări numai pentru armată, într'una din „*cele mai mari fabrici ale Europei, Belvedere*”. Populația civilă e redusă să cumpere dela soldați, cu prețuri de usură.

Fabricile de săpun, ce produceau în timp normal 11.700.000 de chilograme, lucrează numai pentru ei. Populației civile i se dă un săpun moale, ordinar, „*Schmierseife*”, care produce bube sau cădereă părului pentru cei ce-l întrebuițează.

Dar, dacă oficialitatea, pe lângă pâine, nu dă nimic decât cartele, care și acelea trebuiesc cumpărate, cum trăiește populația? Prin fraude și contrabande și bacșiș: „*unsweiss*”. Se aduc porci tăieți în corțegii funebre, de cea mai imposantă și jalnică înfățișare; miei tăieți, înfășați ca pruncii la sânul contrabandistelor; untură în dovleci goliți, fructe

în căruțe cu două rânduri de funduri. Iată prețurile pe Iunie: Cireșe un leu și optzeci de bani până la doi lei și cincizeci de bani, la trei patru lei; coacăze, un leu și douăzeci de bani; caise, trei lei; mazăre, patruzeci de bani; fasolea, un leu și douăzeci de bani; morcovi, doi lei; castraveți, patruzeci de bani.

Pe Septemvrie și Octomvrie, treizeci și trei lei chilogramul de măslină; 18 lei chilo de untură; 50 b. un porumb fiert; 1 leu și 40 b. chilogramul de struguri; 4 lei 750 gr. vin negru; 4 lei chilogramul de carne; 1,20 pătlăgelele vinete; 70 b. chilogramul de ceapă; 1 leu chilogramul de fasole; 60 bani chilogramul de porumb boabe; 120 lei o pereche de ghete (cele bărbățești au dispărut), 22 lei o pălărie; 250 de lei o pereche de haine; 80 de lei plata lucrului unui costum de haine; 50 lei tona de lignit; 140 lei tona de lemne; 60 lei carul de lemne (80 la sută din aprovizionarea Bucureștiului cu lemne, după datele lor se face cu carele).

Și totuși ni se face teoria câtă cantitate de alimente trebuie să mănânce un om normal pe an: 36 kilograme de carne, 12 kilograme de pește, șapte kilograme de brânză, 73 de kilograme de zahăr, 365 de kilograme de cartofi, 110 kilograme de legume, trei de ouă, 22 kilograme de untură. Total 665 de kilograme.

Și noi ne consumăm din rezervele organismului!

Reducerea lentă a raselor inferioare, după formula lui Haeckel! Și, pe lângă asta, și bătaie de joc!

11/24 Noemvrie. Se svonește că pe frontul nostru ar fi început tratative de pace conduse de d. Ferechidi.

Rușii ar fi cerut armistițiu.

Mare bătălie la Cambrai. Germania înăsprește și mai mult înăspritul războiului submarin.

12/25 Noemvrie. Lloyd George vorbește de vina Antantei pentru prăbușirea României. Este ceva.

În Rusia, Lenin este Președintele Republicii; Trozky Ministru de Externe. Șerbacev ar fi acceptat armistițiul pentru frontul român, Duhonin, generalisimul rus, l-ar fi respins.

În Odesa se jăfuește clubul român. Românii gonesc cu focuri de artilerie trupele germane, care vin „să fraternizeze” cu ei.

Austria e în desperare: Galiția, Slovenia, Craina, Boemia sunt înfometate din cauza rechizițiilor germane.

15'28 Noemvrie. „Bukareșter Tagblatt“ de azi spune că hinterlandul pe care se bazează rezistența României cere armistițiu. E posibil ca Regele și d-l Brătianu să meargă în Rusia, spre a nu trată cu Puterile Centrale.

„Times” anunță greutățile de aprovizionare ale armatei române, iar „Journal des débats” spune că România era „mai bine să nu fi intrat câtă vreme „nu era un acord asupra planului de războiu și a colaborării operațiunilor ambelor părți”.

D-l Stere pledează pentru „întoarcerea la politica „părinților noștri”!

19'2 Noemvrie. Kühlmann, Ministrul de externe german declară că „în ultimele zile au fost zvonuri „de tratative cu România, dar neconfirmate: dacă „România s'ar decide la o ofertă, trebuie speciale „tratări”.

În „Le Petit Journal”, generalul Iliescu vorbește de crearea unui nou centru de rezistență pentru ar-

mata română, care să fie sprijinit de flota Mării Negre, de trupele engleze din Mesopotamia și de Transiberian.

Ni se pare foarte problematic.

Situația e evident disperată.

La „*Fundația Carol*” conferință politică cu delegați din țară. Aspectul sălii: aceeași zestre a cluburilor politice, care azi e liberală, mâine conservatoare, strict condusă de șefii de județe, cari tronează cu maiestate în capetele băncilor. Mulți sunt în redingote și fracuri, pentru demnitatea sălii. D-l Carp strălucește prin absență.

Intrarea d-lui Marghiloman e salutată cu tunete de aplause. D-sa surâde fiecărui cunoscut.

Oratorul apare de din dosul lojii regale. E d-l Beldiman, fostul ministru la Berlin. Un bătrân ce vorbește încet, sincer și cu modulații în voce, de emoție. E un sincer adept al școlii lui Sturdza. Dar un răsuflet.

Oricât se va strădui și în țară, nu la flacăra sa stinsă se va aprinde vre-o scântee pentru ideile sale. Vorbește de alianța cu Triplicea, care nu e opera Regelui Carol, ci a generațiilor trecute, conștiente de răul ce ni l’au făcut Rușii. Napoleon I-iu, și Napoleon al III-lea ar fi propus Austriei a ne anexa la 53, Brătianu ar fi protestat în Apus, pe tema că suntem Latini. (Aserțiunea e falsă; Regele Carol a desmințit-o.) ❀

20/3 *Noemvrie*. „*Bukarestér Tagblatt*” ne indică soluția pentru criza în care ne aflăm: „*fuga sau supunerea*”.

Rușii au cerut retragerea trupelor din România, Se publică raportul secret al ministrului rus Po-

Ivanov, din 7 Noembrie 1916, care vorbește de nepregătirea noastră, cum și de „*interesele rusești*”, care nu pot permite un Stat puternic român „*cu o populație de 13 milioane de suflete., care Stat cu greu ar fi animat, pentru viitor, de sentimente amicale pentru Rusia... și care va tinde la Basarabia*”.

Răsufală știri asupra cazului Almereyda-Caillaux: Căpitanul Mathieu din armata Sarrail, scrie lui Paix-Séailles, pe la 15 Iunie 1916, să nu se ceară ofensiva lui Sarrail, care nu e pregătit. Acesta încredințează scrisoarea lui Almereyda, directorul lui „*Bonnet Rouge*” pentru a face atmosferă în acest sens, și el la rândul său, o vându Germaniei.

Mai târziu aflăm că însăși Caillaux visă o nouă orientare politică a Franciei: închiderea lui Poincaré, Sarrail comandant al Parisului, reconstituirea concordatului, Italia, Spania și Rusia unite cu Germania contra Angliei; Serbia, Rusia și România, „*trebuie să plătească oatele sparte*”.

21/4 Noemvrie. Patruzeci de divizii ruse au încheiat armistițiul: se întind dela Pripet la Lipa. Încă dela 19, după amiază, plenipotențiarilor ambelor părți, stau în convorbiri.

Soldații ruși ar fi făcut apel către Români să accepte armistițiul; Guvernului român i s'ar da drept de asil în Rusia.

Un Austriac îmi spune: „*De azi sunteți Austriaci*”.

În Franța, orleanistul Delahaye cere moartea pentru pacifiști. În Italia trădătorii sunt plimbați pe strade cu un placard: „*trădători de patrie*”.

La noi se deschide Facultatea de medicină, în pre-

șența Guvernatorului care cuvîntează: „*prin norii în
„tunecați ai războiului popoarelor par să străbată
„primele raze ale unui fericit viitor și pentru a-
„ceastă țară.*

„*România să vadă în deschiderea cursurilor o
„dovadă de încredere asigurătoare din partea Ad-
„ministrației, sprijinită pe sentimentele loiate ale
„junimii academice”.*

24/7 Noemvrie. Frig uscat + 6°. Și sunt de o im-
pertinență extraordinară. Ziarul lor oficial proclamă
„*pace celor ce sunt de bună credință, războiu celor
„ce nu voiesc a trăi cu noi”.*

Iar ieri, ne consilia „*să avem simț critic, să nu
„pierdem pământul de sub picioare, un corp sănă-
„tos poate să aibă durată dacă se afirmă în luptă
„pentru existență a popoarelor; numai criticărie și
„frivolitate înseamnă distrugerea nervilor unui Stat”.*

„*Gazeta Bucureștilor*”, ca un ecou al gândurilor
de șpeluncă ale criminalilor ce adăposteste acolo,
închină un imn de slăvire biruitorului, pentru a
sărbători căderea Bucureștilor, acum un an.

„*Am trăit sub un regim de groază; voi ne-ați
„dat.. libertățile. Nu aveam lemne, pâne. Ați pus
„pârghia în mișcare să nu mai înghețăm, ați intro-
„dus cartelele (!) spre a se evita orice privilegiu
„și favorizare”.*

Veșnic această infamie pe fruntea lor.

Mackensen, la revista de pe esplanada Cercului
Militar, adresându-se elevilor școlilor evanghelice,
spune: „*sper cu siguranță că și această țară, în care
„voi trăiți, se va împărtăși din firea germană”.*

V.

Dela armistițiul din Brest-Litowsk până la preliminările dela Buftea.

Ca politică mondială se joacă o tragi-comedie care va dura tot timpul și care a fost așa de bine caracterizată de Rostand în poemul său asupra activității politice tragico-sentimentale a lui Bülow în Italia.

Acum însă rolurile sunt împărțite. Rolul de prim-amorez îl joacă Czernin; Hindenburg sau oamenii săi sunt tragedianii.

Czernin către adunarea delegaților spune că vrea pace fără nicio cucerire teritorială, nicio violență economică, scăderea înarmărilor, tribunal arbitral-

Hindenburg către „*Neue Freie Presse*“: „*su nu mai vorbim acum de pace; e o plantă prea delu- cată pentru ca să poată suporta o atingere de prea mult timp*”.

Ucraina și Siberia se proclamă republice.

25/9 Noemvrie. Generalisimul rus a oferit inimicului și trupelor române armistițiul; ostilitățile s'au întrerupt dela orele 8.

Tisa oferă tot concursul Germaniei, „*Strassburgul fiind tot așa de important ca și Trieste*”.

Wilson declară războiul Austriei. Declară în acelaș timp, că nu vrea o alianță de guverne, ci de po-

poare; Austria, Turcia și Bulgaria să se conducă singure.

S'au închis cursurile pentru soldați dela „Fundatie”. S'au ținut 300 de prelegeri pentru 294 studenți germani.

30/13 Noemvrie. In Anglia, Carson spune: „nici „un popor nu poate zice că și-a atins țintele de răș- „boiu... luptăm pentru un mare ideal...; România, „Grecia și Serbia pot să fie cei trei tovarăși ai lu- „mii; ele pot crea o situație care să aducă soluții „în apropiatul Orient”.

Armistițiul s'a încheiat cu Ruso-Români la 26/9 ale lunii. S'au discutat numai chestiunile militare. Germanii l-au cerut pentru 28 de zile. Rușii l-ar fi admis numai pentru o săptămână, în care timp guvernele aliate își vor fixa poziția față de tratativele de pace.

La Petrograd, Joi, a fost o întrunire a miniștrilor Aliaților. Buchanan s'a exprimat că, dacă Constituanta va conduce tratativele, puterile din Vest vor lua și ele parte.

Trotzky, la o întrunire, arată că o pace nu se poate face decât pe baza formulei ruse, după care fiecare popor are să hotărască prin plebiscit la ce țară vrea să se alipească.

Englezii ieau Ierusalimul. O grea lovitură pentru Centrali în Orient.

Se înfig cu atât mai mult însă în București.

După „Dresdener Bank”, și „Deutsche Bank”, cea mai mare bancă a Germaniei și comanditara liniei Damascului, se instalează aici.

In Franța, chestia Caillaux.

Pe frontul român ar fi luat Șerbacev comanda supremă.

3/16 Decembrie. Pe stradă soldații strigă pentru încheierea armistițiului dela Brest-Litovsk; se face paradă, la care asistă Mackensen.

În Rusia a izbucnit războiul civil în Ural și pe Don.

D-1 Brătianu ar fi demisionat.

Încă ne lucrează o speranță:

Ucraina, care ne-ar fi favorabilă cu Șerbacev.

7/20 Decembrie. Singura noastră salvare nu o vedem decât în reușita contra-revoluției.

Ea izbucnise la 28 Noiembrie, sub conducerea cadetilor (liberali) Kornilov și Kaledin, sprijiniți pe burghezie, cari și pun mâna pe Palatul Tauric. Sovietul e îngrijat. „Cea mai mică șovăială a poporului rus poate aduce căderea Sovietului și prăbușirea păcii”, așa glăsuiește telegrama comisarilor bolșevici.

Presa germană consideră contra-revoluția ca aproape îndeplinită, din cauza regimului comunist urât de toți, introdus de noul guvern și care izbește toate clasele sociale: funcționarismul, comerțul, industria și proprietatea.

Știrile cam vechi, ce ne vin însă din străinătate, cu privire la situația noastră față de armistițiul încheiat până la 1-iu Ianuarie, și față de Rusia, sunt foarte deprimante.

Presa franceză ne consolează: „Le Matin” crede că „unica speranță rămâne în neobosită perseverență a armatei române”. În „Le Temps” se spune „că suspendarea ostilităților e un expedient momentan. El nu suprimă pericolul care amenință România... Franța păstrează un atașament neclintit nației române... victimă a trădării și anarhiei...”

„Dorințele Franciei sunt ca România să persevereze și să spere“.

Hervé mărturisește sincer: „stăm spectatori neputincioși ai acestui asasinat...“ „La Victoire“ conștiliază armata română a se retrage spre Odesa“!

Presa rusă oficială ne e cu totul împotrivă.

„Ruscoie Slovo“ arată că „România e gata de a porni cu războiul în contra noastră., spre Odesa, Cherson“.

Iar Lenin ar voi să numească ca delegat rus, pe lângă armata noastră, pe Racovschil

Asupra modalității în care s'a încheiat armistițiul nu avem nici o știre decât zvonuri că, Șerbacev care ar fi fost numitul generalisimul nostru, l'ar fi iscălit.

Insuși cuprinsul comunicatului românesc nu ne lămurește cu nimic când afirmă: „comunicatul german face cunoscut că la 2/15 Decembrie (!) s'a încheiat cu Rusia armistițiul“!—Dar cu noi, nu?

Chiar presa dela noi cea oficioasă e în neclaritate asupra acestei chestii.

„Bukarester Tagblatt“ de azi ne destăinuște: „s'au întâmplat evenimente care au ridicat legătura dintre Guvernul dela Iași și trupele române (!)... Armistițiul din Brest-Litowsck.. cuprinde automatic și frontul român (despre aceasta nici un om cu minte nu se poate îndoi...“)

„Acest important act creează nouă principii de drept (!)... Guvernul ieșean e mort (!) Oamenii politici cari nu au încetat să țină drumul drept al politicii românești și să recunoască interesele ei... trebuie să readucă puterile țării... să le înnoade acolo unde stricătorii României le-au părăsit. Alt răspuns

„trebuie să vie din teritoriul ocupat (!) și el poate avea pretenția politică de a reforma România“.

Aceasta, după un alt articol mai explicit, în care, acum trei zile, exortă, astfel, pe oamenii politici:

„Guvernul din Iași a fost ajutat de atitudinea frun-
„tașilor politici din teritoriul ocupat... Țara trebuie
„să știe dacă oamenii de Stat către cari se îndreaptă
„în primul rând, privirile, își simt azi chemarea de
„a lua conducerea destinelor românești“.

Situația e enervantă, mai ales că se aude despre demisia Cabinetului Brătianu.

În fața acestui zvon, d-l Stere se simte obligat să întrebe la 4 Decembrie: „însuși Regele Ferdinand
„mai poate face apel la guvern? Pentru țară, oame-
„nii dela Iași nu mai pot face nimic“.

Evident că și Carpiștii sunt acum demonetizați în fața Germanilor. Pe ce temă? Nu o bănuim. Dar spre sfârșitul lunii, circulă zvonuri că d-l Carp ar fi rupt-o, că d-sa ar fi trimis un ultimatum Kaiserului! D-sa s'ar fi exprimat că actualii Germani sunt de nerecunoscut. De sigur, temperamentul său nu ar fi acceptat, pe lângă concesiile ce le-a făcut până aici, însăși concesiia existenței țării.

Nici Vestul nu prea 'are liniștea stăpânirii de sine. Situația e foarte tulbură și acolo.

Franța, după „Écho de Paris“, se găsește în a-
„ceeși situație ca în August 1914, în urma ruperii
„echilibrului“.

Și Anglia e foarte surescitată. Lloyd George, la un banchet, vorbește de adevăratul pericol rezultat pentru Franța, Elveția și Italia, în cazul când „înmamicul va lua trupe din Est spre a le întrebuiți
„contra lor“. D-sa are, însă, speranța în Americanii

cari vor înlocui pe Ruși, cum și în victoria „nece-
 „sară pentru libertatea lumii... Mult din ceea ce am
 „construit e sub apă, și se găsesc oameni cari ne
 „cer să părăsim întreprinderea, căci costă prea
 „mult“.

D-sa termină cu o invectivă la adresa bandiților
 și șarlatanilor din lagărul vrăjmaș.

În Germania, Cancelarul, plin de încredere, vor-
 bește de „drumul lor, care acum e clar“.

Se hotărăște acolo ca acțiunea diplomației secrete
 să fie desființată și ca Reichstagul să ia cunoș-
 tință de desbaterile de pace, luând parte activă în
 politica externă.

Cancelarul primește delegație dela Impărat pen-
 tru încheierea tratativelor de pace.

Coloaniile africane au căzut de o lună.

În Rusia, răscoală la Moscova contra lui Lenin.

Polonia, Finlanda și Ucraina ce se infiripează,
 ar ajutat pe Kaledin. La Vladivostoc au debarcat A-
 mericani cu prilejul unei certe în oraș.

Ei urmăresc stăpânirea Transiberianului.

Pe de altă parte, și Germanii trimit o delegație
 la Petrograd pentru înlesnirea operei de cultură:
 reluarea relațiilor comerciale și postale!

Constituantă rusă adunată la Petrograd numără
 110 bolșevici și 118 membri contrarii principiilor
 bolșeviste.

Rada ucrainiană, care se întrunește și ea, declară
 că vrea să fie centrul Guvernului burghez. Ea cere
 libertate de acțiune în afacerile interne, cum și pe
 frontul de Sud-Vest.

Ucraina începe să fie razimul speranțelor noastre.

Ea luptă contra bolșeviştilor la Vinița, Ecaterino-
 slav și Saratov.

Prin intrigile mai vechi ale Centralilor înviază în această Rusie de margine (Ucraină) vechi veleități de independență, întărite prin formarea Statului dela Chiev, prin limba dialectală a Rușilor Mici, prin credința uniților ucraini din Vest și mai ales prin constituția democratică patriarhală a Cazacilor, cari formează elementul precumpănitoe etnic și cari au fost totdeauna tolerați de țarism. Cazacii sunt conservatori.

Ei sunt contra Constituției bolșevismului, mai ales în privința repartiției pământului, pe care îl stăpânesc în tovărășie de familie, pe sat (stanița), după hotărârile cercului (crug), valabile pe un period de 25 de ani.

În Ungaria se proiectează reforme: desființarea deosebirilor confesionale și naționale, acordarea dreptului de alegător și ales oricărui cetățean cu știința de carte și cu un cens de zece coroane.

În Moldova, maximaliștii ar fi presând asupra Regelui.

În teritoriul ocupat rechisițiile curg: de aramă, de alamă, de bronz, de vaci, boi, cai, grâne; zilnic se cară gramofone, mașini primus, samovare, obiecte de artă și lămpi.

În București, serbarea Crucii Roșii Române în prezența lui Mackensen, Tuelff von Tscheppe und Weidenbach, Tantilov.

Zvonuri lugubre de condițiunile păcii noastre: pierdem jumătate din Dobrogea, finanțele, petrolul, păcura, grânele pe cinci ani.

11/24 Decembrie. Regele ar fi răspuns comisaru-lui Sovietului: „nu vom semna niciodată o pace cu „Puterile Centrale“.

Situația la Iași pare a se fi calmat. Demisia d-lui Brătianu ar fi fost respinsă.

România s'ar fi unit cu Ucraina; Șerbacev ucrainianul ne-ar fi de mare folos.

Misiunea română părăsește cartierul rus.

Soldații pleacă de pretutindeni din țară, și din București, noaptea, în pâlcuri de plotoane. Unde? Nu se știe.

12/25 Decembrie. O zăpadă albă acopere stradele, de ziua Crăciunului lor, pe care vrând nevrând îl ținem oficial.

Se încearcă o nouă lovitură pe front? Sau chiar una de Stat? Căci după teoria lor orice lovitură care reușește e legitimată de istorie,—numai să reușească.

Un interview apărut azi în „*Bukarester Tagblatt*“, dat de d-l Marghiloman unui reporter al agenției telegrafice „*Transocean*“ ne neliniștește.

Pare să fie un răspuns la somațiunile germane din zilele trecute.

D-l Marghiloman e omul generațiunii lui 80, cres- în fericirea nimbului regalității Regelui Carol, omul generațiunii pentru care politica e, „*arta posibilităților*“, al generațiunii preocupate de perfecta performanță a rezultatelor ieșite din calculul posibilităților.

Pe baza „*posibilităților*“, se poate clădi „*o posibilă și trainică clădire*“, se exprimă d-sa azi.

“ D-sa nu cunoaște Germania (și-a făcut studiile în Franța) d-sa nu poate avea crezul politic al d-lui Carp.

Ca adept al d-lui Carp (până ce i-a urmat la șefie), d-sa era firește înclinat pentru politica germanofilă.

În Consiliul de Coroană din August 1916, d-sa însă nu și-a putut face mărturisirea de credință a d-lui Carp. D-sa a șovăit, a votat pentru războiul contra „*aliaților*“ noștri.

Azi, d-l Marghiloman șovăie din nou, d-sa intră în cercul fermecat al politicii germane, nu se frânge, ca d-l Carp, dar... și-a pierdut performanța.

D-sa spune: „*de aceea m'aș socoti fericit dacă aș pune îndelungata mea experiență în serviciul rezolvării problemelor actuale., căci ceasul presează și o hotărâre trebuie să urmeze repede: o alipire la Puterile Centrale...*”

„*Legătura României cu Puterile Centrale, care acum nu trebuie să fie învelită în vâul secretului (ca vechiul tratat de alianță, pe care eu nu l'am văzut niciodată), trebuie să fie o legătură dela popor la popor... Din rândurile celor 300 de mii de lapșători nu se va ridica nici o împotrivire că în România va fi format un alt Guvern... Numai cu un atare Guvern ar putea Puterile Centrale să încheie pacea.*”

„*Și, dacă condițiunile acestei păci ar face necesar ca Regele care a declarat războiul să nu poată încheia pacea, eu îmi ieau asupra-mi că Regele va face inevitabilul gest!*”

Numai că, în această asigurătoare declarație, se neglijează un factor important a cărui cruțare d-l Marghiloman o cere: armata. Țara armată, ca și restul țării, își făceau o chestie de onoare ca, după ce pierduseră totul, să nu piardă și onoarea.

E adevărat că în cercurile politice se vorbește de acest gest al d-lui Marghiloman, ca un fel de manevră politică; onoarea țării însă nu poate intra

în calculul posibilităților: e una; și din această cauză, chiar când d-l Marghiloman va face Guvernul, va fi eclipsat de o pată în această delicată chestiune.

Misticul domn Stere ne vorbește de „*România fără de Rege și fără de Suveran*“.

Fiul Kaiserului, Adalbert al Prusiei, ar fi așteptând rezultatele la Viena.

Iar se vorbește de condițiile păcii noastre: am cedă din munți, primind în schimb din Bucovina și Basarabia.

În Moldova, situația ar fi disperată. Rușii se retrag de două săptămâni, prădând țara. Regele ar fi prizonierul lor.

Ziarul „*Leipziger*“ spune naiv că, în urma protestărilor franceze, „*prizonierii francezi au fost re-
„trași de pe zona de războiu din Vest, fiind înlo-
„cuiți cu Români și Ruși*“!

14/27 Decembrie. + 10⁰. „*Bukarester Tagblatt*“ „*vede pentru prima oară manifestări ca acelea ale
„d-lui Marghiloman., totuși ordinea numai atunci
„poate să fie întronată dacă țara se va decide la pa-
„șii pe cari-i recomandă Marghiloman*“!

15/28 Decembrie. Tratativile de pace dela Bręst-Litowsk s'au întrerupt până la 22 Decembrie.

Acolo a început de abia jucarea unei din cele mai bufe comedii din câte a cunoscut diplomația lumii, între scâmtorii dela Berlin și Trotzky și Lenin, reformatorii-caricaturiști ai omenirii. Cei d'intâiu, cu toată prestața pedantă a diplomației germane, cei din urmă cu tot ridicolul pretențiunilor lui Braunștein, deportatul din Halifax și ale lui Lenin, simbriașul de ieri al Germanilor, modestul „*rat de cave*“ din tavernele Genevei.

Se încinge o dispută solemnă pe tema celor mai mari principii care au agitat vre-odată omenirea dela Hristos, pentru a se stârni în fine o ilaritate mondială.

Toți sunt de acord asupra unei păci fără ane-xiuni, dar, când e vorba de clarificarea lucrurilor, începe jongleria vorbelor.

Se discută anume:

1. Renunțarea la înăcorporarea teritoriilor pe care Germania le-a anexat prin războiu, cum și retragerea armatelor sale de acolo. Germania răspunde: își va menținea armatele acolo, numai pe anumite puncte!..

2. Rusia cere ca popoarele cari și-au pierdut vre-odată independența, sau grupe naționale supuse altor State, cari voiesc să fie libere, să-și exprime voința printr'un plebiscit.

Germania răspunde: asta e o afacere ce trebuie regulată pe cale constituțională...

3. Rusia cere dreptul minorității pentru populațiile amestecate. Germania răspunde: pe cale constituțională se face și asta!

4. Rușii cer ca chestia coloniilor să fie rezolvată conform punctelor precedente. Germania răspunde: să i se dea fără condiție coloniile!

Toată lumea trebuie a da Germanilor, și ei nimic; ei vor regulă pe cale constituțională!

Sau, și mai precis. In discuție sunt: Polonia, Lituania, Estonia, Curlanda, cari vor să se elibereze de Rusia. Rusia cere pentru aceste ținuturi evacuarea armatei și apoi plebiscitul, considerat ca liberă exprimare a voinței populațiilor. Germania răspunde cinic: „*Manifestările acestor țări, în circum-*

„stlanțele actuale, sunt de considerat ca expresie a
„voinței poporului“!

Dar ce mai însemnau toate noțiunile civilizației o-
menești față de pumnul german!

În Franța Pichon vorbește:

„Pacea mijlocită nu merită să o considerăm. Ger-
„mania și-a propus o ținută imposibilă: să învingă
„lumea!“

Asta e singura speranță și a noastră, deși în
presa lor arată o siguranță sfidătoare:

„Și, dacă Dumnezeu., după cum pare... (!) ne
„va da victoria, va face din poporul nostru eroii și
„conducătorii popoarelor“!..

16/29 Decembrie. Plec spre Târgoviște. Acciași
crasitudine a gărilor ca pretutindeni. În restauran-
tul dela Titu se produc încă faimoasele chiftele pe
cari lumea le devorează cu furculițele lui Dumnezeu.

Singurul obiect de masă, paharul, care a prins
o patină negricioasă și niște irisații care îi dau far-
mecul unei antichități descoperite în cine știe ce ca-
vernă. „Krieg ist Krieg“. Studenți de-ai lui Wei-
gand, în „feldgrau“, cu sacul în spinare, merg pen-
tru studii și spre acest trib valahic, și cine știe și
pentru câte alte recolte..

În gară, o mare firmă arată baia de soare a gar-
nizoanei! Mii de cisterne cu păcură.

Târgoviștea complet moartă.

Lumea, sălbătăcită, privește cu ochi mari toți
drumeții ce vin. Târgul pustiu, închis, vitrinele și
jalusele sparte.

Pretutindeni geamuri sparte. Toate stradele au
tăblițe cu numiri germane. Faimoasa Calea Dom-
nească, ce trece pe lângă rămășițele Curții Dom-

nești a Voevozilor Țării, se cheamă acum „*Hindenburg-Strasse*“. Toți locuitorii sunt obligați a-și avea tăblița de lemn cu numele locuitorilor caselor. Lumea înspăimântată, de-abia iese din case, trăind cu mulțămirea că-și poartă încă capul pe umeri.

Cluburile, berăriile, cafenelele, închise.

„*Highliful*“ se adună în „*Tigănie*“, la o cârciumă, unde, în promiscuitate egalizatoare, se colportează „*ultimele știri*“, la un pahar de vin care face să treacă năcazurile.

Și ele au fost atâtea! Căci aici e comandant faimosul Dietrich, unul din monomaniacii distrugători ai nu știu câte orașe din Belgia, unul din comandantii faimoaselor coloane infernale, cari au prefăcut totul în foc și cenușă, pe unde a trecut.

Iși face o faimă, în a lăsa să i se destăinuescă vitejiile. La o margine a orașului, unde, din bătrâni, se zice că au fost „*șepile lui Sinan-Pașa*“, a executat cu zecile, prin mijlocul mitralierelor, oameni nevinovați, târâți din mahalalele orașului sau satele județului, înaintea tribunalului său.

Preoți, oameni bătrâni, femei de bună condiție sunt zilnic aruncați în închisoare pentru crima de a nu fi descoperit sau închină în fața sa.

Foști demnitari ai orașului, senatori și primari au fost puși cu forța să măture stradele.

Populația e terorizată zilnic pentru liferarea laptelui și ouălor.

Vizitez, subt conducerea unui ofițer dela Comandantură, Mănăstirea Dealului, ctitoria lui Radu Vodă cel Mare și până ieri locul odihnei de veci a capului lui Mihai Viteazul. Plecaseră de curând de acolo încartierații: un „*Sturm-Batalion n-r 9*“.

Tot locul în care până la războiu era o școală militară (Cuibul Șoimilor, cum arată pretențios până azi, o tablă,—căci șoimii adevărați nu au etichete), devastat; însuși craniul ctitorului, Radu, profanat. Mormântul pregătit pentru capul marelui erou stă încă deschis, iar pe piatra de lângă el, în în cuvinte frumoase, se cetește că el va să aștepte ziua judecării de apoi.

Când vor suna-o arhanghelii din trâmbițele lor biruitoare?

19/1 Decembrie. Noul lor an. Fără salve de tunuri, ca anul trecut, dar cu bere și vin. Din multe case în care sunt încuarterați, răsună, ecoul cântecelor lor, acompaniate de mici orge. Cântec de neșpusă tristețe și cu intonație de înmuri bisericești. E mișcător. Un suflu de dor de casă par'că planează asupra reuniunii acestor condamnați a fi veșnic Jidovi rătăcitori, prin capriciile Neronianului dela Berlin.

Semnificative sunt ilustrațiile din „*Illustrierte Zeitung*“. Unde sunt tablourile semețe din anii trecuți? Unde „*pumnul*“ sau „*sabia*“ germană? Cu figuri gârbove, îmbătrânite, neglijate și desnădăjduite așteaptă, în tranșeele noroioase, acești Ahasveruși ai timpurilor de azi.

Trotzky cere întărirea frontului rus.

Basarabia se proclamă „*Republică a Moldovei*“ în sânul Republicei ruse.

Un viu spirit de conștiință națională pare a cuprinde pe toți Români de dincolo de Prut. Mișcătoare sunt cuvintele rostite în sfatul soldaților de către Toma Jalbă, în numele Românilor de peste Nistru, cum aflăm dintr'o copie de pe ziarul „*Opinia*“ din 1-iu Decembre.

„Fraților, văd că toți v'ați hotărât să vă luați
 „ceace vi se cuvenea.., să scăpați scumpa noastră
 „Basarabie din mâna vrăjmașilor, precum scoate
 „ciobanul oaia din gura lupului. Dar eu vă întreb,
 „fraților cari sunteți Moldoveni, cum ne lăsați pe
 „noi, Moldovenii cei ce suntem rupți din coasta Ba-
 „sarabiei, să trăim pe celalt pământ al Nistrului?..
 „Noi rămânem ca șoarecii în gura motanului. .

„De ne veți uita, noi vom săpa malul Nistrului
 „și vom îndrepta apa dincolo de pământul nostru,
 „căci mai bine să-și schimbe râul mersul decât să
 „rămânem noi, Moldovenii, despărțiți unii de alții“.

Finlanda se adresează Cancelarului spre a-i re-
 cunoaște independența!

Din Berna vine știre că maximaliștii nu au avut
 succes la Iași, au fost arestați: planul lor de a ucide
 pe Șcerbacev nu a reușit.

Ei puseră stăpânire, la 12 Decembrie, pe gara
 Socola, cu gândul de a complota contra întregului
 Iași.

Trotsky, care, spre a-și câștiga simpatiile ger-
 mane preseză asupra noastră, protestă la Iași pen-
 tru arestările efectuate și amenință pe cei ce ridică
 mâna contra revoluției ruse; el încheie: „*fiecare Ro-*
 „*mân, soldat, muncitor sau țaran găsește în autori-*
 „*tatea Sovietului rusesc un sprijin contra arbiŧra-*
 „*riului autorităților reacționare românești“!*

22/4 Decembrie. Ametită de atâtea miragii, și
 desamăgită de ce vede la Brest-Litowsk, România
 ocupată e „*complex paralizată*“. S'au dus și mira-
 giile. Nu mai face nici o mișcare, cu toate invita-
 țiunile medicului social, care se uită cu ciudă la mu-
 ribundul ce se încăpățânează să nu moară.

Iată buletinul situației pe ziua de azi, dat de ziarul lor: „*România e paralizată, învingerea a produs paralizia prin care vedem că se prăbușește corpul celui mai mare Stat balcanic... Țara doarme la marginea prăpăstiei... Sunt oameni cari înțeleg nevoile momentului, dar că, la început era fapta, această convingere nu se urmărește aici... România paralizată...: e moarte aparentă sau înțepeneala morților?*“

Nu e nici una nici alta, ci cumințenia de veacuri: în fața cuțitului vom simula înțepeneala morților dar, strașnică va fi deșteptarea.

25/7 Decembrie. —7°. Crăciunul nostru cu 700 de grame de carne de porc și două chilograme de pește, cât se cuvine la o familie de șase persoane!

În noaptea ce-l precede auzim, de astă dată, și strămoșescul „*bună dimineața la moș ajun*“ spus de atâtea glasuri nevinovate. O durere amară ne țintuiește pe toți împrejurul pâlpâielilor flăcărilor sobei, care joacă fantastic în semi-obscuritatea camerei: pentru prima oară simțim toată sfințenia acestui simțământ: ce va să zică să ai o țară și un cămin, în care tu să fii stăpân.

Ițele se încurcă la Brest-Litowsk. Rușii prin Trotzky, cer mutarea conferinței într'un oraș neutral, la Stockholm.

Cer, pe de altă parte, respingerea articolelor pe care le-am văzut formulate de Germani. Aceștia răspund că nu acceptă nicio propunere, iar chestiile de principii—chestii așa de secundare!—au să fie discutate de sub-comitete! Ucraina, care a proclamat „*frontul sud-vestic ucrainian*“, vine la conferință.

În Germania, Cancelarul „*așteaptă, sprijinit pe putere, loiala cugetare și bunul lor drept*“! Acolo toate partidele eludează chestia „*liberei determinări a voinței popoarelor*“. Aceasta e o „*chestie de formă*“!

În presa lor se spune că pacea trebuie să oglindească „*în formă și cuprins faptul că Rusia e batută*“.

Prin urmare aruncă toate marile lor principii, care trebuie să cadă în fața pumnului german.

În Anglia, Lloyd George, în unire cu Asquith și Grey, fixează punctele păcii la care ar aderă: restaurarea Belgiei cu despăgubiri de războiu; recunoașterea drepturilor popoarelor de a se guvernă cum vor; restabilirea Serbiei, Italiei, României și Muntenegrului; repararea nedreptății dela 1870; refacerea Poloniei cu toate provinciile ei; autonomia Statelor naționale austro-ungare.

Arabia, Armenia, Mesopotamia, Siria și Palestina să fie independente; chestia coloniilor germane o va rezolvă conferința, care va avea ca bază: voința popoarelor. Popoarele vor da materii prime numai amicilor. Henderson aderă și el, din partea lucrătorilor, la acest program.

În America, Wilson arată că programul de pace al majorității Reichstagului nu a fost admis de militari, cari voiesc să conserve ceea ce au cucerit. În numele cui vorbesc militarii? El accentuează aceleași puncte ca și Anglia, înzistând asupra „*unirii popoarelor*“.

În Moldova, situația politică ar fi rea d. Brătianu s'ar fi paralizat!

„*L'Indépendance Roumaine*“ e însă asigurătoare:

„armistițiul e temporar... Ce va face Rusia nouă,
„viitorul ne-o va arăta... Cei ce ar trage alte con-
„cluzii riscă să se înșele în speranțele lor“.

Internații ce vin de acolo arată că traiul în defini-
nitiv e mai bun: ar costă opt lei chilogramul de
carne, satele ar fi jăfuite de Ruși, domnește o to-
tală ignoranță asupra celor ce se petrec în terito-
riul ocupat.

Din teritoriul ocupat se cară într'una sârma cu
ghimpi, cozile și coamele cailor, care sunt rechizi-
ționate, și câtele. La gara de mărfuri, unde dacă
voiești să intri, trebuie să ai un „ausweiss“ dela
Komandantură, se încarcă de un an, ziua și noap-
tea: cupeuri, șanii, hamuri, mobile, roți, roți de fier,
stropitori, furci, cârlige și altele.

Toate sunt duse instinctiv spre granițele țării:
o tâmplă din Străoani, de pe front, trimisă de Mac-
kensen pentru Museu în București, sosește via...
Orșova!

1/14 Ianuarie 1918. După ninsoarea dela 28 De-
cembrie, astăzi o zi de primăvară. +9°. De dimi-
neață salve de tunuri dela forturi ne reamintesc...
pumnul stăpânirii, dar seara se manifestă cu un
cer albăstriu și roșu, plin de speranțe pentru a-
nul cel nou, al nostru.

În lumea întreagă e însă un frig strașnic,
În Franța—14°, New-York—25°, Algeria—30°.

Regimul sovieturilor bolșeviste s'a întărit; revo-
luția își urmează cursul.

La 19 Noembrie întreg domeniul fusese confis-
cat, fără despăgubiri, în folosul poporului, cu ex-
cepția minelor Statului și a fermelor model.

La 25 se desființase dreptul de proprietate al

imobilelor celor ce au peste 25.000 ruble avere și dau mai mult de 800 de ruble chirie. La 5 Decembrie, confiscarea comerțului și industriei, la 17 a băncilor, la 28 oprirea plății dobânzilor, la 2 Ianuarie bancruta Statului, după ce s'a desființat datoria Statului, ce reprezintă a zecea parte din avuția națională și în care Franța e interesată cu 23 de miliarde, iar Germania, cu un miliard și jumătate.

La 27 Decembrie, comedia dela Brest-Litowsk re-începuse. Actorii Germaniei sunt Kühlmann și Czermin, cari joacă pe sentimentali; tragedianul este generalul Hoffmann, Șeful statului-major al armatei de Vest.

Asistă și Ucraina, reprezentată printr'o pleiadă de tineri neexperimentați.

Kühlmann își exprimă îndoieli asupra sincerității guvernului rus de a face pacea. Se opune la strămutarea conferinței.

Hoffman protestă contra injuriilor aduse prin radio-telegramele ruse la adresa instituțiilor militare germane, ceea ce este contra spiritului armistițiului.

Conferința se întrerupe la ora 11.

La 28 Decembrie, conferința se ocupă de declarațiunile comisiei ucrainiene, care cere pace democratică, independență națională, renunțare la anexiuni, protecția micilor popoare. Se contestă Sovietului Comisarilor dreptul de a vorbi în numele Rusiei întregi.

Kühlmann e încântat, socotește protocolul ca istoric!

Trotzky aderă și el, dar, raportându-se la cuvântarea Cancelarului, declară că Rusia e în adevăr slabă, însă lucrurile nu se pot judeca numai după

momentana stare a aparatului său tehnic, ci și după posibilitățile care se află în revoluție, care deșteaptă și desfășoară puteri care au dormitat până acum. În ședințele dela 29 și 30, Trotzky respinge teoria păcii bazată pe prietenia ce se formulează de Germani. El respinge de asemenea teoria lui Kühlmann, care pretinde că libera exprimare a voinței popoarelor este votul reprezentanțelor de facto ale teritoriilor ocupate.

El cere ca această exprimare să se facă, nesilit de armată.

Iar, când Kühlmann fu gata să facă concesiile participării la conferință a autorităților reprezentative de facto ale Poloniei, Curlandei, Lituaniei, atunci ieșe din culise pumnul lui Hoffmann: „*aveți aierul — zice el Rușilor — că sunteți victorioși... Victorioasa „armată germană stă, însă, pe pământul vostru... „Dreptul popoarelor nu-l respectați nici la voi acasă; „guvernul vostru e fondat exclusiv pe forța fără „scrupule“.*

Curlanda vrea protecția germană (!). Lituania vrea să se separe. Toate organele administrative și toate instalațiunile de acolo sunt germane: poșta, trenul. Germania nu poate lăsa din mână aceste teritorii.

La 21, reîncepe comedia. Kühlmann: nu pot să fie motive de eșuare a conferinței „*corpurile reprezentative*“, caracterul lor „*constitutiv, sau confirmativ*“. Trotzky: dacă siguranța votului e asigurată, e indiferent ce organ „*presumptiv*“ poate fi recunoscut constitutiv. Confirmativ! presumpțiv! constitutiv! Hokus pokus!

Kühlmann: Sunt patru stadii în execuția păcii: 1. pacea rusă' 2. pacea generală, 3. epoca de tranziție!,

4. epoca definitivă! Voința popoarelor aparține organelor sale de Stat, unor părți ale națiunilor; concepția rusă nu corespunde celei germane.

Germania și Austria nu au intenția de a anexa, acum, teritoriile ocupate, vreau însă mâna liberă ca să facă convenții de orice natură! Aparținerea internațională a teritoriilor ocupate o decide votul poporului, dar nu prin plebiscit, ci prin corporațiile sale reprezentative!

Armatele vor fi retrase după războiu.

Trotsky: răspunsul înlătură greutatea formală născută din discursul lui Hoffmann, care se bazează pe propria-i autoritate și procedează cu forța. Dar Guvernul rus, care urmează tratative cu Guvernul german se sprijină și el pe autoritate... și forță: de aceea a și arestat pe Ministrul român Diamandi!— Trotsky pleacă. Presa lor spune că tratativele au ajuns la un punct mort.

Actul al doilea al tragi-comediei e sfârșit.

În Franța, Camerele se pronunță, pentru războiu, până la restabilirea dreptății și înlăturarea relei în-trebuințări a puterii.

În Anglia, Churchill vorbește de țelurile anunțate ale Antantei. D-sa termină: „*bogățiile noastre au fost risipite, casele noastre cernite, industria și instituttele noastre au perit în vârtejul războiului. Vom da totul: ultima rezervă a creditului nostru și ultimele rezerve de oameni*“.

În Germania se vorbește încă de diferențe între conducerea politică și cea militară, care ar fi fost aplanate.

În Austria, Czernin afirmă că nu va cădea pacea din cauza ideii de cuceriri la care monarhia renunță,

2/15 Ianuarie. Lipsa hranei se resimte zilnic. Nu se face nimic pentru îngrijirea populației, nici la sate, nici la orașe. Administrația nu are altă grijă decât a perchisițiilor și rechisițiilor.

Și totuși problema nu era de neînving. Populația orașenească a țării de-abia se ridică la 540.000 de suflete, aflate în 19 orașe: nici atât cât cuprinde un singur oraș din Germania.

De formă, prețurile se anunță pe mari placarde, de asemenea sosirea numărului de care cu proviziile pentru piețele Bucureștilor, se scoate spre vânzare un coș sau două; forma legală s'a îndeplinit, restul dispăre, conform obiceiului pământului, în pivnițele hrăpăreților negustori, tovarășii de câștig ai „onorbilei” administrațiunii militare.

Și, pe lângă aceasta, plaga cutiilor cu alimente trimise prin poștă de soldați familiilor lor din Germania sau Austria. Numai Germania expediăză zilnic 10.000 de kilograme.

Unul din spectacolele obișnuite ce se văd în casele cu încvartierați este țintuirea cutiilor de cinci kilograme și scrierea adreselor lor.

Pierd ceasuri întregi cu ritualul ceremoniei acestor „*Liebesgaben*“.

În Austria sunt firme mari care se aprovizionează prin aceste trimiteri de „*Liebesgaben*“.

Bolile seceră lumea debilitată, organic.

Anul trecut au fost în București 6.001 de nașteri și 11.858 de morți. De unde buletinul stării civile da 9 până la 12 nașteri pe zi, acum au scăzut la cinci până la șase, pe când numărul morților s'a ridicat la 27 până la 29 zilnic. Sunt bolnavi azi: de scarlatină 30 de bărbați și 60 de femei; de difteric: 27 de

bărbați și 17 de femei; de tifos: 85 de bărbați și 173 femei; de tifos exantematic: 77 de bărbați și 69 de femei; de febră recurentă: doi. Tifosul exantematic este în creștere.

Sunt case care se sting în întregime, dela părinți până la ultima odraslă, găsiți înțepenți, după zile, în contorsiunile morții.

Zilnic se văd femei și oameni cu coșciugele de scânduri albe, cari, pentru economie, nu au nici fundurile complete. Iar ce mai însemnă mila și compătimirea? Un egoism feroce stăpânește pe fiecare individ, epoca întreagă. Ce mai însemnează viața unui om, când se prăbușesc State, civilizații și poate omenirea, sub nebunia instinctelor animalice, reviviate din bestia umană. O rasă trebuie să distrugă pe celelalte sub orice formă. Scuza e războiul: cu atât mai repede, cu atât mai uman!

Cu satisfacție notează ei jalea din Moldova.

Au fost în Iași din Ianuar și până în Martie 1917: 3.774 de nașcuți față de 10.353 morți.

Bine înțeles că în Germania e cu totul altceva, Acolo se notează că mortalitatea copiilor a scăzut dela 17 la sută, câtă era în 1911, la 9 și jumătate la sută, pe anul 1915.

Acolo se ține exactă socoteală de numărul nașterilor ce-l aduce patriei germane fiecare val de soldați veniți în concediu de pe front.

La Viena, ca și la Berlin, se discută cu seriozitate înființarea unui „*Amtliche Heirats-Vermittlung*“ și chiar o cartelă... sexuală!

Acolo teoria creșterii populațiunii e o doctrină politică și națională. Germania, care se dublă ca populație în șaiszeci de ani, câtă să-și mențină pe

orice cale acest raport de superioritate numerică. După ei, concepția omenirii asupra populațiunii a trecut prin următoarele stadii:

1. Concepția mercantiliștilor din al XVI-lea și al XVII-lea veac, care avea nevoie de populație spre a da cât mai multe dări Statului ce se organizează.

2. Concepția liberalismului englez, care e influențată de legea economică a lui Malthus: populația crește în progresie geometrică față de hrana ce crește în progresie aritmetică. În această concepție Statul are o sumă de indivizi cosmopoliți și individualiști.

3. Concepția modernă, după care Statul e totul, este nația, este succesia generațiilor, în care individul nu prosperă decât odată cu Statul.

Dacă cultura antică ne-a lăsat templul zeiței înțelepciunii, „*Atheneum*“, Kulturul german ne înzestrează cu Păduchernițele „*Lausoleum*“!

Prin preajma gărilor se ridică cu zecile. Bine înțeles pentru soldați. Le fac însă și pentru populația civilă, pentru a justifica apoi stăpânirea Țării, prin investirea capitalului german în întreprinderi culturale!

Unele familii de cea mai bună condiție socială, suspectate de boală, sunt duse cu forța la Lausoleum.

Fete de pensionare, cocote, țigănci sunt târâte într-o promiscuitate murdară spre aceste iaduri.

Intr-o cameră ce servește de cameră de desbrăcare și de garderobă, stau toți tremurând ceasuri întregi, într-o nuditate biblică. Zdrențele și hainele cele mai bune merg la etuvă în tovărășie egală. După ce suspectații au luat un duș așteaptă alte ceasuri aducerea veșmintelor. Cine scapă din această

încercare, are siguranța că va trăi viața lui Matusalem.

Iată aspectul Bucureștilor azi, după un gazetar neutral (!), danez, (!) publicat în „Politiken“, dar izvorât din oficina de denigrare a ocupanților:

„Dacă nu s'ar vedea la fiecare pas, în stradele Bucureștilor nenumărate uniforme germane și austriece, nu ai avea de loc impresia că te găsești într'un oraș ocupat, căci viața se desfășoară ca în orice oraș mare și urme ale pustiirilor războiului poartă doar numai mahalalele (!)

„La fiecare răspântie stă, lângă polițistul român, un feldgrau german, care dă circulației un tempo neobișnuit în România (!); tramvaele sunt toate electrisate (!), pentru că cele cu cai nu mergeau pentru Germani destul de repede (!)

„In vitrinele marilor întreprinderi se oglindește timpul nou: toate mărfurile bune au dispărut, chiar frumoasele bluze românești... In librării, stăpânite mai înainte de literatura franceză, și-au cucerit primul loc clasicii germani (!).

„Un chilo de zahăr se plătește cu 25 de lei; o pereche de ghetete obișnuite de damă costă 150 lei... In cel mai scurt timp va dispărea orice ghiță de piele din București.

„Administrația militară a încuviințat fiecărei persoane cinci perechi de ghetete (!) Ceeace este un act de clemență (!), fiindcă cea mai mică fată de magazin ține să-și aibă un picior elegant îmbrăcat.

„Ca și în Germania, e greu să găsești o bucată de săpun.

„O cochetă, care avea mare pasiune pentru poezie, spuse iubitului ei: nu găsești că eu aș avea

„nevoe de ceva pentru gâtul meu?“. „De sigur“;
 „Răspunse acesta, care îi și trimise a doua zi.. un
 „săpun (!)

„Germanii au ridicat „curățirea“ la sistem (!)

„Populația de jos e spălată cu forța (!) despădu-
 „cherea obligatorie pentru toată populația (!)

„Pare cam straniu că, în trenuri, conductorul cere
 „pentru clasa I-a și a II-a bilet de... despăduchere;
 „dar acela care a avut vre-odată plăcerea să călăto-
 „rească într'un vagon cu un milionar român va ști
 „să prețuiască cum merită sistemul german (!)“

Suficiență germană...

3/16 Ianuarie. Concepția lor asupra viitoarei stă-
 pâniri a lumii e bine determinată:

Pământul va fi împărțit între trei sau patru Pu-
 teri, după necesitățile viitoare, sau ale războiului ac-
 tual: puterea engleză, Mittel-Europa, Transoceania !
 .. Dar noi? Planurile lor acum sunt limpezi. Le ex-
 pun fără să mai ocolească. Noi eram complet pa-
 ralizați.

În „*Bukarester*“, dela 28 Decembrie, rețeta e sim-
 plă: alipirea economică la Germania; vom continua
 a fi tot o țară agricolă, capitalul fiind mai rentabil
 în această întreprindere; capitaliștii nu trebuie să
 aibă nicio piedecă în planurile activității lor. Ca
 muncitori de pământ se pot lăsa mai departe țara-
 nii, ca conducător de industrii e Evreul. Ca industrii
 se vor crea: mari țesătorii, împletituri, fabrici de
 conserve, de ulei, de porțelan și de hârtie.

Iar Bäcker, directorul lui „*Deutsche Tageszei-
 tung*“, e și mai explicit:

„Nu poate să mai fie nicio îndoială că România
 „trebuie să rămâne economiceste în mâinile noastre

„atâta timp cât nu se va restabili pacea în lume.

„O pace cu România nu va schimba întru nimic
„această soluție... România trebuie să suporte cu
„drept urmările atacului său, atâta timp cât o va cere
„situația noastră economică...”

„Niciun Român nu va putea să fie în îndoială ca
„finanțele țării vor reveni ca mai înainte și mai
„bine într'o ordine sănătoasă., când exploatarea și
„expansiunea puterilor economice ale Țării vor fi
„urmărite un timp mai îndelungat, într'un mod chib-
„zuit și intensiv... Ceeace nu e posibil de cât subț
„conducerea germană (!). Munca administrației mi-
„litare ar fi o binecuvântare pentru Germania și
„România!!“

4/17 Ianuarie. Prin orice mijloc presează asupra
României pentru a vedea dacă a căzut în înșepeneala
morților sau nu, spre a putea proceda la operația
finală. Mackensen protestă solemn pe lângă genera-
lul Prezan contra barbarului tratament al prizonie-
rilor germani aflați la Șipote. Din 17.000 de prisio-
neri au murit 9.500!

Stau în colibe, se dă câte zece kilograme de mă-
lajiu pentru o sută de oameni pe săptămână, pe care
Germanii, neștiind cum să-l prepare, îl mănâncă din
palmă! (Der Dumme!) Termină cu amenințarea că
va lua „cu părere de rău, cele mai aspre represalii
„contra populațiunii din teritoriul ocupat“! Iar presa
lor accentuează: „Cerem represiune, nu pentru fapt
„dar pentru ca întreg poporul român să intervină(!)
„ca oamenii din Iași, care conduc în numele lor,
„imediat să mijlocească ca să pue stavilă morții
„compatrioților“!

Dar în ce epocă am trăit în afară de represalii?

Ele ținuseră oficial până la eliberarea internaților din Moldova, însă, de fapt, nu au încetat o clipă. De aceea nici nu mai simțim seriozitatea sau neseriozitatea lor.

E o armă obișnuită din arsenalul lor de artificii psihologice. Voiau cu orice preț ca Țara, aflată în înțepeneala morților, să se arunce fără voință în brațele doctorului miraculos.

Dar care erau grozăviile românești față de prizonierii lor?

Le descrie locotenentul Müller, un evadat din lagărele din Rusia. La Huși în închisoare: „Nu numai, *femei măritate, dar chiar foarte curățele Românce, se interesau de noi. Ele veniau însoțite de groasele, și greu înelatele lor mame pentru a gustă împreună, cu noi, în celule, prăjituri și mere. Cu toată îmbrăcăminteaa noastră sumară fetișcanele reveniau, în timp ce mamele stau răbdătoare și pline de bunăvoință (!)... Chiar domni ne vizitau aesi... Deși erau foarte politicoși, aveau numai foarte superficial lustrul culturii franceze, în realitate erau țărani, sadea!“*

Ne pare bine pe de o parte pentru aceste săgeți relative la „*politeța*“ noastră, deplasată față de străinul în genere, dar nu vedem nici o sălbăticie.

La gară sunt salutați de public, care le dă „*un mare coș cu struguri, pâne, marmeladă și cozonaci... O damă îi apasă în mână un teanc de franci...!* Nu-l primii căci era ofițer!

„*Rumänische Kultur!* „*Humanität!*“ Suntem de acord cu ofițerul.

La Șipote e luat mai militărește. Fu pus la rând cu soldații fiindcă nu avea nici un act de legitimare.

și înșelase lagărul asupra situațiunii unui camarad al său, pe care îl dase drept ofițer.

Acum se plânge: „eram lăsați la bunul plac al „Românilor... Lunile următoare au fost cele mai „grele din viața mea!“

Dar cine o mai poate brodi cu acești oameni culturali!

Ca mâncare li se dă: supă de cartofi tuturor soldaților, 400 de grame de pâne, de două ori pe săptămână supă cu carne.

Evreii prisionieri aveau depozite de ceai, pâne, cartofi, pepeni, pe care le vindeau prisionierilor.

Dar au dormit pe saltele de paie! Nu aveau bani, nu aveau o cameră proprie unde să-și ție sacul cu cartofi! In Decembrie fu mutat în lagărul de ofițeri dela Dobrovăț.

Li se serviă fasole, carne și 600 de grame pâne.

Dar nu aveau decât lumânări pentru luminat! Au plătit o perie de dinți cu trei lei și cincizeci de bani! Nu aveau haine! Nu se puteau plimbă! Erschrecklich!

Se zvonește că generalul Prezan a dat un răspuns foarte demn.

5/18 Ianuarie. In București, prin Ministerul de interne, rechiziție de lingerie „pentru prisionierii noștri!“ „De un an prea multe vieți românești s'au stins: „să mântuim ce mai e de mântuit!“

Se adoptă acum sistemul preconizat de un gazetar neutral (!), care a sugerat și rechiziția: mesele și șervetele de hârtie. Suntem în epoca „ersatzurilor“.

. Mai târziu, rechiziția lingeriei tuturor locuitorilor: nu se permite decât șase fețe de masă de fiecare

casă, trei cearceafuri de pat, trei fețe de pernă, șase prosoape și trei șervete. Restul se rechiziționează zilnic de patrurile germane.

Se rechiziționează trusourile fetelor ce nu au avut prevederea să le ascundă.

Se procedează la fel în toate orașele și în București. Se iau hainele cele mai bune din cuiere, albaturile, cismele și tot ceace și în jaful orașului Patras citează cronicarul Diichiti: „*cine velințe, cine postaje, cine in, cine șube, cine pături, cine dulămi, cine nădragi, cine brâne, cine brânișoare, cine peșchire, cine mese, cine șervete, cine jerebii, cine sfărtoace, cine caiere, cine gheme, cine ițe, cine sucăli, cine mătase, cine bumbac, cine lână, cine mițe, cine ciorapi, cine călțuni, cine cămășoale, cine pânze-turi, etc.*“

Se strâng munți de colecții împestrițate în bogatul lor deposit.

Noi trebuie să îmbrăcăm și Germania! Ce le mai trebuia Negrilor, obișnuiți a-și ascunde nuditatea cu o frunză de viță, îmbrăcăminte occidentală!

În Moldova s'ar fi deschis Parlamentul la 28 Decembrie, fără a putea ține ședințe, nefiind „*quorum*“. Mesagiul regal a fost încrezător. Vorbește de aspirațiunile naționale, nu de armistițiu. S'ar fi strigat: jos trădătorii! jos fugarii! Parlamentarii refugiați la Odesa ar fi cerut retragerea Guvernului.

Armatele rusești cari se retrag ar fi distruse ca o vijelie: Ismailul, Cahulul, Comrat, Bolgradul, Leova,

Comerțul a stagnat cu totul în Moldova. Mărfurile epuizate, din primăvara lui 1917. Săpun, lumânări, ceai, tutun se aduc însă de contrabandă, prin Ruși. În Galați un chilogram de petrol ar costa acum opt

până la zece lei; tutunul 25 de lei pachetul, cumpărat la Odesa cu 17 copeici; lămâia cinci lei. Paharele, lingurile, farfuriile de-abia se pot cumpăra în Moldova.

Textilele, de asemenea.

Un costum de haine costă 1000 de lei, o pereche de ghete 250 de lei, o pereche de galoși 150 de lei.

Morile cu benzină au încetat și ele. Țăranul apare singur cu produsele sale agrare: ouă, lapte, păsări, pentru schimbul cu chibrituri, petrol, lingerie.

Banul e demonetizat.

Țăranii sunt plini de bani; ca și negustorii cari au beneficiat cu vânzarea depozitelor lor, cu 500 până la o mie la sută...

Ar fi un deficit de 85 000 de vagoane de grâu luate de Ruși; se consumă sămânța pentru hrana populației.

Căile ferate ar fi defecte.

O găină costă patruzeci de lei, o găscă 60 de lei; un chilo de vin douăzeci de lei.

La noi în teritoriul ocupat:

Până la 200 de lei o pereche de ghete; 100 lei o pereche de pantaloni; 90 de lei lucrul unui costum de haine; 45 de lei o pălărie.

Țăranii plătesc toate datoriile: depun șapte milioane la case (firește hârtia fără valoare a Băncii Generale).

Sunt 1.382 bănci și 204 obștii în funcționare.

La Babadag sfatul tuturor naționalităților, chiar Români, ar fi cerut alipirea Dobrogiu la Bulgaria.

7/20 Ianuarie. Dela Bobotează termometrul e în urcare. Azi +12. În țară—1,04.

Țara întregă se află într'un regim polițienesc

din cele mai straşnice. În Bucureşti s'a fixat prin cercuri, vopsite pe pavaj, locul în cari vor sta ca nişte stâlpci: poliţaiul german şi român. Vai de birjarul care la răspântia stradelor nu face întoarcerea; pentru a trece dintr'o stradă principală într'una laterală,—pe la dreapta locului poliţiştilor. Se strigă, se opreşte, se repetă mişcarea, şi se amendează. Patrurile de poliţişti fac razzii în fiecare zi pentru o anumită chestie ce li se dă de Komandantură: cercetarea ausweisului-personal; cercetarea restaurantelor; circulaţia; tăvile de cuptoare ale plăcintărilor; contrabandele; curăţenia trotoarelor; câinii vagabonzi, etc.

Se creează prin amenzi venituri de zeci de mii de lei, numai în Bucureşti.

Numai, după datele lor, au fost azi 7.230 de lei amenzi, date de poliţişti stradelor: 24 de persoane cu treizeci până la o sută de lei fiindcă au lăsat câinii slobozi; 26 de persoane cu câte treizeci de lei, fiindcă nu au curăţit trotoul; 42 cu câte cincizeci de lei, căci n'au venit cu caii la control; doi cu câte o sută, căci au cumpărat cai fără permisie; doi birjari cu câte o sută de lei, căci nu aveau ausweis; patru birjari cu câte 20 de lei, căci n'au ținut pe dreapta; un căruţaş cu cincizeci de lei, căci a pus conducător mai mic de 16 ani; unul cu o sută de lei, că a adus carne şi nuci; o lăptăreasă cu o sută de lei, că a falsificat laptele; unul cu 500 de lei, că a ascuns tava de plăcintă; un cetăţean cu o sută de lei, că nu a fost politicoş cu un soldat; două gospodine cu câte 300 de lei, că au cumpărat carne fără cartelă; unul cu o sută de lei, că a dat şnapţ unui soldat.

Mă duc însumi la Komandantură să plătesc o amendă de patruzeci de mărci, pe care nu vreau să o transform în zece zile de închisoare.

Afară, sute de inși cu traistele în mâini fac coadă spre a fi încuierați în beciuri. Sunt din cei ce nu au putut să vină la ziua fixată la „*Melde Amt*“; neavând cu ce plăti, fac închisoare.

Amenzile se plătesc la „*Zimmer n-l 52*“.

Sute de inși, așteaptă înghesuți, cu avizul de pedeapsă în mână, executarea amendei, într'o atmosferă ca a unei camere de sudații a băilor de abură, provenită din respirarea și transpirarea atât de greu încercați de păcate: o doamnă surprinsă clandestin noaptea într'un otel, fără act de legitimație: o mie de lei (se cercetează în mijlocul nopții cameră cu cameră); un cămătar cu trei mii de lei; un negustor de ceaiu cu trei sute de lei; miile curg dela un varieteu, cinematografe, etc.

Comunele rurale tot astfel:

Bujoru-Drăgănești, cu o mie de lei, pentru că s'au găsit insolatori telegrafici spartți; Călărașii-Vechi cu 1.500 de lei, pentru deranjarea cablului.

Și, pe lângă acestea, veniturile particulare (!), rezultate din oblăduirea ocupanților.

Soldații austriaci subscriu pentru împrumutul lor 32.500.000 de lei. De unde? Din solde?

Venitul taxelor cânilor e de 200.000 de lei, al spectacolelor de 300.000 de lei.

Localurile sunt acum pline la orele de recreație de soldații obișnuiți ai administrației militare. Aceleași tipuri cunoscute vin regulat, la ora știută, la masa de tulpină: „*Stammtisch*“ unde fiecare așteaptă sau este așteptat de camarazii săi.

Mulți sunt cunoscuți în Țară, ceilalți sunt din cei ce vor să se așeze definitiv, după războiu, în acest paradis al lui Dumnezeu: unii sunt pictori, alții mecanici, alții agricultori, alții doctori.

Nu-și dau câtuși de puțin silința de a ne învăța limba. De altfel sunt și foarte greoi pentru aceste aptitudini. Singurul cuvânt ce l-au învățat prin legături de alcov este: „*Lasă-mă în pace*“. Il spun cu rost sau fără, rost, dar cu o veselie extraordinară.

Cei ce au fost și în Franța, își dau un aier de distincțiune, repetând într'una: Holala!, sau Siopla!

Unul își verifică astfel vocabularul românesc ce posedă un feldgrau în viața zilnică, în afară de serviciu:

Einfach und klar ist hier die Sprach.

Sei es nun Moldauer, sei es Walach.

Denn merk dir: „Unul“ ist eins.

„Două“, zwei, „trei“ drei und „nici“ heisst Keins.

Will irgendeiner von dir wen wollen,

Sag „nu știu“ dann wird er sich trollen.

Nichts einfacheres gibts, im „cafeul“ zu sagen:

Du möchtest ein „cafea cu lapte“ wagen.

Hast Hunger du, verlange „mâncare“.

Da gibst es nun allerhand komische Ware.

Nur „mämälige“ ist was für den Bur.

Der Städter isst „carne“ und „prăjitur“.

In der Lieb ist nichtnötig das Volapük.

Die Damen sind echter Parißer chic.

La Iași ar fi fost un Consiliu de coroană la care au asistat Șcerbacev și d-l Vopicka.

În București, deputatul Iarca apelează la adunarea deputaților și notabililor din teritoriul ocupat: „*spre a convinge armata că nu aparține Regelui*“.

Publicarea arhivei secrete ruse aduce desvăluirea mituirei presei române din finanțele rusești!

E o serie de nume de ziare și politicieni.

9/22 *Januarie*. La Viena, o grevă muncitorească ia mari proporții din cauza foamei. Von Arz, Șeful statului-major le vorbește de greutatea păcii, din cauza învestirii a multe sume în ținuturile ocupate: căi ferate, administrație, țeline desfundate!

În Ungaria, Wękerle, care succedase lui Esterhazy după retragerea lui Tisza, primește membrii partidului social-democrat, cari cer evitarea oricărei imixțiuni militare în afacerile civile, amânarea reformei electorale; el e nevoit a reface Cabinetul.

În Rusia, Constituanta constituită nu ajunge la niciun echilibru al curentelor între care se zbate; maximaliștii sau bolșevii, cari au un maximum de pretenții, vor un Stat al viitorului, sub dictatura proletariatului, o societate comunistă și pace. Minimaliștii sau menșevicii vor un minimum de pretenții. Conducătorul lor e Czéid.

Social-revoluționarii formează partidul țărănesc, fracționați în dreapta (imperialistă) și stânga (maximalistă). Cadeții sunt liberali, naționaliști, ei sunt contra păcii. Ea se disolvă fără a putea lucra.

Bolșevii nu stau bine cu armata; angajează o gardă roșie cu cincisprezece lei zilnic de om.

În Germania, centrul aplaudă discursul lui Hertling, care e foarte fad. El crede că desarmarea e discutabilă, Belgia nu va fi anexată cu forța, în amănunte refuză de a discuta chestia. Niciodată nu poate fi vorba de cedarea Alsaciei-Lorenei. Chestiunea polonă interesează numai pe Germania și Austria. Czernin, din contra, consideră chestia polonă ca pri-

vind numai pe Polonii liberi și neinfluențați!

Lloyd George într'o cuvântare, se exprimă așa?
*„Dacă cineva în locul meu este gata să găsească
 „un mijloc onorabil și acceptabil pentru ca, fără
 „luptă, să ieșim din conflict îl conjur pe Dumnezeu
 „să mi-l numească. E numai o alternativă: să ducem
 „lupta sau să sucombăm“.*

Luptele navale dela Imbros aduc scufundarea u-
 nuia din faimoasele vase germane, fugite în Constan-
 tinopol.

14/27 Ianuarie. Ziua nașterii Kaizerului. Trei mon-
 ștri de obeliscuri, asemănători aceloră dela sondele
 petrolifere, sunt așezați festiv, în fața Cercului Mi-
 litar. Peste tot, brad și drapelele cu lugubru negru
 al colorilor germane.

Paradă militară, cu Mackensen, pe esplanada Cer-
 cului Militar. Elevii școalelor evangeliice, acești
 stâlpi viitori ai germanismului în România, pe trep-
 tele esplanadei. Defilează o companie de infante-
 rie în feldgrau, un batalion de șoferi de automo-
 bile, în tunici de piele; un ploton de voluntari pentru
 campania din Siria, în haine subțiri de dril „kaki“
 și cu voalurile șăpcilor lăsate pe spate.

Temperatura nu prea concordă cu costumul, dar
 forța germană trebec exhibată în toată împetri-
 țeala ei, pentru impresie. Mackensen cuvintează tru-
 pelor: *„Judecata supremă pe care Dumnezeu nos-
 „tru a lăsat-o să se abată prin acest războiu asupra
 „omenirii, pare a vroi acum să facă loc soliei de
 „Crăciun: „pace pe pământ“.* Niciun German nu
*„va simți aceasta cu mai multă mulțămire ca Im-
 „păratul nostru, care se simte răspunzător de sân-
 „gele fiecăruia din soldații săi pentru fericirea im-
 „periului său și a poporului.*

„Să-i făgăduim solemn să rezistăm până la victoria finală“.

Se face evaluarea pagubelor suferite de inter-nați.

În Germania Kühlmann vede în fraseologia ru-sa stofă de agitație pentru revoluționarea lumii.

Austria e înfometată. Germania se vede nevoită a-i trimite 450 de vagoane de grâu. Czernin spune greviștilor: „nu e adevărat că ne aflăm într'o si-tuație să avem mai bine azi o pace rea decât mine „o pace bună.“ El pune speranță în grânele Ucraniei, pe care aceasta le va da în schimbul avanta-giilor economice!

16/29 Ianuarie. În Moldova, Româniilor ar fi încon-jurat trupele maximaliste, aflate în drum spre Iași.

De vre-o patru zile ar fi lupte între Ruși și Ro-mâni la Galați (generalul Găvănescul pune înce-putul la 7 Ianuarie).

Rușii, bătuți, fug în zona neutră. Pozițiile de pe front, dintre Galați și Brăila, le ocupă Români, Rușii fugind, o divizie întreagă e primită în Bra-ila: „în capul cortegiului călăreau așa-numiții ofi-țeri ai soldaților, apoi urmau în disciplină coloa-nele, cu muzica regimentelor și cu ofițerii ce con-duceau companiile; toți fără excepție străluciți, puternice staturi, mulți cu decorații și ordine!“ Trec victorioși în mijlocul populației care zâmbește pen-tru această bravadă.

Bolșevicii ar stăpâni Cremenciuc, Ronodan (? , Pultava, Bahmil, Sevastopol. Chilia ar fi încă în flacări.

La Ungheni ei au încercat la zece Ianuarie captu-

rarea unui detașament român; acesta telefonă la Iași, cerând ajutoare; un batalion român puse pe goană trei batalioane ruse.

Trupele române, după ce au ocupat capetele de pod de peste Prut, ieau ofensiva spre Chișinău și Odesa. „*Der fähige*“ generalul Averescu ar fi generalisim.

La 12 Ianuarie generalul Presan 'dă un apel către „*cetățenii republicii moldovenești: „Trecem „prin timpuri grele... Sfatul Țării moldovenești și-a „adus aminte de noi și ne-a cerut, prin comamentul militar rus, să trecem Prutul... Oastea română nu dorește altceva decât prin rânduiala și liniștea ce va aduce să vă dea puțința să vă stați „torniciți și să vă desăvârșiți autonomia și slobozeniile voastre“.*

Trupele române sunt în Chișinău, dela 13, după lupte serioase.

Trupele ruse, rebele din țară, au fost desarmate la Cristești, Pașcani și Mihăilești.

Rusia bolșevistă a rupt relațiunile cu România: proclamă confiscarea tesaurilor din Moscova ale „*oligarhiei*“ române. Trotzky declară războiul contra burgheziei române și generalilor.

El, la congres, se îndoiește de posibilitatea unei înțelegeri, căci Kühlmann și Czernin nu se desosebesc de loc, în trăsături generale, de servitorii capitalismului—Wilson și Lloyd George.—In limbajul său diplomatic taxează și pe socialiștii francezi de „*cavaleri ai hoției naționale*“!

Iar referitor la arestarea ministrului nostru Diamandi, care acum e expulzat, se exprimă „*că nu „se îngrijește de soarta câtorva vagabonzi*“!

El predică pentru orice țară „*asaltul eroic al proletariatului muncitoresc contra burgheziei naționale*“.

17/30 Ianuarie. In ziarul lor oficios, într'un articol: „*Scopul de războiu al României*“, ei arată perspectiva viitoare a României care, de-acum înaintea evident, având puterea de voință paralisată, se va mișca precum îi va dicta inamicul:

Problema politică externă a României era dublă; adunarea culturală și sufletească a tuturor Românilor și păstrarea Statului așa cum a devenit și dăinuit.

Azi însă, în ținutul ocupat, sunt raporturi ce nu există în alte ținuturi: din acest raport dintre populație și organele stăpânirii, s'a creiat o stare de fapt.

Mai înainte, trăiam în sfera politică și economică a Europei Centrale, mulțămită tratatelor; astăzi trăim „*cu forța*“, dar sub-consimțământul celei mai mari majorități a populațiunii. „*Din acest fapt rezultă singurul posibil țel de războiu al României, după ce visurile naționaliste au fost dis-truse și decidera asupra soartei Statului i-a fost luată din mâni și lăsată la aprecierea voinței străine*“.

Acum trebuiesc găsite mijloace, pentru a crea bazele pe care România să poată opera rezidirea Statului său (!) „*Numai printr'o conștiințioasă și cre-dincioasă muncă la acest țel intern, mai poate România spera să câștige influență... în păstrarea Statului român!*“

Ca un corolar la aceasta, d-l Stere, vorbind de acțiunea noastră în Basarabia, ultimul act de voință

ce mai facem ca Stat independent, zice mizericordios: „Nu știm dacă trebuie să râdem sau să plângem; să fie într'un ceas bun!

„Ce fantasmagorie!“

Iar mai târziu exclamă: „Și nu vine un trăsnet?“

Firește, asta e și dorința noastră cetindu-l!

Se măresc zecimile județene și comunale cu cinci la sută și zece la sută.

Guvernul Brătianu s'ar retrage, ar veni un guvern general Averescu.

În Berlin 70.000 de lucrători se pun în grevă. Cer realizarea păcii pe bazele formulelor comisarilor ruși. Se proclamă starea de asediu, care va ține 23 de zile.

Sunt demonstrații violente. Deputatul social-democrat Dittmann e condamnat la cinci ani de forțare.

Aceasta nu împiedică pe Kaiser de a telegrafia Președintelui Reichstagului pentru „nemai pomenitele succese“. Într'un local în București un soldat întrebând, de ce patriot, răspunde, contrazis: „Nein, Socialist“.

Lupta internă trebuie să fie mare în Germania.

Chiar revista ilustrată „*Illustrierte Zeitung*“ vorbește pătimaș de lupta între monarhia istorică, care nu are să dea cont nimănui, și democrație, care îndrăznește să pășească energic, din cauza „nenorocitului“ de Bethmann-Holweg, care, în loc de a fi fost un sfătuitor al Monarhului, avea cugetări democratice și a făcut concesii.

În Austro-Ungaria se amână iritantele chestii ale uniunii economice și ale limbii unitare de comandă, după război!

Se face o concesie Ungariei, acordându-i-se extinderea votului conform dezvoltării istorice a Ungariei.

18/31 Ianuarie. † 16°. Comedia a reînceput la Brest-Litowsk.

Bolșevicii, cari agită puternic în Ucraina au pus stăpânire pe Odesa. Delegatul Trotzky: vorbește în conferință de „Rada“ Ucrainei ca de un ceva care a existat. El cere recunoașterea adevăraților Ucrainieni: comisarii bolșevici veniți din Chiev.

21/3 Ianuarie. După ce d-l Lupu Kostaki ieri în „Lumina“ apelă „să nu așteptați să vie chirurgul „să vă scoată cu cleștele lui de fier,“ astăzi greoiul d. Pătrășcanu cere stăruitor pacea (apelând la deputații de aici): „Să ne adunăm să luăm o hotărâre.., căci reprezentăm și noi o porțiune din suveranitatea națională. Suntem în al unsprezecelea „ceas. Să lucrăm ca fecioarele înțelepte“.

Ca fecioarele înțelepte?!

Ludendorf, Șeful statului major german, Kühlmann și Czernin se întrunesc pentru a discuta principiile păcii cu Ucraina.

După „Lokal-Anzeiger“, politica României se află într'un nou stadiu: „vrea să tragă consecințele și să urmeze exemplul Radei“.

Și din gazetele rusești reiese că România ar căta o împăcare cu Centralii.

În Franța, conferința Antantei la Trianon.

Un atac aerian asupra Parisului ar fi cauzat patruzeci de morți și 190 de răniți, cum ei înregistrează cu satisfacție pentru această „Best rafung von Paris“.

Din Polonia 25.000 de ostași merg contra orașului Mohilev.

23/5 *Ianuarie*. În București, deschiderea Academiei Comerciale. Președintele, d-l C. Arion, vorbește de „*nesațul de viață ușoară ce stăpânia România, de stârpirea tuturor sentimentelor datoriei., de putreziciunea pe care nu se putea clădi nimic*“.

Tifosul face victime chiar printre personalul medical, a căruia moarte eroică „*în îndeplinirea datoriei*“, medicii militari germani, șefi de județe, o anunță pentru fiecare cas special.

La Iași ȧr fi un joc detestabil de cărți.

Românii au ocupat două treimi din Basarabia; au luat Ismailul. Flota ar fi degajat vasele confiscate de maximaliști.

Comandantul încrucișătorului „*Elisabeta*“ ar fi fost ucis.

28/10 *Ianuarie*. Doctorul Istrati a decedat la Paris, la douăzeci ale lunii. Un zdrobit de durere și cinste.

În ultimul timp, i s'ar fi oferit un portofoliu la Comerț, pe care l-a refuzat, fiind obosit.

Germanii îl regretă ca om de știință.

Era un apostol al ideii naționale cu toată credința și cu toată naivitatea. Sperase sincer că aruncarea spadei noastre în balanța războiului va decide soarta lui.

Vorbirea lui era o vărsare de lavă nimicitoare pentru protivnicii ideii naționale. Il văzusem în ultimul timp, cu puțin înainte de declararea războiului, la casele sale din Câmpina, unde locuia vara, într'o izolare poetică, în mijlocul unui fermecător parc de brazi.

Avea intenția să publice la Paris ceva asupra vieții culturale a poporului nostru.

În mijlocul planurilor ce făcea pentru viitoarele plantații, îmi cetii, cu vocea lui de profet însuflețit, minunate pagini dela preistorie până în timpurile de azi, ale poporului nostru.

A murit nemai putând suportă rușinea. Sunt sigur.

Ieri la două noaptea s'a încheiat pacea cu Ucraina, care e grăbită de pericolul bolșevist.

Se menționează în condiții că, „*pentru cazul când Ucraina, cu alte Puteri ale Înțelegerii, ar voi să aibă granițe comune, e rezervată specială înțelegere... Se asigură Germaniei drum liber în Asia spre Persia*“.

Cu Trotzky nu se poate ajunge la nici o înțelegere.

Acesta adusesese și niște reprezentanți ai Poloniei, după părerea sa „*veritabili*“, a căror participare o cere conferinței.

Kühlmann se văzù nevoit să declare că „*răbdarea reprezentanților Înțelegerii a fost pusă la o crudă încercare*“. În zadar și tragicul Hoffmann, „*protestă*“, căci ilariantul Trotzky declară că „*părțile Polonilor săi sunt extraordinare de importante*“.

Astăzi, Trotzky dă lovitura tragică „*mult ocușilor oameni ai Puterilor Centrale*“: Prin renunțarea iscălirii unei păci formale „*declară starea de războiu terminată*“.

Pentru demobilizare, relații diplomatice, consulare, de drept, vor îngrijii cele două guverne.

Alt treilea act al comediei dela Brest-Litowsk a căzut, ca o sfidare protocolarilor scamatori dela Berlin.

Guvernul Brătianu a căzut. Ce ne mai așteapta? „*Bukarester Tagblatt*“ în „*Rezolvarea problemei române*“, închee: „*România poate să aibă pacea sub condiții care sunt cunoscute Guvernului din Iași*“.

Iar, a doua zi scria: „*această transformare s'a operat prea târziu, căci nu poate purta fructele politice pe care le-ar fi putut spera, puțin mai înainte*“.

„*Singura speranță este: cruțarea de către învingători. Factorii politici, economici și geografici cari lăsaseră să se nască Statul român îl vor conserva după ce omul care a dispărut neglorios de pe scenă, a făcut totul ca să-l distrugă*“.

Trupe multe germane se adună la Buzău; populația fuge înspăimântată.

Drumurile de fer sunt suspendate pentru civili până la întâiu, stil nou.

Notez desnădăjduit: „*cedarea noastră e moartea*“.

Care e aspectul orașului sub lovitura știrii, ne-o arată acest instantaneu al ziarului lor: „*Și ocum curge în șivoaie poșta după plăcere a adevăraților Bucureșteni... Și lazi furnică stradele de lume ce se plimbă, oameni bine îmbrăcați și frumoase elegante. Dar grija pe care mai înainte nu o cunoșteau stăpânește și sufletele lor ușuratece*“.

Ordin pentru strângerea penelor dela aripile și cozile găștelor, „*ce trebuesc smulse uscat*“.

La Paris se decide războiul până la extrem.

29/11 Ianuarie. Guvern general Averescu. O dictatură militară, cum face impresia și în străinătate, „*care ar pregăti trecerea spre viitor, a cărui preparare va cădea altor oameni*“,—se exprimă, oficios „*Bukarester Tagblatt*“. Prețuește ca cel „*mai*

capabil general al României", un „soldat", prin care statul major român „credea să producă totul"; așa accentuează aceeași gazetă, care dă și detaliile biografice următoare asupra șefului guvernului:

Născut în satul Averești, pe Prut, trece din soldat în cariera ofițerească. Ca locotenent absolvă Academia militară din Turin. În 1907 intră ca ministru în Cabinetul Sturdza. Mai apoi fu Șeful marelui Stat Major. Se bucură de stima Regelui Carol.

Se zvonește că ni s'a dat de Germani un „ultimatum".

31/13 Ianuarie. Care va fi atitudinea Guvernului dela Iași? Nu vedem nicio salvare decât în imitarea gestului lui Trotzky, deși în cercurile noastre politice se vorbește de puțința unei păci bune!

Ce perspectivă ne așteaptă, o arată destăinuirile lui Reventlow, în „Deutsche Tageszeitung": „ră-mânerea dinastiei incompatibilă cu viitorul României; alianța cu Puterile Centrale; acordare de avantagii economice Germaniei... Rămâne firește o chestie, atât pentru România, cât și pentru Germania chestia Constanței, portul românesc care aparține Dobrogii"! „Neue Züricher Zeitung", foarte bine informat în chestiile românești, spune că nu ar fi exclus ca România, având Basarabia, să renunțe la Dobrogea. „National Zeitung" nu e mai atenuantă:

„România e prăbușită nu pe câmpul de bătaie, ci pe cel politic.

„Niciodată în istoria lumii nu s'a aflat vre-odată un popor într'o situație mai tristă. Se vede silită să se supună fără condiții învingătorului. În a-

„ceastă privință nu există nici un fel de subțu-
 „giu, nici un fel de posibilitate. ci o singură și a-
 „mară necesitate: supunerea.

„Viața economică a României e paralizată pen-
 „tru ani... 'Adevăratul eroism va fi în a se recunoaște
 „bătută!“

Ministrul bulgar la Berlin, Rizov, declară că nu-
 mai cedarea Dobrogii va fi baza viitoarei înțelegeri
 a României cu Bulgaria.

Clopotul Mitropoliei sună de dimineață.

Lunea salută sunetul ca o anunțare a păcii. Se
 sărbătorește însă al cincilea centenariu dela moar-
 tea lui Mircea-cel-Bătrân de către Comisiunea Mo-
 numentelor Istorice și Ministerul de Instrucție. E
 o manifestare națională și demnă, tocmai când ne
 aflăm într'o adevărată, paralizare; e o afirmare cu-
 ragioasă a nețăgăduitelor noastre drepturi istorice
 asupra Dobrogii, Basarabiei și laturii de dincolo
 a munților, tocmai când ele încep să fie obiectul de
 discuții al tratativelor pentru sfărâmarea noastră
 etnică. Prin cuvintele laudare ale d-lui profesor
 Onciul se evocă înaintea noastră, figura marelui
 Mircea, epopeea epocii lui. Un fior de trezire na-
 țională pătrunde întreaga asistență, mișcată până
 la lacrimi.

2/15 Februarie. Un comunicat din Berlin anunță
 că Mackensen a început tratativele cu comanda-
 mentul armatelor române., cu privire la menține-
 rea armistițiului! Prin urmare de abia acum avem
 un armistițiu ce se va încheia în formă.

După știri din Geneva, generalul Averescu ar re-
 nunță la războiu, rămânând ca restul să se decidă
 în ședință secretă a Parlamentului. Parlamentarii

din Moldova și Basarabia, în număr de 148, ar fi cerut pacea.

Conducătorii Germaniei, cari până aici erau încântați de succesul dela Brest-Litowsk, nu acceptă propunerea lui Trotzky: declară că-și păstrează libertatea de acțiune,

De aceea are loc o consfătuire între conducătorii politici și militari.

Curioasă, însă, în politica de Ianus cu două fețe a Germaniei, este concomitenta intervenire a Prințului de Baden către „*Wolf Bureau*“: el se ridică în contra bolșevicilor, strivitorii libertății, cere pacea bazată pe integritatea Germaniei, renunțând la anexiuni forțate.

Prin ziare neutrale (daneze)—un obicei de care ei vor uză de aici înmăinte totdeauna când vor avea a ni se suggeră ceva—suntem poftiți ca împreună cu Ucraina și Puterile Centrale „*să urmăm o politică asemănătoare*“; vom da, în schimb, Bulgariei Dobrogea până la gurile Dunării, consolându-ne „*cu succesul din Basarabia*“.

“ In Ungaria situația e serioasă. Partidul opoziției al lui Karoly se desemnează cu energie.

El declară că: „*formarea unui Mittel-Europa, pe baze economice, e o piedecă pentru facerea păcii*“.

Polonia protestă la Viena contra acordării de ținuturi polone Ucrainei.

El declară că „*formarea unui Mittel-Europa, pe în Polonia Cabinetul Kucharzewski,*

In Anglia, discutându-se ultimele evenimente, Asquith aprobă pe Lloyd George, care găsește o mare deosebire între cuvântarea lui Hertling și a lui Czernin, dar numai ca formă, nu ca cuprins. El termină

sperând în armata care de acum înaintea va opera unitar.

În America, Wilson declară că Statele Unite nu văd nicio cale spre pace până ce nu vor fi înlăturate cauzele care au provocat războiul.

În Franța, Bollo-Pașa, implicat în afacerea Caillaux, condamnat la moarte.

Presa germană, deplângând faptul, se teme ca această condamnare să nu fie o „*probă*“ generală pentru Caillaux.

3/16 Februarie. De abia de ieri începe iarna cu o ninsoare fină, albă, care se presară pe stradă. Astăzi, un viscol grozav.

Situația în Moldova e foarte încurcată.

Ar fi încetat relațiile telegrafice cu Anglia!

Reprezentanții Antantei ar fi atras atențiunea Românilor asupra liniei de conduită.

Guvernul Averescu nu e socotit nici de Germani ca „*amic al Centralilor*“.

După „*Acțiunea Română*“, situația e foarte critică. „*România nu mai poate să se sprijine pe forța sa morală și materială. Înțelepciunea și contrarietatea o îndeamnă să finească politica de războiu*“.

D-l Stere se declară ieri nemulțumit cu „*concepția de războiu fără risc și sacrificiu care trebuie să ne conducă, la congres, la braț cu învingătorul!*“

Domnia sa e preocupat acum ca neamul nostru să ridice „*din sânul său oameni mai vrednici., ca să nu cază blestemul copiilor noștri pe capul frunțășilor acestei generații*“.

Satul arde și baba se piaptănă.

Incep în grabă transacții și operații economice pentru a pune pe participatorii la conferințele

păcii în fața faptelor împlinite. Se fac tratative pentru cumpărarea acțiunilor olandeze de către băncile germane. Se înființează societatea „*Petroł Blok*“ cu optzeci de milioane, în care vor intra toate societățile existente.

4, 17 Februarie. Noaptea trecută, alarma Capitalei prin plânsetul clopotului Mitropoliei. În întreg orașul se zvonește în câteva minute știrea furtului moaștelor Sf. Dumitru din Mitropolie.

Gerantul Ministerului de Culte înștiințează în cursul nopții pe Mareșal de faptele întâmplate.

Doi soldați bulgari, după ce au legat pe gardisul desarmat, au spart ușile Mitropoliei și într'un automobil au încărcat racla. Se zvonește azi că automobilul a fost prins. Se organizează, însă în zadar, o procesiune pentru primirea raclii la bariera orașului. L'au prins, nu l'au prins?

A doua noapte sosește fără ca minunea întoarcerii să se realizeze. Și în două zile, spre seară, populația toată furnică pe dealul Mitropoliei de unde dăngănitul istoricului clopot sună neîncetat pentru slujba de jale ce se săvârșește în sfântul locaș. Spre noapte sfântul a fost adus; populația se liniștește.

A fost o lovitură bulgărească ca și acelea ce se pregăteau asupra museelor sau bibliotecilor noastre, sau o tragi-comedie aranjată de Germani spre a-și câștiga simpatiile teritoriului ocupat?

În războiul din 1769 dintre Turci și Ruși, aceste relicvii fuseseră transportate, de generalul Solticov, din Basarabov, o localitate spre Sud de Rusciuc, ce amintește vre-o fundație religioasă a Basarabilor noștri, spre București, unde au fost lăsate „în lo-

„cul prăzilor și jafurilor și stricăciunilor ce au pa-
șimit țara“.

Au fost ale noastre, se aflau la noi; nu aveau să plece de aici.

O delegație română, cu generalul Ressel și d-l Mitilineu, ar fi sosit în București pentru semnarea armistițiului. Li s'a strigat de Românii adunați: „*Trăiască România*“.

5/18 Februarie. A început ca în toiu iernii.

Rușii bolșevici s'ar fi preparând de ostilități cu Germania. Lenin s'a unit cu Kaledin.

O nouă speranță, lucește pentru noi. Gestul lui Trozky a fost o binecuvântare. Austria continuă cu mai multă ipocrisie ca Germania politica lui Ianus față de Ruși.

Czernin declară, că, chiar fără declarația lui Trozky războiul a încetat, mai ales că, Austria nu se învecinește decât cu Ucraina.

În mod semnificativ, Împăratul îl face general-major „*pentru meritele de a fi pus temelie păcii, universale*“ și pentru a accentua legătura dintre armată și Czernin.

Pe de altă parte, Czernin se oferă să ocupe liniile drumului de fier ucrainian pentru ca Ucraina să-și poată îndeplini obligațiile economice!

Ucraina, amenințată de bolșevici, are naivitatea ca printr'un apel să invite trupele austro-germane la ocuparea țării.

Germania, mai brutală, trage ultimele consecințe. La orele douăsprezece din zi, denunță armistițiul, pretextând insultarea generalilor germani de către soldații gardei-roșii. Din Dünaburg înaintează spre Duna; din Covel spre Lituania și Estonia.

Delegațiile guvernelor austriac și german pornesc din Brest-Litowsk spre București, cu ramura de măslin otrăvită de mânilor lor pângărite.

După „Times“, generalul Averescu a comunicat Antantei că România este în neputință de a mai ține îndatoririle luate de fostul Guvern într'altă împrejurări.

6/19 Februarie. Situația e foarte neclară. Prin presa neutrală influențată de ei, ni se flutură neconținut viitoarele perspective, și suntem continuu amenințați pentru a ne lăsa de bună voce să ne pue lațul de gât. „Basler Nachrichten“ spune că oame-nii cari au aruncat Țara în războiu, inclusiv Regele vor trebui să se retragă.

„Bernar Bund“ consiliază la întoarcerea politicii Regelui Carol.

În primul plan trebuie pusă o înțelegere cu Bulgaria asupra Dobrogei-de-Nord, apoi se va putea ajunge la o înțelegere cu Puterile Centrale și asupra Basarabiei.

După „Secolo“ din Elveția, Regele s'ar retrage: ar veni prințul Carol sau fratele său.

Se dă chiar știrea abdicării, arătată ca „necon-firmată“ de presa vieneză.

„Korespondenz-Bureau“ vestește că Czernin a plecat spre București, la consfătuirea pentru prelimi-nariile de pace „dar din loc competent, se zvonește „că sunt prea puține șanse de reușită... România „are visuri și speranțe mari.., pare hotărâtă să le „realizeze prin forța armelor“.

Telegramele austriace arată într'una că: guver-nul român încă nu a ajuns la deplina cunoștință a stării forțate în care se află. O pace se poate în-

cheeș numai dacă Guvernul înțelege jertfele îndreptățite, provenite din istorica vină a participării la războiu. Cu Bulgarii trebuie să ispășim nedreptatea ce li-am făcut-o. Politica ce o joacă România e cu forțe inegale.

„*Neue Freie Presse*“ arată că Antanta e departe iar Mackensen aproape.

„*Kölnische Zeitung*“ spune: „*Conduita României, care a făcut diverse mișcări de trupe, a adus o considerabilă neclaritate a situațiunii create de armistițiu*“.

„*Berliner Lokalanzeiger*“ afirmă, că nu se va permite Românilor jocul dublu al Rușilor. Ea încearcă să vadă, dacă România e capabilă de a face războiul pe propria sa socoteală: „*Sunt 16 divizii de infanterie și două de cavalerie, pentru un front de 120 de kilometri dela Nistru până la Focșani*. Așa dar Austria nu intră în calculul unui viitor războiu cu noi? Sau se continuă vechea sistemă: Austria tratează, Germania izbește?

„*Deutsche Tageszeitung*“ arată că avem muniții puține, hrană puținică, „*dar trupele române cu toată disciplina, și relativa puțință de utilizare nu sunt totuși în stare să lupte mai departe*“.

„*Novoi Vecerni Cias*“ comunică: România s'ar despăgubi cu Basarabia, cu excepția Hotinului și Benderului. Lenin ar vedea cu ochi indiferenți această alipire; în schimb vom sacrifica Dobrogea.

„*Le Temps*“ ne consiliază ca, în loc să ne dăm pe mâna Germanilor, să ne așteptăm soarta.

10/23 Februarie. Ce se petrece la Iași? Avem puține știri. S'ar fi întemeiat acolo o uniune parlamentară pentru respectarea Constituțiunii și legi-

lor, „*stabilirea răspunderilor în chestiile externe și interne*“.

La 7 ar fi fost o consfătuire a parlamentarilor, D-l Brătianu ar fi cerut în numele majorității să fie pus în curent cu chestiile cărora li-ar fi păgubitoare o prea lungă discuție. „*L'Indépendance Roumaine*“ vorbește de ultimatul primit din partea Germaniei: prin acel ziar se asigură „*noul Guvern de sprijinul tuturor Românilor*“.

Antanta ar fi cerut cele trei milioane și jumătate ce ne-a împrumutat. Guvernul ar vrea să-i dea în gaj sondele petrolifere. Datoria noastră publică ar fi trecut de patru miliarde și jumătate.

În București, boalele seceră lumea. Pe ziua de 6 au fost unsprezece născuți și treizeci și cinci de morți, pe ziua de 7: opt născuți și treizeci de morți. Pe o perioadă de 14 zile s'au numărat 29 de cazuri de difterie; 128 de febră tifoidă; 349 de tifos exantematic și 26 de variolă.

Și în acest iad pământesc nicio rază mântuitoare, cel puțin dela ai noștri.

În „*Lumina*“ se dă de zor cu „*steaua României, care trebuie să fie în raport direct cu capacitatea oamenilor de Stat*“. Iar d-l Pătrășcanu ține isonul cu „*Cuvântul lor*“!

Ce fac delegații noștri?

Se pare că se ține bine. Din „*Bukarester Tagblatt*“ de azi aflăm numai că „*în ultima săptămână s'au tratat cu o delegație din Iași chestii pur militare... Bulgaria trebuie să iea parte nu numai ca stat participant dar și ca Putere balcanică... Pentru România e azi a fi sau a nu fi. Semnarea unei păci rețe poate fi dureroasă, dar simțurile ome-*

Drăghiceanu.— Subt cultura pumnului german.

15 .

„nești nu trebuie să puse deasupra existenței Statului (!)... Generalul Averescu să vadă clar, spre „a ispăși păcatele predecesorilor“.

Directorul lui „Deutsche Bank“ arată avantajile ce ar decurge pentru România din ocuparea de către armata germană mai departe a țării; el chiar afirmă că clasele țărănești sunt mai bine sub dominația Puterilor Centrale!

12/25 Februarie. Germania e încă neliniștită, mai ales în ajunul convocării Reichstagului. Diplomația ei are nevoie de prezentarea unui succes cel puțin în Orient. De aceea, se presează pe toate căile pentru a obține unul.

D-l Stere, ieri și azi, în „Lumina“, are singurul articol bun, ce l'a scris vre-odată, deși într'o prosă trandafirică și plină de speranțe. Pare însă să fi căzut din lună, departe de cazanul drăcesc în care chimiștii sociali din Berlin își plămădesc pestilențialele concepții.

El scrie: „Tot ce putem dori azi e ca tratatul „de pace să creeze aici o ordine de lucruri nouă, care să dea puțința poporului românesc să-și vindece rănilile. Puterile Centrale au afirmat hotărârea de a da lumii o pace dreaptă (!), ținând seamă de toate interesele legitime (!)

„S'a afirmat dreptul tuturor popoarelor la viață (!) Pacea trebuie să ne asigure puțința de viață și de muncă, precum și adevărată îndrumare națională... Restabilirea păcii trebuie să accentueze înaintea de toate acest rol civilisator și organizator, care niciodată nu se poate răzimi numai pe forța armelor“.

„Acest popor, care vrea să trăiască și nu poate muri și care va rămâne cu rolul lui istoric în so-

„cietatea națiunilor de mâine, își clădește toate nădejdele pe lozincile mari, vestite lumii întregi!“

Lozinca dela Brest-Litowsk!

Ca un răspuns oficios în aceeași zi, ziarul lor încheie:

„Pacea e numai cu jertfe. Negociatorii români să fie liberi de iluzii și să se conducă de cunoștința clară a necesităților.“

„Sarcina delegației române e grea și dureroasă, dacă privește numai în trecut, dar nu fără de speranțe dacă se lasă condusă de gândurile viitorului Tării!“

Ar fi început cu noi tratativele de pace. Generalul Averescu ar fi la Bufta, în castelul Principelui Știrbei, unde e ținut în cea mai strictă captivitate. O fotografie a sosirii sale îl arată, în civil, descinzând dintr'un automobil. Tragedia momentului se oglindește în acel instantaneu. Intre două formidabile staturi germane, brutale și nepăsătoare, eroul dela Mărăști, slăbuț, încovoiat, hesitând, cu un zâmbet de resemnată amărăciune și șiretenie față de perspectiva operațiunilor spre care par'că e împins a înainta.

Ieri, 11 Februarie, la orele 4 și 30 după amiază, sovietul Comisarilor telegrafiază că acceptă condițiunile germane: *„Fiindcă proletariatul german în aceasle oră amenințătoare s'a arătat nedecis și nu destul de tare pentru a reținea mâna criminală a propriului militarism; nu rămâne nicio altă alegere decât să primim condițiile imperialismului german, până la timpul când se va produce revoluția europeană!“*

O delegație pleacă chiar la Brest-Litowsk, și i

se răspunde să aștepte până ce se va termina cu România.

Ultimul fir de paiu de salvare a noastră e în pericol de a se duce.

La cartierul general german, întâlnire între Kaiser și Impăratul Karl pentru „*vertrauliche Gedanken*“.

Hervé, față de gestul Rușilor, înfierează „*lașitatea și prostia criminalilor cari au condamnat Antanta la un an de războiu cel puțin. Mai bine Țarul decât asemenea canalii*“.

În București, pe toate vitrinele dela librării, hărți uriașe arată urmele cizmei germane dela Hamburg până la Bagdad. Soldații privesc cu fericire, prin rotogoalele de fum ce iese din lulelele lor, greoaiele urme ce se aștern și peste trupul României. Stau ceasuri întregi fără a scoate o vorbă: sunt în extas.

14/27 Februarie. La 12, Hertling vorbește într'un mare tumult.

Speră să comunice rezultatele faimoase, obținute și să culeagă succesele. Dreapta în special, viu apostrofată de vice-cancelar, produce o așa vijelie, „*cum nu s'a mai auzit vreodată*“.

Comunică vag în privința Românilor că vrea să împace interesele aliaților.

Gândurile germane asupra noastră sunt împărțite. Unii oameni, mai clar văzători, ca W. Knorr, consiliază pe biruitori să nu cadă în ispită ținând desmembrarea și jertfirea Românicii.

„*Bukarester Tagblatt*“, care oglindește părerile diplomaților veniți pentru tratative, arată însă destul de rece, pe un ton de perfidă concilianță și în

termenii ce-i cunoaștem dela Brest-Litowsk, că nu motivul urii și nereconcilierii îi conduce în extinderea păcii din Orient asupra României, ci interesul...

„Dorința Puterilor Centrale e pur altruistă (!).., și o expresie a dorinței de pace generală.

„Ar fi fost un interes egoist... când ar fi putut găsi în armata română un tovarăș contra bolșevicilor. Nici economicește nu țintește la avantagi.., izvoarele României fiind în mâinile lor. Această dorință de pace găsește o determinantă margine în interesele Puterilor Centrale (!), adică nu în pace însăși, ci în determinările acestei păci!.. Experiențele pe care Puterile Centrale le-au făcut cu tovarășul de până aici forțează la circumspecție... o datorie față de poporul lor e de a evita reînnoirea acestor pericole... prin garanții de fapt, și nu prin promisiuni. Asupra acestora se va trata spre a le realiza în plină eficacitate. Pentru România însă nu e timpul, acum, a se plânge de micșorarea puterii, vezei și viitorului său, căci poamele sunt mai mult sau mai puțin complice ale guvernelor lor“.

Prin urmare, în cea mai brutală formă posibilă, ni se arată ce ne așteaptă cu faimoasa pace germană: „nu o pace, ci determinările acestei păci (!), prin garanții de fapt, nu promisiuni. O enumerare de garanții pe care să o semnăm“.

Ziarul unguresc semi-oficios „Pester Lloyd“ ne designează și el ca „rău vecini“, iar Wekerle se exprimă că voiește să-și asigure posesiunea trecătorilor. Ei mai cer îmbunătățirea și asigurarea stării Ungurilor emigrați la noi!

Delegații noștri ar fi plecat la Iași; pacea, din

fericire, pentru moment, este exclusă. Dificultățile se prezintă nu numai din partea noastră, cari suntem balotați, așa cum bat valurile politice spre noi, dar mai ales și de competițiunile veselilor moștenitori.

Austria până aici se mulțumise, față de muribundul în persepectivă care era țara noastră, numai cu sentimentalismul rolului ce și-l alesese de conivență cu greoaia Germanie, care vroia să tragă singură tot profitul. Un moștenitor german la gurile Dunării, însă, ar fi fost foarte incomodant și pentru Austria, destul de debilitată și ea pentru a putea tolera în marginile locuinței ei un vecin așa de vorace.

Schimbarea dinastiei noastre ar fi grăbit soluția germană: am fi devenit un stat colonial german. De aceea Austria, sprijinită și pe Bulgaria, își continuă rolul, în... serios de astă dată.

Ea se topește de dragul existenței, mai ales a dinastiei noastre.

În cântecele fermecate de sireună ale lui Czernin avea să se stingă muribundul și să adoarmă, în același timp și moștenitorul în persepectivă, care era Germania. Acest joc va forma unul din episoadele comice în tragicomedia ce se joacă acum pe contul nostru.

15/28 Februarie. În preajma zvonurilor ce le-am văzut, comunicatul de azi german ne lămurește: „*Dela sosirea delegaților împătritei Alianțe în București au avut loc pourparleuri necondiționate cu generalul Averescu. Conform unei înțelegeri avută la această convorbire., Czernin a avut la 27, în titlul încă ocupat de trupele române, o întrevvedere cu Regele Ferdinand.*”

„In înțelegere cu aliații, făcù cunoscut Czernin
 „Regelui condițiunile subt care înțelegerea ar fi gata
 „să facă pacea cu România. Regele Ferdinand se
 „rugă pentru un scurt timp de gândire, ceea ce i-a
 „fost acordat (!)

„De răspunsul Regelui va depinde dacă pare posibilă o soluție pacifică“.

17/2 Februarie. Circulă fel de fel de zvonuri, de reluarea ofensivei pe frontul nostru. Sute de Evrei desertori din armata noastră, plecați prin Rusia, umplu magazinele și localurile, contribuind la deprimarea spiritelor prin zugrăvirea feroasei situații din Moldova.

La Iași ar fi nevoie de o remaniere ministerială în vederea tratativilor de pace.

D. Mișu, „un abil diplomat“, e în drum spre România, pentru acest scop.

Basarabia care, la 24 Ianuarie, ziua Unirii noastre, s'a declarat independentă de Rusia, ar cere Austriei, protecție, din cauza desordinelor armatei noastre.

În mod falsificat se dă din „Neamul Românesc“ un pasagiu, care acolo era ironic: „Noi trebuie să
 „fîm cu cei al cărora e viitorul. Părăsînd legăturile
 „care nu ne-au folosit la nimic, să consultăm singurul nostru interes... și să tratăm ca și cum cu
 „nimeni nu am fi iscăliț nimic“.

Austriacii au pătruns în Ucraina, s'au apropiat de frontul român la Nord și Nord-Vest. Se zvoneste chiar de amenințarea Dorohoiului.

În București toată noaptea se aude pufăitul autotomobilelor și zgomotul tramvaelor electrice, care cară trupele în masă spre frontul nostru.

Armistițiul cu noi s'a denunțat. Suntem strănșă ca într'un clește.

Ce se petrece la Iași?

Ne-o arată „Pester Lloyd“: „Cu toată greaua situație, România face simțitoare dificultăți“.

„Pe ce se sprijină, când se împotrivesc cererilor noastre nu se prea vede... Situația strategică nu e de loc de invidiat... Salvarea militară e exclusă“.

În Rusia au cucerit 100.000 de kilometri pa- trați, în mijlocul tratatelor de pace.

Capetele mai clare germane ca acei dela „Berliner Tagblatt“ nu se lasă înșelați de frumoasele ju- vaericale și „jocul de fee“ al cuceririlor din Est, care nu duc cu „nici un pas spre pace“.

19/4 Februarie. Tragi-comedia cu Rusia, în fine s'a terminat. „Diesmal ist es wahr“.

Pacea s'a încheiat la 18. Rusia lasă Turciei Ar- dahan, Cars, Batum; face pace cu Ucraina; cedează Estonia până la Narva. Livlanda până la Peipus și Pscov „amândouă țările fiind păzite de poliția germană până la noua organizare“ (!)...

Pace fără anexiuni și fără despăgubiri, cu libera determinare a popoarelor, .. pacea germană, pe cu- vântul și credința germană!

În același timp, Rușii iscălesc două proteste con- tra anexării Armeniei și celorlalte provincii de că- tre Germani.

Kaiserul telegrafiază lui Hindenburg: „frații no- „stri baltici.., eliberați de jugul rus pot să se simtă „din nou Germani“.

Ultimul pașu de care ne putem agăța s'a dus. Soarta noastră e inevitabilă.

Comunicatul cu data de ieri relatează:

„Armistițiul cu România a fost denunțat ieri.

„După aceea Guvernul român s'a declarat gata să între în noi tratative de armistițiu pe baza condițiilor puse de Puterile Centrale.

„La aceste tratative de armistițiu trebuie să se alipească cele de pace“.

În alt comunicat se afirmă că tratativele diplomatice au luat o nouă întorsătură, așa că e îndreptățit un rezultat favorabil.

Iar ziarul lor oficios afirmă că *„reînceperea ostilităților părea gata la un moment dat... Guvernul trebuie să înțeleagă că nu poate înota contra curentului. Pacea e mai puternică decât el!“*

Evreii din Varșovia protestă contra încorporării Basarabiei; cer drepturi pentru Evreii români.

Kaiserul e *„umplut de mândră bucurie pentru că sabia germană, condusă de marii generali, a dus pacea cu Rusia“.*

20/5 Februarie. Din Iași se află că Regele a dat deplină putere generalului Averescu spre a *„pune viitorul economic al României pe baze solide“!*

Din Paris se comunică că avem deplină libertate de acțiune.

În ziarul lor oficios, în articolul *„Rumänien's Schicksalstunde“* se vorbește de buna întorsătură ce au luat-o tratativele: *„ori cât de dureroase pot fi jertfele pentru simțământul național, totuși toți trebuie să-și dea cont că aceste jertfe sunt de neevitat în condițiile date, că prin ele nici ființa națională, independența și viitoarea dezvoltare a Statului român nu sunt puse în joc și că perspectivele politice ale României, dacă ea va avea capa-*

„citatea să aibă o pricepere pentru o politică reală
 „nu sunt de loc neprietenești... Omeneste sunt de
 „înțeles... pentru ceasul decisiv al poporului român...
 „considerațiuni melancolice“.

Suntem și consolați.

Dar adevăratele tratative de pace se făceau de acum nu la Buftea, de către plenipotențiar, ci acasă la d-l Marghiloman, cu Czernin. Aici prietărețurile greu lăsate ieșeau seara, valuri de lumină ale miragiilor ce le înfăptuia Czernin.

Germanii, tot brutali, dar complect amețiți, nu vorbeau decât tot de prințul lor german, pe care l-ar dori și Tisza pentru Ungurii săi. Iată un instantaneu al ziarului lor, asupra Bucureștilor văzuți în aceste momente:

„Orașul și-a schimbat de-abia înfățișarea exte-
 „rioară. Lumea se duce ca de obicei la afaceri
 „fără o mai mare grabă, fără o mai vizibilă agita-
 „țiune, numai că pe fețele lor este imprimată mai
 „mult ca altă dată o oarecare neîncredere plină
 „de griji.

„Toți cred, și toți sunt convinși că pacea sosește,
 „dar, de ar vedea-o, de ar avea-o în mâni, asta e
 „nerăbdarea care apasă sufletele și înăbușă simțul
 „isvorător al bucuriei!

„Aviditatea de a afla ceva nou, determinat, este,
 „dela sine înțeles, foarte mare, și jurnaliștii politi-
 „ciani, toți acei oameni, despre cari se crede că ei
 „pot afla ceva mai înainte ca alții, de-abia se pot
 „păzi de asaltul întrebărilor. Asupra condițiilor
 „înseși ale păcii, marea masă nu-și prea frământă
 „capul. Oamenii sunt oboșiți de războiu, sufletele
 „lor sunt oboșite, și gândul pentru lupte mai de-

„parte și noi vărsări de sânge le inspiră grijă. Ceea
ce ei voesc este întoarcerea iubiților lor, pe cari
războiul i-a risipit în toate direcțiile.

„La cei mai mulți se înnoadă la speranța unei
păci și speranța unor condiții mai bune de viață,
amintirea de bogata și abundenta vieață de odini-
oară, care a tronat în București odinioară, în tim-
purile de pace. Tuturor, în deosebi, le este arzătoare
nesfârșita pasiune după pace“.

De fapt, ne găsim în cel mai groaznic stadiu de
desnădejde din câte am trecut dela declararea de
războiu. Toată lumea ia asupra-și greutatea soartei
care acum se știe în ce fel se va desvălui, cu aceeași
resemnare cu care un pacient se urcă pe masa hiru-
gicală pentru a fi operat. Ce va fi? Vom avea noro-
cul să scăpăm sau să nu ne mai deșteptăm nici la
a doua înviere de subț cuțitul doctorului social? A-
mețiți de narcoticele ce ni se administrează, simțim
cum totul se prăbușește asupra noastră. Realita-
tea dispare încetul cu încetul, haosul inconștientului
ne cuprinde de toate părțile, prăvălindu-ne năval-
nic în vârtejul lui. Nimeni nu mai are nici putere,
nici tragere de inimă de a se mai ocupa cu ceva.

Stradele sunt pline de mulțimea desorientată. Lo-
calurile la fel. Intr'o stare de toropeală, cu surâsul
resignat al inevitabilului pe buze, lumea întreagă
e cuprinsă de un fel de nebunie de a se ameți, de
a uită. Niciodată nu s'a băut mai mult ca în aceste
zile. Niciodată nu s'a fumat mai mult.

Supușii Puterilor Centrale tronează cu un surâs
de suverană siguranță la mese, înconjurați de ne-
norociții de conaționali, cari se fac mîci de tot,
dând să afle ultimele deslegări ale tragediei ce ni

se pregătește. Atâta lumea, în stare normală în+doelnică, de abia duce povara buzurilor, umplute cu sticle de alcool, pentru a căror achiziție face naveta dela (un local la altul. Anume gazetari, într'oi stare de genialitate scânteetoare, inopinată, stăpânită, de profuzimea lichidului ce îngurgitează, cântă „*de profundis*“ României, sau desfășoară perspectivele pline de speranțe ale României de mâine. E toată jalea și toată trivialitatea praznicelor și prohodirilor ce se prelungesc prea mult.

21/6 Februarie. În Franța au sosit cinci corpuri de armată americană din cele șaptesprezece, câte au fost pregătite.

În Baltica Germanii pun mâna pe insula Aland spre a face o etapă, și fără intenții teritoriale! Suedia, amenințată de încercuire, protestă.

Noi am fi primit toate condițiile: cu aceasta „*intră din nou în putere armistițiul!*“

În București vinderea forțată a întreprinderilor supușilor Antantei începe încă dela 10 Februarie: Au Bon Gout, Societatea de gaz București și Ploiești, Florăria Rothan, Pasagiul Imobiliara, Societatea de conducte de apă, Uzinele Lemaître, Compania Roux, Țesătoria, Războiul României, Fabrica de bumbăcărie Colentina, Societatea textilă franco-română, Societatea metalurgică română, etc.

22/7 Februarie. În sfârșit avem un „*Vorfriede*“; preliminarile sunt gata. Turpitudinile sunt semnate: dăm teritorii, consimțim la rectificări, primim măsurile economice, evacuăm, demobilisăm. Inevitabilu s'a săvârșit ieri, la Castelul Buftea, la vre-o 22 de kilometri spre Nord-Vest de București.

În splendida locuință a stăpânilor acum refugiați

în Moldova, în care, odată, au petrecut Regele Carol, Regele Ferdinand și Kronprinzul Germaniei, în casa în care și-au găsit refugiul, în timpul atacului sălbatic de aeronave germane, părechea regală română, în care a închis ochii prințul Mircea, fiul Împăratului german, sub groaza bombelor ce explodau asupra clădirii, în marele salon cu căminul din stânga antreului parterului, sub ochii portretului strămoșului, Barbu Știrbei-Vodă, s'a sigilat soarta Țării.

Este a douăsprezecea verigă din lanțul de acte internaționale cari, în majoritatea lor, nu au consfințit decât mutilările Țării. Pacea dela Passarowitz ne lua Oltenia, cea dela Belgrad ne-o redă; cea dela Chiucuc-Cainargi da dreptul de întercesie Rușilor; convenția dela Palamutca ne lua Bucovina; pacea dela Șiștov rectifică frontiera, ca și cea dela Iași; cea dela București ne lua Basarabia; cea dela Adrianopol instituă protectoratul rus; cea dela Paris ne redă Sudul Basarabiei; cea dela Berlin ne reluă Basarabia; și în fine glorioasa pace din București din 1913.

Intre delegații: Kühlmann, Czernin, Momcilov, Talaat-Pașa și C. Argetoianu se semnează preliminariile (vorläufiger Vertrag) cu un armistițiu de 14 zile, prin care cedăm Dobrogea până la Dunăre Alianților, cu excepția unui drum comercial prin Constanța la Marea Neagră, „pentru a cărui conservare Puterile vor purta de grijă“. Consimțim rectificări de graniță față de Austro-Ungaria. Primim corespunzătoare măsuri economice. Evacuăm ținuturile austriace. Demobilizăm opt divizii, celelalte fiind trimise la granița rusă, până la pace.

Concediem pe ofițerii Antantei cărora li se asigură „*freies Geleit*“.

Și explicațiile date de oficioasa lor sunt în același stil de perfidă interpretare cu care suntem obișnuiți dela Brest-Litowsk. Monstruozitatea rezolvirii chestiei Dobrogii ar corespunde perfect gradăției de interese ale aliaților, teritoriale și naționale pentru Bulgari; economice, pentru ceilalți. Avantagiile economice, rezultate din ocupația de fapt a țării, trebuie să fie asigurate cât va dura războiul, căci „*ele formează o armă de căpetenie în lupta economică contra boicotului Antantei*“, iar, pentru viitor, „*benevol sau silit*“, un instrument prin care se împiedecă excluderea Puterilor Centrale dela economia lumii.

Și termină: „*De-abia se va găsi în istorie un exemplu ca un Stat, care a intrat în condiții similare în războiu și care a trebuit să-l termine într'o situație așa de desperată, să obțină o pace așa de moderată. Durerea pentru o provincie pierdută... va trece!*“

De Basarabia tot „*Bukarester*“ de a doua zi spune că nu s'a vorbit, căci ea privește raporturile dintre Rusia și România. Acum nu aparține nimănui (!); împrejurările cari vor deveni mai clare au să decidă asupra viitorului ei. Dacă se va decide o alipire față de România nu e nimic de obiectat. (Ce magnificență!)

În privința dinastiei, Germanii nu au pus niciodată formele de guvernământ sau chestiile personale ale Statelor cu cari se luptă, ca țeluri de războiu. (Ce candoare!)

Intrebarea e lăsată Românilor, cari după războiu

trebuie să facă acea muncă de curățire ce s'ar putea compara cu aceea a lui Hercule.

Regele nu e singurul vinovat.

Spre a nu ni se lăsa nicio îndoială asupra aceea ce are să fie pacea ce se pregătește, ni se reduce pâinea la 300 de grame (150 mălaiu, 150 făină). Singurul aliment ce ni-l dau.

Franța, prin „*Figaro*“, ne asigură de stimă și simpatie!

Turcia e contra cedării Dobrogii, din motive de echilibru. Bulgaria e încântată că, după ce Sârbi au ajuns la Corfu, noi am ajuns la Buftea.

Tună contra Turciei pe motiv că ea nu s'a bătut pentru echilibru.

Conferința se mută la Cotroceni, unde se lucrează la formarea comitetelor.

VI.

Dela preliminările din Bufta până la pacea din București.

25/10 Februarie. Ieri ședința plenară a veselilor moștenitori în sala de mâncare a castelului Cotroceni.

Seara ce-o precede, se petrece cu o faimoasă cântăreață dela una din trupele noastre de operetă, serată aranjată de marele „*débaucheur*“ Czernin. Petrecerile se vor repeta zilnic și vor avea ecoul până în austeră patrie germană care va cere cu perseverență, mai târziu, sacrificarea lui Kühlmann, fiul cel risipitor, căzut victimă vrăjii lui Czernin.

Delegatul bulgar, Toncev, care, în semn de protestare pentru chestia dobrogeană, nu participase la veselia Centralilor, e îmbunat la conferință cu oferirea prezidenției.

În castelul în care se declarase războiul nostru, în care acum se răscoliă și se terfeliă totul, buduarul și chiar scrisorile Reginei, trebuia să se îndeplinească și umilința noastră.

Tragi-comedia dela Brest-Litowsk ne era pregătită și nouă, cu tot luxul protocolar al distribuției rolurilor comitetelor, subcomitetelor și „*fachmanilor*“.

Nouă ni se cerea numai să păstrăm serioșitatea protocolară.

Evident că orice discuțiune era de prisos, și nu ne rămânea decât să semnăm condițiile păcii așa cum se formulaseră, cu o demnă protestare.

Repetarea gestului lui Trotzky pare să fi fost și în intențiunea d-lui Argentoianu. Domnia sa cere accelerarea lucrărilor și o „*listă cuprinzătoare a tuturor cererilor deosebite ale Puterilor Centrale... „cât mai repede cu putință“*“, spre a se comunica o decisiune Joi, 1-iu Martie, când se va întoarce.

Orișice nouă concesiune, în afară de cele semnate în preliminarii, făcute cu speranța că se vor îndulci astfel condițiunile păcii, ar fi o greșală.

Această greșală o săvârși guvernul Averescu, concedând Germanilor, la 23, trecerea, în 200 de automobile, a două batalioane și a unui ștab regimentar german, prin Galați și Basarabia, spre Odesa, spre care înaintau, în același timp, forțe austriace, înaintea cărora Germanii avură ambițiunea de a pătrunde mai întâiu.

D-l Stere se trezește; ieri are curagiul să spună, că „*războiul nu se mai poate fini numai prin triumful forței brutale*“, iar astăzi mărturisește că „*o pace care s'ar întemeia numai pe forța brutală e o imposibilitate materială...: ea nu ar cunoaște pe biruitori, fiindcă ar ruina și nenoroci, oricare ar fi clausele tratatului de pace*“.

E prea târziu! Și degeaba. Am ajuns unde voia dânsul.

Dr. Blümmel arată că școala evanghelică are azi 1.960 de școlari și că „*școala are în ochi, nu numai*

„scopurile membrilor comunității, dar mai ales zi-
direa instituției sale pe baza interesului generat
„german“.

La Paris, reprezentantul nostru vorbește de îm-
prejurările care s'ar fi desfășurat cu totul altfel
dacă Aliații și-ar fi îndeplinit totdeauna promisiu-
nile de ajutor.

În Anglia, Ministrul de Finanțe, Law „păstrează
„cu plăcere poporul român și armatei române cea
„mai adâncă simpatie și bunăvoință“.

Germania e neliniștită de Scandinavi, și în spe-
cial de Suedia care dă corăbii Angliei, cu un tona-
giu de 100.000 de tone, și de Danemarca, ce capt-
turează un vas. Se simte sigură însă „pe noua sa
poziție finică“.

1/14 Martie. Zvon de căderea, la 27 Februarie,
a Cabinetului Averescu, care ar fi consiliat capitu-
larea.

D-l Marghiloman a plecat la Iași la 28 Februa-
rie, când a acordat „Acțiunii Române“ un interview
în care se exprimă așa:

„Ar fi fost întinsă o punte de aur României, dacă
făcea pacea mai înainte“.

În București friguri ministeriale; se fac conci-
liabile; se împart portofoliile, slujbele; ca la orice
schimbare de Guvern. Carpiștii sunt furioși.

Ca sentiment general: dela sentimentul rușinii
de ieri, liniștea nerușinării de azi—abil asigurată.—
Innotăm în fericirile tratatului ce va să vie.

Colectă (termenul de rechiziție e înlocuit) pe cir-
cumscripții polițienești și de patrulare militare pentru
„zdrențe, oase, gumă, metale, ghete.- haine, sticle,
păr“! Cu bani. Dar și cu amenzi pentru neexecu-
tare.

Femeile nocturne sunt persuadate a se tunde. Se introduce o modă de care se vor contagiă și alte clase sociale.

Rechisiția coajei de tei... Profesorul Iaronov arată tocmai că ne trebuie Dobrogea să fim lăsați la „*Gnade und Ungnade*“ al învingătorului. Din Rotterdam dau știrea că Basarabia revine României, în schimbul ajutorului pentru Ucraina.

Prin presa lor se cer orașe libere pentru Germania, pe Dunăre. Austria ar cere o parte limitrofă cu Bucovina, din Moldova. Apetitul va crește zilnic, treptat ce ne vom apropiă de ratificare.

Anglia îndreaptă un ultimatum Olandei pentru a-i pune la dispoziție corăbiile.

Trotzky ar fi fost înlocuit cu Radef fiindcă ar fi susținând războiul.

În Franța, Clémenceau se va exprima că „*va conduce războiul până la ultimul sfert de oră, căci acest sfert de oră ne va aparține*“.

Speranțele noastre se îndreaptă din nou spre frontul de Vest.

3/16 Martie. Ieri, Consiliu de Coroană la Iași.

Liberalii s'ar fi declarat contra generalului Averescu, conservatorii ar fi solicitat retragerea în Rusia și luptă.

Gura Humorului și Suceava au fost evacuate de Români.

4/17 Martie. Comunicatul oficial de azi dă știrea de plecarea d-lui Argetoianu de Joi, 1 Martie, „*din motive interne politice*“. Guvernul Averescu a demisionat. D-l Marghiloman ar fi plecat la Iași cu ministeriabilii.

Două regimente românești ar fi fost internate în București!

5/18 Martie. Luni dau știrea prin ziarul lor că d-l Marghiloman a fost însărcinat de Rege, încă de Marți, cu formarea Cabinetului. Domnia sa a cerut un timp de reflecție ca să iea contact cu reprezentanții Puterilor Centrale, iar Duminecă s'a întors la Iași.

La țară se adună cu o sălbăticie nevăzută până acum vitele; se lasă un cap de vită la cincizeci de familii.

6/19 Martie. D-l Marghiloman iea Ministerul. Prin ziarul lor îl arată ca un jom „cu simț practic, cu darul „de a judecă bine lucrurile și oamenii... El formează „ultima rezervă politică a României“.

În Basarabia, Ministrul Inculeț vrea naționalizarea vieții moldovenești; „unirea trebuie să se facă“, deși țărani nu văd cu ochi buni aceasta, întru cât se teme că România le iea pământul. Domnia sa, adresându-se Românilor, spune: „ați făcut greșeli, aveți aerul că sprijiniți numai burghezia“.

8/21 Martie. Armistițiul cu noi a fost prelungit până mâne! Suntem presați strașnic, căci Ministerul nu s'a constituit. Prin ziarul lor, dau un articol al lui Jäck, care, vorbind de „încorporarea României“, ne designează țara ca un drum vest-asiatic, căzut în dependența lor din cauza situației geografice. Ni se arată mai precis și perspectivele păcii: o asigurare de granițe Bulgariei și Ungariei, în Carpații nordici și Nord-Vestul și Sudul Dunării. România se retrage din vadurile Dunării și pasurile munților.

Nici Bulgarii, nici Ungurii nu se vor mai teme atunci de Români, și (în ironie) nici Românii nu mai au a se teme de Rusia și Antanta. Vom executa chiar un pod pentru Bulgaria, peste Dunăre.

Se traduce din franțuzește: „*Débâcle*“ a lui Zola ; „*Războiu și pace*“ de Tolstoi, cu o copertă în care, subț aparența unui general rus, e înfățișat Regele Ferdinand, orbit de schijele unui obus care-i exploa-dează în față; „*Patria pierdută*“, etc.

Prin publicistică se caută a ni se zdrobi cu totul moralul.

Șeful Statului Major Administrativ trimite, cu poruncă pentru distribuire, Ministerelor și autorităților diferite broșuri concepute în același spirit, ca emanând dela „*anumite cercuri autorizate românești*“.

Sunt apeluri către rezerviștii ce se vor întoarce de pe front, cărora, în colori demoralisatoare li se arată grandiositatea și zădărnicia jertfelor ce au făcut pentru a se întoarce azi într'o „*altă țară*“, în casa lor, care numai este ceea ce a fost, din cauza ciocoi-lor contra cărora a vorbit de prisos un colonel Stur-dza, un Hârjeu etc.

Alte broșuri mari, cu cruci de încunoștințări mor-tuare, cu versuri populare de factură evreiască, de speța :

„*Ne-am bătut din mitralere*
 „*Pentru ciocoi, mânca-i-ar ielele*
 „*Și pentru domnul Brătianu,*
 „*Nu i-ar mai putrezî ciolanul.*

10/23 Martie. Ministerul s'a format. Apelul d-lui Marghiloman către Țară: guvernul își propune în primul rând să încheie pacea „*pe principiile care au fost stabilite în preliminariile dela 20 Februarie.*

„*Pentru îndeplinirea acestei grele datorii Guver-nul va trebui să pue întreaga sa putere și întreaga sa vază pentru ca sacrificiile impuse Țării să slă-bească pe cât mai puțin posibil puterea politică și economică a țării*“.

În al doilea rând își impune sarcina renașterii și reorganizațiunii interne pe toate terenurile ființei Statului.

„In acest sens își face Guvernul două importante „puncte ale programului de activitate din o deplină „și înțelcătă deslegare a problemei agrare, cât și „din chemarea maselor mari ale poporului în viața „politică“.

Astfel, guvernul se declară animat de cele mai bune sentimente; dar singura și cea dintâiu problemă ce se impune e pacea în sensul noțiunii pe care civilizația omenească a moștenit-o din generație în generație. Cu toate sacrificiile și înjosirile de neevitat, avem nevoie, însă, de pacea căminurilor, pacea vieții noastre zilnice, pacea de a respiră liberi aici în țara ocupată, aerul lui Dumnezeu!

Cu tot apelul asigurător al d-lui Marghiloman, care speră atât de mult și care venia la guvern chemat tocmai pentru optimismul său exprimat la Iași, încă dela 28 Decembrie, nu avem nicio încredere pentru reușita intervenției sale în privința menținerii forței economice și politice a Statului. Știăm ce este pacea germană, experimentasem destul de bine până azi ce înseamnă noțiunile civilizației omenești, ale cuvântului și credinței germane, în concepția germană.

Vom avea cel puțin acea liniște casnică?

Mă îndoiesc.

În teritoriul ocupat zdrobiți, demoralizați sufletește pe orice cale, suntem însă îmbunați cu perspectivele bănești.

Suntem cumpărați pe toate căile. Apeluri germane către Ministere invită a se da slujbe tuturor demobilizaților.

Trăim în cel mai infernal mamonism. Politicianii de răspântie, amatorii de paltoane ai cluburilor politice sunt în veșnice legături cu financiarul Germani; pretutindeni se arată în schimbul mizeriei morale de azi, minunea de mâne pe care o va realiza finanța germană.

Calcululele întinse de partid se lăfăesc la lumina zilei: cu finanța germană va învia totul:

Comerțul, industria, funcționarismul, agricultura, morala țării, adânc jicnită de finanța română, acaparată de politicianii Moldovei!

Naivitatea publicului nostru cedează repede.

Mrejele sunt larg asvârlite, puțința de a reacționa din ce în ce mai slăbită.

Care e situația Guvernului în lumina presei germane? „*Frankfurter Zeitung*“ nu-și face nici o iluzie.

„*Acest partid poate să aibă o atitudine foarte simpatică pentru noi; el e totuși numai un grup, prea strâmt pentru ca să clădească o mare comunitate de interese*“.

„*Berliner Tagblatt*“ e ocupat și de alte interese ale țării (1): Evreii și țărănimea, cărora trebuie să li se dea o situație demnă de oameni; reforma repartiției pământului și schimbarea dreptului străinilor; chestia electorală, întru cât avem o caricatură de reprezentanță națională, pentru care votează unul sau unul și jumătate la sută din populație, pe când în Germania votează un sfert la sută.

În Vest, către care se îndreaptă din nou toate speranțele noastre, Lloyd George, la conferința din Londra, spune: „*s'au luat rezoluții de care depinde ființa și viitorul civilizației omenеști*“.

Rusia a iscălit fără să cetească, fără să știe dacă face pace sau războiu.

În același fel a fost silită și România.

E unul din cele mai asigurătoare tonuri ale vreunei cuvântări din partea oamenilor Antantei.

11/24 Martie. Cu atât mai deprimantă ne vine știrea ofensivei germane pe frontul de Vest, între Arras și La Fère, începută la 8 Martie. După pregătirile de artilerie, se aprind trei centre de lupte: în direcția Nord-Est, între Arras și Cambrai, în direcția Sud-Vest, între Fontaine Les Croisilles și Woeuvre și de la Est la Vest între Gonnelleu și Saint-Quentin. Kronprinzul luptă între Saint-Quentin și La Fère.

Din cauza acestor presiuni cedează arcul de la Cambrai: pe toate pozițiile celelalte au luat primele linii.

Comanda o are pentru prima oară... Kaiserul! Joacă ultima carte. Neeronianul speră, în grandomania lui, să dea ultimele lovituri de măciucă rezistenței Vestului. Iată cum îl înfățișează, acum vreo douăzeci de ani, fizionomistul Leclercq: *„Complex, trece de la elanuri mistice la sensualismul cel mai grosolan... Părăsește o poemă pentru un plan de războiu... Fără nicio stăpânire de sine însuși. Măniile sale sunt epileptiforme, fără de durată. Toțuși nu sunt pentru asta mai puțin periculoase: ele pot să fie omicide. Mare jurător și mare blestemator... De un fond în adevăr religios... entuziast și exaltat.., ca pe vremea evului mediu.*

„Despot și tiranic în interiorul său, nu suferă să-i reziste cineva. Insubordonat și revoltat, va ști totuși să se supună pe față disciplinei ca să

„dea exemplu. Este drept, recompensator..., fără
 „de voință... Este tiranic, orgolios și voește să-și
 „afirme personalitatea ceea ce-i dă o atitudine de
 „om de voință... Nu are nici rațiune, procedează
 „prin „coups de tête“. Este inclinat către înșelăto-
 „torie și minciună... Iubește fastul și splendoarea.
 „Are imaginație războinică. Aceasta îl imbată... Are
 „curagiul impetuosității.

„Dar nu e nici un mare căpitan, nici un strateg...
 „Este un Impărat cavaleresc și fantasc, care ne
 „face să ne amintim de un Carol Temerarul.

„Un suflet de artist, în care se semnalează ima-
 „ginația excesiv de desordonată, înfrigurată. Din
 „profunzimea ființei lui o voce, pe care-i place să o
 „asculte, îi strigă: „Tu ești fiul unui Dumnezeu pu-
 „ternic“... Suveran de o inimă destul de mare pen-
 „tru a suportă propriile sale nenorociri, nu ar pu-
 „tea suportă adversitățile patriei.

„Și, cu toate acestea, agresiv, nerușinat, provoca-
 „tor de desastre imperiale și naționale; după pră-
 „mele insuccese, fără îndoială, este amenințat să
 „sfârșească prin sinucidere, într'un acces de furie
 „în contra sa. Un astfel de om cu acest caracter
 „este destinat să se piardă pe sine și pe alții, dacă
 „o individualitate mai forte nu se opune acelei ale
 „sale.

„Impăratul Germaniei nu e de loc un pacific“.

Speranța noastră e că în marea unie colectivă a Ger-
 maniei, o individualitate care să-i reziste nu se ga-
 sește. Se vor prăbuși cu toții.

Scandalul Lichnowsky, fostul Ministru german la
 Londra care desvăluie pe o cale indiscretă că răz-
 boiul a fost provocat de Moltke, șeful Statului Ma-

jor General al armatei, certat cu Lichnowsky, nu va aduce decât o mare agitație la Germania și nicio claritate asupra situației.

Cu noi, de ieri, 10 Martie, s'a prelungit armistițiul pentru 72 de ore.

Se zvonește că ar evacua țara noastră în douăsprezece zile, că ar retroceda încălcările ce le plănuiesc pe frontiere și în Dobrogea, dar nu ar consimți întru nimic la părăsirea administrației militare a țării!

De azi, ai noștri sosesc mereu de pe front, demobilizați. Se întorc vitejii. Cu fețele de bronz, trăsăturile tăiate bărbătește, figura oțelită într'o neînchipuită luptă cu moartea ce-i pândea la fiecare clipă, au o bucurie interioară, adevărată iluminare ce le radiază în jurul întregii lor ființe. E veselia revederii patriei, e mândria simțului lor de biruitori.

E singurul surâs nevestejit pe care îl observ dela ziua nenorocirii. Cât va dura pe fețele lor? Orașul e transfigurat. Valuri de lume așteaptă, ca la marile serbări, pe calea Griviței, instinctiv, sosirea vre-unui tren cu iubiții lor. Zădarnic patrulele militare, zădarnice exortațiunile demoralisatoare polițienești. Tricolorul nostru apare semet pe piepturile tuturor fetelor, cu mâinile pline de buchetele de flori. Mândria noastră națională, simțimintele noastre nu erau șifilate în germenul lor. E înălțător; e valul nostru național, de mândrie și iubire de nenăbușit... Și cât de diferit de cel indo-form dela invazia ocupanților! Se strigă „ura“ se ovaționează trăsurile, cu tot „*Verbotenul*“ ordonanțelor roșii, cari interzic orice manifestare pentru „*a nu se jigni supușii Puterilor Centrale*“.

Cu toată strășnicia desfășurării de forțe „*contra persoanelor necugetate cari au caracter de cuge-tare inamică față de supușii Puterilor Centrale*“...

Se înțelege: finele simțiminte ale supușilor Pu-terilor Centrale, stăpânii țării, nu trebuiau jignite de manifestările indigenilor tribului valahic față de frații lor ce se întorceau.

Soldați în uniformele noastre, ori rusești, cu bi-zare căciuli căzăcești, cisme de pâslă, greu încăr-cați, nu mai conțin de azi și în zilele următoare; asediați de lumea care caută să le ușureze povara, și care-i împovărează cu sute de întrebări. La toți stereotipi aud exclamația: „*mă! doi ani, doi ani!*“

Doi ani de jertfe supra omenești, de privații de orice fel, dar cu mândria în sufletele voastre că v'ați făcut datoria, toată datoria. Sunteți învingători, sun-teți eroi: așa vă privește prin coada ochilor vrăjma-șul stăpân azi pe țara și căminurile noastre; dar soarta ne-a stat împotriva: trebuie să gustați cu noi paharul amărăciunilor.

În casa voastră veți găsi de stăpân pe acela con-tra căruia în fiecare clipă îndreptați tot disprețul, toată ura și toată voința de a-l stâlci.

Azi trebuie să dați mâna cu el, să-i cerșiți patul și pâinea voastră zilnică. Ingrozitoare tragedie! Și nu le e scutită nici o umilință: dela început trebuie să simță noua soartă, în toată asprimea ei.

Li se cere predarea imediată a hainelor militare la poliție, unde este un deposit! Haina în care au sângerat doi ani, haina care era toată credința și mântuirea lor... Sunt trimiși acasă sumar, la înce-put, până când, în fața revoltei unanime, biruitorii vor închide ochii asupra acestui capitol.

Mulți le predau de necaz tăiate în fâșii cu bri-ceagul.

Unii au fost insultați în față de Bulgari, cari au primit o lecție ce nu o vor uita. Hîlena cu șapca de liceu a școlilor evangelice trece surâzând ironic pe la spatele lor. S'au schimbat într'unele locuri focuri de revolver. Calea Victoriei barată de patrulare le este interzisă demobilizaților, chiar în trăsuri; de asemenea toate localurile.

Un aier de fină ironie planează însă pe fețele alor noștri, chiar ale delegaților militari dela conferința de pace. Frivolitate, zic ocupanții, rău urzicați, cu tot ceremonialul formelor pentru a împune, cu toate coifurile lucitoare ale poliz-meisterilor lor, cu toată mulțimea „*supușilor Puterilor Centrale*“ cari privesc cu indignare tolerarea apariției uniformei soldatului român dela „*Nomoloasa*“, care le-a pregătit mormântul conaționaliilor acolo: „*Mormântul dela Nomolosa*“.

Și, față de Bucureșteni, pentru a li se lua cu totul orice ilusie asupra păcii ce va să vie, se procedează cu o brutalitate care, dacă nu întrece pe cea din epocile ce le văzurăm, e totuși, azi, cu atât mai sensibilă. Prin fața delegaților noștri pentru pace se cară zilnic covoare din casele refugiaților.

Expun zilnic spre vânzare obiecte furate, în vitrinele oficiilor lor. Azi se expune spre vânzare un minunat șal la biuroul de semnare al celui de-al VIII-lea împrumut austriac, în fața Palatului!

La stațiunile noastre de telegrafie, aerodrom, pirotehnie se desvelesc în mod nerușinat clădirile, se iea țigla, tinicheaua, căprioriștea și chiar zidurile.

La Pirotehnie se dărâmă ziua și noaptea toate

instalațiunile, și se cară. La forturi se dărâamă cupole cu materii explozibile, se ridică linia de centură, se fură ultimele tocuri sau usi ce mai rămăseseră.

Este un jaf care nu egalează decât pe cel din primele zile ale intrării lor în București.

12/25 Martie. Au înaintat pe valea Sommei, simțitor.

S'au împănat în frontul francez până la Bapaume, Péronne, Ham Chauny.

Tragedia din 1914 se repetă. Vor ținea Francezii?

Cu o mare mulțumire de sine, ca și în ajunul căderii orașului Liége, prin tunul de 420, tot așa și acum au „*ein Geheimniss*“ care le-ar asigura succesul. Sunt suprem de fericiți că bombardează Parisul dela 150 kilometri depărtare.

Interesul tratativelor noastre de pace au căzut pe al doilea plan. Incordarea întregii noastre ființe e frontul de Vest. Amândouă evenimentele sunt obiectul discuțiilor zilnice.

Monomaniacii filogermani nu se mai îndoiesc un minut de catastrofa raselor istorice, cari trebuie să cedeze vitalității rasei care acum se afirmă în istorie.

Cei Români neaoși nu admit odată cu capul părerea celor dintâiu, pentru ei comunicatele germane sunt mincinoase, faimosul tun o invenție, iar adevărul e că Francezii se bat pe teritoriu german.

Cu aceiași candoare ei anunțau luptele dela Chițila, în timpul ofensivei noastre!

Esteți ce-și savurează gândurile prin mimica și dicționarul filosofic, asimilate la prelegerile lui Maiorescu, ciripesc în limbajul lor pretențios banalității comune. Ei sunt prețioșii ridiculi.

Naivii, cei mai mulți, sunt bătuți de vânturile ști-
rilor, pe cari le cred, ori de unde vor veni.

Internaționalii, Evreii, orizontalele cabaretelor sau
intelectualismului român sunt elementele disolvante.
Pentru ei, nație, ură de rase, războiu (justificate pen-
tru Germani) sunt pentru restul omenirii idei retro-
grade ale evului mediu: bigotișm social sau burghes!

Levantinii, veșnic iubitori de măririi, escamotează,
cu același surâs un crez de astăzi, pe care îl vor bat-
jocuri mâine. În balansul valurilor ei stau veșnic
de-asupra. În presupțiunea lor, ei sunt „*geaman-
durele*“ cari indică corăbiilor amenințate porturile
mântuitoare.

Sunt tot așa de găunoși ca o geamandură.

Mulțimea, în masa ei, ca și oamenii cu judecată,
crede încă într'o dreptate socială, la care s'a mă-
r-turisit lumea întregă, față de care Germania nu
poate fi biruitoare.

La clubul Germanilor Imperiului, banchet onorat
de prezența lui Mackensen.

Președintele îl salută „*în numele celor ce au luat
„botezul de foc în România*“.

Mackensen răspunde că norocul îl aduce în cetatea
pe care, ca june ofițer, o descria lui Moltke la cursu-
rile de strategie.

Iar la înțepăturile sterotipe contra barbariei noas-
tre răspunde, într'un mod care denotă pe omul supe-
rior, și care l-a făcut oarecum de tolerat în ochii
Bucureștenilor: „*Nu țineți la amintirea răului*“.

„*Ura orbește și umanitatea trebuie să distingă pe
„omul civilizat*“.

Bine înțeles că nu puteau lipsi fra-
sele că, în această țară, munca germană, silința,
știința, tehnica, ingineria, capitalul, prințul ger-
man... au făcut totul!—Orbirea germană.

„*Tägliche Rundschau*“ cere pentru Germania petrolul, conducta, o pătrime din suprafața tuturor porturilor.

13/26 Martie—5° dela +20°. Tocmai când toate grădinile păreau ninse de podoaba florilor, cașilor și piersicilor, se așterne spre seară, ca iarna, o zăpadă de o jumătate de metru.

Totul s'a ofilit sub capriciul zilelor babelor.

Pare că și natura se ofilește la vestea știrii de azi a ziarelor speciale: încheerea păcii.

E numai primul act, căci, după concepțiile germane, nu numai că o pace trebuie să treacă prin diferite stadii până la forma definitivă, dar încă și în fiecare stadiu e supusă unor anume schimbări protocolare.

Azi de abia s'a parafat, adecă s'a semnat cu inițialele numelor delegaților. De dimineață, fericitul eveniment e anunțat lumii cu salve de tunuri.

După „*Express Korespondenz*“, d-l Marghiloman conduce singur tratativele din partea Românilor.

Dispozițiunile cele mai importante, politice, teritoriale și militare, vor fi parafate noaptea, spre patru dimineața. E ora aleasă de obicei de diplomația germană în momentele tragice, când vor a câștiga totul, și ceea ce concedaseră de formă în ajun. Dispozițiile de drept politic, pentru petrol, și chestiile economice se vor hotărî peste trei zile.

În Vest, marea bătălie dela Monchy, Cambrai și Saint-Quentin, dintre Englezi și Germani, aduce căderea orașelor Bapaume, Nesle, Chauny. Au câștigat liniile din primăvara anului 1917. Kaiserul vestește armatei aruncarea Englezilor și știrea că „*Dumnezeu e cu ei*“. Hindenburg e decorat cu cru-

cea de fier cu stele de aur, decorație pe care nu a purtat-o decât mareșalul Blücher.

Lasă să se înțeleagă că vor atacă prin Elveția.

Prin presa lor, Huber critică felul cum s'a încheiat alianța noastră cu Rusia, prin care nu se stabilită nici un plan de războiu comun ci numai măsuri de apărare contra unui atac: „*aceasta a distrus pe amândoi aliații*“.

„*Campaigna ar fi fost cel puțin de mai lungă durată, dacă frontul român ar fi fost socotit numai ca o prelungire a aripii sudice ruse*“.

15/28 Martie. Ieri, Mackensen anunță impunerea României ocupate la 400 milioane. Nu degeaba avem acum o pace! Scump dar face! Dar trebuia plătită și în numerar.

La Iași generalul Averescu și-ar fi format un partid democrat.

Văd pentru prima oară unele gazete din Iași. Ce aspect detestabil și ca format și, în majoritate, și ca conținut! Aceeași mentalitate ca și în ziua în care au plecat spre Iașul mântuirii. Același limbajiu, aceeași trivialitate. Oricum, cu toate tesele străine cugelor noastre, nu se poate contesta, în general, urbanitatea tonului ziarelor noastre.

Censura de aici le-a făcut destul de urbane. Obscenitățile, chiar literare, sunt forfecate fără milă.

Vedem în ele și starea spiritului public de acolo.

D-l Sadoveanu descrie aspectul centrului, strada Lăpușeanu: „*oameni gravi cu burți prea proeminente pentru această epocă a sobrietății, tineri cu mers legănat, fericiți că poartă un pantalon cu dungă, ofițeri subțiri, femei cu ghețe foarte scumpe*“

„și buze foarte roșii (o calamitate națională!) trec în sus și în jos, se opresc o clipă și schimbă vederă importante asupra situației interne și externe., se invită la un ceaiu cu „cozonac“ ori la o reuniune foarte veselă și plăcută, unde se danțează un tanga îndrăzneț...

„Cine nu trece în sus și în jos prin acest culoar? Deputați încruntați, senatori cu priviri juvenile, je mei cu toalete mărețe și zâmbete îndoelnice, gazetari buni prieteni cu ultimul ministru de interne, artiști, cercetași, surori de caritate, și în sfârșit... hienele războiului în toate ipostasele... Pe când soldatul suferă și murea la hotar, colectivitatea anonimă, „Domnul Lăpușneanu“ se plimbă în liniște, fumă, fliră și se pregătește de ora cînei.

„Punea la cale... ofensive, elaboră planuri, vântură imperii. Era foarte eroic cât baionetele înțepau linia orizontului nostru... In necesitatea de a trata pacea, domnul Lăpușneanu se agită teribil.

„Vrea pace, dar o pace onorabilă. Primul buletin: „Pacea e foarte bună. Al doilea buletin: afacerile se lămuresc. Al cincilea buletin: dezastru! Trebuie să murim până la unul cu arma în mână! Al șaselea buletin: în sfârșit... să mai vedem, să mai tratăm“.

15/28 Martie. Innaintarea Germanilor mai destrămată. Deși sunt la 60 de kilometri adâncime în frontul francez.

Vorbesc de ajutoare și de echilibrarea forțelor venite Englezilor, ieau însă Albert, Noyon și Roye.

17/30 Martie. —o⁰. Au înțepenit. Se izbesc de armata lui Foch dela Oise.

Sunt bătuți și la Albert.

Proiectează să forțeze și în Italia.

18/31 Martie. Au ajuns la „*Atempause*“ după zece zile. Acum așteaptă al... treilea atac (par'că ieri era vorba de ofensiva germană!) Francezii atacă spre Laon.

În ziarul lor, vorbind de România, o designează că „*binecuvântată țară, una din cele mai bogate și nuturi ale Europei, așteaptă oameni să-i dea toate îngrijirile pentru folesele întregului popor*“.

Când vor sosi?

Se rechiziționează toată lâna. Nu degeaba am încheiat pacea! Toate oficiile lor publice sunt golite de soldați.

Ei par'că nu mai fac altceva decât rechizițiile de orice fel.

Se aude că vor să ceară miliarde de despăgubiri pentru supușii Puterilor Centrale.

Bulgarii ar cere două milioane.

La Iași o nebunic completă. Se atacă de către partide politice generalul Averescu, se cere traducerea sa în fața Curții Marțiale. Acum, când dușmanul surâde satisfăcut de sfâșierea Țării!

Hindenburg fetișisat, Averescu la Curtea Marțială!

22/4 Martie. Czernin, care acum e la Viena, lăsând pe Kühlmann în București, crede încă momentul să atragă și Vestul în mrejele sale politice. Basat pe ideea că „*Viena e cel mai propice teren pentru pace*“ și că Monarhul său este un sincer și onorabil pacific, lansează știrea, într'o convorbire cu Primarul Vienei, că d-l Clémenceau i-ar fi cerut condițiile păcii; la aceasta el a răspuns că nu vede nici o

pedică, exclusând numai dorința Franciei asupra Alsaciei și Lorenei.

Cu România va relua relații de prietenie.

Granițele vor fi împinse până la înălțimile Severinului. Șantierul de acolo va fi încheiat pe 99 de ani cu 1000 de lei (ce mărinimie!) Asemenea insulele Ostrovul-Mare, Corbul și Zmeureanu.

Linia Lainici până la Ghimeș o pierdem. Bisericile și școlile catolice vor fi puse sub scutul Statului.

Pe lângă cele 70.000 de tone mălaiu din recolta trecută vor mai lua din cea viitoare 400.000, 300.000 de oi, 100.000 de porci.

Consolarea că avem Basarabia ne va scuti de toate necazurile!!

D-1 Stere e la Iași.

23/5 Martie. In Vest au început „asigurarea Unterstandului“! Au intrat iar în găuri.

Bombardează Reims, drept represalii pentru Laon.

La noi, o demoralizare completă.

Boalele continuă să secere lumea. Pe fiecare stradă două trei drapele arată un nou deces. Azi sunt bolnavi de scarlatină 33, de difterie 26, de tifoidă 45, de exantematic, 376, de variolă 80.

Demobilizați veniți dela părțile sedentare sau serviciile din dosul frontului contribue și ei la aceeași stare deprimantă.

Pe cât de îmbărbătați, pe cât de renăscuți sufletește sunt cei întorși de pe front, pe atât de atinși de aceeași tară a desgustului, a descurajării, otrăvirii sunt oamenii acestor servicii. Nu vorbesc decât de demoralizare, de jafuri, de rușinea vieții noastre administrative.

Dela ei primesc scrisorile Reginei pentru soldați.

„*Tara Mea*“ atinge înălțimile de inspirație ale lui Alecu Russo.

Halipșa, Vice-președinte al Sfatului Basarabean, vrea o „*Basarabie autonomă*“. El afirmă că „*e un puternic curent de alipire a Basarabiei cu România*“.

În sfârșit, tot prin Viena aflăm și știri despre mersul păcii din București. Bulgarii și-au realizat visul ca România să renunțe la Dobrogea.

Și „*din izvor competent*“, deci oficial: „*Și după pace autoritățile centrale militare, ca și autoritățile districtuale și de etapă își vor continua lucrările în ținutul românesc (!). Populația română are să asculte de ordinele autorităților militare de aici înainte ca și până acuma*“.

Pacea noastră e dar pierdută. E atacată în însăși temeliiile sale.

Demnitatea noastră cerea nu o târguire asupra modului în care se va face traseul frontierelor, chiar de ar fi trecut și prin orașele dela poalele munților, dar cu sacrificiul însăși a condițiilor existenței noastre, sub luciul pumnalului pe care vrăjmașul îl face să lucească zâmbind, să avem liniștea casnică. Această liniște ne e deci răpită.

D-l Marghiloman va ști să se oprească în continuarea comediei?

24/6 *Martie*. Sunt stăpâni pe valea Sommei, barată acum de dealurile dela Amiens spre care își încordează toate forțele.

Aflăm după semi oficiosul „*Pester Lloyd*“ dedesubturile tratativelor de pace din București.

În Germania a început o campanie în contra felului cum se va încheia pacea. E ceartă între veseli moștenitori „*pentru organizarea României*“.

Pacea ce s'a încheiat e o pace austriacă ce nu concordă cu vederile germane.

Germanii voiau o „*putere politică*“ a Bulgariei, iar pentru România „*o putere economică*“ (!) întru cât interesele economice ale Germaniei în România sunt foarte mari. O Românie nu poate fi o putere economică cu Regele Ferdinand în cap, care ar tolera continuarea regimului corupțiunii! (Dar cu Germanii, da.)

La început, amândoi aliații au fost de acord pentru detronarea Regelui. Czernin însă, din însărcinarea Impăratului Carol, vizită pe Rege; de atunci pacea e austriacă.

Ne explicăm acum și plecarea lui Czernin și toată furia germană în executarea „*păcii*“!

Se zvoneste că d-l Marghiloman ar refuza ratificarea păcii în condițiunile care se pun și cari variaza de dimineața până seara.

Va avea energia să facă gestul?

Ar fi singura binecuvântare.

25/7 Martie. Pangermaniștii, conservatorii și marii industriși sunt în. accese de furie neînlanțuită contra „*defetismului*“ lui Czernin.

Toncev se exprimă că Dobrogea nu se poate dezvoltă (!) decât sub administrația bulgară. Constanța va fi port-franc.

Nu au nevoie de a da garanții pentru aceasta!!

La „*Fundație*“ cursuri universitare pentru Germani, cu Swoboda, Cichorius, Harnack.

Se înființează un „*Lloyd Rumänien*“, cu Beldiman, pentru cumpărarea căilor de comunicație, imobilelor, etc.

Generalul Berthelot a plecat din Iași, caracteri-

zând just situația României prin aceste cuvinte:
„In nenorocirea României sunt obligat să vă pără-
„sesc; plec cu moartea în suflet... Văd bine drumul
„spinol al calvarului României... Văd pumnalul pe
„care dușmanii îl fac să lucească pe când ei zâm-
„besc... Franța și aliații ei nu vor recunoaște nicio-
„dată această pace rușinoasă.

„Fruntașii țării mele și-au făcut toate rezervele
„asupra grelelor condițiuni ce vi se impun... Nu vă
„zic adio, ci la revedere“.

28/10 Martie. Ieri, la ora opt seara, Basarabia, a cerut alipirea la „*România una și indivisibilă*“. Expresia e frumoasă acum când se pune la sorți însăși cămașa noastră. Ziarul lor cată să ne modereze elanul, afirmând că alipirea se face „*grație binefă-*
„cătoarei protecții a Impătritei, Înțelegeri“!

Probabil că delegaților noștri pentru pace li s'au scontat toate condițiile păcii în schimbul acestei ferici.

Radoslavov în Camera bulgară, o ține într'una cu Dobrogea, care ar fi primul pas pentru realizarea idealului național bulgar.

Artileria noastră grea ar fi fost predată Germanilor.

Wilson, în privința războiului, cere „*forța, forța*
„până la extrem, forța nemăsurată și nelimitată“.

Lloyd George arată superioritatea Antantei în artilerie, cavalerie, tunuri și aeronatică. El speră în lupte și pe 1919.

Au luat Germanii Coucy le-Château, la Sud, și au întreprins un alt atac de 43 de kilometri, dat între Hollebecke și La Bassée.

În Austria un nou scandal, de astă dată Czernin-Clémenceau.

Clémenceau demască, considerând ca „*minci-noase*“ aserțiunile lui Czernin, că i-ar fi făcut avansuri de pace, pe când, din contra, însuși Impăratul Carol, în Martie 1917, făcuse aceste avansuri, acceptând dreptele pretenții franceze.

Se publică chiar scrisorile Impăratului către cumnatul său, Sixt de Bourbon, în acest sens: „*cu toate mijloacele voiu sprijini pe lângă aliații mei dreptele pretenții de retrocedare, cu privire la Alsacia și Lorena*“.

1/14 Aprilie. Au luat Armentières, înaintea, spre Merris, sunt stăpâni și pe valea Lys.

Sunt furioși pentru sărbătorile dela Chișinău, unde s'a glorificat armata română, și mai ales pentru telegrama d-lui Brătianu către Sfatul Țării: „*raze de lumină trainică pătrund în casa noastră, pentru moment așa de crud cernită*“.

De aceea, poate „*Vossische Zeitung*“ crede că unirea cu Basarabia nu e încă hotărâtă, iar „*Pester Lloyd*“ comunică că Ucraina a făcut protest.

2/15 Aprilie. Conferința lui Harnack: Războiul și creștinismul. Războiul e o necesitate născută de preceptul: „*cultivați și populați pământul*“!

Dela Oceanul Glacial până în Grecia se deschid noi perspective pentru Biserică; toate țările aflate în această zonă vor trebui să fie scoase de sub influența spirituală de până aici a Bizanțului.

În toată țara au început rechizițiile cazanelor de botez din biserici, și chiar ale obiectelor culturale; se proiectează desvelirea bisericilor de aramă.

Cercurile competente, cărora le expunem abominabila faptă, de care istoria noastră nu a înregistrat

decât două-trei cazuri, săvârșite de trupe neregulate, ne consolează cu mângâierea că nu avem încă pacea și că Românii trebuie să se obișnuiască cu ideea că această catastrofă prin care trece țara e cea mai mare din câte a cunoscut istoria. Știm, și primim mângâierea cu surâsul cel mai binevoitor. Suntem doară subt pumnul culturii germane.

Magazinele sunt toate goale. Cele de coloniale nu mai debitează, de atât timp decât fasole, prune și cel mult paste de făinoase: acestea au ajuns condiamente ale menuului nostru.

Cafenelele și cofetăriile își păstrează toată presanța. Timpurile în care după fiecare succes zilnic „se înghesuiau“ la o porție corespunzătoare de baclavale sau cataifuri, a trecut, firește, dar resursele de imaginație ale „directorilor“ lor sunt de neîntrecut. Se suprimă cozonacul de Kommandantur, apar mici chifle, tot cozonaci. Se suprimă pâinea; apare un aluat gălbui: cozonac.

Se suprimă și cozonacul și pâinea; apare pesmetul. Nu e voie a se fabrica prăjituri, fac creme; se suprimă cremele de lapte, le fac din albuș de ouă, fasole și orice. Cu toate poruncile ce etalează zilnic toate preparatele, cu totul conforme preceptelor culinare ale Kommandanturii.

Ceaiul îl prepară din orice foaie. Cafcaua turcească sau chiar „*marghilomanul*“ din boabe de fasole; torturile cele mai apelpisite, făcute din fasole, le dau drept ciocolată.

Înghetatele cu toate siropurile de fructe sunt falsificate pe aceeași cale a „*Ersatzului*“.

„*Ersatzul*“ sau mai bine falsificatul german se etalează fără rușine pretutindeni: Săpunul englez Col-

gate apare exact în același ambalaj cu numirea de Kolgäts, cutare pudră franceză, lame de ras, totul falș și neîntrebuințat.

Pânze de hârtie, ștofe de haine și chiar impermeabile de hârtie.

Vată „Ersatz“ din hârtie; chinină surogat.

Totul falșificat: bun simț, noțiuni vechi de civilizație, hrană, marfă, credință, gust.

Am făcut cea mai bună școală pentru a ne mântui cu desăvârșire de gustul culturalilor centrali.

Iată numele firmelor românești după lista de pepese zilnice, pentru lapte: Apostol, Ruse Benesos, Tanev, Constantinov, Carapano, Tzinnerov, Mihi, Ciuperci: Georgeva, Ionescu, Pantov. Ouă: Karmitz. Untură: Epstein. Fructe: Lewin. Cremă de ghet: Magazin american. Săpun: Bercovici, Hagianagi, Rașcu. Carne: Niculescu. Patiserie: Ionescu, Avramescu, Hersch, Peri. Cărnățării: Ciobanu, Cristea, Naum, Bettelheim.

Doi, trei Români, restul Evrei și Bulgari.

Dela ei cumpărăm, cu prețuri însutite, produsele pământului nostru, atâtea câte ne-au mai rămas. O clasă de orășeni îndreptați spre cluburile politice, ofertantele tuturor slujbelor. Avuția noastră națională toată pe mâna străinilor!

Dela bunul lor plac depinde hrana noastră de azi.

7/20 Aprilie. D-l Stere a fost ales Președintele Sfatului Țării.

Vin știri despre demoralizarea unor cercuri din Moldova.

Și-a avut și Moldova Coșofeneștii săi!

Mai târziu d-l Marghiloman scusă nevrosa tim-

pului prin expansiunea simțurilor și a tinereții!

In Moldova: s'ar fi constituit liga părinților pentru tragerea la răspundere a războinicilor.

Nedemn pentru acest moment.

In București, deschiderea Facultății de litere.

Germanii laudă în definitiv răspândirea studiilor academice în România, care contrastează cu aceea a analfabetismului marei majorități a populației. Stimează chiar pozițiunea Universității printre școalele înalte ale Europei de Vest. Admiră virtuositatea asimilării Românilui. Detestă faptul că Universitățile române, ca toate surorile sale romanice, sunt un teren pentru politică.

„Mulți profesori au fost puși pe scaunul lor de catedră, nu pentru meritele lor științifice, dar pentru că erau abili avocați“.

„Este caracteristic pentru aceste împrejurări că dintre toți profesorii Facultății juridice numai unul a fost găsit demn să fie ales membru al Academiei, și acesta este unicul care se ține departe de politică“!

Studentii sunt cu totul neorganizați. Li se cer examene ca la o „Mittelschule“.

Se zvonește că am mobiliza contra Ucrainei care a omorât un ofițer german!

8/21 Aprilie. Ieau Helsingfors în timp de pace. Au înaintat simțitor la Nord de Ypres, înconjurându-l. Bombardează de 29 de zile Parisul, unde au făcut peste 1.000 de morți, cum înregistrează satanic.

11/24 Aprilie. La noi se lucrează strașnic de comitete și sub-comitete, pentru pacea noastră!

Ceeace se acordă la un paragraf se reia prin paragraful următor:

Noi trebuie să luăm cunoștință și să iscălim. Le face o plăcere a chinui pe delegații noștri ținându-i într'o încordare supra-omenească dela șapte dimineața până seara, fără a gustă nimic.

Unele ședințe se termină noaptea. Sunt ședințele în care Germanii ne vor smulge totul.

Uzează de toate trucurile psihologice din care acesta e cel mai strașnic: sunt bine convinși că Românii nu sunt capabili de muncă de durată. Spre patru dimineața când sunt complect învinși, le dau ultima formulă pe care ei o au pregătită dela Berlin, de luni de zile.

Restul discuțiilor până aici a fost numai pentru a da aparența liberei auto-determinațiuni.

Se desființează Ministerele din Chișinău. Domnii Ciugureanu și Inculeț intră în cabinetul român.

În Austria, mama Impărătesei și a lui Sixt de Bourbon, aflată în drum spre Elveția, e descoperită și oprită în Tirol.

În Germania Kühlmann e strașnic atacat, în special de „*Berliner Tagblatt*“ din București.

Se destăinuște toată activitatea sa la „*Venusberg*“, unde voioasele cântărețe îi strigau: „*Unchiule! Unchiule! dă-ne nouă pace*“. Iar mai târziu Harden vorbiă, în „*Zukunft*“ de „*duhurile balcanice*“, subț „*inspirația*“ căroră lucră Kühlmann.

14/27 Aprilie. La o cuvântare a lui Balfour, care încă ne consideră ca aliați! Ministerul de Externe român comunică ca „*România a pășit fără șovăială și sincer pe calea neutralității*“.

Nota arată toată ironia momentului.

Ziarul lor oficios consideră răspunsul ca „*bede, deut ungsvoll*“. „*Pester Lloyd*“ se mulțumește numai la sublinia, cu sub-înțeleșuri cuvântul.

17/30 Aprilie. Kühlmann și Burian (care luase locul lui Czernin, demisionat, căzut în mrejele propriei sale șiretenii) sosesc în București.

Amândoi sunt foarte înțepați. Kühlmann, care trecuse prin Viena, nu vizitează pe împărat și refuză un prânz la Curte, pe motivul indispoziției. Și aliații sunt în aceleași toane.

Turcii și Bulgarii își întârzie sosirea.

Se ridică pentru Români biletele de despăduchere, necesare în călătoriile pe drumul de fier.

Gulerele celor mai bune cercuri sociale nu vor mai fie cercetate, de azi înaintea, prin meticuloșii ochelari ai feldgraului german. O primă binefacere a păcii. Asta ne va consolă de toate!

Nu degeaba suntem tratați de megalomani.

La Petrograd s'ar fi declarat Țar Alexie Nicolae-vici, cu tutela Marelui-Duce Mihail Alexandrovici, Kornilov s'ar fi răsculat contra sovietelor.

20/3 Aprilie. Circulă fel de fel de zvonuri în privința păcii: ne agățăm speranțele noastre de fiecare din ele. Comunicatul german de azi ne lămurește: sunt zvonuri în București că semnarea păcii e o întrebare, din cauza Puterilor care au ridicat noi pretențiuni.

„Ultimele tratative privesc mai puțin înțelegerea „cu România; e mai mult vorba e o nivelare între „Puterile Aliate“.

Ieau Sevastopolul. Prusia respinge reforma electorală.

Această comedie cade în Germania în fața succesorilor externe.

Parlamentul austriac e prorogat; opinia lor publică încătușată.

22/5 Aprilie. Paștele nostru. Mai vesel, cu câteva ouă și ceva carne, ca în ajunul încheierii păcii. Serile trecute mii de licăriri ale făcliilor credincioșilor ce se întorc dela biserică, sclipesc ca șcânteierile unor licurici în besna nopții stradelor. „*Lumină din lumină*“. Lumina noastră cea veșnică, în noianul genunii de întunerec ce ne învăluește de pretutindeni.

„*Schön, Schön*“, spun ei încântați de frumuseța spectacolului.

„*Dort Tod und hier die Auferstehung!*“ Inviere prin moarte.

În Moldova s'au înregistrat pe anul 1917: 202.184 de morți față de 40.080 de nașteri.

În Basarabia, Președintele directorilor, d-l Cazacu, mulțumește armatei pentru stabilirea ordinii, cere „*autonomie locală și puțința de a hotări prin sine chestia agrară*“; îndepărtarea amestecului normal al autorității militare în viața civilă.

Ucraina își trage consecințele nesocotitului său pas. Germania procedează ca pe o colonie africană, întocmai ca la noi. Cere forțarea la lucru a țărănimii care se agită nefiind sigură de stăpânirea pământului în noua repartitie ce se proiectează. Ministerul de Războiu ucrainian, care protestă, e încarcerat. Rada disolvată, orașul Nicolaev bombardat, ca represalii.

Generalul Einhorn se poartă ca un satrap. Aceasta înseamnă, după concepția lor, că nu se amestecă în afacerile interne ale Ucrainei, dar în „*executarea tratatului de pace în ce privește predarea grânelor*“.

La 16 Aprilie comedia Statului ucrainian era terminată.

După o revoltă a țăranilor, bine aranjată, prăbușesc Guvernul național și proclamă Hatman pe generalul Scoropadschi, care, mai târziu la Berlin, va sta ca un căprar de gardă germană în fața Kaiserului: „*stramm und gehorsam*“.

Aceleași perspective le prevedem și pentru noi.

Princhip, omorătorul Moștenitorului austro-ungar, deslănțuitorul catastrofei de azi, moare de moartea lentă a închisișiei sistemului celular din închisorile austriece: tuberculosă la oase. .

Austro-Ungaria dă în judecată Statul român pentru plata a 66 de milioane ce ar datoră pentru neexecutarea clauselor Societății de export din timpul neutralității. Citația e făcută în gazetele lor—în ironie—Statului român, cu domiciliul necunoscut!

24/7 Aprilie. În fine pacea a fost semnată la ora istorică precisă: 10.58 a.m.

Ședința s'a ținut tot în sala de mâncare a castelului Cotroceni, în mijlocul sârmelor electrice și obiectivelor cinematografice cari aveau să înortalizeze actul prin care muribundul își testă averea în fața ceasului ce avea să vie cât de neîntârziat.

Baronul Burian, tot înțepat, se lasă să fie așteptat; vine ultimul; Kühlmann, om potrivit, spălăcit cu privirile veșnic în jos sau piezișe, niciodată în față, par'că se silește să ascundă lama cuțitului ce-l lucește subt redingotă, vine printre cei dintâiu.

El a luat toate măsurile ca istoricul act să fie efectiv prin sine de astă dată. O primă precauțiune: călimările sunt fără de cerneală. Momentul solemn se apropie, fluidul electric zbârnâie. Burian care, ca senior, vrea să înceapă semnarea, strigă desperat :... Cerneală!

Călimara lui Kühlmann se umple, el începe în li-
tere mari unghiulare semnarea tratatului.

Burian semnează enervat și mai mare nu în suc-
cesia semnăturilor, dar la dreapta lui Kühlmann și
mai sus. Pleacă îndată după semnare.

Unul din asistență, cum arată, fotografia isto-
rică, își ține mâna la nas.

La ora douăsprezece îi văd pe toți în fracuri și
clacuri întorcându-se în stare de beatitudine sau ila-
ritate.

Sunt toți satisfăcuți și încântați: probă că pacea
e excelentă, cum a remarcat-o Toncev. Părerile sem-
natarilor sunt acestea. Kühlmann: pacea contribuie
„la o muncă comună pe teritoriul economic“ între
Germani și Români!

Radoslavov: pacea va *„aduce relații mai bune ca
„până acum între România și Bulgaria“*.

Ministrul nostru de Externe: pacea *„nu e prea
„nefavorabilă pentru România“*.

Vulgul primește știrea cu indiferență, elementul
senzației lipsea. Eram preparați de atâta vreme cu
ceea ce avea să se întâmple. Și apoi au și prudența
de a nu publică decât pe serii toate turpitudinile a-
nexate la tratatul de pace, a căror grozăvie ne re-
voltă, nu prin cele ce știam că au să se înfăptuiască,
dar prin rafinamentul de perfidie, prin care farsa
e jucată dela început la sfârșit.

Ceea ce condece un articol distruge articolul ime-
diat.

Care era adevărata stare de spirit a țării, față
de ocupanți, și în special a universitarilor, ne-o a-
rată Harnack, care se întrunește cu ei la un pahar
cu bere:

„Natural sunt printre ei unii cari nu erau nici prieteni pronunțați pentru cauza germană dar nici vrăjmași nu-i erau. Că țara lor are nevoie înaintea de toate de o întărire morală, o exprimă toți pe față.., dar viitorul României stă încă complet în întunec, și, dacă. în adevăr, este aici o forță și o voință este de așteptat“.

Ce însemnă însă în realitate pacea noastră, ne-o arată, precis, oficiosul lor de a doua zi, care dă și cuprinsul tratatului: „Capacitatea de viață a României... pentru anii cei mai apropiați este încă încătușată militarmente, spre a nu oferi un câmp de activitate elementelor neliniștite și necugetate“.

Prin faimoasa încătușare se prevede: „restabilirea relațiilor prietenești, pe terenurile politice, de drept și economice“!

Demobilizăm armata, cu excepția a două divizii de infanterie, de vânători și două divizii de cavalerie, ce rămân în Basarabia. Pe picior de pace rămân opt divizii, cu un total de 22.000 de obuse. Tot materialul de războiu dispensabil trece spre păstrare Comandamentului din teritoriul ocupat.

Marinei i se designează un rol de poliție, sub supraveghere.

Dăm Bulgariei Cadrilaterul, cu o „îndreptare“ de frontieră până spre Sudul Constanței și Valul-lui-Traian, iar Puterilor Aliate partea de Nord.

Acordăm o „îndreptare“ de granițe Austro-Ungariei, care ne iea toată coama munților.

Șase divizii vor ocupa mai departe țara până la noi dispozițiuni.

Administrația militară rămâne până la ratificare,

după care autoritățile române vor ascultă direct de comandanții militari (!).

Aceștia au dreptul de a judecă în chestiunile ce comportă o pedeapsă și în conducerea asupra tranelor și poștei, asupra rechizițiilor de grâne, nutreț, fructe, lână, vite, pește, lemne și toate produsele anului 1918.

Celelalte rechiziții nu vor fi făcute de autoritatea militară, dar de Guvernul român, obligat a lua măsurile necesare! Cheltuelile armatei de ocupație ne privesc.

Dunărea trece sub un nou regim, dar navigabilitatea ei dela Orșova la Mare ne privește.

Culturile străine și școalele vor avea aceeași protecție dela Stat, ca și cele ortodoxe.

Acordarea de drepturi tuturor streinilor născuți în țară, în special Evreilor.

D-l Marghiloman mai are de împlinit și alte obligații, în termen de patrusprezece zile. Se pare că printre ele e încetățenirea Evreilor.

Pe toate vitrinele se etalează noua noastră hartă cu ciuntirea României. Coroana munților noștri, pe cari îi stăpânim dela descălecătoare, e luată, toate ieșindele care făceau eleganța graniței noastre, nivelate. Granița începe dela marginea Severinului, Lainici, Nordul Coziei, Titești, Rucăr, Azuga, Pen-teleu, Slănic, Bicz, Bistricioara, tăind strașnic și din Dorohoiu.

Cu cea mai sălbatecă furie au' tăiat în special în Suceava, în „*Drei Länder Ecke*“.

26/9 Aprilie. Nu s'au publicat încă codicilele, dar suntem preveniți de ce are să se întâmple. Nu vom putea ridica vămile până la 1930, ba chiar se vor

uşurã de „oarecare îngrãdiri ce le apasã“. Ne vom supune „fãrmurilor financiare“ pentru a nu se periclitã viața economicã a României“. Ieau „priso-sul“ din petrol: cedãm însã terenurile petrolifere unei societãți germane, la care va participa capitalul românesc și unguresc!

Grânelor li se fixeazã de acum prețul și pentru 1918 și 1919. Pe lângã Severin, vom da și la Giurgiu un drept de șantier.

Ni se ieau și speranțele ce le agãțãm de pãstrarea pentru noi a Dobrogii de Nord.

Ni se comunicã cã România „nu e interesatã“ ieau acest „condominium“, care va dobândi o soluție definitivã, prin aliați.

Și, pentru a nu ne amãgi de loc cu frumusețile pãcii cu care ne ametișerã, pânã la deciziunea ce am luat-o de a o face, zilnic Kommandatur (Condamnatã, cum a u botezat-o mahalalele) condamnã, nu degeaba suveranitatea Statului român a fost conservatã!

Azi d-șoara Codreanu e condamnatã la trei luni închisoare pentru cã a insultat armata germanã.

Iatã pãrerile, cum și intențiunile lor asupra noastrã, precum rezultã din discuțiunile asupra pãcii din presa lor:

„Bukarester“ crede cã prin pace „s'a ales o formã... care, dîn drepturile de factã... ale Puterilor Centrale, impune grija spre o mai apropiatã con-lucrare pentru o raționalã dezvoltare a țurii.“ E o perfidã ironisare, și o bucurie mascatã.

Semi-oficiosul „Pester-Lloyd“ e mai sincer; jubileazã:

„Prin pace i s'a lãsat României atãt cât îi trebiuã „sã trăiascã (!):

Austro-Ungaria a tras tot ceeace trebuia din războiu.

Nu trebuiesc făcute serbări de reconciliare. Ne-au luat teritorii fără de datoriile ce apasă, ni s'au impus despăgubiri de războiu, avem să plătim îmbunătățirile culturale ce le-au făcut la noi,—un lucru nou, care nu s'a văzut în tratatele de până aici.

Petrolul ni s'a luat din mâni; avem însă obligația de a face sondagii în termen de 15 ani; numai atunci putem să obținem și noi ca Stat redevențe (deci noi trebuie să suportăm și experiențele toate pe care le-ar cere capriciul lor).

Prin împingerea granițelor până la douăzeci de kilometri de Petroșani, treizeci de kilometri în Dorohoiu, cu peste 2.000 de kilometri pătrați în Suceava, un războiu al României contra Ungariei va fi exclus chiar în teorie. Ni se lasă 50.000 de soldați, dar cele patru Puteri vor ținea 90.000.

Basarabia nu trebuie să ne revie ca un premiu al trădării; de fapt nimeni nu ne-o garantează. Pentru chestiunea Dobrogii s'a amânat rezolvarea din cauza Turcilor cari cer retrocedarea graniței cedate Bulgarilor în 1915.

Singur „*Vorwärts*“ e mai cuminte: numește această pace: o pace inconștientă în care nu e vorba decât de valorificări de sume de bani sau de achiziții teritoriale smulse cu forța. Un tratat loial ar fi dat altceva. Totul e provisor, totul e o cauză de ură și frământare națională. Se pare că numai Ungurii și Bulgarii au ceva pozitiv în mână,

Se putea face o altă pace? Nu, categoric nu. Greșala d-lui Marghiloman este optimismul încrederii în sine, când și-a luat angajamentul de a trată „ne-

silit“ ca dela putere la putere, în numele unei Românie libere, cu Germania. Această grație nu i-a fost acordată, De aceea am ieșit și mai umiliți.

Și formula din tratat prin care cedăm Bulgariei, iar nu Puterilor Aliate, Dobrogea sudică a fost umilitor.

Poate că dânsul va obține alte rezultate? Le vom vedea.

28/11 Aprilie. Coșbuc moare. Pe o vreme tristă, cum i-a fost și viața, e dus la locul veșniciei.

Mai târziu primiam știrea din Moldova a stingerii lui Delavrancea: pristavul războiului.

Regele, răspunde telegramei d-lui Marghiloman care-i urează a ocroti țara sub egida dinastiei:

„Am nestrămutată nădejde ca Rege și Român în viitorul vrednicului și viteazului meu popor, și vă mulțumesc pentru asigurarea ce-mi dați de încrederea ce-o aveți în trăinicia și propășirea țării, sub conducerea mea și a dinastiei mele“.

Ministrul de Externe telegrafiază agențiilor din străinătate că „în viitor România va păstra o neutilitate strictă și loială către Puterile Centrale“.

1/14 Maiu. Cunoaștem acum și turpitudinile codicilelor: convenția petrolului, politică, economică și juridică. Le explică pe toate prin faptul interesării Germaniei cu un capital de 360 de milioane în industria petroliferă!

„Se arendează“, fără nici o arendă, toate terenurile petrolifere ale Statului, instalațiunile și materialul lemnos necesar, unei „Oelländereien Pachtgesellschaft“ pe 90 de ani.

Interesul Statului român la societate e garantat prin aceea că i se acordă dreptul de sondaj și îm-

părtășirea la capital și câștig (1) (am văzut în ce condițiuni, după presa lor). Se înființează și un „*Handelsmonopol Gesellschaft*“, societate românească (1), care e scoasă de sub acțiunea legilor Statului român (1)

După ratificare, România va arăta plusul de producție ce voește a-l da (1) fără a-și periclita industria sa (1). Dacă până în Decembrie 1918, nu se ajunge în această privință la un rezultat, „*societatea intră automatic în funcțiune*“.

Evident, în acest hokus pokus de vorbe, România nu e decât un automat care va trăi--cât va mai trăi—cum i se va indica din bagheta subtilului prestidigitator social.

Străinii pot obține imobile pe 60 de ani. Totul ce avem îl dăm Germanilor: fir telegrafic, căi ferate, dar întreținerea lor ne privește.

Ni se iea deci puțința de a trăi: pâinea, bogăția națională, vloga omenească,.. pentru a ne rezidî.

Asta este acest „*Wiederaufbau Rumäniens*“.

Chiar depozitele noastre dela banca din Berlin rămân la dispoziția Germaniei pentru acoperirea creanțelor germane, de 443 milioane. Față de acest aproape miliard cu care Germania ne-a creditat, pentru tinichelele sale, trebuie să amanetăm toată averea țării, chiar țoalele noastre nescutite de rechișiție, și să robim generații întregi până la stingerea acestei rase inferioare care eram noi și pe care norocul ne făcuse să stăpânim una din cele mai bogate țări ale lumii.

Pe lângă aceasta, mai avem în spinare greutatea datoriei războiului, de 10 până la 12 miliarde, față de patru miliarde lunar ce a costat pe Germania, șapte pe Austria, două miliarde pe Serbia.

Prințul de Hohenzollern a telegrafiat Cancelarului ca România să fie din nou un avantpost al culturii europene.

3/16 Maiu. După zguduirile din ultimul timp ale relațiilor dintre Austria și Germania, Impăratul Carol, care face penitență la Berlin, încheie o nouă alianță austro-germană.

Wekerle destăinuiește că această alianță e „*de pace ori de apărare*“, cu garantarea independenței și ocrotirea politicei economice a Ungariei.

În fine, după atâtea „*întăriri*“ ale alianței austro-germane, s'a ajuns la acest nou stadiu care înseamnă căderea proiectului lui Naumann cu faimoasa „*Mittel Europa*“.

Ni se face grația de a ni se da pâinea în alternativa de făină curată sau amestecată cu mălaiu.

5/18 Maiu. Pacea cu Ucraina nu dă roadele la cari țintiau. Ucraina nu poate da grânelor. „*Der Brot-friede*“, la care se așteptau, nu are alt rezultat decât de a scădea rația de pâine în Germania dela 200 de grame la 160.

Balfour ne consideră ca neutrali, după ratificarea păcii.

D-l Marghiloman, la un banchet, face un „*lapsus linguae*“ jignitor pentru simțimântul țării: uniunea Basarabiei s'a făcut, nu la Chișinău, ci prin pacea dela București! E un penibil lapsus, pe care îl vor reliefa mai târziu și voci românești și însăși vocile semnatarilor tratatului din București.

În Moldova a început o urâtă campanie asupra răspunderilor eșecurilor noastre dela început, cu atacuri și contra-atacuri lipsite de demnitate.

11/24 Maiu. În sfârșit o părere oficială, despre

pacea din București. Kühlmann, în Camera de Comerț, spune:

„Despăgubiri formale de războiu nu a cerut Germania, dar după judecata specialiștilor diferitele favorizări obținute fac o sumă ce ar putea să fie o formală despăgubire de războiu“.

Ba bine că nu: totul însă a fost ascuns ca în faimosul joc al bandiților la maidane: uite popa, nu e popa!

D-l Stere protestează ușor contra afirmărilor d-lui Marghiloman relative la Basarabia, și ca un corolar lansează un apel către alegătorii viitoarelor alegeri contra *„oligarhiei înecate încă în sânge și noroiu“.*

În faimoasa revistă umoristică *„Simplicissimus“* se începe de azi înaintea ilustrarea tuturilor cancanurilor de culise ticluite de Germani contra Curții noastre.

Regina, în special, e ținta atacurilor lor. Regele e umilit.

12/25 Maiu. Guvernatorul militar Tscheppe pleacă *„pentru înlesnirea trecerii succesive a administrațiunii în mâinile noastre!“*

Se șterge încă o etichetă, se pune alta: un subaltern al lui Mackensen. Chiar un guvernator *„veritabil“*, un mareșal austriac așteaptă deocamdată onorific, și, învăluit în mister, dar cu titlul de *„guvernator“*, la Pitești.

Toate eventualitățile le calculează și prevăd de mai înainte. .

Suveranitatea Guvernului regal român era salvată!

În Moldova depositul de muniții dela Nicolina, sare în aier.

E același fenomen ce se petrece în Rusia. De vină?.. O scântec,.. dela o mașină de cale ferată...

Mai târziu arde un garaj de automobile din Iași...
Magazia cu efecte din Bălți... Magazii cu provizii...

Injurii contra generalului Prezan demisionat între timp.

Presa germană comunică știrea lumii întregi. Eroul graniței de Vest a Moldovei,.. ce mai însemnă acum!.. Avem pacea, instrumentul de luptă se aruncă...

Ai după moarte îl vom glorifica, îi vom ridica statuic pentru a ne ilustra printr'un discurs festiv, acum el e o amintire a nebuniei războiului.

Iar în București, detectivul particular „*Ciavar*“ „*se însărcinează să i se denunțe orice neregulă din timpul neutralității chiar făcută de miniștri*“.

Sever examen de conștiință! Este și timpul!

15/28 Maiu. Au luat cu zgomot ofensiva la Sud de Laon și Reims, pe Chemin de-Dames.

O credem o simplă ofensivă demonstrativă.

18/31 Maiu. Ne-am înșelat; au înaintat strașnic pe acest sector împingându-se în frontul francez, după ce au luat Soissons, până La Fère en Tardenois.

Ieri a fost Joia Verde, cu același ceremonial tartufic, ca și anul trecut. Și, spre a se accentua semnificarea inscripției „*Mane domine nobiscum*“, de pe unul din altarele votive, baldachinul arhiepiscopului e înconjurat de o gardă de onoare cu baioneta la armă.

19/1 Maiu. Au ajuns Marna, sunt lângă Château Thierry. De necrezut.

La noi frigurile alegerilor. Camerele care vor ratifica pacea.

Vorba vine, căci lumea toată se desinteresează complet.

Toată forma exterioară se păstrează: indicarea zonei electorale, placarde, apeluri și inevitabilii jandarmi cari păzesc sacrosanctitatea zonelor. Dar totul e așa de falș! Libera exprimare a votului sub pumnul și baioneta germană!

Paginile lui Caragiale asupra alegerilor noastre înviază în toată ridicula lor realitate.

Nimenea nu intră în localuri, afară de doi-trei cetățeni, cliențelele registrului cluburilor. La poartă, alți trei-patru, ca la controlul spectacolelor, așteaptă cu teancurile de buletine de vot în buzunare sosirea automobilelor încărcate cu veritabilii cetățeni, ce fac naveta dela un loc la altul.

- Mulți sunt gardiști îmbrăcați civili: apar la o secție de vot în locul cutărui mort, la alta în locul cutărui refugiat.

Dialoguri înveselitoare povestite de membri biourilor electorale sau funcționari de poliție: cum te cheamă?.. Radu Văcărescu, să trăiți. Cine e șeful dumatiale? Domnul comandant X să trăiți.

Singurele județe mutilate care au reacționat frumos în aceste alegeri au fost: Mehedinții, Suceava, și Bacăul, care au ales un general și un naționalist.

20/2 Maiu. Au luat Château Thiery; au bombardat Washington dintr'un submarin; dar nu poate să le meargă bine. Simt nevoie de a revizui pacea cu Rusia. Soldații pleacă mereu din țară, gărzile se reduc la un singur post la toate serviciile, iar la Palat se lasă pe seama jandarmilor noștri. Vin mereu răniți.

Incep să fortifice granița dunăreană a Olteniei,

unde fac tranșee. Vor să-și asigure retragerea din Balcani, prin acest bastion oltenesc?

Ni se scade rația de pâine la 175. de grame, cu un lux de expunere de îmbunătățiri ale fabricației: vom avea o pâine curată pentru patru zile.

Tăranii sunt angajați la muncă prin biurourile de recrutare; iar legea rechizițiilor va ținea până la pacea generală! (De sigur și în Moldova).

28/10 *Maiu*. Se dă o pâine de făină-cenușă. Am scăpat de pâinea cu mălaiu de până acum, în care s'au stricat atâtea danturi; acum ni se oferă altă calamitate pentru stomah.

Străzile s'au golit complet de soldați și mai ales de ofițeri; la hecatombe.

Administrația militară sfătuește Mitropolia să intervină către preoți să nu se atace de „*popi*“ pacea, la serviciile divine!

Noi nu ne mai putem ruga nici Dumnezeuului nostru pentru păcatele noastre!

31/13 *Maiu*. Incearcă să spargă frontul și între Mondidier-Château-Thierry, atacând din spre Noyon. Nu le merge însă bine, se vede că au mâncat bătaie, căci fac bilanțuri.

Se vorbește de un mare atac francez la Noyon.

Starea populației Germaniei e disperată, cum rezultă din presa lor. Făină nu mai au decât de cartofi, amestecată cu nisip.

Populația e veșnic neliniștită cu rechiziția hainelor, chiar a soldaților aflați pe front. Se confiscă hainele depuse la Muntele de Pietate. Se cer zilnic cartiere. Criminalitatea copiilor crește pe țărmurile Rinului dela 6.000 de cazuri anual, la 20.000.

În trenuri sunt furturi de alimente. Se dau pedepse

straşnice pentru aceasta. Se pedepsesc cu închisoare copiii unei şcoale, cari, într'o excursie, au luat în buzunare din fructele căzute.

Se pedepseşte cu trei ani un oficiant bătrân, cu 35 de ani de serviciu, pentru că şi-a însuşit boabele de cafea căzute dintr'un pachet rupt. Tot astfel e pedepsită soţia unui oficiant care exploră cu un ac pachetele ce sosiau la poştă.

Mortalitatea a crescut din cauza foamei, în azile şi închisori.

2/15 Iunie. 41.000 de soldaţi prizonieri de-ai noştri au venit de peste Dunăre; se aşteaptă sosirea şi a restului de 8.000. Aflăm de suferinţele lor. Cei mai mulţi au căzut în dezastrul din Turtucaia. Deşi aruncaseră armele şi arboraseră drapelele albe, au fost măcelăriţi ca turmele, cu mitralierele de Bulgari, cari se urcaseră pe acoperişuri de case, în pomi şi pe dealuri. Incolţiţi pe malul Dunării, sunt azvârliţi sau se asvârlî spre scăpare în apele ei unde apoi sunt vânaţi ca fiarele cu tunul sau cu puşca.

Când hecatomba a fost deplină, s'a arătat ofiţerul german care a cruţat măcelul. Momentul predării a fost tota şa de groaznic.

Sunt pălmuiţi, izbiţi cu puşca de bruta bulgară, chiar colonelii sau generalii.

Sunt jefuiţi de haine, ghete, lăsaţi cu picioarele goale, mai ales ofiţerii.

Au rămas nedesculţaţi numai cei ce au avut prevederea să-şi sfâşie cu briceagul căputele, rămânând numai cu pîngelele.

La cel mai mic semn de revoltă a mândriei omeneşti, sunt străpunşi de baionete. Drumul spre lagăre a fost un calvar. Prin sate li se aruncă cu apă

fiartă și bolovani de către femei și copii cari îi strigă „*cocoschi, cocoschi!*“

Nu le puteau iertă găinile întâmplător luate de-ai noștri în 1913. În lagăre mor de foame.

Prisonierii au căzut în stare de îndobitocire, pasc iarba pe câmpuri, ca animalele, spre veselia sate-
lor care vin spre a vedea spectacolul. Adună băli-
gile spre a le lua semințele de orz sau de ovăz, des-
groapă hoiturile vitelor moarte, devorându-le crude.

O muncă de robii e impusă tuturor, chiar ofițeri-
lor, după trecerea noastră, dela Flămânda. Au fost
cu toții forțați să care în blocuri, în spinare, piatra
necesară facerii drumurilor spre Macedonia.

La noi e o neregulă extraordinară cu pâinea,
Mii de inși rămân fără de pâine.

Descopăr și un alt mijloc de extorsiune: „*reluarea
relațiilor comerciale*“. Dăm alimente, primim în
schimb dela Germania obiectele de lux, vase, cești!

Primim dela Turci curmale și smochine! Mărgele
roșii se aduc în Kaffern Krale Süd-Ost Afrikas, pen-
tru perlele și diamantele țării.

Soldații lor se duc mereu pe front. Nu le merge
bine.

Presa noastră politică e o rușine: zilnic se văd
expresia: la ocnă partidul crimei!

4/17 Iunie. Eșecul de pe frontul francez trebuie
să fi fost groaznic.

Opinia publică germană, amețită cu miragiul luă-
rii Parisului, e complet desamăgită. Chiar conser-
vatorii se trezesc, ei cari la orice ocazie cereau
ca Germania să nu cedeze.

Organul lor, „*Kreuzzeitung*“, crede că a sosit mo-
mentul ca pentru pace să colaboreze oamenii de Stat,
nu numai sabia... Also!

Cere în schimb libertatea mărilor și desarmarea maritimă a Angliei, ceea ce va face superfluă chestiunea Belgiei.

Ii răspunde „*Berliner Tagblatt*“: această soluție va dispune Anglia; trebuie admis principiul general al desarmărilor.

Trebuie o înțelegere cu Anglia și renunțarea la încorporarea de State cucerite, căci o astfel de politică țarmurește Germania în rolul de Stat continental și o face să piardă situația de Stat mondial.

În Austria e criză politică.

Au nevoie însă de un grabnic succes de arme, spre a înălța moralul național. Il caută în Italia, unde ieau cu sgomot ofensiva.

5/18 Iunie. Parlamentul nostru s'a deschis în prezența Regelui, în absența Reginei și a corpului diplomatic.

Regele ar fi cetit mesagiul cu „*urme vizibile de oboseală fizică*“:

„*Prelungirea rezistenței armate ar fi adus sleirea până la istovire a forțelor țării. România a încheiat pacea ce i se impunea, ca o condiție de viață... Indreptări adânci sunt de adus, nu numai de ordin administrativ, dar mai ales de ordin moral... Înfrățirea reformei agrare și chemarea păturilor adânci ale țării la viața politică*“.

Evreii pământeni cer „*emanciparea tuturor*“ Evreilor, nu pe categorii, „*cum e pretutindeni. În întreaga lume civilizată*“. „*Nu se poate presupune că poporul român ar face o excepție în întreaga omenire... Ei au dreptul la o viață adevărat omenească*“.

În caz contrariu, amenință cu agitații și lupte

dăunătoare intereselor mari ale „*țării, atât în lăuntru, cât și în afară*“.

Au devenit foarte sensibili. Trăim o epocă de sensibilitate umanitară; descoperim acum că am fost numai niște sălbateci evreofagi.

Ce vor mai tânguî mai târziu pe zidurile acestui Ierusalim al lor care e țara noastră? Vom vedea.

În Bulgaria, Radoslavov, care demisionase pe chestia Dobrogii, e însărcinat cu facerea Cabinetului.

În Italia, aripa lor dreaptă a fost înfrântă.

La noi, griji economice. Secetă după o primăvară nefavorabilă.

7/20 Iunie+37°. Vin prizonierii din Krefeld. Aflăm toate grozăviile internării. Lagărul de distribuție era în Dänholm, o regiune continuu bătută de vânturi cari săgetau. Ofițerii au fost ținuți cu săptămânile, iarna, pe un strat de paie în barace de scânduri, în care vântul suflă ca afară. Luni de zile nu li s'a dat solde, iar când li s'au plătit, de abia le-au ajuns pentru cumpărarea combustibilului și a hranei. Lagărele din Ströhen, Beskow, Schwannstätt, erau lagăre de represalii, lagăre de exterminare lentă prin foame a ofițerilor designați prin sorți.

Dacă în majoritatea lagărelor mesele constau din fărâməturi de pește, stoarse de ultima picătură de grăsime, astfel că, numai rămăncea decât țesătura celulară, sau din supe cu mălaiu ce miroșiau a benzină, din cauza întrebuintării ca atare a porumbului ce le-a servit ca experiență pentru a-l degermina, apoi în lagărele de represalii se moare complet de foame. Li s'au dat supe de scoarță de fag, pâne din rumeguș de lemne, de fructe furagere. E acelaș

regim care s'a aplicat și tuturor deținuților români din penitenciarele Germaniei și Poloniei, pentru crime politice sau ordinare.

Toți prizonierii din acele lagăre au ajuns umbre cari nu mai pot face un pas dela o treaptă de scara la alta, fără a se ajuta cu mânșile. Sunt prizonieri cari și-au tăiat carâmbii cizmelor pentru a i se ușura povara cizmelor pe care nu o mai pot purta. Cimitirele germane sunt pline de mulțimea lor.

Soldații în special au fost exterminați în mod criminal!

Pentru a li se ușura povara vieții, internații, ofițeri sau prizonieri? sunt sfătuiți a-și ținea stomahul bandajat în fașe ude.

Pentru a-și salva viața sunt nevoiți mulți a accepta lagărul de favoare: Krefeld, unde colonelul Sturdza avea să creeze o nouă mentalitate în prizonierii români.

Intr'o revistă făcută acolo, se vede și insuccesul celor „trei apostoli“ și traiul ce s'a dus acolo, desfășurat chiar în fața Comandantului lagărului!

*„Astăzi viața-i un calvar,
Traiul tuturor amar,
Pâne, brânză, unt, cârnați
Nu mai sunt decât Ersatz.
Ultimatul ni s'a pus,
„Pace“, că, de nu. v'ați dus
Am primit, fiind forțați,
Dar ne-au dat pace Ersatz.
„Azi poate-o fi ce-o fi,
Dară ziua va veni
Când și marii diplomați
Le vor da lor tot Ersatz.*

În Basarabia ni s'a impus retragerea trupelor din satele nemțești.

În Austria, criză alimentară: ea cere Germaniei a-i da un maximum de alimente. Karoly se declară fățiș contra alianței cu Germania.

În Germania, socialiștii cer discuția păcii în Reichstag.

Kaiserul răspunde telegramelor de felicitare cu prilejul a treizeci de ani de domnie „în credința pe „săbia sa ascuțită și în conștiința că are fericirea „să fie în capul celui mai capabil popor din lume“!

La Iași, în Parlament cereri de „invalidare a unui „dezertor și a unui criminal“. Majoritatea știe însă să țârnurească acolo răul, care va găsi atâta ecou la noi.

10/23 Iunie. Plec spre Răcari, în Dâmbovița, o-dinioară unul din satele cele mai înfloritoare ale țării. Ploaia torențială de ieri a înviat totul, după căldurile de nesuportat.

În tren, aceeași forfoteală internațională a lumii de afaceri mărunte, dar care rentează așa de bine: aprovizionarea Bucureștilor. Un singur sătean.

În gara X un mușlat de războiu: „România Mare“ glăsuște corul Internaționalei.

Un sătean, prins de ecoul vorbelor, ca un ecou, repetă: „România Mare“.

Spre groaza însoțitorului meu mă adresez conaționalului: Să-ți fie rușine. „România Mare“ e o vorbă sfântă, de cari nu pot râde decât liftele străine. Dacă acum nu poți face altfel, întoarce capul și scuipe-ți năcazul.

O liniște de gheață cuprinde întreg compartimentul; fețe rânjinde răsar din alte compartimente;

schimburi de semne cu soldați, la gări...: scap însă ca prin minune.

Ghergani, Sîlbozia-Moara, Răcarii sunt în sărbătoare; sătenii toți, în curate cămăși albe (der schmutzige Walach) cu împestrițeala vioaie a costumelor lor, stau deprinați, de vorbă. Hora, s'a dus, cu toate invitațiunile soldaților de a o face; inimile tuturor simt că nu e timpul, Deși nu trăesc rău cu jandarmeria și patrulele—Italieni—aflați în sat; sufăr toți de pe urma sistemului. Sunt scoși cu forța la munca marii proprietăți, siliți la muncă sărbătoarea, cu biciul, de agronomii germani, cari-i vânează oriunde-i găsesc ascunși, ca fiarele. Rechișițiile au curs. Laptele se varsă zilnic la lăptăria cooperativei sătești, aflată în mâinile lor.

Intr'un singur sat, la Slobozia-Moara, s'au rechișiționat 220 de vite mari cornute, în optsprezece luni.

Acum se înfierează vacile, vor lua douăzeci și două, deocamdată, din cele mai bune.

Zilnic se vede tragicul tablou: jandarmul târând vaca cu vițelul, în urmă o babă, cocârjată, cu un braț de fân la subțioară și cu inima zdrobită după comoara vieții, lumina ochilor ei.

Cu toții au însă speranța în suflete: toți cred că Francezii îi bat acum, ba încă dau și detalii naive, cari circulă în toată împrejurimea. Ei sunt speranțele țării de mâne.

In Reichstag, Kühlmann afirmă că actualmente nu e de consiliat siguranță și încredere în România, cu toate că actualul guvern voește să tragă la răspundere pe vinovații de război.

In privința Dobrogii încă nu s'ar fi putut ajunge la o regulare a chestiei.

Este oarecare frecare între guvernul nostru și ei, cum rezultă din răspunsul Corpurilor Legiuitoare la Mesagiul regal: Țara vede în preveniența Puterilor cu care tratăm pacea „o punte a restabilirii „relațiilor de prietenie din trecut“. Poziția de Stat neutral ce s'a creat României prin tratatul de pace îi va permite României să aibă bune relații și cu celelalte state.

În Austro-Ungaria, Burian promite muncitorilor hrana și o pace de înțelegere.

11/24 Iunie. În pantheonul zeităților politice din Iași, după atâta tăcere, d-l Bădărău simte datoria de a vorbi... Țara e frământată, avidă de a-l auzi. În fine a vorbit, renovarea cadrelor partidului conservator va rezolva toate chestiunile: a pământului, a votului. Țara s'a liniștit, d-l Bădărău și-a luat masca solemnei taciturnități.—Tace.

12/25 Iunie. În Italia nu au făcut nimic. Se consolează singuri. „Bătălie de durată; forțe superioare!“ Also!

Evreii se adună la o întrunire cu delegați din țară: conchid că popii români ar putea cu siguranță să învingă prejudecățile și relele deprinderi învinse de lumea întreagă!

Kühlmann, în „Reichstag“, spune că e „imposibil „a se vorbi de finele războiului, cu toate strălucitele „succese ale armelor germane; nicăieri nu se vede „o precumpănitoare dorință de a intra la pace. Cât „fimp orice încercare de apropiere e denunțată ca „ofensivă păcii, numai prin rezoluții militare și fără „de tratative diplomatice, de abia se poate vorbi de „un sfârșit absolut“... Also!

Spaniolii, cu Maura, acum și-au ales momentul să ceară Gibraltarul și Marocul. Meridionali!

14/27 Iunie. Simt nevoia de a-și întări situația în opinia noastră publică.

Expun la vitrine hărțile de războiu, cu colosalele succese germane.

Belgia, Nordul Franciei sunt ca și strangulate de grosul șnur în colori germane; un alt șnur negru își întinde brațele de încercuire asupra Parisului.

Săgeți enorme roșii indică loviturile de măciucă date frontului francez de coloanele germane respective.

15/28 Iunie. Pacea cu noi s'a ratificat. În fine! Avem o pace? Încă nu: trebuie acum ratificarea și de către celelalte State, și apoi schimbul de ratificări și cine știe ce alte comedii!

Situația politică în Germania, încă dificilă: socialiștii sunt mulțumiți cu declarațiunile lui Kühlmann; partidul dreptei e furios, vede în ele o contradicție cu expunerile Kaiserului. Și o expunere funerară!

Kühlmann cată să o dreagă, afirmând că și Moltke prevăzuse războiului o durată de—treizeci de ani.

Cu toată abilitatea sa, Kühlmann se clătină și mai rău. Această afirmare produce și mai mult tumult.

În Anglia se crede că chestia decisive e o chestie de ore: o mare bătălie va decide ieșirea războiului.

O așteptăm.

VII.

Dela pacea din București până la cererea armistițiului de către germani.

17/30 Iunie. În Moldova o vie agitație politică, care îngreuiază și mai mult raporturile Guvernului cu Germanii.

Se pare că și Suveranul nu e de acord cu vederile în chestie de politică internă și în special cu angajamentele luate de Guvern cu Puterile Centrale.

Nu cunoaștem azi tema acestor discuțiuni, dar o bănuim. Hotărârea plecării d-lui Take Ionescu de care Germanii sunt foarte bucuroși, pare să fie o urmare a chestiunilor ce se agită: chestiunea responsabilităților războiului, un vechiu păcat ce a pasă greu asupra d-lui Marghiloman, de când cu faimosul interview, oricât dânsul va căta să uite complet „gestul”. Vindicativii oameni ai Nordului nu au uitat de loc polița ce o au trasă asupra sa.

De altfel în cuvântarea foarte sigură a d-lui Marghiloman din Parlament, nu se vorbește decât de reformele proiectate: vot plural, proprietate mijlocie, naționalizarea băncilor, scoaterea politicei din școală.

În București trupe austriace, în debandadă, și cu toată groaza războiului întipărită pe figură, vin de pe frontul italian.

Școala evanghelică enumără acum 1789 elevi, dintre cari Germani: 140. Austriaci, 217; Unguri, 225; restul pământenii. Se speră ca ei să „*fie ancora germanismului*“ în România.

În Austria a fost zilele trecute, o mare criză alimentară, accentuată până și de ziarele ilustrate. Împăratul se vede nevoit a telegrafia după ajutor Kaiserului.

Acesta îi dă ceva alimente în schimbul iar al reluării discuțiilor faimosului tratat economic, cu legi comune comerciale, desființarea granițelor, etc.

Se face socoteala morților din Ardeal. Din 22.120 morți pe câmpul de luptă, numai 8.713 sunt Austriaci, restul Români.

În Germania, capete mari luminate sunt contra intervenirii Germanilor pentru a se da dreptul de proprietate Evreilor români, ceea ce ar da naștere la mari agitații în România, iar Maximilian de Harden, în „*Zukunft*“, atacă foarte viguros pacea noastră.

Nu se sfiește a afirma că printr'acest tratat România este sugrumată și împilată. ^f

Ocupată, lipsită de Dunăre și de Mare, răzlețită de Dacia lui Traian, cu armata nesfârșită și cu conștiința că numai nenorocul a făcut-o să nu poată izbândi, România va avea o veșnică amărăciune contra Germaniei.

Un articol pe care l'ar putea subscrie orice Român.

Pe frontul de Vest, întreprindere strașnică de patrulare dela Mare până în Alsacia. Ar fi costat 900.000 de Americani.

Mohammed Sultanul a murit, cum aflăm zilele acestea.

De moarte naturală.

24/7 Iunie. Frecuşul dintre factorii noştri constituţionali şi puterea ocupantă, rezultat din felul cum s'a încheiat pacea, e destul de grav. În discordanţă cu cuvântarea Preşedintelui de Consiliu răspunsul Coroanei la adresa Senatului accentuează că „numai o largă reformă electorală şi agrară, „poate asigura, dincolo şi dincoace de Prut, o te-
„meinică propăşire a acestui mult încercat popor“.

Ca o lovitură de şah „la Rege“ pare, deci, cuvântarea d-lui senator dr. Gerota, care consiliază pe Rege a se sustrage intrigilor dela Palat, şi să fie mai energic: „de ar fi fost Regele mai energic, „nu am fi avut războiul...; ceeace s'a întâmplat să „serve de învăţătură Dinastiei“!

De sigur corpurile reprezentative, ieşite din libera auto-determinaţie a noastră, după sistemul german, pot să aibă înălţimea morală a tuturor licenţelor.

Ca o repercutare a celor întâmplate, o notă oficioasă germană, desmiţând drastic aserţiunea ziarului oficial „Steagul“, arată că controlul de graniţă al demobilisaţilor şi refugiaţilor, care se face cu o încetineală şicanatoare, se va executa şi de aici înaintea de autorităţile militare, iar nu de cele române.

Iar, în Reichstag începe să se strige iarăşi contra barbarului tratament al prizonierilor germani, din cari nu s'ar fi întors decât 20 la sută.

Vechiul sistem de presiune asupra noastră.

Oficiosul lor de ieri ne lămureşte şi mai mult.

Opera d-lui Marghiloman e minată, adecă de d-l Brătianu.

Aceste minări nu contribuie a se dobândi prietenia „Puterilor Centrale. Franța e departe, iar Mittel-Europa e aproape. România are să aleagă dacă „va rămâne mai departe izolată, înconjurată de „inimiciție și neîncredere sau se va învâli să sfârșească cu mașinațiunile lui Brătianu, spre a înlesni „drumul spre o sinceră conlucrare politică și economică cu Puterile Centrale“.

25/8 Iunie. Se pare că generalul Averescu ar avea încrederea Coroanei în privința executării reformelor cât mai democratice. „Lumina“ ne informează ca despre un „fapt cert“: „reluarea relațiilor dintre Palat și generalul Averescu“.

Generalul Averescu, pe de altă parte, contestă Guvernului, „libera expresiune a voinței națiunii „pentru ca un act de importanța ratificării păcii să „fie exprimarea acestei expresiuni“.

„Bukarester Tagblatt“ socoate, în de acord cu expunerea Ministrului-președinte, că cea mai grabnică nevoie a zilei după încheierea păcii „e o datorie de conștiință“: cercetarea vinei pentru războiul. După seriozitatea cu care se va sesiza Tribunalul se va cunoaște sinceritatea, dacă se voește în adevăr a extirpa sistemul adânc înrădăcinat. Dacă scena judecării va fi o comedie, atunci se va vâli că poporul român „și-a schimbat numai persoanele care-l exploatează“ iar nu concepțiunile și că penibila învățătură a războiului rămâne fără de influență asupra sa.

Acest războiul a descoperit toată descompunerea României. „Nu va fi extirpată aceasta, atunci țara „nu poate pretinde valabilitatea raporturilor pînă „de încredere“.

Despre acest lucru s'a vorbit, zilele acestea, și în Reichstag. Articolul 93 din Constituție dă posibilitate Regelui de a opri războiul, înlăturând Ministerul.

Articolul 95 îi dă dreptul de a dizolva Parlamentul.

„In viitoarea conduită a Curtii regale față de „Brătieni, se va recunoaște dacă Regele va tolera „mai departe sistemul de până aici, care a adus „Coroana în cel mai mare pericol“.

Iar într'o convorbire ce s'ar fi avut cu un fost Ministru român din Stockholm, ofițerosul german pune și cele douăsprezece capete de acuzare pentru fostul Minister:

1. Că a declarat războiu.
2. A permis intrarea de trupe străine.
3. A informat fals pe Rege asupra situației.
4. A favorizat pe generalul Iliescu care a dat armatei pentru un milion încălțăminte cu tălpi de carton.
5. A cerut un ajutor de 50.000 de Ruși.
6. A sperat că în cincisprezece zile va lua Transilvania.
7. A permis cărarea vinurilor partizanilor cu trenurile.
8. A acordat misiile grase la o treime din Cameră.
9. Pentru distrugerile instalațiilor petrolifere.
10. Pentru cele 180.000 de cazuri de tifos.
11. Pentru malversațiuni și
12. Pentru că a refuzat a merge la Brest-Litowsk.

Aceasta însemnă după concepția germană că: nu intră în obiceiul german a se amesteca în politica internă și în formele de guvern al națiunilor!

26/9 Iunie. Aflăm de răspunsul d-lui Marghișman către generalul Averescu: *„Dacă dela această „acțiune veți încerca să treceți la ceva mai material, se va constata că suntem trei și se vor căl,*

„Vă asigur, cei cari vor încercă să întreprindă o asemenea acțiune împotriva noastră“.

(Cine? Ce? — Mister...)

Oficiosul german spune foarte sibilic că „Ave-
rescu varsă uleiu peste foc“.

Relele raporturi, rezultate din felul cum înțelegem noi să săvârșim opera internă, se sparg pe spa-tele... demobilizaților. Ei sunt opriți de a mai trece în teritoriul ocupat.

În Turcia, noul Sultan Mohammed al VI-lea.

Punerea în stare de acuzare a fostului guvern, care se va vota peste câteva zile, nu obține deocamdată decât 57 de voturi față de șase abțineri și 51 absenți.

În Moscova, contele Mirbach, împuternicitul german, a fost împușcat.

Pe frontul de Vest au sosit un milion de Americani.

28/11 Iunie. Parlamentul execută somația germană.

Acuzarea împotriva Cabinetului Brătianu a fost formulată în Parlament. Sunt șase capete de acuzare: trecerea trupelor străine, neorganizarea armatei, corupția reprezentanților, retribuția lor cu milioane, cedarea flotei Rusiei, transportarea Tesaurului, traficul vagoanelor, distrugerea rafinăriilor, ridicarea copiilor, întrebuintarea vagoanelor în scopuri particulare.

Vina pentru războiu nu formează un cap de acuzare!

Tesa germană e pierdută.

Mai târziu, în presa lor și în Parlamentul german se vor exprima că darea în judecată a Ministerului român e cea mai mare comedie a secolului!

În Germania se vede că situația pe front e rea. Hertling, Cancelarul, simte nevoia de a face iar avansuri pacifice.

Vorbește chiar de Belgia care ar fi numai un gaj pentru tratative și pe care nu are intențiunea de a o reținea. Germanii nu ar avea gânduri imperia-
liste: lasă independența Belgiei! Pentru prima oară se vorbește în acest sens.

Semn rău!

Hintze, fost amiral, vine în locul lui Kühlmann care a căzut.

Sodomă a Bucureștiului, tu ai pierdut pe fiul cel bun al Germaniei...

În Moldova nu ar mai fi pâine decât pentru patru luni.

În teritoriul ocupat s'a confiscat toată recolta anului 1918.

Gustăm fericirile păcii!

2/15 Iulie. Spre Rucăr. În gara de Nord aceleași coade nesfârșite de călători cari așteaptă cu zilele căpătarea biletului. Dar unde e regula germană?

În fața ghișeurilor, pe lângă patrurile germane funcționează acum „*dolmeciul*“ evreu, cu un sergent german.

Ei sunt șefii întregii ramificații de gardaști români, hamali și portari ai gării de Nord. La ghișeuri se lucrează de formă și cu încetineală exasperantă; de abia pătrund douăzeci sau treizeci de călători.

Pe din dos ramificațiile vând la licitație biletul de care ai nevoie. Când locurile s'au ocupat, un gardist strigă ritos: „*Censurat!*“ „*Censurat*“ răsună

ca un ecou în toate colțurile. Ghișeurile își trag perdelele, soldații invită lumea cu gestul și cu lovituri de pușcă afară: los! los! heraus!

Pentru un bilet de cinci lei se plătește douăzeci și cinci de lei.

Se citează numele cutărui vechiu portar care a făcut suta de mii de lei în câteva luni.

Toți sunt încântați: funcționarii români și „*Eisenbahn-Direction*“.

La orice reclamație de prisos, te alegi cu închiisoare pentru ofensă nedovedită adusă soldatului german.

În trenuri s'a permis și personalului român să-și ia activitatea mai mult de formă. Toți însă sunt foarte scrupuloși în executarea datoriei! Vânează bacșișul.

Caută carnea sau cutiuțele cu untură în gențile călătorilor, dau jos bieți Români prinși în flagrant delict de contrabandă, și-i aduc înaintea personalului militar al gărilor, cari rîd cu compătimire și cu un aer de mărinimie lasă liber pe nenorocitul contravenient, spre marele scandal al integrității funcționar român.

Golești. În sat, bisericuța lui Stroe Leordeanu se ridică veselă, în toată forma ei primitivă din secolul al XVII-lea, scoasă de curînd la iveală. Un obuz explodată în dreptul altarului, în timpul strașnicelor lupte de aici, ale retragerii, i-a smuls poalele strașinei.

Sătenii, smeriți, ies din case și, neîntrebați, își spun păsul și durerile ce le-au îndurat.

Ochii tuturor iscodesc neconținut, cât vorbesc, casele conacului din față, unde e Komandantura de

etapă și magazinul de proviant în care se adună toată bogăția județului. —

Pașii greoi a unei santinele germane din fața porții îndeamnă la circumspecție. Casă sfântă a Goleștilor, care, din secolul al XVI-lea, ești leagănul acestor blagorodnici și iubitori de țară boieri, care ai adăpostit pe Matei Basarab, pe Brâncoveanu, și ai oferit cea dintâi ospitalitate pe pământul românesc Domnitorului Carol, ești mărturia istorică mută a trecutului nostru nenorocit! Imi evoci zilele de durere din 1716, când avangardele lui Pivoda von Dettiner, căpitan nemțesc, conduse de Mihul Căpitanul, spre a prinde pe Nicolae Vodă Mavrocordat, se sălășluiau în această curte; îmi evoci figura lui Tudor Vladimirescu, pe care l'ai găzduit în zidurile tale, spre a fi trădat de căpitanul lui Ipsilanti. În zidurile tale, care au adăpostit poate întâia școală românească din țară, răpăie din nou cizma împilătorului neamului nostru.

Câmpulung. Numai militari, peste trei mii. Pentru „*Erholung*“.

Casele mari, pustii. Localurile publice închise de zăplazuri mari de scânduri cu sârmă ghimpată: la-găre de internați și aresturi.

O răceală în aier, de mormânt.

Nicio perdea la ferestre.

Ici colo, frontoane dărâmate de obuze; clădiri întregi străpunse de o ghiulea; câte un părete de casă, dărâmat, în nomolul și mormianul dărâmăturilor: patul sfărâmat, lavoarul aruncat într'un colț, cioburi de sticlă; a rămas camera în aceeași stare ca în momentul groaznic al evacuării.

Gospodăriile de abia s'au reînfrîpat. Localurile

publice închise. Singurul birt: o cârciumă în piață, spre Crucea pârgarilor, care străjuiește de vre-o trei sute de ani întâmplările vremii.

Prețurile fabuloase din cauză că totul se pompează la garnizoană și pentru rechiziții.

Nămăiești. Icoana războiului în toată urâtenia lui, Din frumoasa mănăstire, ridicată în preajma bisericii scobite în stâncă, nu au mai rămas decât colțurile zidurilor negre, arse și afumate.

Din depărtare face impresia unei căpățâni de mort, a cărui dinți rânjind își bat joc de zădărnicia lucrurilor omenești.

În sus, pe pârâul și pe muntele Pravăț, care se profilează în negru pe fondul alburiu al colțurilor stâncoase din Dragoslave.

Aici s'a dat una din cele mai îndârjite lupte de poziție ale războiului nostru, care, după mărturisirea germană, nu aduceau niciun câștig de teren armatelor germane. După aproape cincisprezece luni de atunci, câmpul de bătaie e încă viu.

Se văd sus pe coamă, încă destul de bine conservate tranșeele germane, cari șerpuesc prin desișuri, văi și muncelile; găurile de tragere bine alcătuite cu brazde de iarbă; înapoia șanțurilor, locul colibelor cu sobele lor.

Cozoroace de chipiuri ofițerești, tălpi de cizmă, puști sfărâmate, încărcătoare risipite, sfâșieturi de haine, cartușe trase sunt mărturia grozăviei luptelor.

O cruce de piatră ridicată de Brâncoveanu stă sfărâmată, de lovitura unui obuz ce a lovit-o în plin. Găuri imense sfredelite în pământ, în jurul ei. Sunt semnele artileriei noastre, care a tras cu o precisiune admirabilă.

Un corp de șaptezeci de mii de Germani a fost desorganizat: s'au scos prin luptele de aici.

Leșurile germane stau cu miile în cimitirul din valea de din dosul coamei. Cu aceeași aliniere exasperantă zace și materialul lor uman mort, ca și cel viu, strict numerotat și etichetat.

În dreapta Pravățului, la răscrucea drumurilor Câmpulungului și a splendidei vii a Dâmboviții, pe unde s'au dat atâtea lupte ale trecutului nostru, fiecare palmă de loc poartă urmele grindinii de artilerie. Pământul face impresia că e presărat de nenumărate degetare: găurile obuzelor trase.

Cantoanele, arborii, parapetul șoselei sunt găurite pe fiecare centimetru de schije șrapnelor. Sunt urmele grindinii abătute din munții vecini asupra nenorocitei noastre retrageri din Dragoslave, la acest unghiu al morții.

Rucărul, Podul Dâmboviții, odinioară fala satelor țării, o completă ruină. Din mijlocul ruinelor centrului Rucărului ies picioare de mese, mașini de cusut, firme de magazine.

Falnicii Rucăreni, de nerecunoscut. Deprimați, roși de mizerie, cu frica de a pieri în curând de foame, frică accentuată și de grozava secetă a acestei luni. Tot ce au trebuie să împartă cu ocupanții.

Și, culmea tragicului, trebuie să fie veșnic cu surâsul pe față, spre a complăcea autorităților militare și a se conforma Komandanturii. Toți trebuie să fie veseli.

Sunt nevoiți să joace pe veselii, acum când hoțarul moșilor lor s'a îngustat până în marginea satului, când chiar din ceeace le-a rămas nu li se

permite a-și tăia un lemn pentru trebuințele casei, când din 20.000 de vite cornute, câte aveau la invazie, acum nu mai au decât 1.000, când din 40.000 de oi nu mai au decât 800, când zestrea casei lor e zilnic cărată de fiecare drumeț neamț, când brânza sau ouăle destinate mesei oaspeților lor trebuie să le țină, îngropate pentru a nu le fi rechiziționate.

Frumoasa biserică a Rucărului, cu una din cele mai frumoase picturi moderne din țară a servit până în timpurile apropiate, de bucătărie a trupelor, iar la invazia ocupanților ca loc de exterminare lentă, prin foame și frig, a peste optzeci de fruntași rucăreni, luați ostateci.

Zilnic trec spre vama Branului zeci de mii de oi și porci, din șesurile Dunării spre Austria. Executăm condițiunile... păcii. Mor cu sutele Rucărenii trebuie să completeze lipsurile, la această margine de țară, unde se fac răfuielile.

Voi, însă urmași ai pârgarilor Cetății Dâmbovița și ai Nemțișorului și ai Câmpulungului, știți bine de veacuri, că ziua răfuielii încă va veni.

Pitești. Pe cât de rece și anost, ca și București, sub garnizoană germană, pe atât de simpatice azi, sub garnizoană ceho-slovacă: muzica cântă la grădină arii apropiate simțirii noastre.

Raporturile cu militarii sunt mai strânse. Lumea toată în grădină, civili și militari; de n'ar fi uniforma austriacă: te-ai crede în timpuri normale.

4/17 Iulie. Germanii au luat cu zgomot ofensiva de vre-o două zile pe Marna, trecând-o la Est de Dormans. Se pare că la Reims nu au putut face nimic.

Țarul Rusiei ar fi fost împușcat într'o pădure.

În Parlament, d-l Marghiloman declară că ratificarea păcii nu se poate face decât după amnistie (a cui?) și rezolvirea chestiei evreiești!

La noi au confiscat cânepa și inul.

5/18 Iulie. Printr'o încurcătură extraordinară de redacție, comunicatul lor ascunde eșecul suferit la Sud de Marna, ceea ce miroase cât de colo.

Kaiserul pe front.

În țară se oprește cu desăvârșire întoarcerea mobilizațiilor. D-l Marghiloman speră că „*prin compensații de hrană*“ se va obține de la Germani întoarcerea lor.

Li se promit 12.000 de vagoane cu grâu din Moldova.

De acum înainte, pentru orice capriciu german, nu vom mai putea cere executarea stipulațiilor tratatului decât prin noi compensații pe lângă cele acum stipulate.

Executarea muncii forțate a fost amânată în Moldova.

7/20 Iulie. Germanii sunt prinși de Francezi într'un atac de flanc și spate între Soissons și Château-Thierry.

Comunicatul lor e disperat:

„*Francezii au reușit să pătrundă, în câteva locuri, cele mai înaintate linii de infanterie și artilerie ale noastre, prin surprindere, și prin risipa celor mai puternice escadre de tancuri*“.

Ahà!

Oficiosul lor apare cu întârziere, cu grosul titlu: „*Die grosse französische Gegen offensive gescheitert*“.—(Dar par'că era vorba de marea ofensivă germană!)

8/21 Iulie. Comunicatul de azi poartă iar titlul: „*marea ofensivă franceză din nou zădărnicită*“.

De fapt au fost aruncați peste Marna. Se consolează cu gândul că au trecut-o fără să bage de seamă inimicul!

Czernin ține să vorbească: politica internă austriacă trebuie să fie în concordanță cu cea externă germană.

El afirmă ca pacea cu România e foarte bună (ba bine că nu!); dacă ea s'ar anulă, ar proteja toată lumea (!), pentru că ar trebui să retrocedăm Basarabia.

Ieau măsuri Germanii pentru închirierea tuturor minelor de cărbuni.

Guvernul nostru aduce legea de încetățenire a Evreilor, considerând soluția „*ca izvorâtă din legăturile tratatului*“.

De abia acum se fac intervențiunile necesare pentru liberarea ostatecilor din Germania.

Tariful căilor ferate în Moldova se sporește cu o sută la sută.

Coroana ar fi acordat Guvernului toată latitudinea de a lucra.

9/22 Iulie. Tipă de mama focului. „*Die französische Gegenoffensive wiederum gescheitert*“.

„*Popoare de ajutorință, Algerienii și Negrii, senegalezi, poartă povara luptei la focarele de luptă; batalioane de Senegalezi, repartizați pe diviziunile franceze, precedau înnapoia tancurilor, ca șapi ispășitori ai atacului, pe Francezii albi. Americani și chiar Americani-negri, Englezi și Italiani luptau pentru Francezi*“.

Albi sau negri, e vorba că dau cumplit!

La Târgoviște, 11.000 de soldați aduși pentru „*Erholung*“ nu vor să iasă la exerciții, bat pe un ofițer; trei zile orașul e silit să țină prăvăliile închise.

În grupuri mici de abia sunt trimiși pe front.

10/23 Iulie. „*Immer wieder erfolgreiche Angriffe der Franzosen*“. Totuși se vede bine că Francezii au luat tot drumul Soissons-Château-Thierry.

Înțelegem acum avansurile desperate pentru „*pace*“ pe care Căncelarul le repetă neîntrebat.

Cere acum integritatea Imperiului german, se declară gata pentru o îndreptare de graniță în schimbul completei despăgubiri. (Negustorul)

La noi, bolile seceră lumea. Nici nu mai știm câți mor. Nu se mai publică nici listele stării civile, nici numărul cazurilor de boală. Din anunțurile gazetelor se vede însă că industria coșciugelor niciodată nu a fost mai prosperă.

12/25 Iulie. „*Vergebliche französische Massen-Angriffe!*“

În Germania continuă încă discuția chestiei rămânerii dinastiei noastre.

Se află acum că Czernin (cum se explică el) încă din Februarie a trimis un ofițer la Marele Stat Major să vorbească cu Regele în privința încheierii armistițiului; i se oferia o pace onorabilă, fără îndatorirea de a lupta contra aliaților de până acum, dar să lupte împreună contra revoluției internaționale.

Atunci nu s'a vorbit de loc de retrocedări teritoriale!

La noi suspendarea inamovibilității administrației.

Dacă de sus se zgudue pactul nostru fundamental, ce să mai zicem (de pei de jos!

14/27 Iulie. Comunicatul lor: „*Inimicul ce-șt a-duce trupe din toate continentele are momentan „o superioritate numerică“.*

O văzurăm și pe asta.

15/28 Iulie. Cu toată bunăvoința soluționării chestiei evreești, o vie campanie de presă și broșuri e întreținută în țară și în străinătate.

„*Lumina*“ cere încetățenirea tuturor, așa cum sunt: „*proști, canalii, tâlhari. falși!*“

Iar d-l Karger, în „*Die Judenfrage in Rumänien*“, arată umanității „*viața plină de jale pe care un „sfert de milion de suflete evreești adânc robite, „persecutate fără îndurare, cu o sălbăticiune bestială, pe moarte și distrugere, o duc în România „Aceste suflete care contribue la desvoltaarea „pacității materiale și culturale a țării, cari au dat „40.000 de luptători pentru luptele românești și „cari și-au lăsat viața pe întinsele câmpii ale Valahiei!*“

Și cum se putea să fie o imagine mai puțin tragică atunci când țara e dominată, cum spune el, de o megalomanië națională, „*caracteristic fetișistă*“, ilustrată de cuvintele pe care „*istoricul român d-l Iorga*“ le-a spus odată (de fapt, râzând de aceste idei):

„*Revoluția franceză nu a fost decât o imitație „sarbădă a revoltelor noastre țărănești (!) Goethe „nu a făcut altceva decât să imite pe al nostru „Ienache Văcărescu, fără să se apropie cât de puțin de el, fiindcă îi lăpseau aripile (!)“.*

Aceste enormități spuse în Țara Românească, care

de veacuri e evreiască, în care e „*dovedit istoricește*“ că locuiesc Evreii înainte de cucerirea Daciei de către Romani și în care locuiesc cu mult înainte de imigrația „*Moldo-Valahilor*“, cari sunt constatați de abia din al IV-lea veac, dau măsura mentalității românești (1). Din al IV-lea veac se menționează Evrei, în al VI-lea veac erau Cazarii-Evrei stăpâni în Peninsula Balcanică. Chiar Românii „*se socotesc ca descendenți din Evrei*“, fiindcă Veniamin de Tudela, în 1172, spuneau că Românii numiau pe Evreii din acel timp „*frați*“ și purtau toți nume iudaice!

(Piramidal)

Ba chiar la 1476 un rege evreu Zucazan, alias Lufi (cetește Hanul turcoman al Persiei, Uzun-Hasan, predecesor al „*Sufiilor*“ persani) având subț el și pe domnitorii mici valahi, s'a bătut cu Turcii!

(Descoperiri interesante, extraordinare).

În epoca modernă li s'au răpît toate drepturile „*ab antiquo*“, pe când Germania îi naturaliză încă din 1851, Elveția în 1850, Rusia în 1862.

Am desprețuit tratatul din Paris, am nesocotit bunele intenții ale lui Cuza și tratatul din Berlin. România, care, înainte de 1878, era „*numai un obiect de compensații pentru Marile Puteri, a ajuns la aceasta: să-și opuiе voința sa întregii Europe*“.

(Ce cutezanță pentru Valahi!)

Zadarnic a protestat Markus pe vremea Ministerului Boierescu, căci Rosetti a avut nerușinarea să se exprime așa: „*putem să ne felicităm că am des- legat problema evreiască în sens național, în con- tradiție cu voința popoarelor și cu spiritul tra- tatului din Berlin*“.

(In sens național? Dar țara e evreiască ab antiquo...)

Inde irae, pentru d-l Karger.

Evreii nu pot, după d-sa, să stea la sate, nu pot face comerț (!) sunt excluși dela întreprinderi (!), jigniți în întreprinderi industriale (!), excluși din slujbe și șicanați în școlile lor (!). Nici singura politică socialistă nu o pot face în partidul întemeiat de d-l Dobrogeanu-Gherea.

Și câte crime! O probă: Goldenberg Ițic nu a fost primit ca voluntar în campania din 1913.

Socialistul Wechsler, „care luă parte la liberarea lui Racovschi“, a fost arestat și mai apoi împușcat.

Racovschi este idolul nostru național.

Ba încă, culmea: Evreii, cari au dat 50.000 de soldați pentru front, s'au dovedit cu cifre statistice că „sosesec în lazarete în mult mai mic număr decât neevreii. De unde provine aceasta?“

Tot d-l Karger răspunde: „S'a dovedit că ei „cădeau în mai mare număr în foc și-i lăsau să „zacă răniți pe câmpul de bătăie“ (!).

Onorabile domnule Karger, permite unui Valah, venit în această țară înaintea sau după al XIV-lea veac—faptul e secundar—și care are simpatie pentru Evrei, mai ales pentru cei spanioli, care recunoaște toate greșelile ce s'au făcut de Guvernul român în chestia evreiască, și nu nesocotește toate jertfele ce le-ați făcut în războiul nostru, pentru care ați avut eroi ca Lilienfeld din regimentul 62, cum am auzit-o indiscret în convorbirile soldaților, să vă răspund asupra crimelor cu care ne-ați împovărat:

Ați avut așa de puțini răniți pentru că prin toate

mijloacele: dezertare, mituire și lașitate, atâția s'au sustras dela linia de bătae. Pe când Turcii se aflau în număr de 24 la sută pe poziție, Țiganii 22 la sută, d-voastră aborigenii, ați lăsat grija patriei d-v. sălbatecilor Valahi, apărând pe front numai cu patru la sută. De aceea Turcii au avut patruzeci la sută răniți. Țiganii 42 la sută, iar d-voastră aborigenii „pământenii“, numai șase la sută.

Nu s'a îmbibat prea mult câmpurile de bătae ale sacrului nostru pământ cu sângele evreesc, pentru că nu au fost morți decât trei la sută, pe când Turcii au avut patruzeci la sută, iar Țiganii 42 la sută.

Pe când Românii care au venit după d-voastră, în această țară, răspundeau cu 13 la sută din întreaga populație la apelul țării, d-voastră cari sunteți 267.000 (atâția câți are Germania întreagă la o populație de 70 de milioane), ați răspuns numai cu 15.969 de soldați, dintre cari au luptat pe front aproape 9.950 și au murit 1.015!

Cât despre „*distrugerea*“ la cari, sunteți sistematic supuși, Germanii au rămas încremenți de luxul dumneavoastră din Calea Văcărești, unde se așteptau să găsească cine știe ce ghetto infernal. Iar școala d-voastră, unde nu vă stingherește nimeni, numai în București numără: două gimnazii, o școală comercială, o școală profesională de fete, două de cursuri complimentare de fete, una de meserii, opt primare, patru primare de fete, o grădină de copii, o societate gimnastică, cu un buget de 1.800.000 lei.

Mai multă prudență chiar față de un popor care „*uită prea repede*“ e întotdeauna o cumițenie.

V'ați sustrage astfel și amuzamentului universal, care cu drept cuvânt vă irită așa de rău.

19/1 Iulie. Al cincilea an de războiu. Se retrag „*planmäßig*“ între Ourcq și Avre.

Foch ar fi aruncat în luptă un milion și jumătate de luptători.

Fiul lui Roosevelt rănit pe front.

Kaiserul către armată: „*Poporul german cu cre-*
„*dincioșii săi aliați au resistat unei lumi de ina-*
„*mici.*

„*S'au nimicit desperatele sforțări ale inamicului*
„*de vitejia voastră (!)*

„*Nu ne sperie armatele americane... nu numărul,*
„*ci spiritul aduce decizia*“.

În Austria, Hussarek Ministru-președinte.

Englezii anunță că submarinele germane au încetat de a mai fi un pericol.

Faimosul ajutor al regimului neronian, Helfferich, e trimis ministru la Petrograd. Ce tact politic!

Nu va putea face nicio vizită, chiar protocolară, de frică să nu fie linșat de public.

Mareșalul din Ucraina, satrapul Einhorn, e omorât de Ucraineni.

În Moldova, se discută chestia Turtucaii. De vină au fost... tunurile.

Am intrat în luptă cu 850.000 de soldați cari nu dispuneau decât de 375.000 de puști Manlicher și 160.000 de puști Martini, două până la șase mitraliere de regiment, tunuri de 105, și 150 numai cele din forturi, cu 150 obuse de tun; șase baloane captive.

La noi, obligativitatea muncii pentru demobili-

sași, inventarierea și rechișiționarea coșurilor de piele ale trăsurilor; nu scapă nici trăsurile Curții,

Au cărat tot mălaiul, simt nevoie să împartă făina sătenilor: patru sute de grame de cap!

Pâinea ajunge șazeci de bani.

„*Ober Kommando Mackensen*“ permite întrebarea limbii române în poșta română!

Evreii pământeni afirmă „*partea largă ce au avut-o în dezvoltarea orașelor... Au nestrămutată convingere în triumful final al drepturilor omului*“.

Ca și în Rusia! Locotenentul Müller evadat din Siberia în Moldova, arată în memoriile sale cum a făcut toate etapele a nu știu câte mii de kilometri de drum, ajutat de Evrei.

21/3 Iulie. Comunicatul lor: „*După curățirea câmpului de bătae, noaptea, în lupte de ariergarde, am continuat mișcările conform planului*“.

Mefistofelic!

Șnurul hărților etalate se strânge mereu în ghebe, pe măsura retragerii conform planului. Nu lipsesc ironiile publicului. Agenții secreți așteaptă satanic o exclamație pentru a-i aresta. Un biet Evreu e arestat fiindcă într'o exclamație sinceră spuse: într'o bună dimineață o „*să-i vedem că pleacă cu ghem cu tot*“.

La Iași, scandaluri în Parlament. La votarea legii Evreilor, care e cerută fără admiterea niciunui amendament, un deputat țaran cere prioritatea legiferării pentru țarani.

Ministerul trecut contestă Camerei dreptul de legiferare.

22/4 Iulie. Aflăm vag de bătaia începută la 19

Iulie și de „*marile succese ale armatei germane*“, care sub generalul Boehm, „*și continuă mișcările; inamicul urmărește șovăind și prevăzător trupele noastre... ce se retrag încet!*“

Mari succese!

24/6 Iulie. Francezii au început nivelarea frontului și asupra colțului dela Mondidier de unde Germanii „*și retrag companiile conform planului*“. Germanii au întreprins atacuri de descongestie spre Ypres și Somme.

Bombardarea Parisului și atacul Londrei cu zepele au făcut complet fiasco.

Amiralul Hötendorf e demis din cauză de... boală!

Ludendorf, Șeful Statului Major German, se exprimă în fine clar: „*De astă dată nu a reușit planul nostru strategic; încă dela 2 Iulie au încetat operațiunile noastre!*“

Dezastrul se ivește de pretutindeni. Helfferich e chemat din Rusia pentru raport oral la Berlin. Situația Germanilor în Rusia e foarte precară:

Englezii amenință Murmanul, Ceho Slovacii sunt pe Volga.

Siberia e în mâna Japonezilor, cari declară că nu pot sta nepăsători în fața pericolului de cari sunt amenințate trupele ceho-slovace din partea Germaniei. Donul e mâna Cazacilor.

Peste câteva zile legația din Rusia va fi mutată la Pscov pe teritoriul ocupat de Germanii!

În Anglia, Lloyd George se exprimă victorios: „*Am răspins cel mai îngrozitor atac german... încă o lună, și avem siguranța deplină. Vom da mâna tuturor celor cari au luptat cu noi. Vom face ca toți să intre în alianța popoarelor*“.

Foch e numit Mareșal de Franța.

Numai „Lumina“ îndeamnă să nu se „lege spe-
„ranțe frumoase de ofensiva lui Foch“.

La Iași, o lipsă de tact în luptele dintre partide,
extraordinară. Zilnic se văd în presă grațiozități
ca: bandiți, imorali, de aruncat cu vârful ghetei,
etc.

Par'că se silesc să illustreze tesa Germanilor cu
privire la viața noastră politică:

„O particularitate a vieții partidelor în România
„e că se folosește în lupta pentru putere de orice
„mijloc pentru agitație, fără scrupule, până la ne-
„obrăzare, până la desprețuirea demnității inter-
„naționale și a intereselor Statului“.

În fine se eliberează ostătecii din Germania.

La o sută li se desighează domiciliu forțat; la
doisprezece din cei o sută cincizeci aduși din Bulgar-
ria li se aplică același regim; trei sunt expulzați
în Meldova.

Pace.

25/7 Iulie. Disconto Bleichröder și Banca Ge-
nerală Română închiriază optzeci la sută din mi-
nele noastre de cărbuni din Valea-Caprei, Schitul
Golești și Doicești, cu o producție de 250.000 de
tone (în loc de 150.000, cât extrăgeam noi), pentru
suma de zece milioane. Vom fi de aici înainte tri-
butarii Germaniei și pentru combustibilul național,
cum suntem pentru cele 300.000 de tone de căr-
buni de piatră, necesari industriei, în valoare de
25 de milioane de lei.

Industria noastră e nimicită.

Suntem consolați pentru viitor cu întrebuintărea
„cărbunelui alb“, a puterii motrice rezultate din că-

derile de apă, care ar putea da 150.000 de cai putere, în locul celor numai 3.667, folosite azi de industria noastră, ceea ce ne-ar da o economie anuală de o sută de milioane și ne-ar scuti de tributul străinătății, consumul lemnului, benzinei și cărbunilor naționali.

Iși îndreaptă privirile asupra întregii noastre bogății naționale, pe care o acaparează și-o inventariază. După „*Vorwärts*“, întreprinderile militare germane din România, în valoare de un miliard și jumătate, sunt cele mai mari întreprinderi industriale din lume, echivalând cu trustul oțelului.

Totul se valorifică, nimic nu se pierde: ghindă, castane sălbatice, jir, sămânță de pepene, dovleac, totul e rechiziționat, pentru ei.

Au făcut în acest an sămănături cu 300.000 de hectare mai mult ca în timpuri normale.

După „*Die Woche*“ și relațiile oficiale, în acest an s'a strâns sau se vor strânge: 3.000 de păsări tăiate pe zi; trei milioane de tone de grâne de tot felul; (recolta va fi de 50.000 de vagoane de grâu și 80.000 de porumb), 137.000 de hectare de floarea soarelui (față de 6.000 din timpuri normale), 150 de tone de ulei zilnic, 10.000 de kilograme carne de cal, 1.600.000 de duble-chintale de marmeladă, 70.000 de kilograme de legume, zilnic, 8.000.000 de kilograme de sirop, două sute de lapătării cu o producție de 2.863,507 de kilograme de lapte, 8.561 de kilograme de unt, 64.245 caseină, 20.000.000 de kilograme zahăr.

Pantagruelic!

Prețurile au atins pentru noi: chilo de fasole șase lei; cireșe patru lei, cartofi patru lei; zahărul 25

de lei; înghețată, 2,50; o cămașă 50 de lei; o pereche de galoși 40 lei; o pereche de șoșoni 90 de lei.

Ei ne plătesc în schimb cu 3.800 de lei vagonul de grâu, când în Moldova e 7.000, în Basarabia 14.000, în Bucovina 20.000.

Țara întreagă, într'o muncă încordată cum nu a fost vre-odată, e în plină disoluție socială. Fermecată de cele aproape trei miliarde de hârtie ale Băncii Generale, pe care le strânge în mormane prin poduri, prin putini sau oalele cu fasole, în neputință de a mai reacționa în orele de „*chömage*“ care nu mai există, a căzut complet în amețeala muncii și intrigilor ocupanților. Peste tot, dela oraș până la umilul cătun pâriile Românului contra Românului se țin lanț: nu se poate tăia un porc, fabrică țuică, crește o pasăre fără ca Komandan-tura de etapă locală să nu afle imediat.

În miseria comună egalisatoare, sentimente strănii agită creerii straturilor de jos: Germanii voesc binele maselor largi ale populației contra asupritorilor români de ieri! Ei vor egalitatea tuturor. „*Das Land... kommt zu einer gerechteren Verteilung der Lebensgüter*“.

Simțământul de inferioritate în care ne aflăm față de ordinea, organizația și marea afinitate socială ce domnește în pătura militară au contribuit ca populația toată acuma să pară că primește benevol lanțurile unei fatalități de neiertat.

Pumnul lor răsare pretutindeni în toată țara: de abia dispar pentru câteva zile pentru a se duce pe front, și alții vin ca dintr'un nesecat isvor.

Sunt aceeași pe cari i-a caracterizat așa de bine Codru Drăgușanu în 1843: „*Die deutsche Ehrich-*

„keit“, pe care călăresc Nemții, nu e o virtute
 „de care m'aș fi putut convinge în viața practică...
 „Toți cu cari au treabă se silesc a te jupe cum
 „pot mai bine, și ospitalitatea, acasă la toate po-
 „poarele, să nu o cauți în această țară“.

Greoi, masivi, lucrând numai conform poruncii,
 ipocriți și perfizi, nu vânează decât interesul lor
 practic.

Au o educație practică îndreptată în acest sens,
 generală. Orice sentimentalism este exclus din e-
 ducția lor, cu intenție. Sentimentalismul e soco-
 tit ca o slăbiciune a popoarelor de rasă inferioară.
 O pildă: „*Alt-Heidelberg*“, care are atâta succes
 pe scena teatrului nostru, e socotită ca cea mai me-
 liocară piesă, pentru că e sentimentală.

Cu aceeași judecată critică toate producțiile de
 artă.

Nu le place nici tipul românesc, din aceeași cauză.

Caracteristică e judecata lor asupra producțiilor
 artistice a baletelor varieteurilor noastre, detestă jo-
 curile în care se oglindesc simțurile popoarelor su-
 dice, Italieni, Spanioli, etc., admiră răceala dan-
 țului clasic german.

Limba franceză o detestă, ca fiind prea „moale“;
 le place mai bine limba noastră, fiind mai „tare“.

Dacă generațiile bătrâne sunt mai de înțeles, ti-
 nerii sunt cu totul niște primitivi: am asistat la
 scene în care tineri ofițeri alergau după inofensivii
 cățeluși ai unei doamne, pentru a-i înjunghia cu
 pumnalul, sau soldați tineri făcând vânători de pi-
 sici, cu toți ogarii ce-i aveau, și mai la urmă, des-
 perati că nu le pot prinde, aruncau cu tot mobilie-
 rul din casă asupra arborilor în care instinctul de

conservare făceau bieteale bestii să-și caute scăparea.

Să mai vorbim de sutele de cazuri când, femeii bătrâne au fost străpunse pentru că nu le-au dat un strugure!

La aceste extravagante a ajuns o educație care-și are părțile bune în ea, și pe care vom vedea mai târziu cum ei înșiși o vor detesta: din cauza exclusivismului.

Excesul îndrumărilor spre virilitate, simț practic, interesul vieții au contribuit la deslănțuirea lui „*furore teutonic*“, o calitate socială cu totul antipatică.

Se fac mii de studii în toate terenurile manifestărilor noastre sociale: zilnic studenți și studente cu sacul în spinare colindă țara dela un capăt la altul.

Sunt spaima oțelurilor, restaurantelor și birjariilor orașelor unde cad, pentru că toți, în virtutea unei hârtii dela Kommandantur, au dreptul la rechiziția casei de locuit, căruței, mijloacelor de trai.

Sunt, în definitiv, într'un amestec de nedumerire asupra ceea ce trebuie să creadă despre noi în urma literaturii cu care au fost îmbibați în anii din urmă!

Astfel, despre o „*nație românească*“ nu cred că se poate vorbi. Suntem un „*Völkergemisch*“, de Bulgari, Turci, Tătari, Evrei, Țigani, Slavi, romani pe un fond traic, cu limbă romanică dar cultura slavă, trăind „*mai mult cu simțul decât cu rațiunea*“.

Poate că în ultima afirmație e ceva adevărat, și ne întrebăm dacă în grozava perspectivă a luptei pentru existență a popoarelor, ce se deschide de aici înaintea nu va trebui o modificare radicală în temeliile învățământului și educației în sensul edu-

cației oamenilor Nordului; cu o diminuare a educației efective ce se face în detrimentul rațiunii.

Ritmul, tonul, exprimarea în trocheie a poeziei noastre populare ar fi slavă; asemănătoare cu rîtornella italiană ar fi începerca versurilor cu „foae verde“.

Nu ni se contestă de unii însă că păstrăm în ființa noastră etnică mult din antichitate.

Casa noastră tipică dela țară ar fi cea mai veche „formă a casei arice“ europene, atât în ce privește interiorul, cât și în ce privește exteriorul, cu prispa din față și dispoziția curții din prejur.

Acest plan aric e o caracteristică a popoarelor stabile, dedate agriculturii, iar nu vieții nomade, căreia îi corespunde ca tip de casă „casa semitică“, al cărei plan, ieșit din cortul triburilor nomade, își are dispuse camerele în jurul „unei curți interioare“.

Haina țăranului și a femeii e a vechilor Traci, dansurile naționale „hora“ amintește „Chora“ dramelor antice.

După alți detractori, tot ce avem, e dela ei: casa noastră nu e decât casa germană (1) căreia i-am alipit în față pridvorul cu stâlpi, pe care (1-am luat dela Turci).

Toate observațiile lor, agrare, economice, politice, psihologice, le-au resumat în mici manuale portative, care sunt la îndemâna celui din urmă soldat.

Precum în activitatea lor zilnică se comportă după preceptele manualelor talismanice spre a obține succesul în viață, cătând cu toții să aibă „nervii cel mai tari“, să fie cei „mai ascunși“, cât mai practici, așa și în mediul social românesc: au precepte

anume de comportare: „*După natura sa, Românul este inteligent și, deștept; ceea ce la el se vedește ca indolență este mai mult o oarecare lenevie (somnolență) și lipsă de energie, care se întâlnește cu o puternică dezvoltare de viață a simțurilor.*

„*Țăranul român a fost de secole așa exploatat de stăpânii săi, încât nu mai găsește curajul pentru o liberă și vie dezvoltare a caracterului său. Problema țărănească română nu e deloc agrară: ea este din ele mai strâns unită cu însăși renașterea țării.*

Nația întregă le face impresia unei nații de copii mari, în toanele oricărui capriciu al sentimentului și momentului.

De aceea nu vor mai lua în serios, de aici înainte, orice protestare sau veleitate de independență a noastră. Cu atât mai uimiți, vor fi, în momentul plecării, când, în locul stării psihologice prescrise de manualele lor se vor afla în fața realității. Situația va fi din cele mai comice, prin neștiința în care se află de ce trebuie să facă în metamorfoza Valahului, care aceea nu e prezisă în alineatele codurilor lor.

Ca arhitectură, în general, remarcă și cu drept cuvânt, că ne lipsesc monumentele mari religioase din Italia, Germania și Franța din cauza lipsei „*simțului comunității cetățenești*“.

Bucureștii, cu lipsa de orientare a distribuției stradelor, cu lipsa de pietre și perspective, cu contrastele dintre sărăcie și pretențiositate, le face impresia „*lucrului neisprăvit*“.

Sunt încântați până la admirație de nobleța ar-

hitecturii noastre vechi, păstrată în casele vechi boierești și în bisericile satelor, și desprețuesc ca pretențioase, cu tendințe de efectație și patos, toată arhitectura modernă, al cărei amestecat stil îl află și în Filadelfia și în Paris.

Mișcător descrie unul o vizită la „*Mihai Vodă*“, Arhivele Statului:

„*Urc poteca colțurată... trec prin larga poartă, și iată-mă aflat într'o altă lume. Acolo stă biserica în mijlocul complexului de clădiri, cu pridvorul de lemn, vechiu, aplecat de vânt... Chiliile în care odată locuiau călugării... Încă se ridică și turnul din al XVI-lea secol, care aruncă disprețuitor liniile noilor clădiri de alături. Tu, iubite vechiu turn! Pentru ce curg banii petrolului așa de bogat, pentru ce se ridică așa de puternic prețurile grânelor?*

„*Căci vei fi și tu condamnat la moarte ca și aceea, ceaastă grațioasă soră: venerabila Mitropolie de pe dealul Mitropoliei. Cam acolo, masiva și pustia clădire a Parlamentului de pe acum omoară orice dispoziție sufletească, cu atenanțele ce îmbrățișează întreaga colină, și astfel va înghiți vechiul centru bisericesc al Bucureștiului, tot așa și căderea ta se va întâmpla.*

„*În multe Arhive am lucrat, dar aici am câștigat, fără să privesc actele, o vie noțiune a perioadei mai nouă a istoriei românești.*

Ceeace a rămas de admirat, în partea ei ideală, e administrația lor.

În adevăr că au o administrație. Secretul organizației, ordinii și culației administrației lor nu provine decât din întrebuițarea fiecărui om potrivit

cu aptitudinile lui. La mecanică: mecanici; la negoț: negustori; la cimitire: ciocli; pentru artă: artiști.

Nici o improvizație, chiar genială, nu e permisă, o specializare strict executată. Și, pe lângă asta, pe lângă o centralizare model, cea mai mare autonomie.

Cele patrusprezece Comandamente militare de etapă, cu toate ramificațiile lor: administrative, juridice, financiare, economice, medicale, artistice, etc. au deplină autonomie, fiecare lucrând în deplină suveranitate, fără dreptul de imixtiune ale unei autorități în drepturile altora; chiar atunci când Comandamentul militar e cât de superior.

Fiecare lucrează independent, conform instrucțiunilor generale ce i s'au dat dela departamentul central respectiv.

Orice încălcare este exclusă.

Nu se pot transporta, de exemplu, alimente dintr'un Comandament de etapă decât cu știrea Comandamentului respectiv.

Comandantul unui lagăr de prizonieri din Cozia, un căpitan, nu a permis unui înalt funcționar al Ministerului român vizitarea mânăstirii, deși avea autorizația comandantului de district și chiar a etapei respective.

Trebuia ordinul comandantului lagărelor de prizonieri din București. Alminteri chiar mareșalul nu putea să aibă acces în lagărul dela Cozia.

Pe stradă, gestul unui simplu soldat polițist este destul spre a face să înțeleagă orice ofițer, oricât de mare în grad, regulile circulației.

De aici provine toată minunata lor organizație și ordine socială.

Și mă întreb dacă, într'o țară ca a noastră, unde lumea aspiră tocmai după aceste noțiuni: dreptate socială, ordine și organizație, vom avea mâna de fer care să știe să le întroneze, în schimbul formelor demagogismului popular de orișice fel.

Suntem la o răscruce de drumuri, la care nu s'a mai aflat de veacuri poporul nostru.

Suntem amenințați pe deoparte de pericolul slay, în noua formă a bolșevismului inconștient și disolvant care ne poate înghiți în valurile lui ca și pe vremea primitivă a migrațiunii popoarelor, iar, pe de altă parte, de pericolul german, conștient de țelurile lui și care izbește cu atât mai sigur. Două rase cari se înmulțesc extraordinar și pentru cari nu e loc suficient în hotarele patriei lor simt nevoie de a se revărsa:

Rușii cu forța sălbatecă a valurilor inundatoare; Germanii cu metoda și organizația lor conștientă.

Bogățiile țării noastre sunt centrul de atragere, Prin forța imperialistă poate că Germania nu-și va atinge scopul: prin forța politică a socialismului își va încerca din nou norocul.

Subt masca protecțiunii proletariatului lumii va tinde la germanizarea lumii, fiindcă ideile lor de rasă superioară nu le vor arunca nici de cum.

În crezul lor intim, la Germani, umanitarism înseamnă germanism. Numai cine trece prin Germania poate avea aspirațiuni umanitare. De altfel, un Evreu ungar ne arată în toată cruzimea perspectiva viitorului:

*„Micile naționalități sunt condamnate la moarte
„din punct de vedere politic național.*

„In Europa nu au perspective de viață decât op-
 „porul german și cel rus; toate celelalte popoare
 „trebuie să dispară pe viitor în aceste două rase.

„Această condamnare la moarte o pot primi mi-
 „cile națiuni cu toată liniștea sufletească, căci na-
 „șie, popor, sau chiar Stat sunt numai niște noțiuni
 „științifice (!) a căror realitate este individul.

„Aceste vechi noțiuni au să dispară în viitor,
 „în așa măsură, încât micile națiuni se vor grăbi
 „benevol să-și părăsească limba, pentru ca de bună
 „voe și conștient să treacă într'o mare națiune“.

Dar ne-am fript prea tare degetele gustând din
 umanitarismul străin pentru ca să nu avem ideal, de
 aici înainte, un umanitarism românesc.

Dar pentru a-l obține trebuie să fim înarmați cu
 toată serioșitatea vieții.

Fericirea nu poate veni din afară, ci din mijlocul
 celui mai bogat pământ al Europei, pe care trebuie
 să-l cucerim prin muncă.

2/15 August. După luptele din zilele trecute, care
 aduc pe Francezi spre Péronne, lupta se întinde
 dela Oise până la Somme.

Kaiserul, Împăratul Karl, Burian, Helfferich și
 Hintze sînt nevoia de a se întruni în Marele Car-
 tier. Se discută chesita păcii cu Rusia, pentru care
 Joffe face pe emisarul, și chestia Poloniei pentru
 care cu toată „întărirea păcii“ de până aici, și re-
 zultatul unei noi „Bündnisvertiefung“ sunt serioase
 conflicte.

Burian cere o deslegare austriacă; Germanii, bine
 înțeles, ca și la noi., un Rege propriu!

Propun chiar cinci candidați, între cari figurează
 și Chiril al Bulgariei.

La noi, reorganizarea economică a țării continuă. Ca și în Ost-Afrika, de unde au pompat tot aurul și bogăția triburilor printr'o monedă falsificata de alamă, pe care o treceau drept aur, (în greutate de 20.000 de chilograme), tot astfel și la noi sunt preo-cupați de chestia financiară.

Banca Națională e pusă sub un comisar german pentru a scăpa de sechestrare. Fac și o lege a „*central-deviselor*“ pentru „*paza economiei naționale*“.

La Iași s'ar proiecta un „*Consiliu de Stat*“ pentru supravegherea Consiliilor de administrație, a-sociațiilor, obștiilor și camerelor, cu dreptul de a elabora și proiecte de legi.

6/19 August. Lupte strașnice asupra unghiului Péronne—Roye—Soissons.

Germanii sunt prinși ca în clește aici. După zia-rele vieneze, tancurile engleze mari, mici și cele ar-mate numai cu mitraliere sunt de neînving.

Tancurile germane nu pot trece obstacole, și nu pot merge decât pe șosele carosabile.

Ministrul coloniilor, dr. Solf, spune la Berlin că „*soarta României ar fi fost de sigur mai bună dacă „nu ar fi ieșit din vechea sa tradiție*“.

10/23 August. Luptele se întind dela Oise până la muntele Kemmel: frontul întreg e zguduit,

Bătălie grozavă la Noyon și Albert.

În Germania, cu prilejul centenarului Constitu-ției badese, prințul Max de Baden, care iese la i-veală, ține să accentueze că în urma unui grozav războiu se văzù, acum o sută de ani, că rănile na-țiunii nu se pot vindeca fără de o viață politică dreaptă, care să împace libertatea personală cu au-toritatea Statului.

În Ucraina lupte de guerrilas.

La noi se face sfințirea cimitirului de onoare german. Morga germană e imperturbabilă. În prezența delegaților noștri militari defilează incomparabilele trupe germane, austriace și turcești. Mackensen ține să accentueze fineța simțimentelor germane pentru oaspeții români:

*„Noi, Germanii, vedem în soldații, ce ne stau
„în cale, numai atâta timp un inamic, câtă vreme
„luptă, îndață ce nu mai e capabil de luptă sau
„cade în luptă, îl recunoaștem de camarad“.*

Ca și în Kaffern-Krale Süd-Afrikas?

Totuși încep să se debaraseze de produsele întreprinderilor lor din țară: săpunul abundă acum peste tot, cu toate atichetele cele mai franțuzești posibile: superfin, de familie, des roses, royal etc.

Calomniatorii răspândesc vestea că, la Iași, strada ar oferi, șpectul celei mai desgustătoare orgii: femei ușoare, plimbări la Copou cu 60 de lei birja, zgomot și băuturi, ofițeri pudrați și în corset!

16/29 August. Toate ieșințele ofensivei din sectorul Arras-Péronne au fost nivelate, după căderea colțurilor Albert și Bray. Englezii sunt la Bapaume.

Clémenceau crede că toamna va aduce decisiva, de asemenea și mareșalul Foch.

La noi, sunt foarte enervați. Dau iar afișe roșii cu prescripțiuni de pedepse cu moartea, reclusiune, închisori și amenzi de 10.000 de lei celor ce se sustrag obligativității muncii sau angajamentelor luate față cu antreprenorii germani.

Nu se mai face controlul valizilor de războiu, ci numai al demobilizaților; nu mai rechiziționează legumele și fructele: cumpără.

Ni se face cunoscut că vom fi supraveghiați militărește numai doi ani.

18/31 August. Ofensiva Antantei nivelează toate ieșirile frontului, vechiu sau nou ce sunt din luptele de până aici.

Francezii nivelează colțul Péronne-Roye-Chauny și trec râul Ailette la Vest de Coucy-le-Château.

La Iași ar fi fost, săptămâna trecută, un început de crasă ministerială din cauza decretului de amnistie.

În Parlament vii discuții, provocate de ministrii basarabeni: Inculeț și Ciugureanu, pe tema agrară. Ei cer respectarea de Guvern a actului dela 27 Martie cu rezolvirea chestiei agrare de către Sfatul Țării.

Ministrul de Externe al nostru declară ca schimbul ratificărilor nu depinde de factorii constituționali: „*avem foarte bune motive a crede că Viena și Berlinul sunt de asemenea pline de dorința de a face schimbul cât de curând*“.

La noi se vând țăranilor uscătoriile de prune.

Mitropolitul Bucovinei, Repta a fi fost înlocuit cu un Rutean.

19/1 August. Englezii au început nivelarea frontului între Hazebrouk și Bapaume.

Kaiserul face vizită Regelui bulgăresc la Nauheim. Semn pentru „*nesfârșita alianță!*“

Regele Bavariei îi va face o vizită la Sofia.

Austriecii sunt în majoritate în toată țara.

23/5 August. În Germania un potop de telegrame de asigurare, când a lui Hindenburg către Payer că „*e sigur*“, când a Kaiserului către Berlin: „*nici un inamic nu poate să sfarme zidul de fier al Statului german*“, când al Comerțului către Payer „*pentru pace*“.

Kronprințul se abate în accese de nebunie și umilință: n'a fost niciodată ațâțător de războiu, nu a ținut niciodată a nimici inamicul, căci „*e destul loc în această lume pentru toate națiunile*“ a făcut un războiu de apărare.* Ba încă în grandomania lui dă și note de purtarea adversarilor: Joffre genial, Foch bun, Englezii nu au conducători, Americanii nu sunt de desprețuit.

Revolte în Moscova.

Americanii recunosc sfatul ceho-slovac de Guvern național, de asemenea și trupele luptătoare în Rusia.

La noi se pune iar pe tapet chestia relațiilor dintre ocupanți și Guvern.

Ei vor ca cel puțin aici să-și întărească situația.

„*Neue Freie Presse*“ vorbește de conflictul dintre Guvern și Coroană pe tema legii amnistiei și chiar a responsabilităților fostului Minister. „*Pester Lloyd*“ face răspunzător Guvernul de părerile ziarului „*L'Indépendance Roumaine*“ asupra desagreării de neevitat a monarhiei habsburgice, iar „*Bukarester*“ de a doua zi face cunoscut oficial că „*conducătorii Germaniei și Austriei se ocupă pătrunzător de câteva zile cu relațiile politice ale României și poziția Cabinetului Marghiloman, căruia i se face foarte des obiecția că nu păsește cu destulă evidență și energie contra mașinațiunilor cercurilor brătieniste...*“ „*Pester Lloyd*“ chiar conchide că „*dl Marghiloman să fie mai franc*“.

Grecii, prin presa lor anunță că Bulgarii vor a face pace, ar fi dispuși a se aranja chiar cu noi, cedând Cadrilaterul.

27/9 August. Ofensiva Antantei, înnaintează vertiginos, a atins pretutindeni liniile din 1917.

Germanii pentru a rezistă împotmolesc canalurile spre Cambrai și Saint-Quentin.

Linia Hindenburg este atinsă.

O tactică nouă înlesnește Antantei succesul. În locul atacurilor frontale, în masă, preparate de artilerie, acum lucrează diviziile singular, prin atacuri de flanc. Germanii sunt deconcertați.

În Rusia, Englezii au înaintat până la Ecaterinenburg.

Vizirul Talaat Pașa, în drum spre Berlin, se exprimă către „Pester Lloyd”: *„voința popoarelor e, că nu pot să mai aștepte mai mult pacea, popoarele sunt obosite“*.

Bulgarii amintesc, plângând că au fost siliți (!) să lupte contra liberatorilor lor!

Kaiserul simte nevoia să vorbească lucrătorilor dela usinele Krupp:

„Absolutei dorințe de nimicire a inamicului opunem categorica noastră voință de a ne conserva existența (!).. Grijile voastre le simțesc în adâncul inimii. Toți trebuie să asudăm pentru ca, tari ca blocul de oțel, să arătăm inamicului puterea noastră.“

„Cine este decis să urmeze acestor pretenții ale mele.., Să-mi promită.., să ținem până la unul.., să răspundă cu da“.

Napoleonice!

La noi, conflictul Guvernului cu ocupații trebuie să fie acut! Burian în ședința delegaților, accentuează că *„la reședința Regelui român și a factorilor influenței românești s'a simțit o nouă poziție înamică față de Puterile Centrale“*.

Evenimentele vor fi observate cu cea mai mare băgare de seamă, iar „*mașinațiunile vor fi întâmpinate cu cea mai mare energie*“.

Iar Guvernul nostru amână înscrierea evreilor la Tribunal până după schimbul de ratificări, la calendă.

Guvernul a început să joace și el bine comedia în ansamblul german.

Wekerle cercetează teritoriile noastre anexate. Anunțuri în presa lor îndeamnă la vânzarea pădurilor din acele teritorii.

1/14 Septembrie. Au pierdut tot ieșindul dela Verdun, „*conform planului conceput de ani de zile*“ (!), drumul Mosellei în Alsacia e liber, trupe austriace împiedecă acolo dezastrul, apărând Metzul și St. Michel.

Reforma electorală cade iarăși în Prusia: „*Vorwärts*“ cere pacea și disolvarea Camerei Seniorilor.

Payer, Vice-cancelarul, simte nevoia de a cere Antantei restabilirea statului quo ante pentru Vest și mână liberă în Orient. Austro-Ungurii cer intervenția neutralilor pentru a mijloci o conferință, într'un oraș neutral; se accentuează că nota a fost redactată în limba franceză. (Au ajuns și la această umilință.)

Wilson răspunde peste câteva zile că va întrebuiți „*forța, forța până la extrem*“.

6/19 Septembrie. Comunicatele sunt foarte laconice; cele ale Antantei nu mai sosesc din „*cauza turburărilor atmosferice*.“

Hindenburg, desamăgit de „*semnele rele*“ ale „*încercării de pace*“, speră că „*luptând, avem să așteptăm dacă inamicul opinează onorabil, dacă*

„de astă dată e gata de pace“. (Par'că până acum nu au luptat!)

La noi, valuri de armată germană iritată sosesc zilnic.

Ministrul-Președinte al Consiliului e acum șeful censurii! De sigur ca efect al protestărilor germane contra atacurilor „Independenței“ ce le-am văzut. Ne așteptăm la încarcerarea miniștrilor ca și în Ucraina.

Gravitatea situației se vede din răspunsul d lui Marghiloman la interpelarea generalului Averescu asupra zvonurilor de intervenție a noastră în Ucraina, cum și de o apropiere de Puterile Centrale: „Apropierea României de Puterile Centrale nu e o atingere... a neutralității, ci o necesitate... geografică“ (recte: teroarea pumnului german).

Iar, cu privire la faimoasa lege a amnistiei celor ce au lucrat pentru Puterile Centrale, depusă acum câteva zile, s'a accentuat că această lege nu e decât o copie a art. 31 și 32 din tratatul de pace: „ca și la acceptarea păcii, ne vom conforma dispozițiilor tratatului impus de împrejurările războiului, în ceea ce privește pe vinovați, protecția acestei legi nu va putea să-i acopere de judecata condamnatore a opiniei publice“.

A fost un gest demn.

8/21 Septembrie. Profesorul Stein din Hamburg scrie despre noua concepție a lumii.

E stranie teoria ce se desfășoară, nu prin enormitatea ei, dar prin faptul că o concepție omenească a societății, acceptată de lumea întreagă, de-abia acum încolțește în Germania.

Până aici, se exprimă d-sa, „ceea ce conducea lu-

„mea (!) era un „Sachgedanke“, omul avea un „Sach-, „karakter“, sau, mai românește, omul german era considerat, cum singuri s'au etichetat, ca material, „Problema ce se pune pentru nația germană e de „a se opune acestei concepții concepția personalității. Omenirea evoluează treptat dela „material!“ la „personalitate, până la Dumnezeu.

„Războiul și gândurile de războiu, împiedecă o „ceastă evoluare.“ În fine, văzurăm că Uebermensschul german nu e decât un „Sache“ etichetat.

La noi, măsurile economice și represive se țin lanț: e o oglindire a stării de enervare în care se află, aici neputând organiza nimic durabil; în Vest neputând ținea Statul quo.

După ce declaraseră că fructele sunt scutite de rechiziție, acum confiscă douăzeci la sută din ele. Prunele nu mai apar pe piață; ne ieau 65 la sută din recolta anului 1918, și 35 la sută din recolta anului 1919.

Sînt înșiși nevoia de explicare: aceasta ar fi urmarea unei convenții între România și serviciul economic german, care înlesnește tranziția spre o politică economică de pace! Dau permisiune pentru fabricarea țuicii, în scopul de a pune mîna pe cazanele cari, astfel, vor ieși la iveală.

Fac un consorțiu pentru crearea unei industrii alimentare cu un capital de 15 milioane, care va cumpără fabricile rechiziționate:

Semn de lichidare.

Prin Ministerul de Războiu, începe audierea și cercetarea purtării tuturor demobilizaților cari au supravegheat lagăre germane de ostateci sau prizonieri.

Aplicăm legea amnistiei!

În Dobrogea, populația flămânzită se expatriază fără a li se permite să-și iea vitele și căruțele. Un mijloc eficace de desnaționalizare a contestatei provincii.

9/22 Septembrie. Încearcă zadarnic o ofensivă între Cambrai și Saint-Quentin.

Clémenceau a vorbit în Camera franceză:

Franța, umilită în timp de pace patruzeci de ani, prin amenințarea „săbiei ascuțite și a pulberii uscate“, prin persuasiunea de a primi benevol jugul sclaviei dela ei, pe care voiau a-l impune omenirii întregi, e în fața zilei răfuelii.

Victorioasă azi, ea nu va uita orașele, monumentele și satele dărâmate prin toate rafinementele perfidiei.

Camera întreagă, în picioare, protestează contra „bestiei îmbătate de sânge“.

La noi, o delicată chestiune la Curte, abil exploatată de Germani, între culise.

Aflăm de abia din „Pester Lloyd“ de ce este vorba. Asta ne mai trebuie tocmai acum...

Emisiunea Băncii Generale a atins două miliarde.

Linia Siegfried, sau Hindenburg a fost străpunsă de Aliți prin căderea sectorului Couchy-le Château La Fére. Metz e bombardat.

12/25 Septembrie. Presa lor anunță surprinzător „transformarea politice interne a Germaniei“.

Frontului unitar dela graniță trebuie să-i corespundă frontul intern; de aceea se anunță tratativele pentru intrarea a trei social-democrați în Cabinet.

Situația internă se vede că s'a încurcat; Hertling vorbește pe față în Comitetul Central al Reichstagului, de „*situația serioasă*” și de „*desacordul intern*”.

Iar Hintze, ministrul de Externe, accentuează vechiul refren: „*învrăzbită raporturilor cu România spre sfârșitul verii, aplanate în parte; demobilizarea armatei române s'ar face prea încet, ar fi ezitări în executarea obligațiilor contractate,*

13/26 Septembrie. În Champagne, lupte între Argone și Meusa.

Socialiștii își formulează pretențiunile intrării în guvern:

1. Guvernul să-și însușească rezoluția Reichstagului din 9 Iulie 1917, căutând o rezolvare pacifică a conflictelor actuale prin intrarea Germaniei în confederația popoarelor.

2. Restabilirea și despăgubirea Belgiei, restabilirea Serbiei și Muntenegrului.

3. Păcile din Brest-Litowsk și București nu pot fi o piedică pentru pacea generală.

4. Părăsirea ținuturilor ocupate.

5. Autonomia Alsaciei-Lorenei.

6. Minister responsabil față de majoritate.

7. Proclamațiunile Impăratului și ale armatei să fie văzute întâi de Cancelar.

La Iași, în chestiunea privitoare la Curte, d-l Pătrășcanu care, cu largi ariere de vechiu parlamentar, într'un Parlament de oameni neexperimentați, nu a scăpat nici un prilej de a atacă Coroana, conchide: „*dacă va fi nevoie, să părăsim acest loc, dar trântind ușile ca să ne auză întreaga țară*”.

La noi, Mackensen, cere „*reluarea pașnicelor relații cu România*“.

Totuși judecătorul Sturdza a fost condamnat la șase luni închisoare și apoi deportat în Germania pentru „*sentimente dușmănoase Puterilor Centrale*“.

16/29 Septembrie. Comunicate vagi și desperate.

„*Der Engländer greift an, der Franzose, und auch der Amerikaner*“.

În Bulgaria, situația e gravă de două zile.

Frontul macedonean a fost rupt. Malinov, care cu puțin mai înainte luase conducerea Ministerului, „*cu înțelegerea tuturor factorilor*“, a cerut armistițiul.

Sobrania e convocată pentru 17 Septembrie.

Totuși presa lor numește cazul un incident: „*Zwischenfälle in Bulgarien*“!! Se pare că se va reconstitui de Germani frontul balcanic.

Situația în Germania e desperată. Socialiștii îndeamnă la ordine interioară și rezistență pe front, pentru ca Germania să fie scutită de spectrul foametei, al epidemiilor războiului civil și al Iadului unei păci pe care nu ar putea-o face orice Guvern, nesprijinit de întreg poporul.

Presa lor tună în contra Bulgarilor; numai cea austriacă conchide: „*Nu trebuie a arunca cu pietre în ei; Bulgarii au văzut că nu mai pot fi încântați cu vorbe dulci, și au cedat*“.

17/30 Septembrie. În Flandra sunt bătutei strașnic.

Lille e amenințat dela Nord.

Armistițiul cu Bulgaria ar prevedea: predarea armelor și intrarea în frontierele din 1914.

Kaiserul către Cancelar: „*Voiesc ca poporul ger*

„*man să conlucreze mai activ ca până acum la
„soarta patriei.*

„*E voința mea ca oamenii ce sunt conduși de în-
„crederea poporului să iea parte largă la drepturi
„și datorii!“*

Voește și e... voința sa!

Comedianul!

20/3 Septembrie. Cu Bulgaria o lasă mai domol. Nu mai vorbesc de reconstituirea frontului balcanic; aflăm că nu a fost vorba decât... de paza stațiilor diplomatice și militare ale Puterilor Centrale! Totuși la noi nu numai cercuri filogermane, dar și Germanii cred cu seriozitate în refacerea frontului bulgar.

A fi de altă părere e a te expune unui surâs de compătimire din partea lor.

Curtoasia Germanilor față de Bulgari a atins culmea pe care Bulgarii nu au gustat-o până aici.

Poate că și ambiguitatea Țarului Ferdinand, care adresează telegrame ditirambice celor doi Impărați, le dă vre-o speranță.

În orice caz, la „*Cașsa*“ perdelele lăsate asupra turpitudinii bulgare, s'au ridicat, portretul Țarului s'a agățat în pereți în ghirlande de lauri.

Buchetele de flori, mereu înnoite, se ctălează pe toate mesele. Seara, încăperile sunt luminate a giorno. Ofițerii cei mai eleganți germani sau austriaci se instalează la mese, în vânătoare după ofițerii bulgari, cari strălucesc prin absență.

Rar câte o mutră posacă, caracteristic bulgară, stă retrasă într'un colț, făcându-și toaleta nasului cu mâna.

Semnele vremii!

21/4 Septembrie. După căderea lui Saint-Quentin, azi aflăm și de nivelarea ieșindului Armentières-Lens.

Socialiștii hesită să intre în Guvernul german.

În „Vorwärts“ declară că înțeleg să pue nu numai degetele pe hăturile vizitiului ce duce carul spre prăpastie, dar să ica efectiv hăturile în mână.

La Iași, ar fi incitații de războiu: ofițerul de legătură de acolo își permite a interveni în afaceri de presă la Censura de acolo.

22/5 Septembrie. Țarul Ferdinand a abdicat.

Vine fiul său Boris al II-lea.

Wekerle, în Casa deputațiilor austriece, vorbește de „lupta pentru pace“.

Cehii, Polonii și Slavii cer autonomia națiilor lor. Social-democrații se declară pentru Iugo-Slavi și Italiani. Polonii mai cer retrocedarea tuturor Statelor aparținând fostei Polonii.

La Iași se arestează un fost Ministru, din Ministerul războiului. Ofițerul german cere lista tuturor refugiaților.

Va avea timpul să întocmească lista proscrisilor?

23/6 Septembrie. Din August până azi au pierdut 36.000 de prizonieri, 7.000 de ofițeri, 9.000 de tunuri și 30.000 mitraliere.

În Austria se exprimă îngrijorare față de România. Prada stă să le scape din mâini. Se cere să cedăm armamentul.

D-l Marghiloman nu ar mai rămânea la guvern decât cinci zile pentru facerea schimbului de ratificări.

În Bulgaria Stamboleschi, șeful partidului țără-

Drăghiceanu.—Subt cultura pământului german.

nilor, eliberat din carceră, proclamă revoluția. Țarul Ferdinand ar fi început tratativele cu Antanta încă din 1917, prin Ministrul Rizov, în Norvegia și Elveția.

În Germania Scheidemann, socialist intră în Cabinetul Imperiului ca Ministru fără de portofoliu; noul Guvern socialist s'a format pe baza următorului program:

1. Alipirea la rezoluția majorității Reichstagului din 1917 și la răspunsul intervenției pentru pace a Papei.

2. Acceptarea alianței popoarelor.

3. Libertatea mărilor.

4. Păcile parțiale nu sunt o piedică pentru pacea generală.

5. Corpuri reprezentative la Statele foste rusești, pe baze largi.

6. Alsacia-Lorena, Stat autonom-federal.

7. Reforma electorală prusiană.

Ieri, Austria, Germania și Turcia (în ordine alfabetică de astă dată) au făcut intervenire către Statele Unite pentru acordarea unui armistițiu în scop ca să intre în tratative de pace, pe baza celor 14 puncte ale lui Wilson din 8 Ianuarie 1918 și celor patru din Februarie 1918.

VIII.

Dela cererea armistițiului până la eliberarea Bucureștilor.

24/7 Septembrie. Viața se continuă cu același imperturbabil echilibru, ca și dela începutul ocupațiunii. Nimeni nu poate prevedea sfârșitul de care ne apropiem cu pași grabnici.

Cu aceeași soliditate germană se instalează noi cabluri telegrafice, se fac noi instalațiuni, se repară, se rechiziționează metodic până în ajunul plecării.

Se proiectează chiar facerea unei linii duble la Constanța.

Duminecile, regulat, Mareșalul, cu o suită pompoasă și în prezența detașamentelor tuturor trupelor din București, se duce la Biserica Evanghelică.

Pe stradă, regulat aceleași convoiuri de soldați austrieci, duși unii în lanțuri la Tribunal: e singura armată ce oferă acest spectacol, în deosebire de Germani, cari, căutând a ținea sus prestigiul soldatului german, se folosesc pentru același scop de automobile închise.

Regulat la aceeași oră din zi un dric cu drapelul semi-lunii d'asupra, cu un hogaș pe capră, transportă trupurile armatei turcești, secerate de mizerie și de boală.

Matchurile de fotbal, natații, se țin lanț.

Convoiurile cu încarcerării pentru delict de defăimare a armatelor imperiale fac zilnic naveta între Kommandantur și Cercul Militar, transformat în închisoare celulară, dela evacuarea prizonierilor.

Zilnic se văd domni din societate, doamne în do-liu, fete de pension, démi-mondene, țigănci desculțe, soldați, pungași, în acest pahod na... Cercul Militar pentru a ispăși în celulele de 1.50 x 1 metru, crime reale sau imagine. Pe un pat acoperit cu paie, în mijlocul unor paraziți cu grijă întreținuți și cu mirosurile oalei trebuințelor, nu au altă comunicare cu lumea de afară decât firida ușuliței ce dă pe coridorul prin care răsună greaua cizmă germană.

O domnișoară de patrusprezece ani, de cea mai bună condiție socială, mi-a povestit inchișiția de 48 de ore la care a fost supusă în aceste „*prigioni*“ pentru crima de a fi rupt un afiș al Kommandanturii, lipit pe casa părinților ei, crimă denunțată de o bună Germană.

A fost legată de mâini și de picioare pe un scaun.

În față i s'a pus pe un perete corpul delictului: afișul profanat, promițându-i-se că după ce-l va în-văța și ști pe de rost și dacă se va ruga plângând, va fi eliberată.

Ca o sfidare, și spre deconcertarea inchișitorului celulei, a fost găsită cu spatele spre afiș. Părinții au trebuit să plătească nu știu câte mii de lei amendă pentru a răscumpără demna atitudine a fetei lor.

Localurile sunt pline de mulțimea soldaților, mem-

bri ai societăților de tot felul cunoscute numai după inițialele numelor lor, până la aceea a aderenților limbajului esperanto.

Școlile evanghelice, ungurești, catolice, etc. sunt zilnic în excursiuni, cu drapelul națiunilor respective și cu sute de căruțe rechiziționate. În cîntecele națiunilor lor sfidează triburile indigene.

Grădinile noastre, mai mult ca niciodată, sunt cuprinse de „epidemia revistelor“ „o slăbiciune a vizitatorului de teatru român“. Alcătuite între timpul sorbirii a două șvarțuri, ele exhibează o serie de trivialități, pornografii și pretenții de spirit, fără de nicio sare.

Ele sunt oglinda stării de abrutisare și desorientare a unei lumi demoralizate și un prilej de umplerea buzunarelor autorilor lor cu „aur sunător“, acum când perspectiva altor operațiuni de spe-luncă le sunt obstruate.

Germanii, plini de misericordie pentru aceste exhibiții, sunt încântați: pot opera nesupărați pe toate terenurile lor culturale, în fața unui public complet adormit.

S'ar părea că pentru noi zările deșteptării sunt încă departe.

25 8 Septembrie. Și totuși se sînt slabi la noi; rezultă din ultima măsură ce o ieau de înlocuire a Ștabului economic german printr'un „Deutsch-österreichischer Wirtschaftsstab“.

Ei cari voiau o putere economică exclusiv germană în România...

Și Austria e foarte nesigură, mai ales de atitudinea noastră viitoare. Un deputat de acolo interpretează Guvernul asupra lipsei de garanții față de România:

„D-l Marghiloman a acceptat, ca o condiție a păcii, aliarea cu Austria și cooperarea în contra Italiei, în schimbul conservării tunurilor și munițiilor... Cari sunt garanțiile?”

Nu se poate nega că, mulțumită activității, într'un sens sau altul, a celor dela cârmă, ne-au fost conservate tunurile și munițiunile. E un succes pe care-l vom auzi repetat mai târziu, chiar din gura Germanilor, cari, în ziua dezastrului final vor găsi mai bune cuvinte pentru diplomația noastră decât pentru a lor.

Asupra situațiunii țării ne informază un interview al d-lui Marghiloman către „*Berliner Tagblatt*”: „Țara nu a fost niciodată mai liniștită, în perfectă unire cu Regele“. D-sa se declară desorientat de cuvântarea lui Hintze, prin care se afirmă că nu ni s'a asigurat niciodată posesiunea Basarabiei.

Iși exprimă părerea că trebuie a se ținea seamă de dorințele românești, pentru ca țara să nu fie atacată de bolșevism, și accentuează greutățile guvernării cu două scaune.

Speră că în patrusprezece zile ratificarea păcii va fi un fapt îndeplinit.

Unele cercuri filo-germane sunt însă mai germane decât chiar pangermanii.

Ei cred că situația țării nu e întru nimic influențabilă de mersul evenimentelor externe. Ziarul lor, „*Renașterea*“, apărut de câțva timp, nici nu publică știrea cererii armistițiului, de al cărei succes, de altfel, toată lumea se îndoește.

Pe când la noi această stare de somnolență, în Germania, noul Cancelar, prințul Max de Baden,

arată că, cu începere dela 17 Septemvrie, „a început o nouă epocă“.

Ieau măsuri de autonomia Alsaciei, înlocuind pe fostul guvernator. Chiar Kaiserul, către armată recunoaște în fine, sfărâmarea frontului macedonean dar nu biruința asupra frontului lor: „*Euere Front ist urgebrochen*“.

Din Bulgaria sosesc într'una aici sau spre Austria Germani și Austrieci civili, înspăimântați.

26/9 Septemvrie. Zi de speranțe. Trupele Antantei, sunt la Lescovac, în Serbia, nici șaptezeci de kilometri de Dunăre... De încrezut.

Se aude de închiderea Dunării la Severin.

Spitalele noastre încep să se umple iar de mulțimea răniților germani; cei mai mulți în cap și la mâini.

La Ruscium ar fi fost bătăe în regulă între Bulgari și Germani, cari se retrag, pentru produsele ce le'cară de acolo.

Guvernul permite trupelor austriece a trece din Ucraina prin Moldova: „*probă de bunăvoință față de Puterile Centrale*“.

(Dar par'că eram în stare de neutralitate!)

Se plătesc 16 milioane de lei pentru liberarea ultimilor 3.000 de prizonieri din Bulgaria; cei peste 35.000 de prizonieri din Germania lăncezesc și astăzi acolo, în mizerie și metodică distrugere.

Damascul a căzut.

Turcii pleacă cu totul dela noi.

27/10 Septemvrie. Linia lui Siegfried sau Hindenburg, după gravele lupte dela Cambrai, a fost străpunsă și la Bohain-Le-Cateau; se formează două noi ieșinde, la Lille și Laon.

De aceea simt nevoia, printr'o schimbare a Constituției, relativ la atribuțiile Cancelarului, să facă pe gustul Americanilor, cari le-au răspuns la cererea de armistițiu.

Sunt încântați de răspunsul lui Wilson, în cuvinte de miere, untoase, neobișnuite în „tarea“ limbă germană: sunt extasiați chiar de „plăcutul ton al răspunsului“!

Li s'a răspuns de Wilson, în rezumat, că el nu poate propune armistițiul Aliaților, cât timp armatele Puterilor Centrale stau încă pe pământul patriei lor. Se mai cere Cancelarului să precizeze dacă vorbește numai în numele acelor puteri ale Germaniei care au condus războiul până acum.

Dezastrul continuă: In Turcia, Marele-Vizir Talat cade, vine Tefvik-beiu, fost ministru la Londra.

Finlanda respinge, prin alegeri, candidatul german la coroana acestei țări.

In Rusia, Joffe, ministrul rus la Berlin, protestează la Berlin contra sălbăticiilor și vandalismelor trupelor germane: au luat telefoane, au nimicit vitele, au exterminat gospodăriile, prin rechiziții; țărani fug prin păduri.

In Austro-Ungaria ceartă asupra constituției dualiste. Ungaria vrea desmembrarea, nu confederația cu Austria, și uniune personală cu Regele. Berlinul o încurajează. Restabilește comunicația telefonică cu Ungaria, lăsând-o întreruptă cu Viena, ca protest contra limbajului presei vieneze.

A doua zi, la 29, chiar partidul național român, întrunit la Oradia Mare, cere dreptul de a fi națiune română complet liberă, iar raporturile ei de coordonare cu celelalte nații să le determine liberă și

singură: „Organizația națională a națiunii din Transilvania și țările ungurești nu recunoaște nici Parlamentului ungar, nici Guvernului, nici unui alt factor străin dreptul de a reprezenta la Congresul de pace interesul nației române“.

D-l Alexandru Vaida va citi această declarație, mai târziu și în Camera delegaților.

La noi, au întreprins o campanie pe chestia Dobrogei, pentru a ne înstrăina simpatiile de Antantă, care ar fi fost cam ambiguă în armistițiul încheiat cu Bulgaria, relativ la această chestiune.

30/2 Septembrie. Francezii au făcut o enormă străpungere între Lens-Le Cateau, cu vârful spre Valenciennes, și o mare mișcare învăluitoare a sectorului dela Laon.

Cancelarul răspunde lui Wilson că primește principiile discursului său dela 9 Ianuarie (st. n.) ca baze ale păcii, cu evacuarea teritoriilor, înaintea armistițiului, lucru ce se va decide de o comisie mixtă. Afirmă că actualul Guvern lucrează în concordanță cu majoritatea Reichstagului.

2/15 Octombrie. Laon a căzut; în Flandra lupte mari; am impresia că în două săptămâni vor fi gonăți din Franța.

La noi se transportă într'una. La Titu trec 25 de trenuri militare zilnic. În București convoiuri de automobile; unele sosesc, altele pleacă, încărcate cu saltele, sobe, cotețe cu rațe și găște. Mulți își vând caii și echipajele.

Steagurile bulgărești de pe toate localurile din București au fost date jos; Bulgarii umblă desarmați. Sic transit gloria mundi!

Antanta dă știri asigurătoare cu privire la Dobrogea.

În „*Simplificissimus*“, Regina Maria, într'o posă extraordinară, e înfățișată planând asupra siluetei Bucureștilor, asupra căruia varsă petrol dintr'un bidon.

Ilustrația poartă idiotul titlu de „*Ol! Maria Rumänjens!*“

Wilson a răspuns: executarea evacuării și condițiunile armistițiului trebuesc deferite judecării Guvernelor Statelor aliate cari înțeleg să aibă toate garanțiile conservării superiorității lor militare în present. Incetarca războiului submarin și a devastărilor, în retragerea armatelor germane. „*Desființarea oricărei puteri arbitrare care, pentru sine, în secret și după propriul capriciu poate turbura pacea lumii, sau micșorarea puterii ei până la neputința de fapt. Puterea ce a stăpânit nația germană până aici este ca cea descrisă. Aceasta este o condiție de îndeplinit înaintea de pace!*“

4/17 Octomvrie. Cad Courtray Ostende, Tourcoing. Tot ieșindul dela Lille e retezat.

(Unde e „*sfânta mânie germană*“, cu obraji roșii față de nemai auzita insultă ce le-o adresează vrăjmașul!)

Cancelarul e grav compromis, din cauza publicării unei scrisori către vărul său Hohenlohe, prin care designează rezoluția majorității Reichstagului din Iulie 1917, ca efect al căldurilor! Astăzi el este cel mai mare pacifist și democrat,... după concepția germană...

Împăratul Karl, „*din grația lui Dumnezeu*“ până aici, se vede nevoit să facă avansuri „*credincioșelor sale popoare*“ conform voinței popoarelor! El oferă pentru Austria un Bundesstast în care fiecare po-

por să-și facă Statul său propriu pe teritoriul său de reședință.

El acordă Polonilor dreptul de alipire la Statul independent polon. Triestul îl lasă pe seama dorințelor populațiunii.

Aprobă înfăptuirea Statelor independente: german, ceh, ilir (Stiria, Istria, Dalmația) ucrainian, iar pentru problema românească garantează că o va lăsa legată de cea ungurească.

„Această transformare, prin care nu se atinge, întru nimic integritatea țărilor sjintei Coroane ungare, trebuie să garanteze fiecărui Stat național independența“.

La Iași o demnă discuție în Parlament pe chestia Dobrogii. D-l Cuza accentuează contribuțiunea țării noastre pentru succesele Antantei.

La noi se cară, în mod nerușinat, zilnic, mobilierul din casele unde s'au încvartierat.

Automobilele numai cu șifoniere cu oglinzi se vād zilnic la „Eisenbahn-Direktion“.

Ajutăm Germania să iasă din greaua situație a lipsei de imobilier, pe care o accentuează toate gazetele.

Azvârlă zilnic munițiunile în aier.

Cad și firmele bulgărești.

Bulgarii au ajuns iarăși în rândul celor mai abjecte rase de pe fața pământului.

Zvon de venirea parlamentarilor francezi la Galați și Giurgiu.

7 20 Octomvrie. Social-democrația germană arată poporului german pericolul cuceririi anglo-saxone și al bolșevismului; conchide apelând la apărarea națională!

În Polonia, desființarea administrației civile germane.

La noi, hărțile cu marile succese germane dispar din vitrine.

D-l Pichon comunică că chestiunea Dobrogii a fost tratată de Antantă numai din punct de vedere militar.

Ni se spune că la Iași ar fi perspective de o guvernare Averescu, Cantacuzino, Marghiloman.

9/22 Octombrie. Suntem în aceeași stare ca în primele zile ale ocupațiunii. Ceva neliniștit plutește în aer.

Avem presentimentul a noi lupte pe pământul nostru.

Automobilele militare s'au înarmat cu puști; militarii și-au luat costumul de campanie; apar aeroplanele; tunurile trag zilnic; Mackensen e în continuă inspecție a fronturilor.

Germania răspunde lui Wilson: evacuarea și armistițiul să fie discutate de consilieri militari; pe baza actualelor raporturi de puteri de pe fronturi, să înceapă tratativele.

Vor o pace dreaptă. Comisii neutrale pentru stabilirea ororilor de pe front. În privința forței arbitrare s'au luat măsuri ca războiul și pacea să le facă numai Reichstagul. „*Pacea se va trată cu un guvern „liber de orice influențe arbitrare și neresponsabile*“.

Tonul lor e tot ridicat. Iar vorbesc de „*furtuna mâinii germane*“. „*Vorwärts*“ arată sincer, însă, prăvălirea frontului sub superioritatea numerică și materială a trei continente...

Se zvonește chiar de abdicarea Kaiserului și venirea unei regențe cu prințul Max de Baden.

La noi se cară toată noaptea: uruie tramvaiele.

Zvon de coaliția tuturor partidelor noastre.

D-l Isopescul Grecul cere unirea cu nația română și a Banatului.

10/23 Octombrie. Diplomata Austrie o pate, cade de astă dată în prăpăstiile perfidiei sale. După ce a făcut tot ce credea că va fi pe placul lui Wilson, primește răspunsul Guvernului american că nu se poate ocupa cu propunerile sale, „*întru cât s'au întâmplat „evenimente... care au schimbat... competența și responsabilitatea Guvernului american.*

„*E stare de războiu între Ceho-Slovaci și Germania și Austro-Ungaria...*

„*Președintele nu mai e în măsură să recunoască „numai autonomia acestor popoare ca bază de pace... „Se vede silit a mărturisi că ele și nu el, trebuie a fi „judecătoare.., pentru mulțumirea aspirațiilor și „concepțiilor popoarelor despre drepturile lor și de- „terminarea lor în familia popoarelor“.*

O ironie care răsplătește Antanta de toate intrigile perfidiei austriace de până aici.

13/26 Octombrie. Wilson răspunde Germaniei că ica act de solemnele și lămuritele explicațiuni ale Guvernului german că legile civilizației și umanității vor fi respectate de luptătorii germani. Acum va propune Aliaților oferta de armistițiu, dar accentuează că „*schimbările survenite în Germania nu par „așa de clare ca principiile*“. Puterile aliate nu pot trata decât cu reprezentantul poporului german, iar, dacă vor trebui să trateze cu stăpînitorii militari și monarhii autocrați ai Germaniei, atunci Germania nu poate cere pacea și trebuie să se supună.

Presa lor de astă dată este iar încântată, întru cât vede că în tendințele lui Wilson e o apropiere democratică de „*noua, plina de ideal democrație germană (!)*“

Ludendorff se retrage din șefia Statului-Major. Hindenburg către Cancelar: cere o pace onorabilă sau luptă până la extrem.

16/29 Octombrie. Luptele încep pe Piave. Cade Alepul. Germania cere lui Wilson condițiunile armistițiului. Austria se simte datoare să răspundă și ea, asigurând drepturile popoarelor Monarhiei și în special ale Ceho-Slovacilor.

Ieri Sfatul Bucovinei cerea alipirea la un Stăt național independent, împreună cu celelalte țări românești.

18/31 Octombrie. Frontul italian este spart de Italienii la Montelo. Austriecii, cari dela 16 au trimis parlamentari Italienilor pentru tratative nu sunt primiți decât la 17. Impăratul se simte nevoit să ordone retragerea trupelor de pe pământul italian, „*ținând seamă de deciziunile exprimate de mai multe ori pentru încheierea armistițiului închizător al luptelor popoarelor*“ (!) Trupele Antantei trec Dunărea Sava și Drava.

Turcia încheie armistițiul.

La Iași, parlamentarii români trimit salutul lor parlamentarilor din Viena și Pesta. Se ieau hotărâri ca la viitoarea sărbătorire a morților să fie invitați și reprezentanții „*legațiilor popoarelor care au luptat lângă noi*“.

20/2 Octombrie. Tisza a fost asasinat în salonul său de niște soldați, pe cari perfidia ungară îi va designa de Români. Ungaria a devenit Republică, având ca Prezident pe contele Karoly. Ungaria e supusă regimului Sfaturilor populare.

Finis Austriae.

În București, „*Teatrul Regal*“ se încheie de Kom-

mandantură din cauză că revista: „*Puncte, puncte*“ a indispus pe evreii, cari fac un scandal enorm.

21/3 *Octomvrie*. La noi, primele semne de deșteptare din letargie. E Duminică.

Lumea ca de obicei forfote nepăsătoare pe Calea Victoriei.

În grădina Atencului cântă obișnuita muzica militară, pentru ofițerii Statului-Major dela Athénée Palace.

Pe la ora 12 un zvon se răspândește în public: sosirea parlamentarilor francezi la Athénée-Palace. Lumea se adună, așteaptă în tăcere, se impaciențează, valurile cresc din ce în ce, umplând toate piețele și stradele d'împrejur. Muzica militară își continuă imperturbabil concertele de promenadă, iar la primele acorduri ale Marsiliezei, intonate de public, încearcă să cânte „*Deutschland über alles*“. Ca o scânteie aruncată asupra unui butoiu cu pulbere, întreaga mare de lume răspunde prin fluere și huiduie.

Stâlpii Kommandaturii germane zboară în aer, tobele și instrumentele muzicale de asemenea.

Nebunia colectivă a mulțimii nu cunoaște margini; la brutalizările poliștilor, cari vor să dea cu paturile puștilor, femei și oameni bătrâni ies înaintea, vociferând: „*Dar până când?*“

Toate trupele, mitralierele și puștile și însăși sabia guvernatorului Cetății Bucureștilor, generalul Koch, rămân fără efect în fața mulțimii îndârjite.

E metamorfoza Valahului în fața cărei Germanii stau complet dezarmați.

Birjile cu ofițeri ce trec dela gară măresc și mai mult situația comică a Germanilor. Aceștia, neștiind

de ce este vorba, icau huiduелile drept un „hoch“ pentru patria germană.

Se scoală în picioare, salutând reverențios. Un râset sălbatec clocote asupra întregii mări de capete.

Cu multă greutate stradele sunt evacuate și bari-cadate.

22, 4 Octomvrie. Orașul s'a liniștit, par'că nu s'a întâmplat nimic.

Ofițerii și soldații umblă tot dezarmați. Numai o-ficiosul lor vorbește în treacăt de „*törichte Kundge-bungen*“, iar un afiș roșiu înștiințează publicul că orele de circulație țin până la nouă seara.

Atrupamentele și ovațiunile sunt oprite, organele militare sunt îndrituite a face uz de armă în caz de recidivă.

Ni se arată prin „*Bukarester*“, perspectiva bolșc-vismului abil, sămănat prin ei, cum rezultă de miile de afinite incendiare sechestrate de autoritățile ro-mâne prin țară, cum și de incuria completă pentru viitoarele arături ale Țării. De unde până aici nu rămânea loc viran necultivat, chiar brazdele grădi-nii Palatului sau Cișmigiului, în care ceapa și verzele se înălțau spre marea bucurie a conaționalilor lui Drandarevschi, azi, după ce au cărat toate resur-sele alimentare ale Țării, mărturisesc satanic că din 1.500.000 de hectare grâne ce se cultivau în alți ani, nu s'a cultivat decât 420.000 de hectare.

„*Lipsind mâna tare, țărani nu ieșiră să cultive pământul latifundiar*“ (!) De și li se plătesc 12 lei de plug, pe pogon, totuși țărani nu voiesc să iasă la muncă, fiind deprinși cu câștigurile ușoare. „*O catastrofă ne amenință*“, mai ales că și sămânța lip-sește, încheie ziarul cu perfidie.

Prețurile au ajuns, pe chilogram: mălaiul patru lei, porumbul doi lei și șaptezeci și cinci de bani, fasolea șase până la opt lei, cartofii doi lei și cincizeci de bani, ceapa un leu și șaptezeci și cinci de bani, făinoasele patruzșezzeci lei, zahărul douăzeci și opt de lei, untura patruzeci de lei, carnea șapte lei, strugurii cinci lei, merele patru lei, gazul șapte lei, o pereche de ghete cinci sute de lei, un palton șase sute de lei, lemnele o sută șazeci de lei mia.

23/5 Octombrie. Ni se face teoria „capitalului neproductiv în România“.

Prosperitatea economică a Țării e în creștere dela 1902 încoace. În 1916 am câștigat un miliard pentru 150.000 de vagoane de grâne și petrol. Valoarea exportului întrece, până în 1916, pe aceea a importului cu 35.207 milioane pe an. Plătiam ca dobânzi pentru capitalurile împrumutate 46 de milioane Germaniei, 37 milioane Franței, 82.000 de lei Belgiei.

Totuși s'a făcut în România politică de capital neproductiv, închis în clădiri de lux, în loc de a se îmbunătăți industria, comerțul și agricultura.

De aceeași pată a luxului și a capitalului neproductiv pătimește economia privată. „Luxul stă la cea mai mare parte din proprietari, negustori și industriași în groaznică opoziție cu sărăcia și primitivitatea întreprinderilor lor“.

În viitor va trebui să plătim dobânzi de cinci până la șase sute de milioane pentru o datorie de zece miliarde, ceea ce nu se va putea decât prin desfășurarea tuturor posibilităților capitalului productiv „util:izarea căderilor de apă, transformarea materiilor prime, și crearea industriei alimentare“.

„Pentru aceasta se cere înaintea de toate ca sis-

„temul de educație românesc să fie schimbat și ca „guvernele însăși să fie simbole de nelenevie, necoruptibilitate și economie... Căci altminteri nu va „putea România să-și reconstituiească averea națională“.

Trenurile s'au întrerupt ziua.

În Ungaria: revoluție; sunt douăzeci de morți și 180 de răniți. „Pester Lloyd“ ajunge a se vinde cu doi lei.

24/6 Octombrie. Comunicatul lor arată că atacul nou al Francezilor, început a eşuat... (După ce au pierdut Germanii toată linia Escautului).

O telegramă însă a Ministerului nostru de Războiu care circulă în mii de exemplare, arată că Germanii sunt în plină retragere prin Metz, Strasbourg; Ahații au blocat flota germană în Kiel.

Trupele noastre au intrat în Bucovina și poate și în Transilvania.

La Berlin, dela 23 se fac discuții asupra consecințelor armistițiului austriac.

Noi ne aflăm în aceeași stare ca în Noembrie 1916: numai rolurile sunt schimbate. Ard pe capete arhivele, vând caii, material de tren, de pontonieri, consumul civil, hainele; cară mereu pe strade laterale, blăni, pianе, bagaje. Totuși de o plecare desordonată nici nu e vorba.

Li se permite trecerea prin Statele austriece fără a fi desarmați, după ce, câteva zile, trenurile fuseseră întrerupte.

Oficiosul lor, amintind de opunerea Germanilor la trecerea trupelor sârbești în Ungaria, încheie desionat de purtarea Ungariei: „azi ea nu mai are timpul să cugete la aceasta“.

25/7 Octombrie. Nu mai vin gazete străine. Știrile sunt toate vechi. Comunicatul lor cu data de 23 arată că „între Schelde și Oise s'au desfăcut de dușman“! La 18 Octombrie Kaiserul încă se afla pe front.

Se revoltă de răspunsul lui Northcliffe: nu mai poate fi vorba în discuțiunile ce încep „de onoare „sau imaginara putere strategică sau tactică a Puterilor Centrale“.

Iar în Ungaria, ministrul Jaszi afirmă cu mult aplomb că, chestia naționalităților fiind o chestie internațională, ca și a Irlandei, va forma obiectul discuțiilor la pacea generală.

E pentru neștirbirea Ungariei.

Ce greu e pentru mintea omenească să se acomodeze cu noile stări de lucruri!

La noi fiecare soldat din administrație își primește pușca. Sunt de o veselie nebună și idioată. Ofițerii au devenit de o politeță extraordinară.

Nu-ți adresează o rugămintă fără de zâmbetul și unctuositatea de voce, necunoscute Germanilor de până aici.

A quelque chose malheur est bon.

La noi, toată lumea filogermană face un volte-face de o temeritate extraordinară, dar plină de eleganță.

D-l Stere, prin „Lumina“, încheie că Austria, despre care Cehul Palacki a zis că chiar de nu ar exista ar trebui inventată, acum după ce a contribuit la desființarea Rusiei, poate fi considerată ca desființată. (Realitatea de sigur e azi prea evidentă).

D-sa termină că pentru realizarea idealului nostru național „toate preocupările mai mărunt trebuiesc „înlăturate prin unire“!

Frumos dar par'că până aici, după d-sa noi eram un balast în mersul înainte al avangardelor omenirii!

26/8 Octombrie. Chiar „Bukarester“ s'a schimbat la față. Deplângând căderea Guvernului Marghiloman, accentuează „tragedia“ de a lăsa cârma corăbiilor pe alte mâni, „acum în plină călătorie spre mare, țară a viitorului românesc“!

Mackensen ar fi fost somat să evacueze teritoriul ocupat în douăzeci și patru de ore; ar fi cerut libera trecere a armatei sale.

Dela noi cară metodic, fac rechizițiile obișnuite din orice cumpărătură a negustorilor noștri. Trimit cu o imperturbabilă liniște cele două autocamioane zilnic de cutii cu Liebesgaben; aranjează cabluri, completează instalațiunile dela Cercul Militar. Trenurile sunt zilnic și la dispoziția populației civile.

Au ridicat chiar starea de asediu proclamată acum câteva zile. Maschează cu o liniște extraordinară o retragere care e în plină activitate. Din gări, depozite, ridică mai ales roțile de drum de fier, șinele și orice fierărie.

Wilson, în răspunsul ce le-a dat, insistă asupra despăgubirilor ce trebuie să le plătească pentru pagubele rezultate din războiul pe apă în aer sau pe uscat.

27/9 Octombrie. La Lille au început tratativele armistițiului.

În presa lor se plâng de nemai pomenitul eveniment, ca un popor care a stat ani pe pământ străin să fie înlănțuit printr'un armistițiu, fără să aibă garanțiile clare, asigurătoare ale păcii!

La noi un nou Guvern? General Coandă, care,

după Germani, ar fi impus de Antantă, supărată de intrarea trupelor cu concursul german în Bucovina.

Apelul Regelui către Țară e afișat pe toate zidurile:

„Imprejurările ne dau din nou putința să îndeplim, nîm ceeace v'am făgăduit... Reformele constituționale și agrare se vor înfăptui. In vechiul Regat, vom ca cuvântul dat să se înfăptuiască“.

Fostul Guvern arată căderea tratatului din București. O știre postumă!

Wilson se exprimă că Guvernul Statelor Unite s'a gândit întotdeauna la integritatea și viitorul României, ca Stat liber și independent.

28/10 Octombrie. Spre ora patru după amiază se pune afișul roșu cu starea de războiu.

Localurile publice sunt avizate a închide la ora nouă seara. De acuma începe o evacuare în masă, și desordonată. In fața otelurilor, camioane, căruțe, trăsurile încărcă de grabă cufere de piele, geamantane, genți, bagajele de mîină, foarte simandicoase, furate de prin casele noastre. Grătchene, dela varieteurile și ansamblurile germane, Schwestere dela Crucea Roșie, sunt transportate cu aceeași grabă febrilă. Toate curțile autorităților fumează de văpăile focului nestins al arhivelor ce ard.

Fulgi mari negri se presară pe Calea Victoriei din coșurile caloriferelor oficiilor lor.

Automobilele armate, cu soldați cu căști, se duc într'una spre drumul Giurgiului.

La gări, sute de Nemți civili, foștii administratori forțați ai bunurilor noastre, cu figura disperată, cercetează itinerariul trenurilor spre Viena.

Curțile spitalelor și ale cazărmilor gem de mulți-

mea răniților, a bagajelor, care așteaptă sosirea, camionului mântuitor.

La colțurile cartierelor militare se vinde pe capete: bluze, oglinzi, șifoniere, bocanci, cuverturi, pe prețuri de nimic.

29/11 Octombrie. Se zvonește că trebuie să plece în patruzeci și opt de ore, în urma mobilizării noastre, azi.

Toate gazetele noastre de azi, cu excepție celei germane, care nu mai apare, publică apelul Regelui către armată și țară:

„Ora așteptată de voi, vitejii mei ostași, a sunat după o lungă și dureroasă așteptare... Trecerea trupelor aliate peste Dunăre ne impune ca o sfântă datorie să luăm iarăși arma în mână să gonim împreună cu ele pe vrăjmașul cotropitor., să înfrângem visul nostru de atâtea veacuri...

„Biriunța e a noastră, și viitorul va asigura între-ului neam românesc viața pașnică și fericită“.

Kaiserul ar fi abdicat, cum aflăm din „Berliner“ cu data de 27; „Vorwärts“ ar fi cerut aceasta încă de la 21 Octombrie.

Pe stradă, ei toți umblă armați, dar cu aceeași siguranță. Supușii Puterilor Centrale nici nu cred în vreo eventuală retragere. Cu aceeași candoare afirmă lucrul ca și în ziua declarării războiului nostru pe care nu-l credeau declarat în contra lor, chiar a doua zi de dimineață!

Lumea e într'o forfoteală nebună. Pretutindeni dela etaje se aruncă jos, în strigăte de ural toate firmele germane. Mâni vânjoase, prin ferestrele deschise, desfășoară veselul nostru tricolor.

Se pavoazează bălcoanele cu covoare și flori.

Se fluieră ofițerii ce trec. Ici și colo se vede câte un greu rănit, dus în grabă, într'o desinteresare completă, la farmacia. Se aude bâzâit de gloanțe de revolvere ce perforează vitrinele sau firmele.

Lumea, fără nicio cunoștință exactă de ce s'a întâmplat, înaintează desorientată, ca valurile unei mări, când într'o direcție, când într'alta, spre a culege ultimele știri. La „*Haupt-Wache*“ fluierăturile nu mai conțin până noaptea, din partea publicului, care șade îndârjit în fața zidului impasibil de căști și baionete, ce barează toată Calea Victoriei în fața Cercului Militar, făcând un imens careu.

Focuri izolate și chiar de mitraliere trase nu mai produc nici un efect.

Ei sunt prizonierii noștri.

Pe străzile depozitelor, mii de oameni din păturile populației de jos așteaptă ieșirea camioanelor cu lucruri cumpărate de Evreii noștri.

Camionul se ivește, atacul începe: cutii cu zahăr, marmeladă, compoturi, săpunuri, lemne, lăncieri, devastate într'un minut. În tot orașul pocnește focul mitralierelor, granatelor de mână și puștilor, care se trag în contra unei mulțimi pentru care nevoia de spectacol bravează orice simțământ, chiar al vieții.

Au ridicat chiar gărzile din multe cazărmi, după ce au vândut în goană, pe sume derizorii, cupele, provizii, trăsuri. În toate cazărmile acum se vinde la licitație totul.

Nimic nu pierd. Pe furiș se vând cutiile cu „*Liebesgaben*“. Cele mai multe sunt încărcate cu porumb, orz, ovăz, oase; ici colo, încărcată înăuntru câte o cutiuță cu untură, cu cafea surogat, o sticlă de vin sau o hârtie de cinci mărci.

Mizeria Germaniei de azi se oglindește din meschinul conținut al acestor mici cadouri de dragoste pe care soldații germani, în costumul lor ireproșabil, și cu toată prestața ce se cuvine pentru soldați Imperiului, le trimit în Germania înfometată.

Femei, studenți, elevi, cu panglicile tricolorului nostru sau cel francez, așteaptă zădarnic până la ora 9 seara, cu buchete în mână, sosirea liberatorilor, despre cari se zvonește că au fost zăriți la Bragadirul Aceeasi naivitate sentimentală și credulă pe care am avut-o în tot cursul războiului.

Armistițiul general s'a încheiat la orele 11 și 50 de minute.

Spre seară se devastează imensele depozite de cazane „Ersatz” aduse din Germania pentru a înlocui cazanele de aramă ce ni se plăteau cu doisprezece până la cincisprezece lei, în schimbul acestora, pentru care trebuiam a plăti patruzeci până la șizeci de lei.

Pe burlane, pe scări improvizate, pe funii se ridică lumea îndârjită până la etajele cele mai de sus. Oamenii, de jos, domni de bună condiție, doamne își duc triumfători, din tumultul îngrozitor, trofeul acasă.

30/12 Octombrie. Spre noapte o liniște completă se așterne asupra orașului după sgomotul zilelor și nopților trecute: credem că au plecat.

Spre ziuă însă împușcăturile au început, se aude pârâitul ca pe câmpiile de manevră. Toată noaptea la lumina flăcărilor depositelor, cărora le-au dat foc, mahalalele sau satele de prin prejur, au cărat proviant, benzină, lemne, pielării; numărul morților este foarte mare.

Armatele germane s'au retras complet, chiar dela Cercul Militar; s'au baricadat în Gara de Nord.

Pocnetele puștilor nu mai conținesc.

Se aud și șapte, opt detunături groaznice la vre-o patruzeci de kilometri spre Sud-Est de București. Aruncă poduri în aer.

Pe Calea Victoriei, sute de cortegii cu manifestanți și drapele își petrec timpul așteptării Francezilor, manifestând dela o stradă la alta.

Sfărâmăturile bietelor stindarde germane, încununate cu câte o cască germană, sunt purtate ca trofee.

Ofițerii noștri armați cu puști, patrulează stradele sau instituțiile militare, procedând în mod cu totul neprecaut chiar la desarmarea gărzilor germane rămnase. Mulți sunt luați prizonieri și puși în lanțuri de detașamente izolate germane.

De pe turnurile fabricilor din apropierea Gării de Nord, lucrătorii armați cu puști și mitraliere trag asupra mulțimilor de trenuri cari pleacă cu câte o imensă tinichea agățată de ultimele vagoane.

31/13 Octomvrie. Nicio știre. Suntem tăiați de restul lumii. Ce fac Francezii? Ce fac Românii? Cum suntem lăsați întâmplării? Toate satele de prin prejur sunt împănate de armatele germane.

O ștafetă venită dela Oltenița pe bicicletă comunică însă ca drumul Olteniței este liber.

1/14 Noemvrie. Plouă cu fulgi de zăpadă.

Populația încă așteaptă impacientă cu flori soșirea Aliatilor. Se zvonește nesigur că armatele germane ar fi evacuat satele de lângă București, retrăgându-se spre Nord și jăfuind totul în drumul lor.

La Târgoviște, au furat două milioane dela Casierie.

Multe sate atacă convoiurile germane. În Dâmbovița, într'un sat, câțiva săteni armați cu mitraliere desarmează o companie întregă, pe care o trimit desbrăcată spre Târgoviște.

Nicio știre precisă, deși se aranjează Ministerul de Războiu, Cenzura și Curtea Marțială.

Aceeași lipsă de prevedere și față de depozitele militare germane, care se volatilizează fără urmă sub paza baionetelor voluntarilor, cari-și pun benevol serviciile pentru interesele Patriei.

2/15 Noemvrie. Cu mulțimea automobilelor ciclurilor, ofițerilor de ordonanță, nu avem nici azi nici o știre, deși avem de azi înainte... comunicate oficiale!

„După date pozitive... sosite dela Călărași, Ottenița, Alexandria... drumurile sunt complet libere... „Din convorbiri telefohnice se știe... în mod pozitiv „că trupele aliate se găsesc în marș dela Giurgiu și Turnu-Măgurele; intrarea trupelor aliate nu mai „poate întârziă... ea va fi anunțată prin tragerea clopotului Mitropoliei“.

Un stil de vaudeville.

Aceleași știri ce circulă la tarabele cafenelelor.

Străinii din București, în cea mai mare parte armați pe ascuns de autoritățile militare, răspândesc știrea că Francezii au fost aruncați peste Dunăre. Românii au fost sfărâmați. Ar fi 4.000 de morți.

3/16 Noemvrie. În fine prima știre oficială.

Comunicatul dela 28 Octomvrie arată luptele desfășurate în sectorul Giurgiului, după ce Francezii au debarcat în Insula Sf. Gheorghe.

Luni, 28 Octomvrie, ora 11, armistițiul general a fost încheat, Germanii admitând cedarea Alsacii-

Lorene, a jumătate din materialul aflat înapoia frontului.

Comunicatul francez anunță scurt victoria:

„Intr'a cincizecea lună a unui războiu fără precedent în istorie, armata franceză, cu ajutorul Aliaților săi, a desăvârșit înfrângerea dușmanului. Armistițiul a intrat în vigoare la ora 11“.

Comandantul armatelor de Dunăre, Generalul Berthelot, în apelul către popor face cunoscută luarea de măsuri de ordine; după ce arată crimele Germanilor conchide: *„După ce, pentru a putea să vă înțuiască mai bine, au împiedecat înfăptuirea împroprietăririi și a votului obștesc, făgăduite de Rege și Guvern, ei caută acum să aducă bolșevismul în Patria voastră, pe care au nenorocit-o, caută să vă arăte că cei ce au suferit cu voi pentru mântuirea voastră; Regele și armata sunt deopotrivă cu Kaișerul ucigaș și cu ostășimea sa prădalnică... sămănând răscoala... Ei nădăjduesc că vor slăbi pe învingătorii lor..*

„Această încercare e urzită de Bulgarul Racovschi, vândut Nemților. Români, sunteți dintre învingătorii cari triumfează azi, sunteți un popor care pricepe bine că izbânda obținută vă va aduce împlinirea dorințelor și că neorânduiele nu vă pot folosi“.

Evident că tonul apelului e conceput într'o necunoștință de fapt a situațiunii reale a Țării.

5/18 Noemvrie. Primele trenuri sosesc din Galați după o călătorie de șapte zile. În toate orașele au întâmpinat trupele germane cari se retrag metodic cu toate trenurile lor ce cuprind prada ce au făcut-o și pe care o au strict etichetată: fructe proaspete, carne afumată, sirop, ghiață!

Impilătorul de eri acum foarte jenat, ca prizonier e pus la muncile necesare în ironiile micilor copii, cari le strigă: *Kamerad... marmelade!*

Soldații francezi apar izolați în București. Au aceeași făptură ca și a noastră: expansivi, degajați, liberi.

Mai erau deci pe fața pământului oameni ca și noi, cari credeam că Universul întreg trebuie să fie plin de automate ritmice de felul celor cu cari am conviețuit 707 zile!

INDREPTĂRI

Diferitele sisteme ortografice prin cari a trecut manuscrisul cum și împrejurările în cari s'a executat tipărirea au făcut să se strecoare greșeli din cari notăm:

Se va îndrepta la prefață, rândul 5: *l'a* în *l-a*.

" "	" "	" "	" 8: <i>buneivoința</i> în <i>buneivoinți</i>
" "	" "	" p. 7 (în titlu)	" <i>fixarea</i> în <i>fixarea</i>
" "	" "	" " 10	" 15: <i>clopetele</i> în <i>clopotele</i>
" "	" "	" " 19	" 13: <i>Komandatură</i> în <i>Komandantură</i>
" "	" "	" " 21	" 2: <i>Zest</i> în <i>Zeit</i>
" "	" "	" " 21	" 11: <i>Highlite</i> în <i>Highlife</i>
" "	" "	" " 23	" 27: <i>anul</i> în <i>anual</i>
" "	" "	" " 30	" 10: <i>care's</i> în <i>care se</i>
" "	" "	" " 32	" 10: <i>Leckeribisse</i> în <i>Leckerbisse</i>
" "	" "	" " 33	" 26: <i>Verwaltung</i> în <i>Verwaltungs</i>
" "	" "	" " 34	" 28: <i>Spitalelor</i> în <i>saltelelor</i>
" "	" "	" " 37 (în titlu)	" <i>căderea</i> în <i>fixarea</i>
" "	" "	" " 38	" 5: <i>Komandaturii</i> în <i>Komandanturii</i>
" "	" "	" " 39	" 22: <i>locuște</i> în <i>locușc</i>
" "	" "	" " 47	" 4: <i>Rumänien</i> în <i>Rumäniens</i>
" "	" "	" " 48	" 17: <i>trambulinioi</i> în <i>trambulinei</i>
" "	" "	" " 50	" 22: <i>frumoase</i> în <i>furtunoase</i>
" "	" "	" " 56	" 10, 11: <i>ale</i> în <i>a</i>
" "	" "	" " 63:	" 15: <i>nu numai</i> în <i>numai</i>
" "	" "	" " 67	" 28: <i>ai</i> în <i>a</i>
" "	" "	" " 69	" 33: <i>interesul</i> în <i>imensul</i>
" "	" "	" " 71	" 8: <i>12/52</i> în <i>12,52</i>
" "	" "	" " 75	" 2: <i>drüchen</i> în <i>drücken</i>
" "	" "	" " 84	" 30: <i>faborabilă</i> în <i>favorabilă</i>

Se va îndrepta la p. 92 rândul 8: *discret* în *discreției*

" "	" "	101	" 21: <i>Rumänien</i> în <i>Rumäniens</i>
" "	" "	106	" 24: <i>Stockolm</i> în <i>Stockholm</i>
" "	" "	128	" 8: <i>Eigesandt</i> în <i>Eingesandt</i>
" "	" "	145	" 32: <i>Wirtschaftab</i> în <i>Wirtschaftstab</i>
" "	" "	148	" 13: <i>paruc</i> în <i>parcul</i>
" "	" "	164	" 19: <i>va</i> în <i>vor</i>
" "	" "	185	" 25: <i>a nu fi</i> în <i>a nu se fi</i>
" "	" "	195	" 10: <i>iar</i> în <i>dar</i>
" "	" "	207	" 20: <i>Czeid</i> în <i>Czeide</i>
" "	" "	219	" 28: <i>El declară</i> în <i>Eí răstoarnă</i> în <i>Austria</i> cabinetul <i>Seidler</i> iar în
" "	" "	241	" 7: <i>Argentoianu</i> în <i>Agetoianu</i>
" "	" "	265	" 3: și <i>neintrebuițat</i> în și <i>de neintrebuițat</i>
" "	" "	270	" 17: <i>10,58</i> în <i>11,58</i> .
" "	" "	273	" 4: <i>tranurile</i> în <i>trenurile</i>
" "	" "	287	" 13: <i>prisonieri?</i> în <i>soldați</i> .
" "	" "	321	" 3: <i>efecție</i> în <i>afecție</i>
" "	" "	321	" 20: <i>cam</i> în <i>cum</i>
" "	" "	324	" 25: <i>chesita</i> în <i>chestia</i>
" "	" "	334	" 28: <i>ariere</i> în <i>aiere</i>

CUPRINSUL

	Pag.
Cuvinte introductive	3
I.	
Dela căderea Bucureștilor până la fixarea frontului Focșani—Nămăloasa—Galați	7
II.	
Dela fixarea frontului nostru până la bătălia de pe Somme.	37
III.	
Dela bătălia de pe Somme până la luptele de pe frontul nostru	72
IV.	
Dela luptele de pe frontul nostru până la armistițiul din Brest-Litowsk	116
V.	
Dela armistițiul din Brest-Litowsk până la preliminările din Buftea	173
VI.	
Dela preliminările din Buftea până la pacea din București	240
VII.	
Dela pacea din București până la cererea armistițiului de către Germani	292
VIII.	
Dela cererea armistițiului până la eliberarea Bucureștilor	339
Îndreptări	367

Ediția completă a operelor lui GEORGE COȘBUC

ÎN CURS DE APARIȚIE

A apărut: Ziarul unui Perde-Vară Lei 6	Războiul nostru pentru neafârnare
A apărut: Sacotală (ilustrată) Lei 15	Povestea unei Coroane de Oțel
Fire de Tort	Din Țara Basarabilor
Cântece de Vitejie	Superstițiile păgubitoare ale poporulul nostru
Crestomație pentru toți Românii	Divina-Comedie
Aeneis Traducere din Virgil	Valuri Alinate
Balade și Idile	Diverse

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ” S. A. București